CHRON
VET.
TESTAM

2537

I. A. 3-7

· BIBLIOTHÈQUE ·
· DU CHÂTEAU ·
· DES ORMES ·

2334

E

JOANNIS HARDUINI
Societatis JESU Presbyteri

CHRONOLOGIA
VETERIS TESTAMENTI,
AD VULGATAM VERSIONEM EXACTA,

ET NUMMIS ANTIQUIS ILLUSTRATA.

Chronologiæ ex nummis antiquis reſtitutæ

SPECIMEN ALTERUM.

Juxta Exemplar editum

PARISIIS,

Apud JOANNEM BOUDOT, Bibliopolam, via Jacobæa, ſub ſigno Solis aurei.

M DC XCIX.

CUM PRIVILEGIO REGIS.

TYPOGRAPHUS LECTORI, S.

Editionem Pariſienſem hujus libri ſumma fide totidem apicibus ac ſyllabis hic repræſentamus: niſi quod quæ erant in fine *Corrigenda* & *Addenda*, ſuis locis repoſuimus, ad legentium commoditatem: paucis exceptis, quæ Auctore operis inconſulto reſtituere ſuo loco ſupra vires noſtras fuit. Hunc autem conſulere nobis non licuit. Tu, LECTOR, labore noſtro fruere & vale.

PERMISSIO

EGo Petrus Dozenne, Præpoſitus Provincialis Societatis Jesu in Provincia Franciæ, permitto, ut P. Joannis Harduini ex eadem Societate liber inſcriptus, *Chronologia Veteris Teſtamenti ad Vulgatam Verſionem exacta, & nummis antiquis ſubinde illuſtrata*; *Chronologiæ ex nummis antiquis reſtitutæ ſpecimen alterum*; in quo nihil eſſe quod fidei Catholicæ, vel bonis moribus contrarium ſit, teſtati ſunt Theologi tres e Societate noſtra, typis edatur. Pariſiis, die xxix. Maii, 1696.

PETRUS DOZENNE.

JOANNIS HARDUINI

SOCIETATIS JESU PRESBYTERI,

CHRONOLOGIA

VETERIS TESTAMENTI.

Ad Vulgatam Verſionem exacta,

ET NUMMIS ANTIQUIS SUBINDE ILLUSTRATA.

Chronologiæ ex nummis antiquis reſtitutæ Specimen alterum.

CONTEXENDÆ veteris Teſtamenti Chronologiæ difficultas, ex duobus preſertim capitibus, noſtra quidem ſententia, proficiſcitur. Nam vel ea ex profanorum ſcriptorum varietate, inſcitia, perpetuaque inter ſe pugna ac diſſenſione oritur; quos tamen eruditus quiſque dat operam, ut & ſecum ipſos & cum ſacris litteris conciliet; excogitatis in eam rem variis rationibus, & (ut appellant) ſyſtematis atque hypotheſibus: vel eadem ex codicum Græcorum veteris Teſtamenti a Latinis atque Hebræis, in ipſis annorum notis, incredibili diſcrepantia naſcitur. Ne nobis autem ac labori noſtro, ipſique veritati, cui ſtudemus uni, alterutrum ex iis capitibus detrimento ſit, in præſenti lucubratione cavemus. Nam primum quidem, e ſcriptoribus antiquis, Herodotum unum, Pliniumque, in medium teſtes adducimus: alterum, hiſtoriæ parentem, ut viri periti ſuo illum merito nuncupant, alterum, non naturæ modo diligentiſſimum ſcrutatorem, ſed etiam tempo-

rum ſtudioſum indagatorem, & ſcriptorem perquam accuratum. Adjicimus ſubinde veteres nummos, quorum teſtimonio afferri humanam certius nullum poteſt: cæleſtes quoque ſiderum obſervationes, ubi opus eſt; non incertas quidem, aut temere proditas, ſed a nobis ipſis probe exploratas. Quæ quidem omnia, ſi & inter ſe concinant atque concordent, & cum ſacris deinde litteris; nihil eſſe profecto videtur, quod deſiderari poſſit amplius.

Atqui cum Herodoti narratione, & cum ea deſcriptione temporum, quam ille inſtituit, ea mirifice congruunt, quæ ſacræ litteræ prodiderunt, de Aphrie & Necao Ægypti regibus, de Medorum initio, de Cyri gemino exordio, in Media ſcilicet atque Babylonia; de LXX. annis Babylonicæ captivitatis in primum Cyri: de LXX denique annis deſolationis Templi, in ſecundum Darii annum deſinentibus. Cum Plinio quoque de Lydorum Medorumque initiis, de Alexandri Magni ætate, aliiſque capitibus. Ceteris igitur ſcriptoribus interim valere juſſis; ſive quod ſunt omnes Herodoto poſteriores; ſive quod longe minus accurati, quam vel ipſe vel Plinius eſt; ſive demum, quod nonnullos eorum meros eſſe fabulatores propemodum in confeſſo eſt apud eruditos; his (inquam) duobus, Herodoto Plinioque, ſtamus: quorum mirificum eſſe conſenſum cum ſacris litteris deprehendimus: ut in hac quoque cauſa valeat illud Moſis, & Chriſti deinde Servatoris, Paulique effatum; *in ore duorum aut trium teſtium ſtet omne verbum.*

Enimvero, prætorquam quod ſi qui Cteſiam, Diodorum, ſimileſque fabularum narratores Herodoto Plinioque anteponunt, ii palam faciunt, ſe nec ullum habere guſtum in probis ſcriptoribus æſtimandis, ſecernendiſque a vili grege; & laborare etiam anticipatis opinionibus: quid eſt aliud, amabo, infinitos (ut fere fit) proferre teſtes inter ſe diſſentientes, quam & operoſas inſtituere ac litigioſas infinitasque diſputationes; & ex vetuſtis fabulis novas in dies cudere; dum iiſdem ſcriptoribus inter ſe conciliandis alius aliam excogitat viam, indulgetque novis ſed incertis admodum conjecturis? Huic igitur ut occurratur malo, duos ex infinito numero ſcriptores

ſeligimus, omni exceptione majores; eoque pluris faciendos, quod & inter ſe ipſi, ut diximus, & cum divinis codicibus egregie conſpirent atque conſentiant.

Divinos autem codices cum dico, (nam id alterum caput eſt;) eam intelligo, quæ Verſionis Vulgatæ nomen habet. Hanc enim eſſe ſacram & authenticam Synodus Tridentina definiit, ſeſſione quarta: hoc eſt, ut eruditi viri & Catholici interpretantur, omnino in ſententiis congruentem cum primigenia ſcriptura: cui proinde eadem habenda ſit fides ab omni fidelium cœtu, atque ipſi exemplari, ſi adeſſet, θεοπνεύςȣ ſcriptoris manu exarato. Synodum ipſam abnegat, hoc quiſquis negat. Negat autem profecto, quiſquis mendum ſubeſſe in pleriſque numeris annorum illorum affirmat, qui ſubinde notantur in libris hiſtoricis. Atqui vetat eadem Synodus, ne quis Vulgatam tranſlationem *reiicere quovis prætextu audeat vel præſumat.* Quid autem eſt, Græcam prætendere, ac veriorem putare, quæ nunc quidem circumfertur; ſi non iſtud Latinam ac vulgatam hoc quæſito *prætextu* reiicere eſt? Quod ſi centies nutat Vulgatæ editionis fides in annis conſignandis, uti ponunt ii, qui Græcos codices his præſtare aïunt; ſi nullus fere, in Pentateucho præſertim, numerus integer ac ſanus eſt; ſi ſumma ex numeris collecta aberrat a vero calculo annis amplius millenis; quam illa tandem cum tot mendis vel mendaciis reverentiam mereatur? quam fidem? Atqui illam Tridentina Synodus reliquis anteponit: haberi igitur optimam voluit: aut certe (quod vel cogitare impium eſt) imprudens Eccleſiæ delectus fuit. Quid quod Petrus Pacecus, Epiſcopus Giennenſis, vir eruditus in primis, in ea Synodo cenſuit repudiandum penitus eſſe textum Græcum, qui LXX. interpretum appellatur, teſte Palavicino, libro VI. hiſt. Conc. Tid. cap. XV. n. I. Cujus opinioni, credo, Patres ſubſcripſiſſent; ſi de quibuſcumque ſacræ ſcripturæ tranſlationibus judicium tunc ferendum fuiſſet; ac non de ea ſolum tunc pronunciandum foret, quam Eccleſia Romana pro authentica haberi vellet, habuiſſetque ſemper; dilato de ceteris judicio.

Quod ſi noſtrum quoque judicium interponere in re tanta

licet; non verebimur affirmare, videri nobis Vulgatum interpretem, non modo Hebraïcæ linguæ, rituumque Judaïcorum, ac totius Eccleſiaſticæ traditionis callentem in primis; qui ſacras litteras tam accurate interpretatus ſit eo tempore, quo lingua Hebræa punctis careret, uti caret adhuc Samaritica: ſed etiam vere θεόπνευστον hominem, aut certe ſingulari Numinis favore ſic in ſcribendo adjutum, nihil ut ab homine mortali quoquam fieri poſſit æque elaboratum: uſum denique eumdem eſſe Hebræis quidem codicibus multo emendatioribus, Græcis vero longe aliis, quam qui nunc verſantur in manibus: uti fere præfatio admonet, quæ eſt præfixa Bibliis juſſu Clementis VIII.

Dicant, amabo, qui ſecus ſentiunt, undenam Latinus interpres quoſdam Pſalmorum titulos hauſerit, quibus Hebræus caret contextus, quos Græci pariter codices aut minime repræſentant, aut interpolatos habent; ſi non eſt ea facta tranſlatio, priuſquam tales eſſent Græci Hebræique codices, quales nunc ſunt; atque adeo ante multo quam Origenes, aliique ſcriberent?

Hebræis certe codicibus, ut nunc ſunt, nulla legitima auctoritas reverentiam conciliat, integritatemve adſerit, una excepta traditione Judæorum; cui nemo profecto Catholicus eam auctoritatem poſt Chriſti necem adſcribat, quæ falli non poſſit. Erratum quidem in numeris Hebraïcis, Gen. VIII, 4. in deſcriptione diluvii ſuo loco oſtenſuri ſumus: Quod ſi verum eſt, & illud quoque (opinor) ſimillimum veri videbitur, quod certum eſſe arbitramur; emendatiores ſecutum codices Vulgatum interpretem, legiſſe ſimiliter Gen. XLIX, 10. שלח, *qui mittendus eſt*; ubi nunc vox nihili שלה occurrit, proclivi admodum permutatione litteræ ח in affinem ה. Præſertim cum ad hunc locum reſpexiſſe Joannes videri poſſit in Evangelio, cap. IX, 7. cum ſcriberet; *Lava in natatoria Siloë, quod interpretatur Miſſus.* Eſt enim *Siloë* שלח *miſſus*, & *qui mittendus eſt*, Chriſti propria appellatio. Neque iſtic modo, ſed & in Pſalmo XXI. כארי pro כארו, ut notum eſt, atque alibi, ſimilia Hebræi codicis menda viri inter Catholicos periti agnoſcunt: ſed pauca ſane, & levia,

eademque exſcribentium magis incuria, ut videtur, quam pravo inducta conſilio.

At Calviniani e diverſo, aliique omnes hæretici, negant præfracte ullam in Hebræum contextum labem vel minimam irrepſiſſe: Vulgatamque interpretationem, præ Hebræis fontibus, ut appellant, Græciſque, parvipendunt. Cur autem? Quoniam videlicet ita facere, e re ſua eſſe intellgiunt. Nam ſi jus illud Eccleſiæ eſſe fateantur, ut poſſit authenticam & ſacram aliquam interpretationem pronunciare; conſectarium ex eo erit illico, idoneam eamdem ac legitimam eſſe veri ſenſus ſcripturæ ſacræ interpretem ac judicem; quippe quem illa ſubeſſe huic interpretationi, conteſtari pro ſuo jure poſſit. A qua quidem opinione longiſſime omnis abhorrebit hæreſis, quæ ſuis rebus conſultum velit.

Quod ſi humanis etiam decertare rationibus juvat; annon hoc ſingularis providentia Numinis efficere potuit, ad tuendam ab omni errore vel interpolatione Vulgatam ſcripturam; quod ſola hominum ſolicitudo præſtat in Alcorano; ut de Hebræo ſacræ ſcripturæ codice ſileam, quem Judæi quoque a plurimis ſæculis ſervant illæſum, paucis admodum vetuſtiſſimiſque mendis exceptis? Nam qua quis demum poſſit arte toti Mahometanorum genti falſos Alcorani codices obtrudere; quantumvis nondum alii ſint, quam manu exarati? Et iſto quidem argumento adverſus Turcas invicte efficitur, non eſſe corruptum, interpolatumve, ut quidam ex ipſis mentiuntur, Novum Teſtamentum. Quid ita? Quoniam libri in ſecta qualibet religioſi & ſacri, ex quo in communi hominum uſu ſunt, teruntturque omnium manibus, adulterari alicubi non poſſunt, quin ex ſimilium collatione exemplarium fraus illico teneatur. Ex quo quivis acutus pariter intelliget in eo tantum tractu terrarum, eoque primum ævo, quo Græci codices non fuere in uſu communi, interpolari eoſdem tam fœde, quam nunc eſſe corruptos cernimus, aut tam diverſas recipere lectiones potuiſſe. Quin etiam ſi quis hodieque velit eſſe improbus, cum editio Novi Teſtamenti Græca parari Oxoniæ dicitur; nec vereatur idem MS. unum alterumve penes ſe eſſe mentiri, ex quo variantes (ut appel-

lant) lectiones tranſmittet in Angliam ; haud dubie illæ in notas primum, deinde & in contextum inſeri ab eo poterunt, cui arriſerint : Quoniam videlicet non eſt Græcus codex ſub hoc cælo noſtro in communi uſu : a ſolis quippe eruditis teritur, quibus qua dixi arte, aliave, fingere in eo impune quod libet, facile eſt. At in Vulgatam ſi quid hujuſmodi quiſquam auſit, quis non ſtatim & fraudem perſentiat, & auctorem illico maledictis obruat ? Huic igitur uni ſacro integerrimoque textui Vulgato adhæreſcimus ; ac deinde Hebræo etiam fonti ; quoniam hujus cum illo, in annorum notatione, perpetua conſtanſque conſenſio eſt : Græca tranſlatione, quæ ab utroque nimium quantum diſſidet, derelicta.

Si quis porro de Samaritanis codicibus obiter ſententiam noſtram roget ; Pentateuchum quidem Hebræum credimus cum libro Joſue, a Judæis ipſorum finitimis eo tempore fuiſſe mutuatos, quo Babylonios, Cuthæos, vicinaſque gentes Salmanaſar Aſſyriorum rex in Samariam tranſtulit, tempore Ezechiæ regis Juda ; Hebræa deinde lingua, charactere autem ſibi peculiari, hoc eſt, Samaritico, librum utrumque deſcripſiſſe ; tametſi Syriace illi, ſive Chaldaice loquerentur : ſicuti hodie mos eſt Judæorum, ſive Conſtantinopoli, ſive alibi in Europa degant, Græcum ſermonem, Hiſpanicum, Germanicumve, Hebræo pingere charactere. De priſcis autem Samaritis, ſeu colonis potius Samariæ, loquimur. Nam quod hodie Pentateuchum Samaritanum appellatur, recentis eſt fabricæ ; quod *fictitium & factitium exemplar* merito appellat Simeon de Muis, vir apprime in hoc genere eruditus. In hoc enim Pentateucho ita temporum ratio digeritur, ut neque cum Hebræo congruat, neque cum Græco. A quibus autem inducti in fraudem hodierni Samaritæ fuerint ; (ſi tamen eodem illi in Samaria exemplari utuntur, ac non Hebræo potius puro ac ſincero, ſed ſuis, Arabiciſve characteribus :) qui ſint hujuſmodi recentis Pentateuchi primi conditores, ariolari fortaſſis videbimur, ſi rem eſſe nobis exploratam dicamus. Illud interim in confeſſo eſt, vetuſtiſſimum exemplar Pentateuchi Samaritani, quod Mo-

rinus vidit, manu exaratum fuiſſe anno Chriſti MCCCCIV. Morino ipſo teſte; nec ullum aliud exſtare multo vetuſtius. Samaritanos codices, qui nunc habentur, dum Grotius affirmat factos ex Græco Juſtiniani Imp. ævo; de re ipſa ſat recte pronunciat; de tempore, longe aberrat. Annos hodie Samaritani ab orbe condito uſque ad præſentem annum, qui eſt poſt Chriſtum natum MDCXCVII. numerant 6137. hoc eſt, ab orbe condito uſque ad Chriſti natalem, annos 4440. ut ex epiſtolis duabus Sichemitarum intelligimus, datis ad Jobum Ludolfum anno 1685. Calculi hujuſce ratio cum ſit ignota prorſus, ab eruditis communi & conſpirante conſenſu negligitur.

Jam quanta ſit nummorum veterum auctoritas, in temporibus certo conſignandis, nemo niſi qui harum rerum eſt omnino expers, ignorat. Horum autem incredibilis conſtanſque conſenſus eſt cum libris duobus Machabæorum. Neque illic tamen ſolummodo nummorum ſuffragio utimur: verum etiam ad annos Regum Juda & Iſraël intelligendos uſus eſt eorumdem maximus in hac lucubratione noſtra; id quod res ipſa, ut ſpero, probabit. Sunt autem ii deſumpti plerique e Theſauro Regio, cui præeſt Vir Clariſſ. D. OUDINET: e Cimelio deinde illuſtriſſ. Viri D. FOUCAULT, aliorumque, quos in opere de Numiſmatis Sæculi Conſtantiniani appellavimus.

His ergo muniti ſubſidiis Chronologiam Veteris Teſtamenti aggredimur; hoc eſt, tempora Judæorum in primis digerenda, uſque ad excidium Templi ſub Veſpaſiano. In qua lucubratione ſi profanæ quiddam hiſtoriæ ſubinde aſpergimus, ne quis id fruſtra factum exiſtimet. Nam vel neceſſario connexa cum ratione temporum, quæ ſacri codices deſignant, ac neceſſaria prorſus ad eadem conſtabilienda proferimus: vel pauca quædam inſignia, nec vulgo nota: ne plures abeant anni vacui, & expertes alicujus adnotationis.

Hoc interim profitemur, (quod jam alibi præfati ſumus,) tametſi in hoc opere paucorum admodum ſcriptorum teſtimonio utimur ad faciendam fidem: tamen neminem umquam

a nobis velut ſuppoſititium repudiatum iri aliquando, aut ea nota inurendum eſſe; niſi quem nobis conſtiterit indubitatis argumentis, fidem eam labefactare conatum fuiſſe, quæ de Dei exſiſtentia, natura, & proprietatibus ſive attributis; de tribus perſonis in unica ſimplici eſſentia realiter inter ſe diſtinctis; de Chriſto Deo homine; de ſacramentorum numero, vi, & efficientia; de Epiſcoporum ſupra preſbyteros prærogativa, ac proprio charactere; de ceteris religionis Chriſtianæ capitibus, per traditionem ab Apoſtolis, & Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopis, uſque ad nos dimanavit.

Itaque ſi quis fortaſſis adverſum nos exſerere ſtilum voluerit, ne ille nobis vetuſtos ſcriptores opponat, a quibus diſſidemus; nam eſſe plurimos ultro confitemur; quibus quod minus quam libris ſacris credimus, quis tandem jure reprehendat? Nam cur ab his diſſideamus, hanc unam (ut dictum eſt) in præſenti cauſam afferimus, dilatis in aliud tempus ceteris; quod nemo eorum vel cum Vulgata ſacræ ſcripturæ editione, hoc eſt, cum verbo Dei, quod unum agnoſci ſacroſancta Synodus Tridentina juſſit; ac ne cum Hebræo quidem fonte conſentiat. Quæ vel una ratio præſtare debet, ut arbitramur, ne fraudi nobis ſit, aut vitio vertatur, quod ceteros ſcriptores tantiſper ſeponimus: iis autem conſtantiſſime adhæreſcimus, qui cum fidei noſtræ regula mirifice conſonant. Præſertim cum nulla prorſus Chronologiæ forma poſſit excogitari, quæ ſi Græcos ſequatur codices, ſcriptoreſque reliquos, qui negliguntur a nobis; ſuffragatores habere poſſit aut Herodotum Pliniumque, magiſtros hiſtoriæ ac veræ eruditionis: aut nummos antiquos, ac cæleſtes ſiderum obſervationes.

Quæ ſit anni forma in Vetere Teſtamento.

HAS autem cum dicimus ſiderum obſervationes, tum defectus Solis ac Lunæ intelligimus, quos auctores probatiſſimi certis annis alligant; ex quo neceſſe ſit hos ipſos annos haberi veluti quoſdam Chronologiæ cardines: tum etiam Novilunia quamplurima, menſeſque, & ſabbata, quæ in ſacris

ſacris ipſis litteris ſubinde notantur; ex quibus pariter oporteat viros eruditos atque cordatos, qui præjudicatis opinionibus minime laborent, calculumque accurate ſubducant, ſtatim animadvertere, quotus ille annus mundi ſit, quem narratio quæque deſignat.

Enimvero annum ab ipſis rerum primordiis fuiſſe lunarem, ſolari per intercalationem menſis unius ſubinde exæquatum, Moſes ipſe ſatis aperte teſtatur; ubi luminaria duo refert a præpotente DEO in eum præcipue uſum fuiſſe condita, ut eſſent ambo ex æquo *in ſigna & tempora*, *& dies & ANNOS.* Hinc & illa gemina Siracidæ vox in Eccleſiaſtico, cap. XXXIII, 7. & XLIII, 7. *Quare dies diem ſuperat... & annus annum a Sole? A Luna ſignum dies feſti ... Menſis ſecundum nomen ejus eſt.* Jam inde ſane a mundi exordio, menſis חדש appellatus eſt: quæ vox Neomeniam ſeu novam lunam ſonat. Quamobrem in deſcriptione diluvii, Geneſ. VIII. בשבעה עשר יום חודש *in decimo ſeptimo die Neomeniæ*, pro die menſis occurrit, & ſic ubique. Et alterum præterea menſi ac lunæ communiter nomen eſt apud Hebræos ירח. Ecquid autem aliud aut Pſaltes regius voluit, cum Pſalmo CIII. caneret, *Fecit Lunam in tempora*, niſi rationem habitam fuiſſe curſus lunaris in menſibus digerendis? aut Moſes ipſe, cum primum menſem *Abib* appellavit, hoc eſt, novarum frugum, quæ nimirum in Palæſtina poſt æquinoctium colliguntur, niſi jam tum fuiſſe cum Sole, novarum frugum parente, lunarem annum exæquatum?

Eſt igitur, noſtro quidem judicio, Kalendarii Judaïci forma mundo ipſi æqualis & coæva: quam videlicet ſi ponamus a Moſe ceteriſque ſacris ſcriptoribus, fuiſſe in deſcriptione rerum ubique ſervatam; tum Pentateuchi primum, tum totius deinde veteris Teſtamenti Chronologia, qualem ex Vulgata tranſlatione, Hebræoque contextu repræſentamus, tantam lucem accipit; ut neque ulla res geſta ab eo anno dimoveri poſſit quem adſignamus; ac ne dies quidem unus, nedum annus, detrahi adiicive huic Chronologiæ, ſalva hiſtoriæ ſacræ veritate, poſſe videatur. Ab hac anni certa forma ſi diſcedas, omnia prorſus eſſe incerta ac dubia & inex-

tricabilia neceſſe eſt confiteri : hac e diverſo veluti norma temporum ſi utare, tum vero abſque ulla ambage omnia plana ſunt ac perſpicua in utroque Teſtamento ; tum illud inprimis, quod primo poſuimus; certam delineationem temporum, rerumque deſcriptarum in libris veteris inſtrumenti, confici, ex Vulgato Hebræoque codice, commode poſſe: ex Græco omnino non poſſe.

Eſt autem illa anni ratio, qualis primo fuit, ſimplex admodum, nec ulli obnoxia errori; cum pro die nimirum verni æquinoctii ſingulis annis deſcriberetur annus ſubſequens duodecim tredecimve menſium; ea nempe luna æquinoctii, ſive primi menſis, novarumque frugum appellata, quæ primum plena foret poſt æquinoctium. Hæc anni forma apparet perſpicue in deſcriptione diluvii, in Exodo, in Moſis obitu: hæc a primo mundi ortu, Aſtronomico deducta calculo, uſque ad Chriſti Servatoris tempora in populo Iſraëlitico perſeveravit; atque etiamnum perſeverat; adjectis ſolummodo quibuſdam regulis; tum iis primum, quas illi priori ac rudiori methodo Moſes ſuperaddidit, (vir *eruditus omni ſapientia Ægyptiorum*, ut Stephanus affirmat in Actis, cap. VII, 22. atque adeo Aſtrologiæ callentiſſimus, quæ potiſſima olim ſapientia Ægyptiorum fuit:) ut ex cyclo nimirum decemnovennali, per Neomenias ex mediorum motuum Tabulis deſcriptas, Kalendarium poſſent Hebræi adornare, cum luberet; tum deinde aliis, quas iidem, poſt exciſum a Veſpaſiano templum, excogitavere; ne videlicet e duobus prioribus feſtis Paſchalibus, prior in בדו *Badu*, hoc eſt, in feriam ſecundam, quartam, ſextamve incurreret: cum prius poſſet in quamlibet feriam cadere; eo quod cum in בדו, *Badu*, hoc eſt, in ferias proxime appellatas incideret, tunc eſſet Paſchæ feſtus dies in Galilæa, poſtero die Judæis reſervato. Hanc normam anni Judaïci qui ſequi negligunt, ſive quod ipſorum hypotheſi adverſatur, cui obſtinate adhæreſcunt; ſive quod computi laborem fugiunt, tametſi in hac methodo cyclica haud ſane operoſum; ii, cum totius ſacræ Chronologiæ clavim negligunt, tum deinde malunt pro definito ſtatuere, non poſſe certam ac per-

petuam ex ſacris libris Chronologiamin informari; illis proinde temporum notis, quas Moſes & Lucas, ceterique, quotquot ſunt, ſcriptores ſacri conſignant, obſcurius incertiuſque nihil eſſe: plus multo denique lucis eſſe in Livio, Tacitoque, quam in iſtis; quod quid eſt aliud, amabo, quam ſuam palam inſcitiam profiteri, nec ſatis ſane reverenter de ſacris voluminibus proloqui?

Quod ſi quis autem malit, non ab Adamo quidem eam anni formam fuiſſe inſtitutam, ſed a Moſe; qui ad eamdem poſtmodum ſuperiora tempora accommodarit; quamquam illud falſum putamus, nihil tamen aut perparum intereſt; ſiquidem ex eo ſaltem conſequitur, jam inde a Moſis temporibus eam anni rationem apud Judæos obtinuiſſe. At qui tandem fieri potuit, ut tam apte congruerent præterita jam a mundi exortu tempora, cum primo Niſan, hoc eſt, cum primo menſe Judaïco, tempore Exodi; ut calculo retro ducto per Neomenias ex mediorum motuum Tabulis deſcriptas, mundi, qui eſt autumno conditus, primus menſis incideret in ipſum ſeptimum autumnalemque menſem Moſaicum, quem Tiſri vocant; dieſque primus in diem menſis Tiſri primum: ſi non Adamum, aut Deum potius ipſum ea anni ratio auctorem atque inſtitutorem habet?

Mundum autumno fuiſſe conditum.

A Moſe enim ponimus mutatum juſſu Dei, non anni modum, ſed menſium dumtaxat ordinem; ut deinceps primus eſſet, qui fuerat jam inde a primæva mundi origine ſeptimus, ac vice verſa. Exod. XII., I. *Dixit quoque Dominus ad Moyſen & Aaron in terra Ægypti: Menſis iſte, vobis principium menſium; primus erit in menſibus anni.* Quod ſane fuit dicere; menſi quidem illi ſuam fuiſſe formam eamdem, quæ poſtea fuit: nam *menſis* erat, & jam inchoatus: ſed ſedem ejus eſſe mutandam: primum deinceps fore, qui primus non erat: eo quod anni caput in autumno erat toto Oriente, idque ab rerum exordio παλαιοπαράδοτον ad omnes dimanarat. Quamobrem ita initium menſium Niſan fuit, ut alter

tamen menſis a ſua dignitate non excideret. Hinc eſt quod hodieque Judæi in ſuis Kalendariis menſem Tiſri ראש השנה caput anni vocitant; qua appellatione ibi Niſan etiamnum caret; tametſi primus ille menſis, Tiſri ſeptimus, auctore Moſe nihilominus nuncupetur. Et Æra Græcorum, quam Judæi ab obitu Alexandri M. amplexati ſunt, & Æram contractuum appellavere, ab autumno habet pariter initium. Sane ſi juvat probabilibus uti argumentis, æquum & & par fuit, Adamum paradiſo ejectum, non veris amœnitatem experiri, ſed aſperitatem potius hiemis, aëris inclementiam, telluris inopiam. Et quæ in veris gratiam proferri ſolent ab Annalium ſcriptoribus, ut Petavius admonet, (cui de autumnali mundi exortu cum Scaligero convenit;) magis ſua ſpecie ac venuſtate delectant, quam diſputationis ponderibus ac momentis inflectunt.

Hæc igitur menſium annique Judaïci obſervatio nobis futura eſt quaſi quædam ſacræ Chronologiæ clavis: ex qua mundum primo conditum ſtatuimus, anno ante Chriſtum 4004. Hunc enim annorum numerum integrum, nec ampliorem, poſtulat ſeries rerum ac temporum, quæ in ſacris codicibus referuntur. Quo quidem anno cum æquinoctium vernum medium incidat in XXV. April. hora 2. matut. 16′ minutis: novilunium vero medium XXIX. April. hora 10. matut. 9′ 12″ feria ſexta: non poteſt ille primus eſſe mundi menſis, cujus primus dies civilis incidat in feriam ſextam. Ad Novilunia porro media ſtatuenda, Tabulis utimur P. Riccioli e Societate noſtra, quæ viſæ ſunt ceteris accuratiores; fere ſemper etiam ſimul & Friſiacis: ad æquinoctia, Tabulis Pariſinis: revocatis utriſque ad meridianum Hieroſolymitanum: magis in ortum recedente Hieroſolyma, quam Bononia, hora 1. minutis 56′. ſecundis 28″. magis autem quam Pariſiorum civitas, horis 2. 36′ 28″.

Tametſi vero autumno ponimus mundum creatum; tamen ad liquidiorem Chronologiam pro integro annum hunc computamus; appellamuſque mundi primum, Periodi Julianæ annum, 710.

MUNDI CREATIO.

MUNDI CREATIO.

Annus mundi, 1. *Ante Chriſtum*, 4004. *Periodi Julianæ*, 710. *Cycli Solis*, 10. *Littera Domin.* B.

PRIMO die creavit Deus puncto temporis cœlum, hoc eſt, immenſam illam vaſtitatem, in qua nunc aër, æther, & cæli ſunt: terrenumque globum cum immenſitate aquarum, in quarum imo ſepultus obrutuſque deliteſcebat. Momentum illud excepit rerum creatarum quies, tenebroſumque horarum duodecim nocturnarum ſilentium, dimidiati diei naturalis durationi reſpondens. Tum juſſu præpotentis Dei, emicuit lux in Oriente ſuper aquas; cujus progreſſione lucis uſque ad occaſum, terminatus eſt primus dies; & deinceps ſecundæ diei a veſpera initium dari cœpit. Sic primæ diei & conſequentium partem priorem tenebræ, poſteriorem lux occupavit: ut ad literam vox illa Moſis accipiatur; *Factumque eſt veſpere* primum, *&* deinde *mane*, hoc eſt, ex tenebris & luce, *dies unus*. Id quod Hebræorum conſuetudo confirmat, inchoantium a veſpera, & in eadem terminantium dies ſuos. *A veſpera*, inquit Dominus, *uſque ad veſperam, celebrabitis ſabbata veſtra.* Levit. XXIII, 32.

Fuit ille mundi, anni, menſis, & hebdomadæ, dies primus, XXIII. Octobris, feria I. quæ a Chriſtianis Dominica dicitur; anno Juliano. Contigit autem æquinoctium medium, XXIV. Octobris, hora 3. poſt meridiem, min. 3′ 38″. verum, hora 5. 48′. quæ dies, ſi ad Gregorianum Kalendarium annus revocetur, fuerit XXI. Septembris.

Quarto mundi die, Luna cum Sole creata eſt, feria quarta: qualis illa quarto die apparet: ut nimirum eſſet ſeptimo mundi die in prima quadratura. Et certe decuit, ſtatim ubi creata eſt, eſſe conſpicuam. Primo autem mundi die contigiſſe cenſenda eſt Neomenia tum Aſtronomica, tum civilis. Aſtronomicam appellamus, conjunctionem utriuſque ſideris, ſive quæ vera & accuratiſſima dicitur, quando nempe

MUNDI CREATIO.

fit reipſa interlunium, & Luna cum Sole congreditur: ſive quæ *media* vocari ſolet, quæ ex Aſtronomico calculo ſequitur, reipſaque contingeret, ſi ſemper iidem & æquabiles forent Solis ac Lunæ motus, uti calculus ille ponit. Civilem Neomeniam appellamus, menſis diem primum incipientem a veſpera, cui proxima Neomenia media Aſtronomica eſt inter meridiem antecedentem & ſubſequentem: ut fuſius docuimus in tractatu de ſupremo Chriſti Paſchate, pag. 67. Fuit autem mundi initio, Novilunium medium Hieroſolymis, ipſo die XXIII. Octobris paulo poſt meridiem; Romæ ante meridiem; ex Tabulis Friſiacis: quem diem primum menſis & anni & hebdomadæ idcirco ponimus.

Sexto die, qui tunc XXVIII. Octobris, DEUS creavit hominem: *& requievit die ſeptimo ab univerſo opere quod patrarat. Et benedixit diei ſeptimo, & ſanctificavit illum*, Geneſ. II. 2. hoc eſt, cultui ſuo dicavit, donec Chriſti reſurgentis cauſa fieret primus dies pro ſeptimo religioſus ac ſacer. Eam vero ſabbati obſervationem, quæ in piorum tantummodo mores abierat, poſtea Moſes lata lege ſanxit.

A MUNDI EXORTU AD DILUVIUM,

ADAM erat annorum.	130	Gen. V, 5. & genuit
SETH.	105	Gen. V, 6. & genuit.
ENOS.	90	Gen. V, 9. & genuit
CAINAN.	70	Gen. V, 12. & genuit
MALALEEL. . . .	65	Gen. V, 15. & genuit
IARED.	162	Gen. V, 18, & genuit
HENOCH.	65	Gen. V, 21. & genuit
MATHUSALEM. . .	187	Gen. V, 25. & genuit
LAMECH.	182	Gen. V, 28. & genuit
NOE.	500	Gen. V, 31. *& genuit Sem*, &c.
Diluvium póſt annos	100	Gen. VII, 11.
Summa annorum,	1656	

Prædixit Deus, anno vitæ Noë 480. hominem diluvio ābolendum poſt annos 120. ſeu anno vitæ Noë ſexcenteſimo, his verbis: Gen. VI, 3. *Eruntque dies illius centum viginti an-*

norum : tametſi ſcriptor ſacer ſub finem capitis proxime ſuperioris, quingenteſimum Noë annum commemorat ; ne videlicet ſeriem Patriarcharum, qui erant ante diluvium nati, interrumperet. Qua parte narrationis expleta, cauſas diluvii relaturus, ante illum annum 500. Noë, ut diximus, prænunciatum ei fuiſſe diluvium indicat, intra annos 120. futurum. Ex Græcorum putatione, quæ ponit annos a rerum primordio ad diluvium 2242. magnum abſurdum ſequitur : nemque Mathuſalem annis quatuordecim diluvio ſuperfuiſſe. Id quod Petro Apoſtolo adverſatur, aïenti in epiſtola I. cap. III, 20. *octo* tantum *animas ſalvas factas eſſe per aquam.* DILUVIUM.

DILVVIVM,

Anno mundi 1656. *Ante Chriſtum* 2349. *Periodi Julianæ*, 2365. *Cycli Solis* 13. *Litteræ Domin.* F. E.

Anno igitur *ſexcenteſimo vitæ Noë*, eodemque mundi anno Juliano 1656. *menſe ſecundo*, *ſeptimodecimo die menſis*, *rupti ſunt fontes abyſſi magnæ.* Gen. VII, 11. Videtur Moſes affirmare, cum anni initio, non quale fuit a primordiis rerum, nempe cum autumno, concurrere ſexcenteſimum vitæ Noë annum : ſed idem caput eſſe anni illius, atque primi menſis, qualem a ſuis Hebræis primum voluit appellari : atque adeo menſe Niſan Noë natum eſſe. Itaque fractio ſex menſium, qui hoc loco deſunt ad annum mundi 1656. ab autumno inchoandum, in præcedentibus Patriarcharum generationibus deducendi ſunt : annis aliquot, qui vulgo completi habentur, non omnino abſolutis & integris.

Jam menſium nomina civilium, nulla per illud tempus, ac fere uſque ad Babylonicam captivitatem, fuere propria : ſed primus, ſecundus, tertius, & ita reliqui ſunt appellati. Cum ergo Moyſes, ut Petavius obſervavit, dicit anno ſexcenteſimo vitæ Noë diluvium accidiſſe, tum menſe primo, ſecundo, ſeptimo, decimo, hæc & illa contigiſſe ; vocabula iſta loco propriorum nominum accipienda ſunt ; per-

DILUVIUM. inde ac ſi quis diceret, Tiberii anno XV. Januario menſe Chriſtum eſſe baptizatum. Nam ſi Romani nullas alias menſibus ſuis appellationes tribuerent, quam ut Januarium primum, inde ſecundum, tertium, & ita reliquos nominarent: tum quiſpiam ita conciperet, *anno Tiberii decimo quinto, menſe primo* Chriſtum eſſe baptizatum; nemo primum menſem alium quam civilis anni principem intelligeret. Menſium igitur ordo in diluvii narratione repetitur ab anni civilis exordio: nec illius tamen anni vetuſtioris, cujus autumno caput eſt; ſed alterius, qui a vere incipit, jubente Moyſe. Nam cum ſit ille hujus libri ac totius Pentateuchi auctor, in hac ipſa narratione ad anni a ſe inſtituti formam menſes accommodat: quod ni faceret, certe præmoneret aliter a ſe primum ibi menſem appellari, quam in reliquis voluminibus: aut certe eum docere ſuos velle videatur, nihil omnino edocuit. Atqui in rebus etiam civilibus menſis primi mentio cum quaterdecies occurrat in ſacris litteris, ſemper ibi Niſan eſt. Nec alium credibile eſt a Moſe primum hic quoque fuiſſe appellatum, quam quem haberi primum a ſuis ipſe vellet. Par fuit religio ſcriptori libri ſecundi Machabæorum, qui cum Græcorum regum facta deſcriberet, non Æram tantum eorumdem, ſed & anni formam ſecutus eſt in ſcribendo; ea tamen cautione, ne primum, ſecundum, aliumve menſem eo ordine appellaret; quoniam intelligeret, non eſſe apud ſuos populares Judæos, quorum cauſa ſcriberet, primum illum menſem, qui primus diceretur a Græcis. Itaque conſulto a numero menſium appellando abſtinuit: cum e diverſo ſcriptor libri primi, qui anni principium a Niſan repetit, primum, ſecundum, alioſque ſuo ordine conſtanter appellet.

Primi menſis igitur hoc anno Novilunium medium fuit 2. Aprilis, hora 3. 1′ 17″ matutino. Neomenia proinde civilis, eo ipſo die, a veſpera præcedente. Æquinoctium medium, XII. April. minutis 26. poſt mediam noctem. Menſis ſecundi novilunium medium, 1. Maii, hora 3. 36′ 18″ poſt meridiem: Neomenia civilis, 2. Maii, feria ſexta. Dies ſecundi menſis ſeptima decima fuit XVIII. Maii, feria prima: quo die ingreſſus

greſſus eſt Noë in arcam cum filiis ſuis : cum per ſeptem dies antecedentes animalia ad eum ſe ſponte contuliſſent, Gen. VII, 7, 10. a die XI. Maii, feria pariter prima poſt ſabbatum. DILUVIUM.

Facta eſt pluvia ſuper terram quadraginta diebus, & quadraginta noctibus. Gen. VII., 12. uſque ad XXVI. Junii incluſive. Ne cauſis naturalibus ea aquarum eluvies tribueretur, ipſo vere pluit, & tota æſtate aquæ obtinuerunt ſuper terram: ut apertius intelligeretur divinam hanc eſſe vindictam; non fortuitam, aut congruentem tempori tempeſtatem.

Obtinueruntque aquæ terram centum quinquaginta diebus. Gen. VII, 24. computatis nimirum 40. diebus proxime appellatis : ſiquidem ſi XL. imbrium dies a CL. ſecernas, longe poſt ſeptimum menſem decreſcere aqua cœperit; quod ſcripturæ adverſatur. Operuerunt igitur aquæ terram, a die XVIII. Maii, uſque ad diem XIV. Octobris incluſive, quæ feria tertia fuit.

Et cœperunt aquæ *minui poſt centum quinquaginta dies.* Gen. VIII, 3. *Requievit autem* propterea *arca menſe ſeptimo, vigeſimo ſeptimo die menſis, ſuper montes Armeniæ,* Gen. VIII, 4. hoc eſt, octavo die poſtquam dilabi aquæ cœperunt, XXII. Octobris, feria quarta. Novilunium enim medium fuit Hieroſolymis, XXVI. Septemb. hora. 7. 24′ 36″ feria ſexta, matutino. Itaque Neomenia civilis, ſeu primus dies menſis ſeptimi, ille ipſe dies fuit. Petavius cum Saliano merito pronunciat, abſurdam eſſe rationem illorum, qui arcæ quietem priorem aquarum decremento faciunt; quoniam hoc prius accidiſſe & ratio ipſa & ſcriptura convincit. Atqui e CL. diebus, quibus expletis aquæ imminui cœperunt, centeſimus quadrageſimus octavus is eſt qui ſeptimus decimus menſis ſeptimi in Hebræis codicibus appellatur : vitioſa ergo horum lectio eſt, proclivi errore deſcribentium; quibus characterum ſimilitudine deceptis, litteræ duæ exciderunt, cum legerent בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם pro בְּשִׁבְעָה עֶשְׂרִים יוֹם : ſiquidem requieſcere ac ſolo hærere arca non potuit, niſi poſtquam aquæ cœperunt imminui. Ex quo loco intelligent viri cordati, nec præjudicatis opinionibus occupati, quanta

DILUVIUM. Vulgati codicis præ Hebræo, ut nunc eſt, integritas auctoritaſque ſit.

At vero aquæ ibant & decreſcebant uſque ad decimum menſem. Decimo enim menſe, prima die menſis, apparuerunt cacumina montium. Gen. VIII, 5. Contigit Hieroſolymis Novilunium medium decimi menſis, XXIII. Decemb. hora. 9. 36′ 54″ poſt meridiem: atque adeo Neomenia civilis, ab ea veſpera incipiens, fuit XXIV. Decembris, feria IV.

Cumque tranſiſſent quadraginta dies, aperiens Noë feneſtram arcæ quam fecerat, dimiſit corvum .... Emiſit quoque columbam poſt eum; ut videret ſi jam ceſſaſſent aquæ ſuper faciem terræ. Gen. VIII., 6, 8. Quadrageſimus ille dies a primo, fuit I. Februarii, anno Juliano ſequente, feria prima poſt ſabbatum. Quo die emiſit Noë ex arca corvum & columbam.

Anno mundi 1657. *Ante Chriſtum* 2348. *Periodi Julianæ*, 2366. *Cycli Solis* 14. *Litteræ Domin.* D.

Exſpectatis autem ultra ſeptem diebus rurſum dimiſit columbam ex arca. Similiter feria prima, VIII. Frebruarii. *At illa venit ad eum ad veſperam portans ramum olivæ virentibus foliis in ore ſuo. Intellexit ergo Noë, quod ceſſaſſent aquæ ſuper terram.* Gen. VIII, 10, 11. *Exſpectavit nihilominus ſeptem alios dies; & emiſit columbam, quæ non eſt reverſa ultra ad eum.* Gen. VIII, 12. Id rurſum feria prima poſt ſabbatum factum eſt, XV. Februarii.

Igitur cum priore ſua ſpe excidiſſe ſe Noë intelligeret, qua ſperabat utique poſt *quadraginta dies* aquas eſſe dilapſuras; Gen. VIII., 6. quoniam ſcilicet tantum temporis ſpatium, tum e nubibus decidendo, tum ex abyſſis ſcaturiendo inſumpſiſſent; aut ſaltem poſt unam alteramve hebdomadam, Gen. VIII, 10, 12. meliore poſtmodum conſilio uſus, Dei juſſum eſſe exſpectandum cenſuit: cujus inſtinctu, anni novi principio vidit eſſe aquas imminutas.

Igitur ſexcenteſimo primo anno vitæ Noë, *primo menſe, prima die menſis, imminutæ ſunt aquæ ſuper terram: & aperiens Noë tectum arcæ, aſpexit, viditque quod exſiccata eſſet ſuperficies terræ*; hoc eſt, nudata aquis, ſed adhuc limoſa, nec pedibus

pervia. Gen. VIII, 13. Fuit æquinoctium medium, XII, April. hora 6. 15′ matutino. Novilunium medium, XXI. April. hora 1. 32′ 58″ poſt mediam noctem. Neomenia proinde civilis, ſeu prima dies menſis primi, dies illa ipſa, feria tertia. DILUVIUM.

Menſe deinde *ſecundo, ſeptimo & vigeſimo die menſis, arefacta eſt terra.* Gen. VIII, 14. Perfecte tunc exaruit, idonea jam agriculturæ. Novilunium medium fuit XX. Maii, hor. 1. 17′ 1″ poſt meridiem. Neomenia ergo civilis, ſeu primus dies ſecundi menſis, XXI. Maii, feria quinta. Dies exinde viceſima ſeptima, fuit XVI. Junii, feria tertia: qua die jubente Deo egreſſus eſt Noë de arca; in peramœna anni tempeſtate, qualem eſſe decuit mundi reparati faciem. Cum autem ingreſſus in arcam fuerit, die XVIII. Maii, ex eaque ſit egreſſus, XVI. Junii; manſit in arca omnino dies 394. hoc eſt, anno uno embolimæo ordinario, (qualis fuit annus diluvii) cum diebus decem.

In hac vero deſcriptione diluvii, ſi quis diligenter animadvertat, intelliget quinque a Moſe ſabbata fuiſſe ſubnotata; haud ſane fortuito, ac ſine cauſa: ſed ut eum diem ſubindicaret, fuiſſe jam inde a primordio rerum apud viros pios religioſum & ſacrum. Nam cum *ſeptem dies* commemorat, a prima poſt ſabbatum feria computat: Gen. VII, 7. ubi ingreſſum animantium, & Gen. VII, 11. ubi ingreſſum Noë in arcam refert: tum Gen. VIII, 10. & 12. ubi columbæ emiſſiones narrat. Nemo autem hebdomadam vel apud nos computet ab alia feria, quam a prima aut ſecunda: vel apud Judæos ab alio die quam a prima ſabbathi. Perinde enim eſt dicere poſt *ſeptem dies*, atque poſt hebdomadam. Docent ea porro ſabbata quinque, (quod eſt in hoc genere præcipuum ac ſingulare) nec altero omnino anno, præter iſtum; nec alia anni tempeſtate, nec aliis menſibus, quam lunaribus, nec alia denique anni forma, quam Moſaïca, ſive Judaïca, diluvium contigiſſe. Hæc certe ſabbata ſi conditores Annalium, emendatoreſque Temporum animadvertiſſent, vidiſſent haud dubie hanc eſſe Epocharum omnium vetuſtiſſimam, inſigni in primis charactere notatam;

ex quo conſectarium omnino ſit, annum tempeſtatemque ſive diluvii ſive mundi conditi, cujuſmodi poſuimus, ſtatui oportere.

A DILUVIO USQUE AD ABRAHAM

SEM. SEM *biennio poſt diluvium, genuit Arphaxad.* Gen. XI, 10. Egreſſus eſt Noë de arca, ut vidimus, die XVI. Junii; anno 1657. Juliano: anno igitur 1659. ineunte Judaïco, menſe primo Niſan, vel ſecundo, Sem genuit Arphaxad. *Porro Arphaxad vixit triginta quinque annis, & genuit Sale.* Gen. XI, 12.

CAINAN. Caïnan hoc loco Moyſes prætermiſit, Lucas inſerüit. Voluit ille, opinor, Arphaxadi & Caïnanis incontinentiam latere Hebræis ſuis; quorum alter anno XVIII. alter anno XVII. contra ceterorum Patriarcharum morem filium procreaſſet. Id autem ſane ſcite occultatur, alterutrius ſuppreſſo nomine; nullo (ut vir doctiſſimus Genebrardus vidit,) hiſtoriæ & Chronologiæ detrimento. Dici enim vere potuit, anno Arphaxadi XXXV. genitum eſſe Sale, Caïnane prætermiſſo. Nam & more loquendi ſacris litteris non inuſitato, genuiſſe nepotem avus vere dicitur. Potuit autem Lucas Caïnanem appellare; quippe cum hiſtoricum ageret, neque commemoraret, quo quiſque parentum anno liberos genuiſſet. Non eſt certe minus periculum, ſive in Moſe deeſſe, ſive redundare in Luca dixeris nomen Caïnanis; quorum alterum haud putem poſſe dici ab eo, qui diligenter perpenderit, quantum vel Numinis providentiæ detrahat ac deroget, vel Eccleſiæ judicio de Vulgata lectione, vel ſacrarum litterarum integritati atque auctoritati, qui ejus generis mendum vel unum, quod vel hiſtoriæ vel Chronologiæ contrarium ſit, irrepſiſſe fateatur in Vulgatam lectionem. Definiit enim Synodus Tridentina ſub anathemate, *ſuſcipiendos* Bibliorum *integros libros cum omnibus ſuis partibus, prout in veteri Vulgata editione habentur.* Quo anathemate haut dubie percelluntur ii, qui vel proprium viri nomen expungendum, vel numeros annorum corruptos putant; quippe cum utrumque ad hiſtoriam ſacram Chronologiamve attineat; ſitque hæc libri ſacri pars utraque haud ſane contemnenda.

SALE *vixit triginta annis, & genuit Heber. Vixit autem* HEBER *triginta quatuor annis, & genuit* PHALEG. Gen. XI, 14, 16.

CONFVSIO LINGVARVM, ET TERRÆ DIVISIO.

Confuſio linguarum, & terræ diviſio facta eſt anno poſt diluvium centeſimo primo, in ortu Phaleg, ut videtur; quoniam ei nomen ab illo eventu fuit: Gen. x, 25. *Nomen uni Phaleg, eo quod in diebus ejus diviſa ſit terra.* Atqui in ortu dari nomen mos eſt: ultra annum certe natalem vix fuiſſe illo ævo prorogatum videtur. Qui Sinenſes autem vetuſtiores putant, dedocendi ſunt paucis obiter. Sinarum hiſtoriam valde eſſe ſuſpectam, ſcriptores eruditi nuper prodidere; in qua videlicet mandare ſcriptis quidlibet Sinæ potuerint de ſuæ gentis vetuſtate, ſecuri omnis a finitimis gentibus reprehenſionis. Addunt deinde, ut ipſis eorumdem Sinenſium Annalibus perhibetur, annis circiter trecentis poſt Confucium, ante Chriſtum Dominum fere ducentis, juſſu Xin regis Sinarum, traditos igni fuiſſe libros omnes hiſtoricos, alioſque; præter eos qui de medicina, de agricultura, ac de divinatione agerent: Perquiſita diligenter exemplaria omnia; vexatos etiam diriſſimis tormentis, qui ea occultarent. Verum eo rege extincto, ſubſidio ſenum, qui hiſtoriæ corpus omne memoriter juvenes didiciſſent, Annales fuiſſe reſtitutos. Quod ſane commentum unum ſatis eſſe poſſit, ad omnem iis fidem abrogandam. Eclipſes quidem, aliaque cæleſtia phænomena in regum hiſtoriis diligenter adnotant: verum ab Aſtronomorum hujus ævi facile principe D. CASSINI fuit obſervatum, illam planetarum conjunctionem, quam illi ſub quinto regum ſuorum accidiſſe memorant, ſub annum 2490. ante Chriſtum, reipſa annis ipſis quingentis poſterius contigiſſe, nempe anno 2012. ante Chriſtum; poſt diluvium annis 336. Aliam ſimiliter Aſtronomicam obſervationem ab iiſdem relatam anno XX. ſeptimi regum Yao, eodemque 2347. ante Chriſtum, reapſe contigiſſe poſt annos tantum 497. anno 1852. ante Chriſtum. Qua ex utraque viri eruditi obſervatione perſpicuum eſt, Æram Sinenſium annis ipſis quingentis eſſe retardandam: putationeſque illas eclipſium, quas Sinæ ſuis aſpergunt annalibus, ſimiles poſſe videri

CONFVSIO LINGVARVM, ET TERRÆ DIVISIO. ei, quam Sotion quidam prædicare dicitur apud Diogenem Laërtium ; ubi refert Vulcanum inter & Alexandrum Magnum annos interceſſiſſe 48863. quo temporis intervallo fuerint 373. Solis defectus, Lunæ 832. Niſi forte a fabulis & levi credulitate vetuſtatis longius abſunt Sinenſes, quam vel Ægyptii, Tyriique abfuerunt ; atque ut de ceteris ſileamus, veteres ipſi Galli, qui reges in hoc tractu fuiſſe, Priamum, Antenorem, Francum, Merodacum, & Pharamundum fabulantur. Quanto magis ingenui, magiſque veri amantes Japonii ſunt, quamquam ii Sinenſibus finitimi ; qui cum in eas inſulas fidei lucem inferret S. Franciſcus Xaverius, eaſdem fatebantur ante annos mille & quingentos nondum fuiſſe habitatas ?

PHALEG. PHALEG *vixit triginta annis, & genuit Reu. Vixit autem* REV *triginta duobus annis, & genuit Sarug. Vixit vero* SARVG *triginta annis, & genuit Nachor. Vixit autem* NACHOR *viginti novem annis, & genuit Thare. Vixitque* THARE *ſeptuaginta annis, & genuit Abram, & Nachor, & Aran.* Gen. XI, 18. & ſeq.

ASSVR. Circiter hæc tempora, ut quidem coniicimus, *de terra Sennaar*, ſive Babylonia, *egreſſus eſt Aſſur*, e poſteris Cham & Nemrod, qui Aſſyriæ nomen dedit ; cognominis alteri Aſſur, filio Sem. Gen. X, 11. *De terra illa* Sennaar, *egreſſus eſt Aſſur, & ædificavit Niniven, & plateas civitatis, & Chale : Reſen quoque, inter Niniven & Chale : hæc eſt civitas magna.* Rex Sennaar ſeu Babyloniæ occurrit in Geneſi, cap. XIV. Rex Aſſur nuſquam ante tempora regum Juda. Nec dixit hoc loco ſacer ſcriptor fuiſſe Niniven civitatem primariam regni ejus ; ſicuti de Nemrod rege Babylonis verſu proxime ſuperiore dixerat ; *Fuit autem principium regni ejus Babylon :* præcavens nimirum ne rex fuiſſe Aſſur crederetur. Itaqûe Democratiæ cujuſdam formam habuiſſe primis temporibus Ninive haud temere poſſit exiſtimari. Quoniam vero Moſes refert, Niniven ab Aſſur fuiſſe ædificatam, omnes autem hiſtoriæ clamant a Nino primum fuiſſe conditam ; qui conciliare hæc inter ſe ſtudent, malunt bis conditam fingere, quam uni Moſi, ceteris repudiatis, credere : verba deinde

ſcriptoris ſacri quaſi per anticipationem prolata ſic interpretantur, ut ſententia ſit, urbem ab Aſſur ædificatam, quæ poſtea ab altero conditore nomen acceperit. At noſtro quidem judicio, qui Niniven a Nino, de quo ſacra ſilet hiſtoria, nomen accepiſſe negaverit; haud ille minus venia dignus erit, quam qui a rege Franco Franciam cognominatam eſſe pernegarit. ASSVR.

ABRAHAM.

E tribus Thare liberis Abram, Nachor, & Aran, Aran primogenitus fuit, pater Lot; Gen. XI, 27. nam & ſocer idem Nachoris, ac proinde patris inſtar ei fuit: Gen. XI, 29. & ubi a ſe invicem ſeparari eos oportuit, juniori licet Loth optionem obtulit Abrahamus, quoniam eſſet is fratris ſui natu majoris filius, & eo nomine in ea ſtirpe potior. Gen. XIII, 8, 9. Ita plerumque ſecundo genitos in vetere Teſtamento præ primogenitis Deus elegit: ut de Abele ſileam: Abraham, præ Aran & Nachor majoribus natu: Iſaac præ Iſmaële, Jacob præ Eſau. Sed Abram priore loco a Moſe memoratur; quoniam ex ipſius ſtirpe populus Iſraëliticus originem traxerat. Itaque Abram hoc loco Geneſeos non dicitur natus anno patris ſeptuageſimo; ſed hoc ſolum affirmatur, non ante annum ætatis LXX. Thare liberos procreaſſe. Poſt annos igitur adhuc LX. hoc eſt, anno CXXX. Thare genuit Abraham: Gen. XII., 4. & XI, 32. Nam priore loco dicitur, *Septuaginta quinque annorum erat Abram, cum egrederetur de Haran.* Poſteriore: *Et facti ſunt dies Thare ducentorum quinque annorum, & mortuus eſt in Haran.* Mox ſtatim capite ſubſequente. *Dixit autem Dominus ad Abram: Egredere de terra tua.* Ergo Abram natus eſt anno Thare CXXX. Nam ſi addas 75. annos Abrahami ad 130. fient anni Thare 205. Atque ita ſane ſanctus Stephanus intellexit. Act. VIII, 4. ubi de Abram: *Tunc exiit*; inquit, *de terra Chaldæorum, & habitavit in Charan. Et inde poſtquam mortuus eſt pater ejus, tranſtulit illum in terram iſtam; in qua nunc vos habitatis. Et non dedit illi hereditatem in ea, nec paſſum pedis: ſed repromiſit* ABRAHAM.

ABRAHAM. *dare illi eam in poſſeſſionem, ſemini ejus poſt ipſum, cum non haberet filium.* Quod ſi natus eſſet Abram anno LXX. Thare, certe habuiſſet & filium ante patris obitum, & repromiſſionem terræ a Deo. Genuit enim Iſaac, cum eſſet ipſe centum annorum; Thare autem in ea hypotheſi fuiſſet annorum CLXX. tantum: quem Stephanus ponit obiiſſe anno CCV. cum Abrahæ filius necdum ullus eſſet. Adde his ea, ſi lubet, quæ Salianus noſter habet de hoc argumento prorſus invicta.

Duplex Abrahæ profectio a Moſe in Geneſi, & a Stephano in Actis commemoratur. prior, vivo adhuc patre, ex Meſopotamia Chaldæorum in civitatem Haran: Gen. XI, 31, 32. Act. VII, 3, 4. eo quod Thare ſenex progredi ultra non poſſet. Altera poſt mortem patris, Gen. XI., 32. & XII, 1, 4, 5. Act. VII, 5. ex Haran, & *ex domo patris ſui*; ex *Meſopotamia Syriæ*, (de qua Gen. XXVIII, 6. Joſue XXIV, 3, Pſal. LIX, 2.) in terram Chanaan, cum eſſet ipſe annorum LXXV. pater ipſius annos CCV. vitæ expleſſet. In libris quidem Novi Teſtamenti unica Meſopotamia Chaldææ memoratur. At in libris veteris inſtrumenti, Meſopotamia eſt unica Syriæ, quæ citra Euphraten eſt. Confer Pſalmum LIX, 2. cum 2. Reg. VIII, 3. & 1. Paralip. XVIII, 3. Nam prior ibi non Meſopotamia, ſed Chaldæorum regio vocitatur. Unde Judith II., 14. de parte una exercitus Nabuchodonoſoris dicitur; *& tranſivit Euphraten, & venit Meſopotamiam*, Syriæ videlicet. Haran igitur non Carrhæ ſunt *Craſſi clade nobiles*, ut vulgus aliqua vocis ſimilitudine deceptum arbitratur. Carrhas enim Plinius ultra Euphraten locat, libro V. ſect. XXI. juxta præfecturam Meſopotamiæ. Sed Haran eſt potius Palmyra, quantum ex ſitu coniicimus: aut aliquod certe oppidum Cœles Syriæ. Tractus ille Meſopotamia Syriæ dicebatur, eo quod inter Euphraten & Jordanem erat. Hinc Abram Hebræus, & gens tota inde ex illo Hebræa, hoc eſt, transfluvialis, ut priſci ſcriptores interpretati ſunt: quoniam ille ex regione trans Jordanem, (qui paſſim amnis in ſacris litteris *flumen* κατ᾽ ἐξοχὴν appellatur;) tranſierit in terram Chanaan.

Natus eſt igitur Abraham anno Periodi Julianæ 2719. ante Chriſtum 1995. anno mundi Juliano 2010. Sic Abraham medio tempore occurrit inter primum Adam, & ſecundum qui Chriſtus eſt. ABRAHAM.

Ab Abrahamo uſque ad Exodum.

Eſt illud intervallum annorum ccccxxx. teſte Moſe, Exod. XII, 40. & Paulo ad Galatas, cap. III, 17. *Tunc*, inquit Paulus, *Abrahæ dictæ ſunt promiſſiones & ſemini ejus ..... Hoc autem dico teſtamentum confirmatum a Deo, quæ poſt quadringentos & triginta annos facta eſt lex.* Hoc eſt, poſt annos ccccxxx. a promiſſione quæ facta eſt Abrahæ, lex per Moyſen data eſt. Quo ſenſu dictum quoque eſt in Exodo, cap. XII, 40. *Habitatio autem filiorum Iſraël, qua manſerunt in Ægypto, fuit quadringentorum & triginta annorum :* nempe habitatio filiorum Iſraël, in Ægypto, ex quo ſtatim a promiſſione ſibi facta profectus eo eſt Abraham cum Lot filio fratris ſui, prorogata eſt uſque ad annum ccccxxx. Hæc ÆRA ABRAHÆ potuit appellari.

Locutus eſt autem ei poſtea *Deus : Quia erit ſemen ejus accola in terra aliena, & ſervituti eos ſubiicient, & male tractabunt eos annis quadringentis.* Act. VII., 4, 6. Gen. XV, 31. Hoc eſt, annis ut minimum quadringentis ab hoc tempore, quo Deus Abrahamum alloquitur. *Generatione autem quarta revertentur huc.* Gen. XV, 16. hoc eſt, poſt annos (ut dictum eſt proxime) quadringentos, revertentur in terram Chanaan, quæ eſt Palæſtina.

ISAAC naſcitur poſt annos XXV. a profectione Abrahæ, cum eſſet Abraham centum annorum. Gen. XXI, 5. ISAAC.

ESAU & IACOB. *Sexagenarius erat Iſaac, quando nati ſunt ei parvuli.* Gen. XXV, 26. IACOB.

Jacob moriturus, annos natus CXLVII. Chriſti prædicit adventum. Gen. XLIX, 10. *Non auferetur ſceptrum de Juda, & dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus eſt ; & ipſe erit exſpectatio gentium.* Quod vaticinium tunc expletum eſſe ante annos aliquot docuimus, cum poſt Archelai obitum, qui Herodis F. fuit, ablatum eſt penitus ſceptrum de Juda ;

D

IACOB. ac deinceps Præſides tantum, facta Judæa Auguſti provincia, inferioreſque magiſtratus a Cæſare habuit. Nulli poſthac illa Judæ tribus ac ditio, ſemel in jus Auguſti devoluta, proprio Regi, vel Duci, vel Judici paruit, ut prius; Rex eſſe, Dux, Judexque deſiit, qui eam tribum regeret: quemadmodum multo antea ſub Ezechia rege Juda, deſierat eſſe qui regeret Iſraëlem, ſeu tribus reliquas. Prærogativa fuit tribus Judæ præ ceteris, quod ſemper habuit reges, vel judices, vel duces, uſque ad Herodis tempora, *non alterius gentis hominem, qui non eſſet frater ſuus*: ut eſt in lege ſcriptum, Deut. XVII, 14, 15. Reliquæ autem tribus aut nullos, aut inferioris tantum ordinis magiſtratus pluribus ſæculis habuerunt, a quibus eſſet provocatio ad reges Aſſyriæ, Babyloniæ, Syriæve. Quare vaticinii tempus adeſſe in foribus tum Judæi quidem ſuſpicabantur, cum Herodes in regnum irrepſit, quem non eſſe intelligerent *de numero fratrum ſuorum*. Sed regem præciſe, ducemve, aut judicem, cum ſummo imperio genti impoſitum, etiam inſititium, prophetia dixerat non prius defuturum, quam veniret is qui mittendus erat. Intellexere autem eo ævo adveniſſe tempus illud, redacta in provinciam Auguſto uni obnoxiam Judæa, Samaritani ipſi. Hinc illa iſtius e Samaria mulieris ad Chriſtum Servatorem præclara vox, *Scio quia Meſſias venit.* Joan. IV, 25. Et illa altera Galilæorum Joan. VI, 24. *Qui venturus eſt in mundum.*

MOSES. MOSES Amrami F. Caathi nepos, Levi pronepos, Jacobi abnepos, educit populum de Ægypto, cum eſſet annorum LXXX. Sed priuſquam de Moſe dicamus, epilogiſmum annorum mundi a diluvio uſque ad Exodum ut ante oculos ſubjiciamus, res ipſa poſcit.

Anni mundi & Patriarcharum, a diluvio.

Diluvium anno mundi Juliano	1656	
Biennio poſt diluvium, Sem genuit Arphaxad.	2	Gen. XI, 10.
Arphaxad genuit Sale, poſt annos	35	Gen. XI, 12.
Sale genuit Heber, poſt annos	30	Gen. XI, 14.
Heber genuit Phaleg, poſt annos	34	Gen. XI, 16.
Phaleg genuit Reu, poſt annos	30	Gen. XI, 18.

Reu genuit Sarug, poſt annos	32	Gen. XI, 20.
Sarug genuit Nachor, poſt annos	30	Gen. XI, 22.
Nachor genuit Thare, poſt annos	29	Gen. XI, 24.
Thare genuit Abram, poſt annos	130	Gen. XI, 26, 32. &
Abraham venit in Chanaan, natus annos	75	Gen. XII, 4. & Act. VII, 4.
Inde uſque ad Exodum, teſte Paulo cum Moſe, anni	430	Galat. III, 3. Exod, XII, 40.
Summa annorum mundi, ab Adam ad Exodum	2513	
Contigit Exodus anno Juliano	2514	

DYNASTIÆ REGUM ÆGYPTI.

REGES ÆGYPTI.

Quæ Pharaonis occurrit in Geneſi & Exodo mentio, hoc loco admonet, ut de Ægypti regibus pauca dicamus: unde palam fiat, quibus nitantur teſtibus ii, qui vetuſtiorem mundi ætatem conantur adſerere, ex indiculis Regum Ægyptiorum qui circumferuntur. Hi enimvero parentem hiſtoriæ Herodotum deſerunt, ut Cteſiam, ſimileſque fabularum concinnatores audiant; qui amplificato regum numero fundum uberiorem ſubminiſtrant novis cudendis fabulis, & hypotheſibus ſuis annorum quinquies ſexieſve mille & amplius ante Chriſtum, ſi Deo placet, ſtabiliendis. Plures enim iſti numeroſioreſque multo, quam Herodotus, fingunt ſucceſſiones regum: ex quo majorem præ ſe ferunt in ſcribendo diligentiam & accurationem. At reipſa nihil niſi ſomnia mera proferunt, nominaque ficta in otio. Linguam certe fuiſſe Ægypti peculiarem, tum ex ſcriptura Hebræa didicimus, tum ex Vulgato interprete, ut alia nunc argumenta ſileamus. Nam Gen. XLI, 45. mutatum dicitur a Pharaone, Joſephi Patriarchæ nomen in illud, *Saphnath Phahaneach*; quæ nomina eſſe Ægyptiaca Latinus interpres admonuit: *Vertitque nomen ejus,* inquit, *& vocavit eum lingua Ægyptiaca, Salvatorem mundi.* Hebraïcæ certe voces eæ non ſunt. Græci quidem interpretes alia vocabula ignota ſupponunt, *Pſontomphanech*; interpretanturque κρυπτῶν εὑρέτην, abſconditorum inventorem Sed neque quo conſilio id factum ſit, dicere nunc refert; & meram eſſe interpolationem, Latina Hebræaque clamant

REGES ÆGYPTI.

exemplaria. At in his regum Ægytiorum dynaſtiis, nullaprorſus Ægyptiaca nomina reperias: omnia ſunt ex Hebræis, pauca e Græcis petita fontibus: ex pluribus contexta vocibus radicalibus, nulla punctorum, ut appellant, ſeu vocalium habita ratione: nulla adjecta, detractave, vel immutata littera radicali; præterquam ubi, quemadmodum fit in Hebraïco regimine, ה mutari in ת oporteat: aut ubi ex defectivis Aiin, ut Grammatici loquuntur, altera ex iis quæ ſimiles ſunt, radicalis littera excidit: ſic denique ut ſyllaba *is* in fine nominum Ægyptiorum, ab איש derivetur: atque in altero vocabulo filium hominis, in altero filios hominum ſignificet: nam accipi hæc nomina bina oportet, eamque ex illis ſententiam effici, quæ Chriſto Servatori competat, cum illuſtri aliqua antitheſi: nunc divinitatis ſcilicet dotibus, cum humanitatis humilitate compoſitis; vel ejuſdem paſſione, cum judiciaria poteſtate, quam in mundi fine exhibebit.

Par unum iſtorum nominum, ex XXVIII. dynaſtia, exempli cauſa illud eſto, AMENOPHIS & MEPHRES. Vox prior conflata eſt ex his vocibus ac litteris: עם *cum* חנף *impius*: איש *homo*, ſeu quod idem eſt, filius hominis. Poſterior ex פרש *ſegregare*, *ſeparare*: in Benoni Piel מפרש *qui ſeparabit*. SententiaChriſto conveniens, ex utroque vocabulo exſiſtit iſta: *Qui cum impiis eſt filius hominis*, *hic eſt qui ſegregabit*, nempe pios ab impiis. Alludit hæc ſententia, ut omnes reliquæ ad geminum ſcripturæ locum: nempe Iſaï. LIII, 12. de Chriſto in cruce; *Et cum ſceleratis reputatus eſt.* Et Matth. XXV, 31. *Cum autem venerit filius hominis in Majeſtate ſua, congregabuntur ante eum omnes gentes, & ſeparabit eos ab invicem, ſicut paſtor ſegregat oves ab hædis.*

Eſto par illud alterum, CENCHERRES & ACHERRES. Prius vocabulum ex כן *nunc*, & חרש *ſilere*, efficitur. Poſterius, ex α Græco privativo, & חרש eodem. Sententia eſt: *Qui nunc ſilet*, in paſſione ſcilicet; *non ſilebit.* Hæc ſacræ ſcripturæ loca iſtic ſpectantur: Matth. XXVI, 63. *JESUS autem tacebat.* Pſal. XLIX, 3. *Deus noſter manifeſte veniet*; *Deus noſter, & non ſilebit.* Iſaï XLII, 14. *Tacui ſemper, ſilui, patiens fui: ſicut parturiens loquar.*

Sic ACHORIS *noviſſimus virorum* eſt, ex אחר, quod eſt apud Iſaïam, cap. XLIV, 6. pro noviſſimo, & איש *vir homo.* Apellat Iſaïas Chriſtum Dominum, cap. LII, 3. *Deſpectum, & noviſſimum virorum, & virum dolorum.* REGES ÆGYPTI.

AMENOPHTES fit ex עם *in*, & ענן *nubes*: Græcoque vocabulo ὤφθη viſus eſt. *Qui in nube viſus eſt*: nempe ut dicitur, Exodi cap. XVI, 10. *Ecce gloria Domini apparuit in nube.* Rara ſunt tamen admodum in his nominibus conflata vocabula ex duobus diverſis idiomatis. Quamquam non eſt iſtud artificii genus alibi quoque ignotum illis ipſis, aut ſimilibus nominum vel ænigmatum architectis. Quo in genere inſigne illud eſt, quod a nemine adhuc intellectum arbitramur in Oraculis (ut aïunt) Sibyllinis, libro I. pag. 170. ubi Deus inducitur Patriarcham Noë admonere primum, de fabricanda ad diluvii vim evitandam arca; tum quis ipſe ſit, his verbis indicare:

Εἰμὶ δ' ἐγὼ ὁ ἐών, (σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ σῇσι νόησον.)
Οὐρανὸν ἐνδέδυμαι, περιβέβλημαι δέ θάλασσαν.
Γαῖα δέ μοί στήριγμα ποδῶν περὶ σῶμα κέχυται.
Ἀὴρ δ' ἠδ' ἄστρων με χορὸς περιδέδρομε πάντη.
Ἔννεα γράμματ' ἔχω. τετρασύλλαβός εἰμι. νόει με.
Αἱ τρεῖς αἱ πρῶται, δύο γράμματ' ἔχουσιν ἑκάστη.
Ἡ λοιπὴ δέ τὰ λοιπὰ, καὶ εἰσὶν ἄφωνα τὰ πέντε.
Τοῦ παντός δ' ἀριθμοῦ ἑκατοντάδες εἰσὶ δὶς ὀκτὼ,
Καὶ τρεῖς τρεῖς δεκάδες, σὺν γ' ἑπτά. Γνοὺς δὲ τίς εἰμι,
Οὐκ ἀμύητος ἔσῃ θείης παρ' ἐμοίγε σοφίης.

Hoc eſt, Opſopœo interprete:

Porro ego ſum qui ſum, memori quod mente teneto.
Cœlum veſtitum præbet mihi; pontus amictum:
Aër, aſtrorumque chorus me circuit omnem.
Terra mihi fulcitque pedes, & corpus amicit.
Sunt elementa novem mihi: ſum tetraſyllabus autem.
Percipe me. Primæ tres ſyllabæ efficiuntur

REGES ÆGYPTI.

Ex binis omnes elementis : cetera reſtant
In reliqua : quorum ſunt non vocalia quinque.
Totius numeri bis ſunt hecatontades octo ;
Et ter tres decades cum ſeptem. Si ſcieris me,
Non te, qua potior, ſapientia dia latebit.

Dei nomen quatuor ſyllabarum, novem litterarum, quinque conſonantium ; ſic ut tres priores ſyllabæ binis conſtent ſingulæ litteris, quarta ac poſtrema ternis: litteræque conjunctim omnes Græco more ad numeri ſignificationem revocatæ, efficiant numerum MDCLXXXXVII. qui numerus eſt anni præſentis, quo iſta edimus ; ecquod tandem nomen iſtud eſt ? Fingamus animo fuiſſe hujus ænigmatis architectum hominem atheum, cui primum pro Deo eſſet ſive natura cum ſapientia, quam ei comitem adjungeret; ſive Bonum aut Ens univerſale, *l'eſtre en general*, τό ὂν, τὸ ἀγαθὸν: Ens entium. Pro Trinitate deinde, ſive unum, verum, bonum; ſive modus, ſpecies, ordo; ſive ſubſtantia, virtus, actio; ſive naturæ potentia, ſapientia, efficientia; unde, velut ex univerſali in individua, manat in entia ſingularia, eſſentia, pulcritudo, utilitas; quæ trinitas ſecundaria ſit, ex illa priore fluens, ejuſdemque imago quædam. Huic ſane homini ita licuit inducere Deum loquentem, hoc eſt, Ens univerſale ; ut affirmaret ſibi cælum & mare eſſe pro amictu atque veſtitu ; corpus item ſuum terra circumtegi ; aſtra circum ipſum volvi ; ſimileſque addere blaſphemias. Quoniam videlicet Ens univerſale in individuis, ut Metaphyſici loqui ſolent, ſuis differentiis conveſtitur. Veſtimentum Entis univerſalis, cælum, terra, mare, & quodlibet Ens ſingulare eſt. Veſtitum enim ens, Naturáve ipſa, non apparet niſi in ſingularibus. Hæc ab Ente univerſali, modum, ſpeciem, ordinemque ; eſſentiam, pulcritudinem, utilitatemque participant, Is ergo Deus atheorum ſic ænigmatice loquens inducitur per proſopopœiam. Ego mundum perdam diluvio: ego ipſe reſarciam veſtimentum meum. Inde nomen illi ΜΑΔΑΡΑΨΩΝ: voce compoſita ex Hebræo מד vel מדו *veſtimentum*, cum ה paragogico, (ut in Haceldama, Act. 1, 19.)

& ex Græco ῥάψων, futuro participii ῥάπτω, *ſarcio*, *contexo*, *concinno*: ut ſit ΜΑΔΑΡΑΨΩΝ, is qui mundum eſt inſtar veſtimenti reconcinnaturus, ex ejuſdem ſapientiæ legibus, quæ mundum primo condidit; quamque ineſſe Naturæ verſus poſtremus admonet. Num ea mens fuerit Sphingis iſtius, paucis certe cognitæ, judicent periti. Certe talis vox ea eſt, qualem propoſuit in ænigmate; ſive numerum atque ordinem ſpectes litterarum, ex quibus illa conflatur; ſive numerum annorum qui deſiderabatur; ſive totam denique propoſiti ænigmatis ſeriem. Eſt enim vis ac poteſtas harum litterarum, cum pro numeris accipiuntur; ut littera Μ 40. ſignificet: Α ter repetita, tres unitates: Δ numerum quaternarium: Ρ 100. Ψ 700. Ω 800. Ν denique, 50. Summa igitur totius numeri eſt, 1697. Nec vero ulla poſſit Algebra aliam vocem extundere, quæ ſit huic loco opportuna, habeatque has dotes. Nam voces ex Hebræo Græcoque mixtas ab his confingi ſolitas eſſe, teſtis eſt præter ceteras vox Bethphania, apud. Joan. Belethum, & alios. Credas profecto hujus ænigmatis auctorem in ea fuiſſe impia hæreſi, quam neſcio quis T. Burnetus nuper in Anglia revocavit: ad cauſas ſcilicet mere naturales diluvium referendum eſſe; ut illo tempore non minus neceſſario acciderit, quam Solis ac Lunæ deliquia ſtatis tempeſtatibus. Sed ad quoſdam alios Ægypti reges revertamur.

TACELOTIS fit ev תקל *appendit*, Dan. v, 27. Deinde ex אות, *ſignum*: quæ vox pro cruce ponitur, ob illud Matth. XXIV, 30. *Et tunc parebit ſignum filii hominis in cælo* &c. Denique איש ibi eſt *filius hominis*. Eſtque ſententia, *Qui appenſus eſt in cruce*, velut in ſtatera, *filius hominis*. Reſpexit auctor, tum locum Danielis, proxime laudatum; *Thecel appenſus es in ſtatera*: tum hymnum Crucis: *Beata cujus brachiis Sæcli pependit pretium*; *ſtatera facta corporis*: tum denique Miſſam veterem, quam citari ab Elipanto adverſus Alcuinum, pag. 917. aïunt eruditi: *Ingeniti Patris Unigenite, ... qui ... non es dedignatus in forma ſervi... IN STATERA APPENDERE CRUCIS.*

REGES ÆGYPTI.

Ejuſdem formæ eſt Φαραώθης apud Joſephum, lib. I. Antiq. cap. IX. cujus eſt Tacelotis. Id nomen ibi eſt regis Ægyptii, quem Abrahæ temporibus Pharaonem ſcriptura appellat, Gen. XII. Verum, ſive quod Pharao crocodilum ſignificat, (ut quidam volunt, qui eo ſpectare cenſent Ezechielem, cap. XXIX, 3.) atque adeo Chriſto aptari vox ea non poteſt; ſive aliis fortaſſe de cauſis; magis placuit Φαραώθης, quod ſignificet *Glorioſus in cruce filius hominis*, victo ibi dæmone.

Eſt enim פאר *glorificare:* אות & איש, ut proxime diximus, *crux*, & *filius hominis.* Similis originationis ſunt apud eumdem adverſus Apionem, pag 1040. nomina regum paſtorum, quos ex Joſephi Patriarchæ progenie fuiſſe ponit ille; quique ſibi ac ſuæ genti nomen Ægyptiacum *Hycſos* impoſuerint, cum eſſent ipſi Hebræi: quo quidem mea ſententia dici abſurdius nihil poteſt. Verum infinitus ſim, ſi ſingularum vocum origines perſequar: ſatis eſto, viam digito commonſtrare. *Hycſos* interim, cum antecedente nomine *Aſſis* conſociatum, (nam bina eſſe nomina accipienda præmonuimus, ut illuſtrem & cum antitheſi de Chriſto ſententiam repræſentent:) hæc duo, inquam, vocabula hunc ſenſum efficiunt; Qui attritus eſt filius hominis, hic eſt qui cito puniet acerrime impios: quæ poſtrema pars ſententiæ, hac metaphorica locutione exprimitur; Cito inſtar pluviæ laqueos immittet, quibus capiat eos & perdat; quoniam ea uſus eſt metaphora vates Regius, Pſal. X, 7. *Pluet ſuper peccatores laqueos.* Eſt autem יקש *laqueum tendere:* חוש *feſtinare.* Item *Aſſis* fit ex עשר *conterere, frangere:* & איש *filius hominis.* Et hic ſpectatur illud Iſaïæ, LIII, 5. *Attritus eſt propter ſcelera noſtra.*

Manethon ipſe, quem in hac re Joſephus laudat auctorem, fit ex *Man* voce Germanica, quæ hominem ſonat; (ut *Manſur* hominem Syrum ſignificat :) deinde ex את *cum:* & און *virtus.* Homo igitur, vel *filius hominis cum virtute*, ut apud Matthæum legitur, cap. XXIV, 30. Chriſtus eſt; quem *Dei virtutem* Paulus appellat : cujus divinitatem his verbis

exprimi : *Virtus Altiſſimi*, Luc. 1, 35. multi veterum credide- REGES
runt. Sic in xxx. Æonibus, *Ampſiu*, *Auraan* &c. quæ no- ÆGYPTI.
mina mere ex Hebraïcis radicibus eodem artificio confiсta eſſe deprehendimus : tamen ultimi paris *Dexariche*, *Maſemo* prior ſyllaba *Dex* vetus vox eſt Gallica quæ Deum ſignificat.

Quorſum, amabo, in illis Regum Ægyptiorum dynaſtiis, inter tot nomina locum non habent alii duodecim, qui ex parte commemorantur ab Herodoto, univerſi a Plinio, gravibus ſane auctoribus in primis ? Hi nimirum : Meſtres, Sothis, Mnevis, Smarres, Eraphius, Nectabis, Semneſerteus, Nuncoreus Seſoſtris filius, Mœris, Peteſuccus, Tithos, Motherudes. Cur tres dumtaxat appellantur ex his quos Plinius laudat ; Pſammeticus, Ramiſes, Amaſis ? Cur vero Amaſis in Amaſiam, Aphries in *Vaphres* converſus ? niſi quod non erant Amaſis & Apries idonea ſententiæ informandæ vocabula, qualem fuiſſe artifici propoſitam diximus : nec alia ille nomina ſervavit, quam quæ forent huic propoſito accommodata ; ceteris repudiatis omnino vel immutatis. Eſt enim Amaſias, *fortis Deus*, ex אמץ *fortis*, & יה *Deus*. Nam fortem dici filium hominis, quæ ſignificatio eſt vocis Amaſis, ex Hebræo ſi derivetur, minus in hoc genere conſentaneum foret, ubi antitheſim oportet ex duabus vocibus unam exſiſtere. Sic Apries ex Hebræo deduci non poteſt, iis ſervatis, quæ dictæ ſunt, legibus : Itaque regis Ægypti nomen, quod Ephree apud Jeremiam eſt, Apries apud Herodotum, in Hebraïcum Vaphres mutari oportuit : ut ſit ex בא *venit*, & פרש cum ſin ſiniſtro, *extendere*, *expandere* ; *Qui venit extendi*, Chriſtus in cruce ſcilicet.

Si quis autem ejuſmodi ſententias, Chriſto Servatori (ut videtur) perhonorificas, cauſa ac fortuito ex illis nominibus naſci exiſtimet ; aſſeveret is quoque, ut ait ille, ſi innumerabiles quatuor & viginti formæ litterarum, vel aureæ, vel qualeſlibet, aliquo conjiciantur, poſſe ex his in terram excuſſis, Homeri Iliadem, ut deinceps legi poſſit, effici. Sumat ille autem in manus ſacra Biblia, ſumat Homerum, Herodotumve, vel Plinium, alioſve, qnos conſtet non eſſe

REGES ÆGYPTI. ſuppoſititios ; mentiar, ſi in hujuſcemodi voluminibus vel par unum nominum propriorum offendat, ex quo talem poſſit extundere ſententiam. Quo autem conſilio id ab aliis factum ſit, quid attinet in præſenti quærere, dummodo de re ipſa conſtiterit : cum id nullo factum eſſe conſilio nemo ſanus affirmet ?

Conſiderandum etiam amplius, an Coptica ipſa lingua, quæ nec in uſu uſpiam terrarum eſt ab annis ſaltem, ut in confeſſo eſt, amplius quingentis : nec in libris quidem exſiſtit, niſi recentioribus, & admodum dubiæ vetuſtatis, ac fœde corruptis ; (quales ſunt interpretationes Veteris Novique Teſtamenti ex Græco in linguas peregrinas :) & habet præterea voces pleraſque omnes ex Græco Hebræoque deductas ; deliberandum, inquam, an ficta in otio cenſenda ſit. Nam Ægyptiacæ veteris linguæ, ſaltem pauca quidem, eaque certiſſima manent veſtigia, in Hebraïcis veteris Teſtamenti libris : in quibus & Joſephi Patriarchæ cognomen, & regum ſubinde nomina, & nomina deinde menſium in libro ſecundo Regum, Ægyptiaca ſunt. At Saxonica, quæ dumtaxat in quibuſdam dubiæ (ut Coptica) fidei monumentis exſtat, nihil aliud quam Germanica illius ævi eſt, quo ſunt hæc exarata ; characteribus pro arbitrio ab artifice excogitatis : diverſis certe ab his, quibus OFFA REX ſuos olim nummos inſcripſit : qui ſunt omnino Latini ; quales ii, quibus id nomen hic exhibemus. Ejus autem linguæ eſt Saxonica Ælfrici nomine homilia de Euchariſtia, Ratramni ſenſu, ſtilo, atque ipſo ſubinde ſermone conſcripta, hoc eſt, hæretico. At Ælfricus, non Anglicum, Saxonicumve nomen eſt, ſed Hebræum ; *Deus Redemptor*. Nam אל *Deus* eſt : quod nomen, quoniam nihil intereſt, utrum *æl*, an *al* efferas : ideo & *Ælfricus*, & *Alfricus* in libris ſcribitur. פרק *redimere* eſt, ex Vulgato interprete, Pſal. CXXXV, 24. quem tum ob peritiam viri ſingularem, tum aliis de cauſis talium nominum architecti ſequuntur. Sic alia ſunt nomina innumera, quæ Chriſti Servatoris propria, ſi ex Hebræo deducantur, vir quiſque ſagax noſtro hoc admonitu excitatus intelliget.

Fuit & aliud tamen interdum his artificibus paulo diverſum fraudis genus; de quo obiter admonere, operæ pretium fuerit: cum una ſcilicet litterula immutata, ad diſſimulandam malitiam, voces ignotas interdum confingerent: Quod eſt a nonnemine in primis præſtitum; cujus librum ante annos ſex didicimus manuſcriptum alicubi aſſervari, ſub ementito nomine Ἀσιδαίȣ, cum ſcriptor ſit ſæculi XIII qui poſtquam captum a Francis Byzantium eſt, in Galliam appulit; ubi eodem, quo Calviniani hodie aguntur, adverſus ſacrum Epiſcoporum ordinem, odio agitatus; ac præſertim in eos qui titulos quoſdam habent in Galliis honorum ac dignitatum illuſtrium; ſcripſit eos multo delectari magis Δȣκεναρίȣ, quam Epiſcopi nomine. Quo de vocabulo interrogati, amico conſulenti patefecimus hominis improbitatem; qui ne ſtatim ea pateret, mutata littera π in proximam conſonantem ν, pro voce Gallica ex duabus conflata, ΔΟΥΚΕΠΑΡΙΟΣ, (*Duc & Pair*) ſcripſerit Δȣκενάριος. REGES ÆGYPTI.

Verum digredimur ipſi ab inſtituto longius, abripimurque intempeſtivo fortaſſis ſtudio impias fraudes in publicam lucem protrahendi. Conſultius itaque fuerit finem his tamdem imponere; legentibus prius admonitis, ſi quis ex nominibus regum Perſarum a Cyro, aut regum Medorum Lydorumve, quæ habet Herodotus, ſimiles tentet elicere ſententias, fruſtra illum tempus & operam inſumpturum.

EXODUS.

Anno mundi 2514. *Ante Chriſtum* 1491. *Periodi Julianæ* 3223. *Cycli Solis*. 3. *Littera Domin. D.*

EGREDITUR duce Moſe populus de Ægypto, nocte quæ ſabbatum & diem decimamquintam menſis primi anteceſſit. Fuit Novilunium medium æquinoctiale Hieroſolymis, die XXVII. Martii, hora 6. ſerotina, 30′ 52″ atque adeo Neo- MOSES.

MOSES. menia civilis, die XXVIII. ſabbato. Æquinoctium medium, die V. April. hora 8. ſerotina, 51′. Dies decima quinta primi menſis, XI. Aprilis, ſabbato. Primum Paſcha igitur veſpera antecedente celebratum eſt, liminaque domorum Iſraëlitæ agni ſanguine aſperſerunt, feria ſexta, qua die *Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus : Agnus DEI, qui tollit peccata mundi.* Dies Paſchæ, magnus dies ſabbati fuit, ut anno Dominicæ paſſionis.

Quintodecimo die menſis ſecundi, poſtquam egreſſi ſunt de terra Ægyti, venit omnis multitudo filiorum Iſraël in deſertum Sin. Exod. XVI, 1. Novilunium medium fuit, XXVI. April. hora 7. 14′ 52″. matutino. Neomenia civilis, eo ipſo die, feria prima; qualem hunc fuiſſe diem refert Chronicon majus Hebræorum ſub finem cap. 5. Sed falſis teſtibus non libenter utimur. Igitur & quintadecima dies feria prima fuit, X. Maii, anno Juliano. Quod ſi hic dies ſabbatum foret, ut Salianus noſter recte admonet, iter feciſſent Iſraëlitæ duce columna in ſabbato illudque auctore Deo ipſo violaſſent; cum tamen hoc ipſo capite nihil gravius obſervatione ſabbati imperetur.

Eo ipſo die murmurantibus in ſolitudine pro cibo Iſraëlitis, pluit Dominus coturnices ad veſperam, ac matutino poſtridie manna: quod quidem colligere juſſi ſunt *per ſingulos dies: die autem ſexto duplum :* ex quo primus dies, quo datum eſt illud præceptum a Deo, Exod. XVI, 4. idemque quintusdecimus menſis ſecundi, Exod. XVI, 1. fuiſſe is intelligitur, quem nos diem Dominicum appellamus. *Venitque ſeptima dies, & egreſſi de populo ut colligerent, non invenerunt.* Exod. XVI, 27. Hoc primum ſabbatum fuit, cujus obſervatio fuerit præcepta Hebræis: die XXI. ſecundi menſis, XVI. Maii, anno Juliano. Maxime hæc inſignis epocha, quæ vetat annum Exodi alteri, quam iſti, anno affigi; cohæretque cum aliis characteribus, quibus anni diluvii obituſque Moyſis, pariter conſignantur.

Menſe tertio egreſſionis Iſraël de terra Ægypti, Exod. XIX, 1. die quinquageſimo poſt Paſcha, ex Levit. XXIII, 15, 16. data lex eſt a Deo Moyſi. Fuit is dies, ut anno Dominicæ paſ-

ſionis, feria prima, quæ poſtea dicta eſt Dominica, XXXI. Maii, anno Juliano. Nam a XII. Aprilis, qui dies eſt *alter* ſive poſtridie Paſchæ, eſt ille XXXI. Maii, ordine quinquageſimus. MOSES.

Refert Herodotus libro 2. Syros qui ſunt in Palæſtina, hoc eſt, Judæos, circumciſionem ab Ægyptiis accepiſſe ſe confiteri. Audivit ille nimirum a Judæis, egreſſum ab Ægypto Moſem dediſſe ipſis legem Dei juſſu: in ea lege contineri mandatum de circumciſione. Id vero ſatis homini peregrino ac profano fuit, ut inde colligeret quod prodidit, ab Ægyptiis ad Judæos circumciſionis ritum dimanaſſe; ut peregrini ſolent perverſe interpretari ea, quæ ab indigenis accipiunt.

Annus Mundi 2515.

Tabernaculum a Moſe erigitur, *menſe primo prima die menſis.* Exod. XL, 1, 2. Novilunium medium æquinoctiale fuit, XV. April. hora 4. poſt meridiem, 3′ 33″. Neomenia ergo civilis primi menſis, die XVI. April. feria 6. foret, littera Dom. C. niſi in ſabbatum differretur, ne caderet in בדו.

Annus Mundi 2553.

Aaron ſacerdos mortuus eſt, anno quadrageſimo egreſſionis filiorum Iſraël ex Ægypto, menſe quinto, prima die menſis, cum eſſet annorum centum viginti trium. Num. XXXIII, 38. Fuit ea dies XI. Auguſti, anno Juliano, feria tertia: littera Domin. D.

Annus mundi 2554. *Ante Chriſtum* 1451. *Periodi Jul.* 3263. *Cycli Solis*, 15. *Littera Domin.* C.

Exeunte anno XL. ab egreſſu de Ægypto, Moſes Deuteronomium coram populo pronunciat, prima die menſis undecimi. Deut. I, 3. Fuit illa dies IV. Februarii, feria 5.

Traditio Hebræorum eſt, Moſen natum eſſe ac mortuum, ſeptima die Adar. Et in Kalendario Judaïco legitur: VII. *Adar: Jejunium. Moritur Moyſes magiſter noſter.* Novilunium medium menſis illius fuit, die V. Martii, hora 8. poſt meri-

diem, 38′ 3″. Neomenia proinde civilis, die VI. Martii, ſabbato. Dies ſeptima menſis, XII. Martii, anno Juliano, feria ſexta: ut legis antiquæ promulgator eadem hebdomadæ feria obierit, qua Chriſtus Mediator Novi Teſtamenti. *Fleveruntque eum filii Iſraël* XXX. *diebus*. Deut XXXIV, 8. uſque ad diem X. Aprilis.

Durante luctu, ut eſt traditio Hebræorum, miſſi ſunt a Joſue exploratores: nam & textus ſacer celeritatem adhibitam fuiſſe ſignificat: & res erat novo duci Joſue cum populo duræ cervicis, qui moram triginta dierum ægre ferret. Multo itaque minus hic annus Judaïcus, qui fuit Moſis ſupremus, eſſe embolimæus potuit. Ex quo noſtra quoque Chronologia ſtabilitur, opinioque de anni Judaici forma tunc recepta: communem enim annum hunc fuiſſe ratio Aſtronomica comprobat. Decima tandem die menſis primi, ſeu Niſan, Joſue duce Jordanem Hebræi tranſeunt. Eodem die, ſecunda circumciſio. Novilunium medium fuit die IV. April. hora 9. matutina, 56′ 6″. Neomenia civilis, eo ipſo die, feria prima. Æquinoctium medium, poſtridie, V. April. hora prima poſt meridiem, 24′. Decima igitur dies menſis primi fuit XIII. Aprilis, feria tertia. *Et fecerunt Phaſe quartadecima die menſis ad veſperam in campeſtribus Jericho:* nempe ſabbato, XVII. Aprilis: incidente die feſto Paſchæ, ſeu quintodecimo, in feriam primam. Joſue V, 10.

Pontificum ſingulorum poſt Aaronem anni & exacta tempora, expediri nulla ex hiſtoria poſſunt. Conſultius igitur eſt rem obſcuram, uti eſt, incertamque relinquere, quam meras divinationes perſequi, aut fabulas, quales in Hebræorum Chronico, & alibi, continentur. Vide I. Paralip. VI. & I. Eſdr. VII.

JOSUE.

Annus mundi 2561. *Ante Chriſtum* 1444. *Periodi Jul.* 3270. *Joſue Ducis*, 8.

JOSU I. DIVISIO terræ ſanctæ fit ante æſtatem, hoc anno, qui XLV. fuit, poſtquam Caleb miſſus eſt ad Palæſtinam explo-

randam: Joſue XIV, 7, 10. Miſſus eſt enim anno ſecundo ab Exodo per æſtatem. Num. IX, 11. & XIII, 1. Deut. 1, 19, 22. & IX, 23. Paulus in Actis, cap. XIII, 17. *Deus plebis Iſraël,* inquit, *per quadraginta annorum tempus mores eorum ſuſtinuit in deſerto: & deſtruens gentes ſeptem in terra Chanaan, ſorte diſtribuit eis terram eorum, quaſi poſt quadringentos & quinquaginta annos.* Nempe terræ ſanctæ diviſio facta eſt a Joſue, poſt annos a nativitate Iſaaci *quaſi quadringentos & quinquaginta.* Nam reipſa ab ortu Iſaaci uſque ad egreſſum ex Ægypto ſunt anni CCCCV. His adde annos quadraginta, quibus populus Iſraël in deſerto manſit: & ſeptem qui effluxerunt ante κληρονομίαν, ſive ſortitionem terræ, fiunt omnino anni CCCCLII. nihil ut dici poſſit accuratius, quam eſt illa Pauli oratio. JOSUE.

Annus hic idem primus eſt ſabbaticus, ab autumno anni ſuperioris. Et ſane ſerere aut metere populus non potuit, dum aſſignatas ſibi portiones terræ tribus unaquæque capeſſeret. De hoc annorum genere, vide Levitici caput XXV, 3.

Dimiſit ergo Ioſue populum, & abierunt filii Iſraël unuſquiſque in poſſeſſionem ſuam, ut obtinerent eam: ſervieruntque Domino cunctis diebus ejus, & ſeniorum qui longo poſt eum vixerunt tempore, (annis fere XX. prioribus, qui Othonieli vulgo tribuuntur,) *& noverant omnia opera Domini, quæ fecerat cum Iſraël. Mortuus eſt autem Ioſue .... Omniſque illa generatio congregata eſt ad patres ſuos, & ſurrexerunt alii* iſtorum nepotes, *qui non noverant Dominum, & opera quæ fecerat cum Iſraël. Feceruntque malum in conſpectu Domini.* Judic. 2, 6. *Iratuſque contra Iſraël, Dominus tradidit eos in manus regis Meſopotamiæ,* nempe illius quæ eſt in Syria, de qua ſuperius egimus. Judic. 3, 8. Hoc vero contigit anno fere XXX. ex iis quos Othonieli Judici vulgo adſignant.

Cum prima mentio Tyri & Sidonis occurrat in libro Joſue, cap. XIX, 29. ubi *Sidonem magnam, & civitatem munitiſſimam Tyrum* appellat; recordationem hic locus iniicit adventus Herodoti in urbem Tyrum, congreſſuſque cum Sacerdotibus fani Tyrii: qui eidem aſſeverabant, a Tyro condita uſque ad illud tempus fluxiſſe annorum duo millia cum trecentis, ut ille narrat libro 2. pag. 120. Quo loco & ab Ægyptiis ſimiliter accepiſſe ſe tradit, Herculem apud ipſos credi decem ac ſeptem

annorum millibus ante Amaſim regem vixiſſe, *ὡς αὐτοὶ λέγουσι*, *ut ipſi aiunt*. Quibus verbis oſtendit magnam illarum gentium fatuitatem ſibi videri, quæ ſplendidis mendaciis inter ſe de vetuſtate contenderent: Græcos plus ſapere, qui haud tantam eſſe mundi ætatem crederent, idem paulo poſtea ſubiicit, pag. 165. Tyriorum inſulæ regem Plinius commemorat, libro VII. ſect. XLIX. ubi *Thyniorum* libri habent. Tyro Sidonem eſſe multo vetuſtiorem docet Iſaïas, cap. XXIII, 12. Homerus Sidonem paſſim, Sidonioſque celebrat: Tyrum, vel Tyrios, ne ſemel quidem quoniam nimirum, qua ætate Homerus ſcriberet, ſub Achab rege Iſraël, rex Sidoniorum plus valeret.

JUDICES HEBRÆORUM.

JUDICES. OTHONIEL Judic. 3, 7. *Feceruntque malum in conſpectu Domini .... Iratuſque contra Iſraël Dominus, tradidit eos in manus regis Meſopotamiæ*, ſive, (ut dicitur verſu 10.) *Syriæ*, *ſervieruntque ei octo annis*; perſolventes ei grave tributum annuum. (Sic *factus eſt Moab David ſerviens ſub tributo*, 2. Reg. VIII, 2. *& Oſee ſervus Salmanaſar, reddebatque illi tributa*. IV. Reg. XVII, 3.) *Et clamaverunt ad Dominum, qui ſuſcitavit eis* poſt annos illos octo *ſalvatorem*, *& liberavit eos. Othoniel .... Quievitque terra quadraginta annis, & mortuus eſt Othoniel.* Non dicit ſacer ſcriptor, annis XL. Othonielem populo præfuiſſe: immo contrarium diſerte adſtruit: nempe illis quadraginta annis, & annos ſeniorum, & octennem ſervitutem, ante Othonielis principatum, contineri. Quieviſſe autem terra cum dicitur, ſententia eſt, ab obitu Joſue uſque ad obitum Othonielis, præter unam illam incurſionem hoſtium, quæ fuit ſane gravis, ſed tamen unius forte menſis, (quod ſpatium ſatis eſt ad tributum injungendum, imponendaque præſidia vel ſtationes militum in locis munitis:) bellis externis omnino caruiſſe Iſraël.

Bellum Benjamiticum intra illos annos XL. geſtum eſt, Phinees Eleazari F. Aaronis nepote, ſummo ſacerdote. Judic. XX, 28. *In diebus illis non erat rex in Iſraël.* Judic. XVII, 6. hoc eſt, ut quidem videtur, non erat ſive rex, ſive judex, qui regeret Iſraëlem.

AOD & SAMGAR Judic. 3, 12. *Addiderunt autem filii Iſraël facere malum in conſpectu Domini .... Servieruntque filii Iſraël Eglon*

Eglon regi Moab decem & octo annis: & poſtea clamaverunt ad JUDICES.
Dominum, qui ſuſcitavit eis ſalvatorem vocabulo Aod .... & quievit terra octoginta annis. Poſt hunc fuit Samgar: & ipſe quoque defendit Iſraël. Intra illos octoginta annos, & ſervitus Moabitica annorum octodecim, & Aod Samgarque principatus inſerendus eſt.

TROJANUM BELLUM incidit in annum fere XLIII. ex illis octoginta; anno ante Chriſtum 1294. ut ex Herodoto diſcimus, qui ab iſto bello uſque ad ſuam ætatem indicat effluxiſſe annos circiter DCCCL. Sic enim aït libro 2. pag. 165. *A Dionyſio quidem certe, qui ex Semele Cadmi genitus fertur, ad meam ætatem ſunt anni fere mille ſexcenti. Ab Hercule vero Alcmenæ F. ferme nongenti. A Pane autem Penelopes & Mercurii F. pauciores anni ſunt, quam a bello Trojano; octingenti fere ad me anni.* Hoc eſt aperte profiteri, Trojanum bellum tempore interjecto inter Pana & Herculem contigiſſe. Scribebat autem Herodotus anno Urbis Romæ CCCX. ante Chriſtum 444. Periodi Jul. 4270. Ex quo præterea referas Dionyſii ætatem ad annos 50. ante ortum Abrahæ: Herculem, ad ſupremos Othonielis annos: Pana denique ad annum Debboræ fere XVI. *Ramiſes* Ægypti rex, *quo regnante Ilium captum eſt*, a Plinio memoratur lib. XXXVI. ſect. XIV.

DEBBORA cum BARAC. Judic. IV, I. *Addiderunt filii Iſraël facere malum in conſpectu Domini poſt mortem Aod: & tradidit illos Dominus in manus Jabin regis Chanaan .... & per viginti annos vehementer oppreſſerat eos. Erat autem Debbora prophetis, quæ judicabat populum illo tempore*, cum ſervitute populus premeretur. Judic. V, 32. *Quievitque terra per quadraginta annos.* Hoc eſt, quamvis ſervitute & tributo gravi populus premeretur; manſit tamen, a morte Aod uſque ad obitum Debboræ, in poſſeſſione ſua bellorum expers.

Circiter annum XXIV. ex iis XL. qui Debboræ tribuuntur, cœpit regnum Ninives, quod poſtea Aſſyriorum dictum eſt; duravitque ab iſto primo exordio, uſque ad Deïocen regem Medorum, annis XX. ſupra quingentos, teſte Herodoto, libro I. pag. 46. ubi Aſſyrios reges appellat eos, qui Ninive primum imperii ſedem, deinde Babylone collocarunt: non eos qui jam inde a Nemrodo Babylone potiti fuiſſent uſque ad Aſſyriorum incurſionem. Anno autem fere XXXIII. ex iis quadraginta quos diximus, cœpit dynaſtia prima Heraclidarum in Lydia, annis quinque ſupra quingentos ante Gygen, ut idem Herodotus prodidit, pag. 7. Denique eodem fere tempore quo regnum Ninives cœpit, Magnum Seſoſtrin, poſt Mœrin regem, Ægypto imperaſſe, annis non omnino nongentis ante profectionem Herodoti in Ægyptum,

JUDICES ipſe teſtis eſt, libro 1. pag 105. & libro 2. pag. 142. Vicit ille omnem Aſiam, Æthiopiamque; & in Europa, Thraciam. Multa de eo Plinius paſſim, Filium ejus Nuncoreum vocat, lib. XXXVI. pag 299. Herodotus Pherona.

GEDEON. Judic. VI, 1. *Fecerunt autem Filii Iſraël malum in conſpectu Domini, qui tradidit illos in manus Madian ſeptem annis.* Judic. VIII, 28. *Quievit terra per quadraginta annos, quibus Gedeon præfuit.*

ABIMELECH. Judic. IX, 22. *Regnavit Abimelech* Gedeonis F. *ſuper Iſraël tribus annis.* Vox ea *regnavit*; tyrannorum more dominationem ſuam ſtabilire hunc voluiſſe ſignificat.

THOLA. Judic. X, 1. *Poſt Abimelech ſurrexit dux in Iſraël, Thola, & judicavit Iſraëlem viginti & tribus annis.*

IAIR. Judic. X, 3. *Huic ſucceſſit Iaïr Galaadites, qui judicavit Iſraëlem per viginti & duos annos.*

IEPHTE. Judic. X, 6. *Filii autem Iſraël .... fecerunt malum in conſpectu Domini .... Tradidit eos in manus .... filiorum Ammon. Afflictique ſunt per annos decem & octo.* Judic. XI, 1. *Fuit illo tempore Iephte.* Judic. XII, 7. *Iudicavit Iephte Galaadites Iſraël ſex annis.*

Conquerente Ammonitarum rege, de quodam Amorrhæorum tractu, quem ille ſuum eſſe pertendebat, defendit ſe præſcriptione annorum trecentorum. Judic. XI, 25. *Niſi forte melior es Balac filio Sephor, rege Moab; aut docere potes quod jurgatus ſit contra Iſraël, & pugnaverit contra eum; quando habitavit ..... in cunctis civitatibus juxta Iordanem, per trecentos annos.*

In iſtiuſmodi colloquiis contentioſis numeri certi pro incertis ponuntur; & quidem plures potius, ſi ad rem faciat, quam pauciores: denique referuntur integri, fracti omittuntur. Atqui a devicto Seone, rege Amorrhæorum, qui victus eſt vivo adhuc Moyſe, anno ipſius vitæ ultimo, anni ſunt CCLXVI. Qui autem ſervitutes ab annis Judicum ſeparant, hunc numerum uno & LXX annis augeant neceſſe eſt; fientque ab anno qui Moſis obitum anteceſſit, uſque ad primum Jephte, anni CCCXXXVII. quod quidem, ut Salianus

noſter obſervat, valet ad iſta interregna, ſive intervalla ſervitutum, reiicienda. Parum enim prudenter Jephte præſcriptionis ſuæ longinquitatem diminuiſſet, quam omnes augere potius ſolent. Non curavit autem, ut Toſtatus ait, præciſe numerum definire annorum; quia in ſumma etiam multo minore erat longiſſima præſcriptio. JUDICES.

ABESAN. Judic. XII, 8. *Poſt hunc judicavit Iſraël Abeſan ... ſeptem annis.*

AHIALON. Judic. XII, 11. *Cui ſucceſſit Ahialon Zabulonites, & judicavit Iſraël decem annis.*

ABDON. Judic. XII, 13. *Poſt hunc judicavit Iſraël Abdon ... octo annis.*

SAMSON. Judic. XIII, 1. *Rurſumque filii Iſraël fecerunt, malum in conſpectu Domini, qui tradidit eos in manus Philiſtinorum quadraginta annis.* Judic. XVI, 31. *Samſon judicavit Iſraël viginti annis.*

HELI. I. Reg. IV, 18. *Senex erat vir & grandævus* Heli: *& ipſe judicavit Iſraël quadraginta annis.*

Circiter annum Heli XXXII. Utica in Africa a Tyriis condita eſt, ante Urbem Romam annis CCCXLVIII, Plinius, libro XVI. ſect. LXXIX.

SAMUEL. Poſt mortem Heli *fuit arca* Domini *in regione Philiſtinorum ſeptem menſibus*; tum inde uſque ad annum Samuelis viceſimum, fuit illa in Cariathiarim. I. Reg. VI, I. & VII, 2. *Iudicavit Samuel filios Iſraël in Maſphath.* I. Reg. VIII, 6. Tempus autem Samuelis cum Saüle fuiſſe annorum quadraginta, Paulus in Actis admonet; cap. XIII, 20. *Et poſthæc dedit Iudices, uſque ad Samuel prophetam. Et exinde poſtulaverunt regem, & dedit illis Deus Saül filium Cis, virum de tribu Benjamin, annis quadraginta.* Hoc eſt, cum Samuele Saul annos efficit quadraginta.

Sequuntur deinde in ſacra hiſtoria, anni Davidis XL. & totidem Salomonis: cujus annus quartus, idemque ab Exodo quadringenteſimus & octogeſimus, ut ſcriptor ſacer teſtatur, 3. Reg. VI, I. os occludit iis, qui annos ſervitutum

JUDICES. ab annis Judicum ſecerni volunt; niſi vel corruptos codices pervulgatos, Hebræoſque fontes cauſari velint; aut vim manifeſtam afferre textui, ſi quis eſt alius, apertiſſimo, planiſſimoque. At ſi vel unicus error in ſacrum contextum irrepſit, quis non plurimos ejuſdem generis alios irrepſiſſe præſtet? Nec magni ſane facimus exemplaria, quæ eruditi aïunt a Beda citari, præfatione libri 2. Expoſitionis in Samuëlem: in quibus non CCCCLXXX. ſed CCCCCLXXX. ipſo ita referente, olim legebatur. Nam corrupta fateri neceſſe eſt fuiſſe exemplaria, quæ diſſideant ab authenticis.

Hunc ergo laterculum habuit ante oculos ſcriptor ſacer libri Regum, cum ſcriberet, *quadringenteſimo & octogeſimo anno egreſſionis filiorum Iſraël de terra Ægypti, in anno quarto regni Salomonis:*

MOSES in deſerto, annis	40	
JOSUE	17	

Nam hic annorum numerus dumtaxat ad ſummam requiritur.

OTHONIEL	40	Judic. III, 11.
AOD & SAMGAR	80	Judic. III, 30.
DEBBORA & BARAC	40	Judic. V, 32.
GEDEON	40	Judic. VIII, 28.
ABIMELECH	3	Judic. IX, 22.
THOLA	23	Judic. X, .
IAIR	22	Judic. X, 3.
IEPHTE	6	Judic. XII, 7.
ABESAN	7	Judic. XII, 8.
AHIALON	10	Judic. XII, 11.
ABDON	8	Judic. XII, 13.
SAMSON	40	Judic. XVI, 31.
HELI	40	1. Reg. IV, 18.
SAMUEL & SAUL	40	Act. XIII, 20.
DAVID rex	40	2. Reg. V, 4.
SALOMON ante ædificationem Templi,	3	III. Reg. VI, 1.
Summa eſt annorum	479	

Quibus expletis, anno ſequente, qui CCCCLXXX. idemque quartus Salomonis, cœpta Templi ædificatio eſt.

REGES HEBRÆORUM.

Anno XXIV. Samuelis, *cum ſenuiſſet Samuel*, populus regem poſcit, uti a Deo juſſus fuerat, Deut. XVII, 14, 15. 1. Reg. VIII.

SAUL.

SAUL.

1 Saul ungitur. 1. Reg. x. Anno ante Chriſtum, 1071. Periodi Jul. 3643. Vincit regem Ammonitarum, cap. XI. Victi a Saule Philiſtæi. 1. Reg. XIII., 1. *Filius unius anni erat Saul, cum regnare cœpiſſet.* Id eſt, nullus ante ipſum regnaverat: primus regni annus in Iſraël, a Saule numerabatur: cœptum eſt tunc ſcribi in tabulis & geſtis publicis, Anno primo, ſub Saule: ut 1. Mach. XIII, 42. *Anno primo ſub Simone ſummo ſacerdote, magno Duce & principe Iudæorum.* Sequitur deinde, 1. Reg. XIII, 1. *Duobus autem annis regnavit ſuper Iſraël:* hoc eſt ceteri ejus vitæ anni a populo ſunt neglecti, poſtquam Samuelis admonitu repudiatum a Deo Saulem agnovit. Duobus igitur annis dumtaxat ſcriptum eſt in Actis publicis; ſub Saule rege, anno primo, anno ſecundo.

2 Saul reprobatus a Samuele lugetur, e regno ejicitur, eo quod pepercerit Amalecitis. 1. Reg. XI. ſub anni finem. David ungitur, 1. Reg. XVI. anno ætatis XVI.

3 Goliath a Davide occiditur. 1. Reg. XVII. Michol Davidi in uxorem deſpondetur. 1. Reg. XVIII.

4 Saul Davidem perſequitur. 1. Reg. XIX.

5

6 *Annus Sabbaticus.* Fœdus Jonathæ cum Davide repetitum, 1. Reg. XX.

7 David apud Achis regem Geth exſulat. 1. Reg. XXI.

8 David ad regem Moab ſe confert. 1. Reg. XXII.

9 David profugus in deſerto Ziph. 1. Reg. XXIII.

10 David redit in gratiam cum Saule. 1. Reg. XXIV.

11 *Mortuus eſt autem Samuel, & congregatus eſt univerſus Iſraël, & planxerunt eum.* 1. Reg. XXV.

12

SAUL. 13 *Annus Sabbaticus.* David proditus Sauli a Zichæis, ab eo rurſum ſecuritatem impetrat. 1. Reg. XXVI.

14 David apud Achis profugus. 1. Reg. XXVII.

15 Philiſtæi contra Saul armantur. Ille Pythoniſſam conſulit. 1. Reg. XXVIII. David Amalecitas occidit. 1. Reg. XXX.

16 Saul cum filiis in pugna cæſus. 1. Reg. XXXI.

DAVID.

DAVID.

1 Ante Chriſtum anno 1055. *Filius triginta annorum erat David, cum regnare cœpiſſet: & quadraginta annis regnavit. In Hebron regnavit ſuper Iudam ſeptem annis & ſex menſibus. In Ieruſalem autem regnavit triginta tribus annis ſuper omnem Iſraël & Iudam.* 2. Reg. V, 4, 5. & cap. 2, 11. Iniiſſe regnum videtur circiter ineuntem Junium anni ſuperioris.

Simul Iſboſeth filius Saülis, poſt patris cladem, *duobus annis regnavit*; iſto nimirum ac ſubſequente pacifice regnavit, priuſquam ei David bellum inferret. 2. Reg. II, 10.

2 *Natique ſunt filii David in Hebron: fuitque primogenitus ejus Amnon ... & poſt eum Chelaab ... porro tertius Abſalom .... Quartus autem Adonias .... & quintus Saphathia.* 2. Reg. III, 2. & 1. Paral. III, 1.

3 Natus hoc anno Abſalom.

4 *Annus Sabbaticus.*

5

6

7

8 Iſboſeth Saulis filio interfecto, David unctus ſuper totum Iſraël, Sionis arcem, pulſis Jebuſæis, expugnat. 2. Reg. IV. & V.

Hiram rex Tyri, amicus Davidis. 2. Reg. X, 11.

9 Arca Domini transfertur in arcem. 2. Reg. VI.

10

11 Annus Sabbaticus. *Factus eſt Moab David ſerviens*

ſub tributo. 2. Reg. VIII, 2. Item Syria Damaſci. VIII, 6. DAVID.
Item Idumæa. VIII, 14.

12 *Sadoc filius Achitob, & Abimelech filius Abiathar, erant ſacerdotes.* Vide quæ dicturi ſumus ad annum Chriſti. 33.

13 Davidis adulterium, & Uriæ cædes. 2. Reg. XI.

14 *Porro in Ieruſalem nati ſunt ei* (Davidi) *filii, Simmaa & Sobab, & Nathan, & Salomon: quatuor de Bethſabee:* & alii novem, *abſque filiis concubinarum.* 1. Paralip. 3, 5. Itaque poſt annos fere quatuor Salomonis ortus recte collocatur.

15

16

17 Salomon hoc fere anno naſcitur. 2. Reg. XII, 24.

18 Annus Sabbaticus. *Factum eſt autem poſthæc,* ut Amnon ſororem Abſalomi violaret. 2. Reg. XIII, 1.

19

20 *Poſt tempus biennii* Abſalom occidit fratrem ſuum Amnon. 2. Reg. XIII, 23, 28.

21

22

23 Abſalom poſt fratrem occiſum exſulat tribus annis. 2. Reg. XIII, 38. Poſtea Hieroſolymam hoc anno redit: ſed patris conſpectu ei interdicitur, duobus annis. 2. Reg. XIV, 28.

24

25 *Annus Sabbaticus.* Abſalom adverſus patrem conjurat in Hebron, *poſt quadraginta annos,* 2. Reg. XV, 7. nempe poſt annos XL. a prima creatione regum in Iſraël, tertium regem populo placiturum ratus Abſalom, adverſus patrem rebellat. Nunc annum ætatis David agebat LVI. Unctus eſt enim anno XVI. *parvulus.* 1., Reg. XVI, 11. Abſalomi erat hic annus XXIII. aut XXIV.

26

27 David regnum recipit, occiſo Abſalom. 2. Reg. XVIII.

28

29 Joab perſequens Sebam, qui contra Davidem ſeditionem movebat in Iſraël, occidit & Amaſan. 2. Reg. XX.

Ira Iaïrites erat ſacerdos David. 2. Reg. XX, 25. Hoc eſt, ſacrificia regis, ſive quibus rex intererat, Deo

DAVID.

offerebat. Diceret noſtra ætas, Fuit Regius Capellanus.

30 *Facta eſt quoque fames in diebus David tribus annis jugiter.* 2. Reg. XXI.

31

32 *Annus Sabbaticus. Ante Chriſtum annus* 1024.

33 Canticum gratiarum actionis David, pro ſua liberatione ab omnibus inimicis. 2. Reg. XXII.

34 David ob numeratum populum a Gad propheta correptus, ex tribus flagellis oblatis peſtem triduanam elegit. 1. Reg. XXIV.

35 Circa hæc tempora Job diem ſupremum obiiſſe nobis videtur. Neque enim ſimile veri eſt diu poſt ejus obitum, conſcriptum fuiſſe librum de ejus certamine ac victoria; quem librum a Salomone conditum fuiſſe poſt annos octo exiſtimamus.

36 *Annus ante Chriſtum* 1020.

37

38

39 *Annus Sabbaticus. Ante Chriſtum annus.* 1017.

40 Anno XL. regni Juda expleto, circiter Maïum exeuntem, *David Senex & plenus dierum* (anno ætatis LXX) *regem conſtituit Salomonem filium ſuum ſuper Iſraël.* 1. Paralip. XXIII, 1. Ipſe ſexto fere poſt menſe moritur, anno ante Chriſtum 1016. Itaque Chriſtus Dominus, filius David, filii Abraham, ita tempora ipſe diſpoſuit, ut ab altero annis circiter mille, ab altero fere bis mille diſtaret: atque ut medius inter Adam & Chriſtum Abrahamus fuit; ſic inter Abrahamum & Chriſtum David eſſet interjectus.

Annum Salomon tunc agebat quartum & viceſimum; tametſi Græci codices, ſed interpolati, aliter ſtatuant. David enim moriens Salomonem his verbis affatur: *Vir autem ſapiens es, ut ſcias quæ facies*. 3. Reg. II, 9. Si jam autem vir ſapiens, certe non duodennis puer: ut ſive ex Græco codice MS. Alexandrino, ſive ex Hebræorum ſomniis, veterum aliqui prodiderunt.

SALO-

SALOMON.

1 Annus hic eſt ante Chriſtum. 1015.

Salomon Adoniam fratrem e medio tolli jubet: Abiatharem ſacerdotio amoveri. 3. Reg. 2.

2 *Confirmatum eſt igitur regnum in manu Salomonis, & affinitate conjunctus eſt Pharaoni regi Ægypti: accepit namque filiam ejus.* 2. Reg. 3, 1. Nullam antea uxorem Salomon duxiſſe legitur.

Canticum Canticorum tunc conſcriptum videtur. Cant. 1, 8.

Sapientiam a Deo poſtulat: veluti *puerum* ſe *parvulum* eſſe dicit, 3. Reg. III, 7. hoc eſt, rerum inexpertum. *Dedit quoque Deus ſapientiam Salomoni .... Et præcedebat ſapientia Salomonis ſapientiam omnium Orientalium & Ægyptiorum .... Locutus eſt quoque Salomon tria millia parabolas: & fuerunt carmina ejus quinque & mille* &c.

Hoc anno vel ſubſequente nobis videtur Salomon conſcripſiſſe librum de Jobi hiſtoria, qui vixit in terra Hus, regione Idumææ vicina, ut intelligimus ex Thren. IV, 21. Eam ob rem in Bibliis Hebraïcis liber Job inter Proverbia & Canticum Canticorum medius inſeritur. In quibuſdam aliis libris, inter Pſalmos & Proverbia medius locatur; in aliis demum, utriſque poſtponitur. Multas habet cum his voluminibus, & cum Eccleſiaſte, communes ſententias. Fuit terra Hus Davidi & Salomoni vectigalis. Jobi mentio præterea fit, Ezech. XIV, 14. Tobiæ 2, 2. & in epiſtola Jacobi, cap. V. Condidiſſe hoc volumen Salomon videtur ex prolixioribus fortaſſis commentariis Jobi ipſius; quibus narrationem ipſe adjunxit, quæ eſt præfixa initio, & fini ſubtexitur. Hinc fit, ut in hac lucubratione, narratio ſit apertiſſima & maxime ſimplex: Jobi autem & amicorum oratio majore cothurno incedere ubique videatur; amplius centum præterea horrida vocibus, Chaldaïcis, Arabicis, Syriaciſve: quas alibi in ſacris codicibus nuſquam repe-

SALOMON. rias. Nulla in toto opere mentio mirabilium, quæ Deus præſtitit in gratiam Iſraëlitarum; quoniam Job non eſſet ex ea gente. Quamobrem & ipſe ſacrificat, haud alio jure, quam quo ante Moſen quivis paterfamilias. Habes autem ſimilia iis, quæ de Satan initio libri referuntur, 1. Paralip. XXI, 1. Zach. 3, 1. & alibi. Salomonem denique libri conditorem viſum eſſe Gregorio Nazanzeno, Nicetas Metropolita Heracleenſis prodidit; ut quidem ex hujus ſcholiis Billius prodidit. Scriptum ab uno ex prophetis alii prodidere apud Hugonem Victorinum.

Proverbia a Salomone prius compoſita. *Parabolæ Salomonis, filii David, regis Iſraël.* Prov. 1, 1.

3 REX REGUM Salomon. *Ipſe enim obtinebat omnem regionem, quæ erat trans flumen, a Thapſa uſque ad Gazam, & cunctos reges illarum regionum.* III. Reg. IV, 24. Trans Jordanem fuit rex Moab, 2. Reg. VIII, 2. Rex Ammon, 2. Reg. X, 2. Rex Idumææ, VIII, 14. Ceteroqui rex Damaſci, & Adad Idumæus, *erat adverſarius Iſraëlis cunctis diebus Salomonis.* III. Reg. XI, 14, 25. tametſi non ſtatim initio regni vel ſui vel Salomonis odium præ ſe tulerint.

Annus mundi 2993. *Ante Chriſtum* 1012. *Periodi Jul.* 3702.
Cycli Solis, 6. *Littera Domin.* G.

4 *Factum eſt ergo quadringenteſimo & octogeſimo anno egreſſionis filiorum Iſrael de terra Ægypti, in anno quarto, menſe Zio, (ipſe eſt menſis ſecundus,) regni Salomonis ſuper Iſrael, ædificari cœpit domus Domino.* III. Reg. VI, 1. Menſis hujus Neomenia civilis fuit hoc anno, die XXX. Aprilis, feria ſecunda. Novilunio medio cadente in eumdem diem, hora 1. matut. 29′ 2″. Menſium civilium nomina propria in ſacris litteris nulla ſunt ante Salomonem. Menſis *Ziu*, qui ſecundus, hoc loco: *Ethanim*, qui ſeptimus, III. Reg. VIII, 2. *But*, qui octavus, III. Reg. VI, 38. Atque ea quidem locutio incluſa parentheſi, (*ipſe eſt menſis ſecundus*,) qualis non ſemel occurrit in li-

bro Eſther ; ſignificat aperte , ut Eſtheris ævo Chal- SALOMON.
daïca vocabula , ſic iſta , quæcumque ſint , nunc recens in uſum fuiſſe invecta. Eſſe autem Ægyptiaca arbitramur , exinde adducta ante biennium, cum Salomon affinitate conjunctus eſt Pharaoni regi Ægypti , ducta ejus filia in uxorem. Venerunt eo tempore in Palæſtinam Ægyptii Aſtronomi , ſideralis ſcientiæ peritiſſimi ; qui ſi vitioſum foret Kalendarium Judaïcum emendarent ; a quibus accepta hæc nomina menſibus Salomon impoſuit. Et nunc illa quidem Salomonis cura , multo vero magis ſimile poſtea ſtudium Judæorum in adſciſcendis potius Perſicis nominibus , ſub tempora captivitatis Babylonicæ , quam Ægytiacis ; quod erant Judæis Perſæ æquiores multo quam Ægyptii : hæc , inquam , cura , hoc ſtudium , oſtendit eſſe anile commentum eorum , qui conſpectu Lunæ e præcelſis montium jugis , definitam olim fuiſſe ab Hebræis Neomeniam , cum Talmudiſtis quibuſdam inſulſis, non deſinunt propugnare. Nec animadvertunt illi certe quidem , pæne ſtultum eſſe , cum & Moſes *eruditus in omni doctrina Ægyptiorum* fuiſſe dicatur a Stephano in Actis , (ut de Abraham Chaldæo ſileamus ;) & Salomonis ſapientia præceſſiſſe ſapientiam Orientalium & Ægyptiorum , III. Reg. 3. nihilominus anni formam affirmare a neutro eorum digeſtam eſſe aut reſtitutam ; poſitoſque ambos inter duas omnium e toto orbe in re Aſtronomica peritiſſimas exercitatiſſimaſque gentes , ab illis nomina dumtaxat accepiſſe menſium ; formas autem ſtataſque eorumdem menſuras neglexiſſe : Nam id defendi neceſſe eſt ab his , qui commenta Rabbinica de menſtrua Lunæ obſervatione aſſidue occinunt. Quidni enim tali verbo utamur , ubi ea recantari magno quotidie ſtrepitu cernimus , etiam in Diariis , quæ vel pueri rideant , quæ Evangelio tenebras offundant incertumque reddant diem & annum , quo Chriſtum Servatorem paſſum eſſe ſacræ litteræ docent ? Nam ſi forma quidem Kalendarii certa ac definita in uſu fuiſſe ſemper apud Judæos ſtatuatur , qualis

SALOMON.

apud finitimos Chaldæos, Perſas, & Ægyptios fuit; hoc eſt, ea quæ cyclum decemnovennalem adhibet, expoſitaque eſt a nobis in tractatu De ſupremo Chriſti Paſchate; nihil poteſt oſtendi promptius, quam annum Chriſti paſſionis fuiſſe ætatis ipſius & æræ Chriſtianæ triceſimum tertium. Nihil enim eſt cyclo decemnovennali aut ad inveniendum facilius, aut ad Neomenias ſtatuendas certius; ſi modo per annos quoſque circiter centenos æquinoctii verni momentum ſpectetur; ex quo quod ineſſe vitii cyclo potuerit, corrigatur: ut contingat decima quarta menſis primi luna poſt æquinoctium. Si ab hac autem regula diſcedatur, ſi ex menſtrua Lunæ obſervatione, qualem Rabbini tradunt res tanta pendeat, nihil incertum magis, aut magis errori obnoxium dici poteſt. Quis autem rem adeo facilem, adeoque neceſſariam ad legis obſervationem, aut non per ſe inveniſſe Moſen exiſtimet, aut non ab Ægyptiis ultro didiciſſe, vel Judæos poſtea a Chaldæis atque Perſis; a quibus nomina menſium eoſdem accepiſſe conſtet? Sed nomina profecto dumtaxat Salomon ex Ægypto adſcivit, non ipſam menſium formam ac rationem, quam in diluvii deſcriptione, atque alibi, ut vidimus, obſervatam a Moſe norat. Enimvero ſub Salomone, ejuſque uxore Ægyptia, nomina hæc menſium in Iſraële audita ſunt. Poſt ejus exceſſum e vita, hanc illi cum Ægyptiis communionem nominum penitus repudiarunt, priſtino more recepto, primi, ſecundi, quarti, ſeptimique menſis, de ſolo menſium inter ſe ordine, appellandi, quemadmodum a Moſe didicerant.

AZARIAS ſacerdotio functus eſt in domo quam ædificavit Salomon in Jeruſalem. 1. Paralip. V, 10. *Pontifex domus Dei.* 1. Paralip. IX, 11. Primus ſacerdotio functus eſt in Templo Salomonis; Sadoco ante dedicationem Templi defuncto.

5

6 *Annus Sabbaticus. Ante Chriſtum annus,* 1010.

7

8

SALOMON.

9
10
11 *In anno undecimo, menſe Bul, (ipſe eſt menſis octavus,) perfecta eſt domus* Domini *in omni opere ſuo.... ædificavitque eam annis ſeptem* III. Reg. VI, 38. Neomenia menſis octavi fuit, die XVII. Octob. feria 6. anno biſſextili Juliano.

Annus mundi 3001. *Ante Chriſtum* 1004. *Periodi Jul.* 3710. *Cycli Solis*, 14. *Littera Domin.* D.

12 Arca in adytum illata eſt, dedicatioque templi magno facta eſt apparatu, *in menſe Ethanim; ipſe eſt menſis ſeptimus.* III. Reg. VIII, 1, 2. Menſis ſeptimi Neomenia fuit ſexta Octobris, feria tertia. Nam eo anno, cum æquinoctium vernum eſſet prima die Aprilis, hora 8. 16′. poſt meridiem, novilunium primi menſis incidit in XII. April. Die octava menſis Salomon templum dicat, inſtituitque ſolennitatem per bis ſeptem dies; poſterioriſque ſeptenarii die octavo, qui & XXII, Tiſri, fecit collectam III. Reg. VIII, 65. 2. Paral. VII, 9, 10. Collecta dicitur עצרת, quod ea die populus retineretur ad faciendam pecuniæ collectam pro ſacrificiis.

13 Annus Sabbaticus. *Domum ſuam ædificavit Salomon tredecim annis, & ad perfectum uſque perduxit.* III. Reg. VII, 1. *Domum quoque fecit filiæ Pharaonis, quam uxorem duxerat Salomon.* VII, 8.

Hiram rex Tyri, (cujus hic annus eſt regni fere quinquageſimus) mittit ad Salomonem CXX. talenta auri. III. Reg. IX, 14.

14
15
16 *Rex autem Salomon adamavit mulieres alienigenas multas; filiam quoque Pharaonis, & Moabitidas, & Ammonitidas, Idumæas, & Sidonias, & Hethæas.* III. Reg. XI, 1. Eo ordine hic recenſeri Salomonis uxores videntur, quo eaſdem accepit. Nullam certe quidem duxit ante filiam Pharaonis, quæ primo loco nominatur. Atque ex eo intelligimus, Roboamum, quem ex uxore Ammonitide ſuſcepit, (quæ regio tertio hic loco ponitur,) non

ante Davidis exceſſum, ut cenſent interpretes, in lucem veniſſe : qua de re dicendum erit adhuc inferius. Nullos interim ſuſcepiſſe liberos Salomon in ſacris litteris legitur, præter Roboamum.

17

18 Circiter hoc tempus ſcriptus videtur a Salomone liber Eccleſiaſtæ.

19

20 *Annus Sabbaticus. Ante Chriſtum annus 996.*

21 Circiter hunc annum naſcitur Roboam Salomonis F. ex matre Naama Ammonitide. III. Reg. XIV, 21.

22

23

24

25

26

27 *Annus Sabbaticus. Ante Chriſtum annus 989.*

28

29

30

31

32

33

34 *Annus Sabbaticus. Ante Chriſtum annus 982.*

35

36

37 Salomon ad idola colenda convertitur. Propterea permiſit Deus, *ut Ieroboam levaret manum contra regem. Voluit ergo Salomon interficere Ieroboam : qui ſurrexit & aufugit in Ægyptum ; & fuit in Ægypto uſque ad mortem Salomonis.* III. Reg. XI, 5, 26, 33, 40. Hoc initium fuit iniquitatis Iſraël, occaſione regis Juda & Iſraël, hoc eſt, Salomonis : ex quo uſque ad excidium templi & urbis, venturum olim in pœnam hujus criminis aliorumque ſcelerum, anni ſunt CCCXC. ut docet Ezechielis vaticinium, cap. IV.

38

39 Salomonis pœnitentia mihi videtur indicari, 2. Paralip. XI, 17.

40 Salomon moritur, poſtquam regnaſſet annos quadraginta : ſucceſſitque ei Roboam, adoleſcens annorum circiter viginti, ut mox dicturi ſumus.

REGES JUDA. *REGES ISRAEL.*

1 ROBOAM patri ſucceſſit, anno ante Chriſtum, 975. qui ſabbaticus fuit. Regnat annis XVI. *Quadraginta & unius anni erat Roboam, cum regnare cœpiſſet: decem & ſeptem annos regnavit in Jeruſalem civitate.* III. Reg. XIV, 21. & 2. Paralip. XII, 13. Hoc eſt: Annus hic erat quadrageſimus primus, decurrens a ſenis amplius menſibus, æræ Salomonicæ, ſive ex quo Salomon Roboami pater, jubente Davide, unctus in regem eſt. Fecit Salomonis ingens in populo commendatio, ex quo præſertim conditor templi fuit, ut ex illo populus æram numerari vellet: quo de Orientalium populorum more inferius ac ſæpiuſcule dicturi ſumus. Verum ſciſſio regni Iſraëlis a Juda hunc calculum, ſive hanc Æram abrupit. Certe adoleſcentem fuiſſe Roboamum, cum regni habenas ſuſcepit, conceptis verbis ſacræ litteræ docent; quibus profecto mos non eſt eum appellare *adoleſcentem* aut *juvenem*, qui ſit natus annos amplius quadraginta. Atqui III. Reg. XII, 8. ubi Roboam dicitur juvenilibus conſiliis obſecutus populum in ſe concitaſſe, adoleſcens ipſe & juvenis appellatur. *Qui dereliquit conſilium ſenum, quod dederant ei, & adhibuit ADOLESCENTES, QUI NUTRITI FUERANT CUM EO, & adſiſtebant illi .... Et dixerunt ei JUVENES QUI NUTRITI FUERANT CUM EO,* &c. Quæ totidem verbis repetuntur, 2. Paralip. X, 8. *Cum JUVENIBUS tractare cœpit, QUI CUM EO NUTRITI FUERANT, & erant in comitatu illius ..... At illi reſponderunt ut JUVENES, & nutriti cum eo in deliciis.* Non videtur ergo Roboam annum viceſimum exceſſiſſe, cum regnum capeſſivit.

I. JEROBOAM, regnat annis XXII. Aprili fere ineunte regnare cœpit. III. Reg. XIV, 20.

SALOMON.

REGES JUDA. *REGES ISRAEL.*

2 — 2
3 — 3
4 — 4
5 *In quinto anno regni Roboam, aſcendit Seſac rex Ægypti in Ieruſalem, & tulit theſauros domus Domini, & theſauros regios, & univerſa diripuit: ſcuta quoque aurea, quæ fecerat Salomon*, &c. III. Reg. XIV, 25. Non eſt hic Seſoſtris, cujus Herodotus & Plinius meminere, ut ſuperius vidimus.

6 — 6
7 — 7
8 *Annus Sabbaticus.* — 8
9 — 9
10 — 10
11 — 11
12 — 12
13 — 13
14 — 14
15 Annus Sabbaticus. *Fuitque bellum inter Roboam & Ieroboam cunctis diebus.* III. Reg. XIV, 30.

16 Roboam conſtituit Abiam filium ſuum, ducem ſuper omnes fratres ſuos XXVII. quia ceteros ſapientia anteibat. 2. Paralip. XI, 22. Tot ille ex uxoribus & concubinis liberos habuit. Et brevis utique regni ac vitæ fuit. Hic primus eſt annus Abiam filii Roboam, iniens circa Novembrem.

17 — 17
18 ABIAM, patre mortuo circa Maïum, regnat ſolus. *In octavo decimo anno regni Ieroboam filii Nabat, regnavit Abiam ſuper Iudam*, ſolus utique, ut diximus. *Tribus annis regnavit in Ieruſalem.* III. Reg. XV, 1. & 2. Paralip. 12, 2.

Fuit prælium inter Abiam & inter Jeroboam. III. Reg. XV, 7. & 2. Paralip. XIII, 2.

2 — 19
1 ASA regnare cœpit circa menſem Aprilem, mortuo patre Abiam. *In anno ergo vigeſimo Ieroboam regis Iſraël, regnavit Aſa rex Iuda: & quadraginta & uno anno regnavit in Ieruſalem.* III. Reg. XV, 9, & 2. Paralip. XIV, 1. XVI, 13.

REGES JUDA. *REGES ISRAEL.*

2 21

3 *Annus Sabbaticus.* 1 NADAB circiter menſem Junium regnare ſolus cœpit, Jeroboamo defuncto circa Maïum, anno regni XXII. *Nadab vero filius Ieroboam regnavit ſuper Iſraël anno ſecundo Aſa regis Iuda: regnavitque ſuper Iſraël duobus annis.* III. Reg. XV, 25. Rex igitur a patre deſignatus eſt anno ſuperiore, & cum eo regnavit annum fere ipſum.

4 1 BAASA. *Interfecit illum Baaſa in anno tertio Aſa regis Iuda, & regnavit pro eo .... Anno tertio Aſa regis Iuda, & regnavit pro eo .... Anno tertio Aſa regis Iuda, regnavit Baaſa ... viginti quatuor annis.* III. Reg, XV, 28, 33. Cœpit igitur menſe Februario.

5 2

6 3

7 *Ante Chriſtum annus 950.* 4

8 5

9 6

10 Annus Sabbaticus. *In diebus Aſa quievit terra annis decem: & nulla temporibus ejus bella ſurrexerunt, pacem Domino largiente.* 2. Parap. XIV., 1, 6.

11 *Bellum autem erat inter Aſa, & Baaſa regem Iſraël, cunctis diebus eorum:* nempe ex quo bellum flagrare cœpit hoc anno. III. Reg. XV, 16.

12 9

13 Aſa *abſtulit idola ex urbibus quas ceperat montis Ephraim.* 2. Paralip. XV, 8.

14 11

15 *Menſe tertio, anno decimo quinto regni Aſa,* cum prælio Zaram Æthiopem paulo ante viciſſet, gratias agit Deo. 2. Paralip. XV, 10. Æthiopia hoc loco, ac forte ubique in ſacris litteris, Arabia deſerta eſt. *Tentoria Æthiopiæ* prope *pelles Madian*, Habac. III, 7. Arabes Scenitæ Plinio, lib. IV. ſect. XII. Nam σκηναὶ tentoria ſunt e pellibus.

H

REGES JUDA. *REGES ISRAEL.*

16 13

17 Annus Sabbaticus. *Bellum vero non fuit*, id eſt, nemo intulit bellum regno Judæ, *uſque ad triceſimum quintum annum regni Aſa* : hoc eſt, uſque ad annum xxxv. familiæ quæ in Juda regnabat, ex quo diſcidium factum fuerat Iſraëlis : cujus familiæ princeps tunc erat Aſa rex Juda. 2. Paralip. xv, 19. Similis ratio annos regum numerandi occurret inferius adhuc non ſemel. *Anno autem triceſimo ſexto regni ejus aſcendit Baaſa rex Iſraël in Judam .... Aſa miſit ad Benadad regem Syriæ, qui habitabat in Damaſco, dicens : Fœdus inter me & te eſt, &c.* 2. Paralip. xvi, 1. Ut proxime triceſimus quintus, ſic annus iſte xxxvi. ſimiliter eſt regiæ familiæ in Juda. Sic plane (ut alias obſervavimus) in Commodi Imp. nummis Græcis, in Ægypto cuſis, non anni ipſius imperii ſignantur, ſed familiæ Aureliæ, a M. Aurelio patre ipſius Imperatore. Quare qui primus Commodi annus eſt, notatur viceſimus ; atque ita deinceps uſque ad xxxii. qui ejuſdem imperii nonniſi decimus tertius eſt, idemque poſtremus. Mirum fortaſſis legenti videbitur deſcribi a nobis in præſenti argumento iſtos Commodi Imp. nummos, & Fauſtinæ matris ipſius. Verum quo iſtud operæ pretio fiat, tum hic ſcripturæ perdifficilis explicatu locus, tum alii ſimiles terni vel quaterni, qui occurrent inferius, edocebunt : præter illos, qui æram Abrahæ, & regni Hebræorum, & annos Roboami denotant, ut jam vidimus.

Nummi Commodi, anno Chriſti 179. *M. Aurelii, anno* 19.

ΦΑΥCΤΕΙΝΑ CΕΒΑCΤΗ. Caput Fauſtinæ junioris.)(. L. ΙΘ. *Anno* xix. Caput Serapidis. Eſt ex ære mediocri, in Cimelio D. Foucault.

L. AVREL. COMMODUS AVG. Capite laureato.)(. TR. P. IIII. IMP. III. COS. II. P. P. Victoria ſedet cum corona & palma. Argenteus in muſeo noſtro.

Anno Chriſti, 180. *Commodi* 1.

ΦΑΥϹΤΕΙΝΑ ϹΕΒΑϹΤΗ. Caput Fauſtinæ junioris. .)(. L. K. *Anno* xx. Ubertatis caput, ſive Annonæ, cum Cornucopiæ. Ex eodem Cimelio.

ΦΑΥϹΤΕΙΝΑ ϹΕΒΑϹΤΗ. In theſauro Mauroceni, pag 125. .)(. L. K. cum effigie Nili jacentis.

Commodi nummus, ibidem, pag. 126. .)(. L. K. Caput Jovis Olympii. In alio ibidem, pag. 127. ΠΡΟΝΟΙΑ. *Providentia*. L. K. Imp. ſacrificans.

L. AVREL. COMMODVS AVG. TR. POT. V. capite radiato. .)(. VIRTVS AVG. IMP. III. COS. II. P. P. Ipſe ſedet cum fulmine & haſta. Eſt e Cimelio D. FOVCAVLT, ex ære mediocri, cuſus ante obitum M. Aurelii: quo mortuo Commodus Marci demum veluti prænomen accepit.

Anno Chriſti 181. *Commodi* 2.

Fauſtinæ nummus, ibidem, pag. 125. .)(. L.K.A. *Anno* xxi. Nili effigies.

M. ΑΥΡΗ. ΚΟΜΟ. ΑΝΤΩΝΙΝΟϹ. Ϲ. capite laureato.)(. L. K A. cum duobus crocodilis. Apud D. Rigord.

M. COMMODUS ANTONINVS AVG. capite laureato. .)(. P. M. TR. P. VI. IMP. IIII. COS. III. P. P. LIB. AVG. IIII. Imp. dat congiarium. Eſt ex ære magno, in Muſeo noſtro.

Anno Chriſti 182. *Commodi* 3.

Fauſtinæ nummus, in theſauro Mauroceni, pag. 125. .)(. L. KB. *Anno* xxii. Ægypti ſymbolum.

M. ΑΥΡ. ΚΟΜ. ΑΝΤΟΝΙΝΟϹ ϹΕΒ. capite laureato. .)(. L. KB. Roma ſedens, dextra Victoriolam, læva haſtam tenet. Ex ære mediocri nommus eſt, in Cimelio D. FOVCAVLT.

M. ANTONIUS COMMODVS AVG. capite laureato. .)(. LIB. AVG. V. TR. P. VII. IMP. IIII. COS. III. P. P. Largitio in populum fit ab Imp. *Liberalitas Auguſti quintum*, &c. Argenteus, in muſeo noſtro.

Anno Chriſti 183. *Commodi* 4.

M. ΑΥΡΗ. ΑΝΤΩΝΙΝΟϹ. capite laureato. Ex Toinardo. .)(. ΥΠΑΤΟϹ ΤΟ Δ. ΚΓ. *Conſul* IIII. anno XXIII. Juppiter ſedens, dextra Victoriolam, læva haſtam tenet.

Apud Vaillantium, Commodi nummus inſcriptus eſt, TR. P. VIII.

Anno Chriſti 184. *Commodi* 5.

M. A. KO. ANTω CEB. EΥCEB. capite laureato. .)(. L. KΔ. *Anno* XXIV. Nili effigies. E. Cimelio D. FOVCAVLT. In alio, Serapis.

Apud eumdem, TR. POT. VIIII.

In alio rurſum, Victoria gradiens cum palma & corona. In Theſauro Mauroceni, pag. 126. L. KΔ. Imp. ſacrificat.

Anno Chriſti 185. *Commodi* 6.

M. A. KOM. ANTω. CEB. EΥCEB. capite laureato. *M. Aurelius Commodus Antoninus Aug. Pius.* .)(. L. KE. *Anno* XXV. Caput Serapidis, cum Cornucopiæ. Eſt ex ære mediocri, in Muſeo noſtro.

Alter ſimilis, apud D. FOVCAVLT. .)(. L. KE. Victoria in quadrigis. Alius Victoriam in bigis exhibet.

M. COMM. ANTON. AVG. PIVS. capite laureato. .)(. PRIMI DECENN. P. M. TR. P. X. IMP. VII. COS. IIII. P. P. S. C. In corona quercea. Apud Patinum in Indice, pag. 17.

Anno Chriſti 186. *Commodi* 7.

Commodi nummus apud Vaillantium. .)(. L. KƧ. *Anno* XXVI. Jovis effigies.

M. COMMODVS ANT. P. FELIX. AVG. BRIT. capite laureato. .)(. P. M. TRIB. POT. XI. IMP. VIII. COS. V. P. P. Navis cum velis. Infra, PROVID. AVG. In Theſauro Regio, ex ære mediocri.

Anno Chriſti 187. *Commodi* 8.

M. A. KO. ANTω. CEB. EΥCEB. capite laureato. .)(. L. KZ. *Anno* XXVII. Caput Jovis Olympii. Ex ære mediocri, apud D. FOVCAVLT. Eſt & apud Patinum in Theſauro, pag. 267.

M. COMM. ANTONINVS AVG. capite laureato. .)(. AVCT. PIET. P. M. TR. P. XII. IMP. COS. V. P. P. *Auctor Pietatis*, &c. Pietas ante aram ſacrificat. Argenteus eſt, e Cimelio Colbertino.

Anno Chriſti 188. *Commodi* 9.

Commodi nummus, ex ære mediocri, apud D. FOVCAVLT. .)(. L. KH. *Anno* XXVIII. Mercurii effigies.

M. COMM. ANTONINVS ... capite laureato. .)(. APOL. PAL. IMP. VIII. TR. P. XIII. COS. V. Stat Apollo Actiacus, conſervator ac tutor ædium Au-

guſtarum, ſive Palatii. Apud Patinum, pag. 260. ex ære mediocri.

Anno Chriſti 189. *Commodi* 10.

Commodi nummus, ibidem. .)(. L. KΘ. *Anno* XXIX. Commodus a Victoria coronatur.

M. KOM. ANTωN. CEB. ΕΥCΕΒ. capite laureato. .)(. L. KΘ. Nilus decumbens, dextra arundinem, læva Cornucopiæ gerit. E Cimelio D. BEGON.

COMMODVS ANTON. P. FELIX AVG. BRIT. capite laureato. .)(. SECVRIT. ORB. P. M. TR. P. XIIII. IMP. VIII. COS. V. P. P. Dea ſedet, dextra tenet orbem, læva lateri appoſita. Apud P. Steph. CHAMILLARD, e Societate noſtra.

Anno Chriſti 190. *Commodi* 11.

M. A. KOM. ANTω. CEB. ΕΥCΕΒ. capite laureato. .)(. L. Λ. *Anno* XXX. Caput Dianæ, cum luna creſcente. Eſt in Cimelio D. FOVCAVLT, & in noſtro.

Criſpinæ Commodi conjugis, apud Patinum in Theſauro Mauroceni, pag. 126. ſed legit ille L. A. pro L. Λ.

M. COMM. ANT. P. FEL. AVG. BRIT. P. P. capite laureato. .)(. LIB. AVG. P. M. TR. P. XV. COS. VI. Signum Libertatis. In muſeo noſtro argenteus.

Anno Chriſti 191. *Commodi* 12.

Græce non occurrit hujus anni nummus.

M. COMMODVS ANTONINVS PIVS FELIX AVG. BRIT. capite laureato. .)(. APOLLINI PALATINO. P. M. TR. P. XVI. IMP. VIII COS. VI. P. P. Victoria & Apollo citharam tenent. E Muſeo D. Abb. DE CAMPS.

Anno Chriſti 192. *Commodi* 13.

A. AIΛ. AΥP. KOM. ANTω. CEB. ΕΥCΕΒ. capite laureato. *L. Ælius Aur. Commodus Antoninus Aug. Pius.* .)(. L. ΛB. *Anno* XXXII. caput Jovis laureatum: in Cimelio D. FOVCAVLT. Alius in gaza Regia, aquilam exhibet inter duo ſigna militaria.

L. AEL. AVREL. COMM. P. FEL. capite laureato. .)(. P. M. TR. P. XVII. IMP. VIII. Imp. dat congiarium populo. Eſt ex ære primæ molis, in muſeo noſtro.

Annos igitur, non Commodi Imp. ſed familiæ Auguſtæ Aureliæ, vel M. Aurelii ipſius patris, tum in Commodi, tum in Fauſtinæ matris, tum denique in Criſpinæ conjugis nummis, conſignabant Ægyptii; qui ſe hoc indicio peculiariter obnoxios M. Aurelio, totique ejus familiæ devotos eſſe teſtabantur. Ætatem Commodi in hiſce nummis notari qui exiſtimavit, is Fauſtinæ matris & Criſpinæ conjugis Commodi nummis coarguitur, in quibus iidem anni apparent,

Ex horum autem collatione nummorum intelligimus, annum imperii Commodi ſecundum fuiſſe, eumdemque ipſius, Tribuniciæ poteſtatis annum ſextum: (neque enim alios quam Tribuniciæ poteſtatis annos in nummis Latinis Imperatorum reperias:) eumdem, inquam, annum illum eſſe, qui M. Aurelii patris ipſius, quamvis jam defuncti, viceſimus primus appellatur in nummis ipſius Commodi: quemadmodum in hoc ſacræ ſcripturæ loco, annus xxxv. Roboamicæ familiæ, adtribuitur decimo ſeptimo regis Aſa.

Fuit ille ſcilicet mos Orientalium, ut Æram inchoarent ab exortu Principis alicujus, qui de ipſis eſſet optime meritus; eamque producerent æram quam diutiſſime liceret; donec alius majore beneficio prioris recordationem deleret. Itaque ex illa conſuetudine fit, ut in nummis antiquis Syriæ, ubi Judæa eſt, & Ægypti, multiplices æræ occurrant, quarum in Occidente nullum veſtigium eſt, quod id a noſtris moribus prorſus adhorret. At in Oriente æra tum Juliana a Julio Cæſare, vel ab Antonio Antoniana, in nummis urbium Syriæ occurrit; tum Auguſtana ab Auguſto, in iiſdem: Claudiana, a Claudio Cæſare in Ponto; Flaviana, a Flavio Veſpaſiano, Cæſareæ Palæſtinæ: Aureliana, a M. Aurelio in Ægypto: perinde ac ſi Pariſiorum civitas notaſſet in nummis olim æram Valeſiorum a Philippo Valeſio; & nunc ſimiliter e familia Borbonia regum æram conſignaret ab Henrico Magno. Sic Titi quoque Imp. quem conſtat biennio dumtaxat imperaſſe poſt patrem, nummus inſcriptus eſt, COL. CAESAREA LIB ΦΛΑ. *Anno* XII. *Flaviorum.*

	REGES JUDA.		*REGES ISRAEL.*
	Annus 18. Aſa regis Juda.	15	**Annus 15. Baaſa regis Iſraël.**
18		16	
19		17	
20		18	
21		19	
22		20	
23	*Annus Sabbaticus.*	21	
24		22	
25		23	
26	Heſiodus circa hoc tempus	24	Menſe Junio, anno XXIV.

27 Heſiodus circa hoc tempus floret. Plinius, lib. XIV. ſect. I. *Tanto priſcorum cura fertilior, aut induſtria felicior fuit, ante millia annorum, inter principia litterarum, Heſiodo præcepta agricolis pandere orſo, ſubſecutiſque non paucis hanc curam ejus.* Scribebat Plinius anno Urbis DCCCXXX. Chriſti LXXVII. Periodi Jul. 4790. Eſt autem hic annus ante Chriſtum 930. Periodi Jul. 3784. antequam Plinius ſcriberet, 1007.

Menſe Junio, anno XXIV. regni ſui inchoato a menſibus quatuor, *dormivit Baaſa cum patribus ſuis, ſepultuſque eſt in Therſa, & regnavit Ela filius ejus pro eo.* III. Reg. XVI, 6. *Anno vigeſimo ſexto Aſa regis Juda, regnavit Ela filius Baaſa ſuper Iſraël in Therſa, duobus annis. Et rebellavit contra eum ſervus ſuus Zambri .... Irruens ergo Zambri percuſſit & occidit eum anno vigeſimo ſeptimo Aſa regis Juda, & regnavit pro eo.* III. Reg. XVI, 8. 9, 10. *Anno vigeſimo ſeptimo Aſa regis Juda regnavit Zambri ſeptem diebus.* III. Reg. XVI, 15. *Tunc diviſus eſt populus Iſraël in duas partes.* III. Reg. XVI, 21. Ab anno igitur ſuperiore, qui XXVI. Aſa regis Juda, Ela in ſocietatem regni Iſraël a patre fuerat cooptatus.

		1	Bellum civile in Iſraël
28		2	per annos tres, Amri unius partis duce: qui poſtea ab
29		3	univerſo Iſraël electus eſt.
30	*Annus Sabbaticus.*	4	AMRI anno ſuperiore
31			exeunte agnitus ſalutatuſque rex eſt ab univerſo Iſraël.

Anno trigeſimo primo Aſa regis Juda regnavit Amri ſuper Iſraël duodecim annis: ex quibus ſcilicet *in Therſa*

REGES JUDA. *REGES ISRAEL.*

regnavit ſex annis. Emitque montem .... & ædificavit Samariam III. Reg. XVI, 23.

32 — 5
33 — 6
34 — 7
35 — 8
36 — 9
37 — 10
38 *Annus Sabbaticus.* — 11

39 *Ægrotavit etiam Aſa, anno trigeſimo nono regni ſui*, poſt menſem Julium. 2. Paralip. XVI, 12. — 1 ACHAB, mortuo circa Maïum Amri patri ſuccedit. *Dormivitque Amri cum patribus ſuis, & ſepultus eſt in Samaria .... Achab vero filius Amri regnavit ſuper Iſraël anno trigeſimo octavo Aſa regis Juda. Et regnavit Achab filius Amri ſuper Iſraël in Samaria, viginti & duobus annis.* III. Reg. XVI, 28. Deſignatus a patre regni ſocius, anno ſuperiore.

40 Homerus floret hac ætate. Plinius libro VII. ſect. XVI. *Ante annos prope mille vates ille Homerus.* Eſt hic annus antequam Plinius ſcriberet, 994. Docet autem Homerus, Iliad. Y. verſu 306. cum eum librum ſcriberet, poſteros Æneæ, Priami ſtirpe extincta, in Phrygia regnaſſe. Ex quo Æneam in Italiam non veniſſe, manifeſtum eſt.

41 ETHBAAL rex Sidoniorum: cujus filiam Jezabel Achab rex Iſraël duxit uxorem. III. Reg. XVI, 31. — 3. *Factum eſt verbum Domini ad Eliam, in anno tertio, dicens: Vade, & oſtende te Achab, ut dem pluviam ſuper faciem terræ.* III. Reg. XVIII, 1.

1 JOSAPHAT patri ſuccedit, circa menſem Maïum. — 4 *Et mortuus eſt Aſa anno quadrageſimo primo regni ſui.* 2. Paralip. XVI, 13. *Ioſaphat vero filius Aſa regnare cœperat ſuper Judam anno quarto Achab regis Iſraël. Viginti quoque annis regnavit in Ieruſalem.* III. Reg. XXII, 41, 42.

2 — 5
3 — 6

	Reges Juda.	Reges Israel.
4	*Annus Sabbaticus.*	7
5	Amarias Pontifex ſub Joſaphat. 2. Paralip. xix, 11.	8
6		9
7		10
8		11
9		12
10		13
11	*Annus Sabbaticus.*	14
13		15
14		16
15		17
16		18
17	Ante Chriſtum annus 900.	19
18		20 Ochoziæ 1.
19	*Annus Sabbaticus.*	21 Joram 1.

1. Ochozias. Moritur Achab anno xxii. regni ſui, circiter Septembrem. Succedit Ochozias. Alterum iſtud Ochoziæ initium eſt. iii. Reg. xxii, 40. *Ochozias autem filius Achab, regnare cœperat ſuper Iſraël in Samaria, anno ſeptimodecimo Joſaphat regis Juda: regnavitque ſuper Iſraël duobus annis.* iii. Reg. xxii, 52. Regnavit cum patre per biennium, a Septembri uſque ad Septembrem anni hujus: deinde & biennio altero poſt patris obitum. *Joram vero filius Achab regnavit ſuper Iſraël in Samaria anno decimo octavo Ioſaphat regis Judæ: regnavitque duodecim annis.* iv. Reg. iii, 1. Regnavit anno uno, vivente patre: eo mortuo, per annos duos adminiſtrationem regni ſuſcepit Ochozias natu major: quo ægrotante devoluta ea rurſum eſt ad Joramum, ita ipſo jubente Ochozia. Itaque annis omnino duodecim Joram adminiſtravit imperium.

20		2.
21		1. 2. Joram. Alterum Iorami initium, cum regimen Ochozias frater ei commiſit.
22		2. 3.
23		3. 4.
24	Jorami primus. *Anno.*	4. 5.

quinto Joram filii Achab regis Iſraël, & Ioſaphat regis Iuda, regnavit Ioram filius Ioſaphat rex Iuda. Hoc eſt, anno quinto Joram, & vivo adhuc patre Joſaphat, rex ſalutatus eſt. *Triginta duorum annorum erat, cum regnare cœpiſſet: & octo annis regnavit in Ieruſalem.* IV. Reg. VIII, 16. Ex his octo annis biennium cum patre regnavit.

25 Ioram 2. *Annus Sabbaticus.* — 5. — 6. *Mortuus eſt ergo Ochozias,* poſt longam ægritudinem, *& regnavit Ioram frater ejus pro eo,* jam ſolus, *anno ſecundo Ioram filii Ioſaphat regis Iudæ: non enim habebat filium.* IV. Reg. I, 17. Quot annos regnaverit Joram, hoc loco non dicitur; quia ſuperius ea res indicata eſt: nunc vero repetitur tantum legitima poſt fratrem ſucceſſio.

26 JORAM ſolus. Joſaphat moritur circa Februarium, menſe octavo anni ſui XXV. Jorami hic eſt annus tertius. — 6. — 7.

4 — 7. — 8.

5 — 8. — 9.

6 — 9. — 10.

7 — 10. — 11.

8 Joram obit anno octavo regni ſui, menſe tertio, Maïo fere exeunte.

OCHOZIAS ſuccedit. *Et dormivit Ioram cum patribus ſuis ...... & regnavit Ochozias filius ejus pro eo.* IV. Reg. VIII, 24. *Anno undecimo Ioram filii Achab regis Iſraël, regnavit Ochozias filius Ioram regis Iudæ. Viginti duorum annorum erat Ochozias, cum regnare cœpiſ-* — 11.

— 12. *Anno undecimo* (circa Maïum exeuntem anni hujus,) *Ioram filii Achab, regnavit Ochozias ſuper Iudam, venitque Iehu in Iezrahel,* & delet domum Achab. IV. Reg. IX, 29. Annus hic undecimus Jorami fuit, a ſuſcepta iterum adminiſtratione regni: qui & duodecimus dici potuit, priore numerato, quo ſub patre rexit imperium.

REGES JUDA. *REGES ISRAEL.*

ſet: & anno uno, (hoc eſt, reliqua iſtius anni parte uſque ad Niſan anni ſequentis) *regnavit in Ieruſalem: nomen matris ejus Athalia filia Amri regis Iſraël: Gener enim domus Achab fuit.* IV. Reg. VIII, 25, 27.

Quadraginta duorum annorum erat Ochozias. 2. Paralip. XXII, 2. Hoc eſt; quando Ochozias regnare cœpit, quadrageſimus ſecundus erat ille annus ipſius familiæ maternæ: nempe ex quo Amri proavus ejus pacifice regno potitus eſt. Nam Athalia mater Ochoziæ, filia Amri, hoc eſt, neptis fuit, ex verſu 18. hujuſce capitis. Quadraginta duo anni jam effluxerant, a primordiis regis illius, a quo nobilitatem maternam trahebat Ochozias, nihilo inferiorem paterna; quod nemini regum antea contigerat. Vide quæ de eo argumento diſputavimus ad annum XXXVI. Aſa regis Juda. Eodem recidit, ſi quis dicat, annum hunc eſſe XLII. regni Iſraëlitici in Samaria conſtituti. Amri enim regni Iſraëlis ſedem primariam, quæ prius vaga & incerta erat, in civitate Samaria a ſe exædificata conſtituit. Senſus ergo erit: Annum XLII. regni Iſraëlitici in Samaria videbat Ochozias, cum anno vix uno potitus regni adminiſtratione, ipſa in Samaria occiſus eſt.

Hoc anno bellum Jorami cum rege Syriæ, in quo Joram vulnus accepit. 2. Paralip. XXII, 5.

Porro Ochozias filius Ioram rex Iuda, deſcendit inviſere Ioram filium Achab in Iezrahel, quia ægrotabat ibi. IV. Reg. VIII, 29. *Et egreſſus eſt Ioram rex Iſraël, & Ochozias rex Iuda .... in occurſum Iehu,* qui utrumque occidit. IV. Reg. IX, 21. ſub initium anni ſequentis.

I *Annus Sabbaticus.* ATHALIA *mater Ochoziæ,* ipſo a Jehu occiſo, *ſex annis regnavit ſuper terram.* IV. Reg. XI, 1. & 2. Paralip. XXII, 12.

I. JEHU. *Dies autem, quos regnavit Iehu ſuper Iſraël viginti & octo anni ſunt in Samaria.* IV. Reg. X, 36.

	REGES JUDA.		REGES ISRAEL.
2		2	
3		3	
4		4	
5		5	
6		6	
7. 1.	JOAS.	7	

JOAS. *Anno autem ſeptimo*, circa Julium, *Athalia occiſa eſt gladio in domo regis. Septemque annorum erat Ioas*, filius Ochoziæ, *cum regnare cœpiſſet.* IV. Reg. XI, 4, 20, 21. *Anno ſeptimo Iehu regnavit Ioas, & quadraginta annis regnavit in Ieruſalem.* IV. Reg. XII, 1.

Joïada ſacerdos & Pontifex. IV. Reg. XI, 9. & 2. Paralip. XXIII, 8.

2	*Annus Sabbaticus.*	8	
3		9	
4		10	
5		11	
6		12	
7		13	
8		14	
9	*Annus Sabbaticus.*	15	
10		16	
11		17	
12		18	
13		19	
14		20	
15		21	
16	*Annus Sabbaticus.*	22	
17		23	
18		24	
19		25	
20		26	
21		27	
22		28	
23	*Annus Sabbaticus.*	1.	JOACHAZ.

Igitur uſque ad vigeſimum tertium annum regis Ioas non inſtauraverunt ſacerdotes ſarta tecta templi. IV. Reg. XII, 6.

1. JOACHAZ. *Et dormivit Iehu cum patribus ſuis, ſepelieruntque eum in Samaria: & regnavit Ioachaz filius ejus pro eo.* IV. Reg. X, 35. *Anno vigeſimo tertio Ioas filii Ochoziæ regis Juda, regnavit Ioachaz filius Iehu ſuper Iſraël in Samaria decem & ſeptem annis.* IV. Reg. XIII, 1. circa menſem Julium:

REGES JUDA. *REGES ISRAEL.*

atque ita Jehu regnavit annis XXVIII. & quatuor fere menſibus.

24 2
25 3
26 4
27 5
28 6
29 Ante Chriſtum annus 850. 7
30 *Annus Sabbaticus.* 8
31 9
32 10
33 11
34 12
35 13
36 14
37 *Annus Sabbaticus.* 15 Joas a patre rex appellatur. IV. Reg. XIII, 19. *Anno trigeſimo ſeptimo Ioas regis Iuda, regnavit Ioas filius Ioachaz ſuper Iſraël in Samaria, ſedecim annis.* Hoc eſt, & poſt patris obitum regnavit annis ſedecim.
38 16
39 17
40 I. JOAS. Moritur Joachaz circa menſem Januarium, anni ſui XVII menſe ſexto. *Dormivitque Ioachaz cum patribus ſuis .... Regnavitque Ioas filius ejus pro eo.* IV. Reg. XIII, 9.

1 AMASIAS. Moritur Joas circa menſem Martium, anni ſui XL. menſe fere nono. *Percuſſeruntque Ioas, & mortuus eſt. Regnavitque Amaſias filius ejus pro eo.* IV. Reg. XII, 21. *In anno ſecundo Ioas filii Ioachaz regis Iſraël, regnavit Amaſias filius Ioas regis Iuda. Viginti quinque annorum erat, cum regnare cœpiſſet: viginti autem & novem annis regnavit in Ieruſalem.* IV. Reg. XIV, 1. & 2. Paralip. XXV, 1.

2 *Nectabis rex* Ægypti, *ante Alexandrum Magnum annis quingentis.* Plinius lib. XXXVI. ſect. XIX. n. 2.

3 4
4 *Annus Sabbaticus.* 5
5 6
6 7
7 8

	REGES JUDA.		*REGES ISRAEL.*
8		9	
9		10	
10		11	
11	*Annus Sabbaticas.*	12	
12		13	
13		14	
14		15	
15	*Vixit autem Amaſias filius Ioas, rex Iuda, poſtquam mortuus eſt Ioas filius Ioachaz regis Iſrael, quindecim annis.* IV. Reg. XIV, 7. & 2. Paralip. XXV, 26. ex Vulg. & Hebr. Naſcitur Azarias, qui & Ozias.	1	JEROBOAM. Moritur Joas, anni ſui XVI. menſe fere ſexto, circa Julium. *Et dormivit Ioas cum patribus ſuis. Ieroboam autem ſedit ſuper ſolium ejus,* IV. Reg. XIII, 13. *Et regnavit Ieroboam filius ejus pro eo* XIV, 16. *Anno quintodecimo Amaſiæ filii Ioas regis Iuda, regnavit Ieroboam filius Ioas regis Iſraël in Samaria, quadraginta & uno anno.* IV. Reg. XIV, 22.
	JONAS prophetat. IV. Reg. XIV, 25.		
16		2	
17		3	
18	*Annus Sabbaticus.*	4	
19		5	
20		6	
21		7	
22		8	
23		9	
24		10	
25	*Annus Sabbaticus.*	11	
26		12	
27		13	
28		14	
29		15	
1	AZARIAS, qui & OZIAS. *Anno vigeſimo ſeptimo Ieroboam regis Iſraël,* (ex quo adſcitus eſt a patre in ſocietatem regni) *regnavit Azarias filius Amaſiæ regis Iuda. Sedecim annorum*	16	Circa hoc tempus mittitur Jonas ad Ninivitas, prædicitque ſubverſionem civitatis, ni reſipiſcat. *Et pervenit verbum ad regem Ninive, & ſurrexit de ſolio ſuo,* &c. Jon.

REGES JUDA. — *REGES ISRAEL.*

erat, cum regnare cœpiſſet: & quinquaginta duobus annis regnavit in Ieruſalem. IV. Reg. XV, I. & 2. Paralip. XXVI, I. menſe Januario.

III, 6. Aſſyriorum regem ſacra ſcriptura neminem appellat de nomine, ante Phul, qui poſt annos fere XI. occurret.

2 — 17

3 *Annus Sabbaticus* — 18

4 Azarias Pontifex, ſub Ozia. 2. Paralip. XXVI, 20. — 19

5 — 20

6 — 21

7 — 22

8 — 23

9 — 24

10 *Annus Sabbaticus.* Ante Chriſtum annus 800. — 25

11 — 26

12 — 27

13 — 28

14 — 29

15 — 30

16 — 31

17 *Annus Sabbaticus.* — 32

18 — 33

19 — 34

20 — 35 *Verbum Domini, quod factum eſt ad Oſee filium Beeri, in diebus Oziæ, Ioathan, Achaz, Ezechiæ, regum Iuda: & in diebus Ieroboam filii Ioas regis Iſraël.* Oſee I. Vaticinatur captivitatem Samariæ & Iſraëlis ſub Aſſyriis.

21 — 36

22 OLYMPIADUM initium ex Plinio: quo auctore ſane gravi diſcimus, Olimpiadum initium ante annos duodecim ſtatuendum eſſe, quam ceteri omnes ſcriptores definiunt. Annus eſt hic ante Chriſtum 788.

23 — 38

24 *Annus Sabbaticus.* — 39

25 — 40

26 Olymp. 2. *Viſio Iſaïæ filii Amos, quam vidit ſuper Iudam & Ieruſalem, in diebus Oziæ, Ioathan, Achaz, &*

41 Amos I. *Verba Amos, quæ vidit ſuper Iſraël, in diebus Oziæ regis Iuda, & in diebus Ieroboam filii*

	REGES JUDA.	*REGES ISRAEL.*
	Ezechiæ regum Juda. Iſaï. 1.	*Joas regis Iſraël, ante duos annos terræ motus.*
27		Sequitur Anarchia, ſive interregnum annorum undecim.
28		
29		
30	*Olymp. 3.*	
31	*Annus Sabbaticus.*	
32		
33		
34	*Olymp. 4.*	
35		
36		
37		
38	*Olymp. 5. Annus Sabbaticus.*	ZACHARIAS. *Anno trigeſimo octavo Azariæ regis*

Juda, regnavit Zacharias filius Jeroboam ſuper Iſraël in Samaria, ſex menſibus. IV. Reg. XV, 8.

39 SELLUM. *Sellum filius Iabes regnavit trigeſimo nono anno Azariæ regis Iuda: regnavit autem uno menſe in Samaria.* IV. Reg. XV, 13. *Anno trigeſimo nono Azariæ regis Iuda, regnavit Manahem ſuper Iſraël decem annis in Samaria.* IV. Reg. XV, 17. menſe Decembri.

40 I. MANAHEM. IV. Reg. XV, 19. *Veniebat Phul rex Aſſyriorum in terram, & dabat Manahem Phul mille talenta argenti, ut eſſet ei in auxilium, & firmaret regnum ejus. Indixitque Manahem argentum ſuper Iſraël cunctis potentibus & divitibus, ut daret regni Aſſyriorum quinquaginta ſiclos argenti per ſingulos: reverſuſque eſt rex Aſſyriorum, & non eſt moratus in terra.*

Primus REX ASSYRIORUM in ſacris litteris appellatus, PHUL eſt. Prius dumtaxat *reges Ninive* nuncupabantur: ditione ſcilicet Niniviticum agrum, tenuemve toparchiam, vix excedente. Id quod ex eo præterea conjicimus, quod ante hoc tempus nullus rex Aſſyriorum Hebræos bello appetierit: ab iſta autem ætate nulla Hebræis quies ab Aſſyriorum incurſionibus fere fuerit: nam utrumque ex ſacris litteris perſpicue intelligitur. Id vero, ni fallimur, perſpicuo argumento eſt, nullam adhuc regibus Ninive amplificandi imperii,

aut opum congerendarum libidinem inceſſiſſe. Nec Herodotus, dum Aſſyrios reges imperium Aſiæ obtinuiſſe narrat per annos viginti ſupra quingentos, aliud affirmare voluit, aut certe jure potuit, quam Ninive reges fuiſſe per annos totidem, qui primum mediocri ditione contenti, imperio deinde Aſiæ ſint potiti.

41 — 2
42 *Olymp. 6.* — 3
43 — 4
44 — 5
45 *Annus Sabbaticus.* — 6
46 *Olymp. 7.* — 7
47 — 8
48 — 9
49 OZIAS lepra percutitur Joathan filius ejus adminiſtrat regnum vice patris. IV. Reg. XV, 5. & 2. Paralip. XXVI, 21. — 10

50 *Olymp.* 8. Circa hoc tempus vaticinium Joëlis de captivitate Juda, — 1. PHACEIA. *Et dormivit Manahem cum patribus ſuis : regnavitque Phaceïa filius ejus pro eo. Anno quinquageſimo Azariæ regis Iuda, regnavit Phaceïa filius Manahem ſuper Iſraël in Samaria biennio.* IV. Reg. XV, 22. menſe Februario : ac proinde Manahem pater ejus regnavit annos decem, menſes fere duos.

51 — 2.
52 *Annus Sabbaticus.* — 1 PHACEE. *Anno quinquageſimo ſecundo Azariæ regis Iuda, regnavit Phacee filius Romeliæ ſuper Iſraël in Samaria, viginti annis.* IV. Reg. XV, 27. menſe Martio.

1 JOATHAN. *Et dormivit Azarias cum patribus ſuis ... & regnavit Ioathan filius ejus pro eo.* IV. Reg. XV, 7. menſe Maïo. *Anno ſecundo Phacee filii Romeliæ, regis Iſraël, regnavit Ioathan filius Oziæ regis Iuda. Viginti quinque annorum erat, cum regnare cœpiſſet; & ſedecim annis regnavit in Ieruſalem.* IV. Reg. XV, 32. & 2. Paralip. XXVII, 1.

REGES JUDA. — *REGES ISRAEL.*

Ozias igitur regnavit annos LII. & menſes quatuor.
2 *Olymp.* 9. — 3
3 — 4
4 — 5
5 ROMA hoc anno condita eſt: qui annus eſt ante Chriſtum DCCLIII Olympiadis IX. annus quartus.
6 *Olymp.* 10. — 7
Annus Sabbaticus.
7 Naſcitur Ezechias. — 8 *In diebus Phacee regis Iſraël, venit Teglathphalaſar rex Aſſur, & cepit Aion.... & Galaad, & Galilæam, & univerſam terram Nephthali, & tranſtulit eos in Aſſyrios.* IV. Reg. XV, 29. *Et ſuſcitavit Deus Iſraël .... ſpiritum Thelgathphalnaſar regis Aſſur: & tranſtulit Ruben & Gad, & dimidiam tribum Manaſſe, & adduxit eos in Labela, & in Habor, & Ara, & fluvium Gozan, uſque in diem hanc.* I. Paralip. V, 26.
8 Mich. I. *Verbum Domini quod factum eſt ad Michæam Moraſthiten, in diebus Ioathan, Achaz, & Ezechiæ, regum Juda: quod vidit ſuper Samariam & Jeruſalem.* Utrique prædicit exitium. — 9
9 — 10
10 *Olymp.* XI. Ante Chriſtum annus 748. — 11

DE REGIBUS ASSYRIORUM a Nabonaſſaro.

REGES ASSYRII.

HOC anno initium regni & æræ Nabonaſſari regis Aſſyriorum ſive Babyloniorum, ut volunt, vulgo ſtatuitur. Verum, ut intelligant ii, qui juſto longiorem mundo vetuſtatem pertinacius ſtudent adſerere, quibus armis militent adverſus ipſius numinis teſtimonium, quod in ſola Vulgata Bibliorum editione agnoſcit Eccleſia; juvat oſtendere, ejuſdem eſſe fabricæ nomina regum Aſſyriorum ac Medorum, quæ in Canone ſive Ptolemæi ſive Theonis circumferuntur; atque nomina regum Ægyptiorum, de quibus aliquid ſuo loco delibavimus. Eædem certe in his leges ac regulæ obſer-

vandæ ſunt, atque in illis: præſertim vero quod attinet ad REGES
nominum conſociationem atque poteſtatem. Nam & ex ASSYRII.
litteris Hebraïcarum radicum, nulla prorſus immutata, nulla detracta, vel adjecta littera, vocabula compingenda; & paria deinde inter ſe copulanda ſunt; & ſententia denique exprimenda, quæ Chriſtum Servatorem ſive Deum & hominem; ſive olim patientem, atque in fine mundi judicem cum antitheſi repræſentet; eademque ſententia ſit hauſta de ſacris litteris, ſaltem ex parte: ſed ſi ex libris Veteris Teſtamenti, tantum ex Hebraïcis. Dilato igitur in aliud tempus opere, quo proferatur in apertam lucem, quid horum nominum architecti ſpectarint; hunc Canonem repræſentamus, quem e MS. Ptolomæi codice Sethus Calviſius edidit in Iſagoge Chronologica, cap. XI. & poſt eum Petavius noſter in Rationario temporum, ex MS. Regio.

Βασιλεῖς Ἀσσυρίων ϗ Μήδων.

{ NABONASSARVS.
{ NADIVS.

NABONASSARVS. Fit ea vox ex נא *nunc:* בוא *venit:* נצר *cuſtodire, ſervare.* NADIVS ex נדח *elongare:* vel נדח *expellere, ejicere.* Sententia eſt: Qui nunc venit ſervare, hic eſt qui expellet. *Venit* enim *filius hominis quærere, & ſalvum facere quod perierat*, Luc. XIX, 10. Et ut Auguſtinum tract. XLIX. in Joannem citant eruditi: *Noverat ſe ille noſtrum cuſtodem.* At idem in judicio impios *expellet foras*, Luc. XIII, 28. *Diſcedite a me maledicti in ignem æternum.* Matth. XXV, 41. Itaque Nabonaſſarus, Chriſtus ipſe eſt: cujus æra cum ſeptimo Urbis conditæ anno alligatur, ariolari fortaſſe videar, ſi dixero artifices voluiſſe credi, præſignificatam Dei quietem, quæ ſeptenario indicatur, in ea civitate fore, Chriſti fide ſuſcepta. At longe diverſæ interim originationis eſt, quamquam ignotæ, vox Aſſyriaca, *Salmanaſar*, quæ vox IV, Reg. XVIII, 3. שלמנאסר ſcribitur: ex Hebræis certe radicibus deduci non poteſt.

REGES ASSYRII.

CHOZIRVS, & PORVS.
IVGÆVS.

Singula nomina oporteret ex conſtituta lege e duabus conflari vocibus. Cum ſint igitur hæc ſimplicia vocabula, vice compoſitionis, fit priore loco duorum conſociatio: in altero adjectio litteræ ſervilis. חציר Num. XI, 5. *porrum* ſignificat. Inde arrepta occaſio utrumque vocabulum componendi, & voces quærendi, quæ ſimilem ſonum efficerent in Hebræo, diſſimili ſententia. Itaque קציר & קוציר *anguſtia ſpiritus* eſt, Exod. VI, 9. פור *atterere, conterere.* Inde CHOZIRVS & PORVS. At IVGÆVS ex עגרה *adurere:* in futuro Kal יעגרה *inflammabit.* Sententia eſt: Qui afflictione attritus eſt, (nempe dum in cruce clamat; *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquiſti me?*) hic eſt qui comburet. Matth. III, 12. *Paleas autem comburet igne inextinguibili.* Ipſe autem *attritus eſt propter ſcelera noſtra.* Iſaï. LIII, 5. Pro Iugæo legitur in alio MS. ILVLÆVS: ab אל *Deus:* עלה *aſcendere.* Unde fit ſententia nihilo inferior priore: Qui dolore conteritur, hic eſt qui aſcendit Deus. Pſal. XLVI, 6. *Aſcendit Deus in jubilo.*

MARDOCEMPADVS.
ARCIANVS.

Vox prior ex מר *mœror:* דכה *atterere:* עם *cum, dum:* פדה *liberare, redimere.* Hinc MARDOCEMPADVS. Poſterior ex ארך *ſanitas*, Iſaï. LVIII, 8. & יה *Dominus.* Neque enim hic ſolum, ſed & alibi, nomina in *ianus* ab יה derivantur. Inde fit ARCIANVS. Sententia utriuſque vocabuli ſimul conjuncti hæc eſt: Qui mœrore atteritur, dum redimit, ſive Redemptor; hic eſt qui ſanat Dominus. Pſal. CXLVI, *Qui ſanat contritos corde.*

Hoc loco interregnum inſeritur annorum duorum.

BELIBVS.
APRONADIVS.

BELIBVS fit ex בחל *rejicere, faſtidire, averſari:* &

אגרה *velle, acquieſcere.* APRONADIVS, ex חפר *erubeſcere, confundi:* הוא *ipſe:* & נדה *elongare*, ut ſupra; vel נדח *ejicere, repellere.* Sententia eſt. Qui repudiari voluit, hic eos a ſe repellet, qui eum erubuerint. Matth. XXI, 42. *Lapidem quem reprobaverunt ædificantes.* Luc. IX, 26. *Qui me erubuerit & meos ſermones, hunc filius hominis erubeſcet, cum venerit in majeſtate ſua.* In alio MS. legitur Βήληλος, ex בעל & אל, *Dominus a Domino.* In alio rurſum; Βήλιθος, ex בעל *Dominus*, & אתה *venit:* quod e nominibus Salvatoris eſt. Quo ſpectare etiam nonnulli putant illud Pauli, 1. Cor. XVI, 22. *Sit anathema, Maran atha:* interpretanturque, *Dominus venit:* cum verius eſſe videatur, *Dominus veniat judicare illum.* Ex אתה certe, *venit*, & הוא *ipſe*, fictum viri nomen eſt *Atto*: quod & ipſum e Chriſti nominibus eſt: *ipſe veniet.* Iſaï XXXV, 4. *& ſalvabit nos.* REGES ASSYRII.

RIGEBELVS.
MEGESSIMORDACVS.

Ex רגע *transfugi*: & בהל *feſtinare*, fit RIGEBELVS. Ex נשש *palpare, contrectare*; & in Benoni Piel, מגש, *qui valde contrectat*: אמר *verbum*: & דכה *conterere*, fit MEGESSIMORDACVS. Sententia ex utroque vocabulo iſta eſt: Qui transfigi, ſeu crucifigi feſtinavit, hic eos qui manus injecerunt in ipſum verbo conteret. Luc. XII, 50. *Baptiſmo habeo baptizari & quomodo coarctor, uſque dum perficiatur?* Matth. XXV, 41. *Diſcedite a me maledicti.* In alio MS. legitur Μεσησιμόρδακος, eodem ſignificatu: nam משש *palpare eſt.*

Interregnum hic rurſum inſeritur annorum octo.

ASSARADINVS.
SAOSDVCHEVS.

ASSARADINVS fit ex שרה *principatum habere*, præfixo ה demonſtrativo; (ut in *Æſar* apud Suetonium in Auguſto, cap. XCVII. ubi *Æſar Etruſca lingua Deum vocari* mentitur, cum ſit vox Hebræa:) & ex דין *judicium.* Vox Aſſyriaca, non Hebræa, אסר-חדון *Aſor-Haddan*, ut ſcribitur, 1. Eſdr. IV. 2. non fuit idonea vox ſententiæ conformandæ, qualis hic

REGES ASSYRII.

requiritur. Itaque mutari in Aſſaradinum oportuit. Jam SAOSDUCHEUS fit ex ש relativo *qui*: חוץ *feſtinat:* דעך *extingui, mori*: ut Iſaï. XLIII, 17. & alibi. Sententia eſt: Qui principatum habet judicii, ſive qui Dominus & judex eſt, ipſe eſt qui mori feſtinat. Iſaï. xxxv, 22. *Dominus enim judex noſter.* Joan. v. 22. *Neque enim Pater judicat quemquam: ſed omne judicium dedit Filio.* Luc. XII, 50. *Baptiſmo habeo baptizari: & quomodo coarctor, uſque dum perficiatur?*

{ CHYNILADANUS.
{ NABOPOLASSARUS.

A כון *præparare*: אל *Deus*: עדן, *paradiſus*, deliciarum locus ac voluptatis, fit CHYNILADANUS: vel, ut in alio MS. Κινηλαδᾶν. NABOPOLASSARUS, vel, ut in alio MS. Ναβοπαλάσσαρος, fit ex נא *nunc*: בוא *venit*: פלא *ſegregare, dividere*: עשר *diteſcere, ditari.* Sententia eſt; Qui præparavit paradiſum Deus, hic eſt qui nunc venit ſegregare divites. 1. Cor. 2, 9. *Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparavit Deus iis qui diligunt illum.* Luc. VI, 24. *Væ vobis divitibus, quia habetis conſolationem veſtram.*

{ NABOCOLASSARUS.
{ ILUARODAMUS.

Ex נא *nunc*: בוא *venit*: קלל *deſpectui eſſe atque contemptui*: (nam in his præſertim nominibus defectiva Aiin alteram radicalem abiiciunt:) & עשר *diteſcere, locupletem eſſe:* fit NABOCOLASSARUS. Ex אל *Deus:* ברא *creare:* & אדם *homo*: fit ILUARODAMUS: utroque א per συναλοιφὴν, ſeu per commixtionem vocalium concreſcente in cholem, vel in camets chateph, ob euphoniam. Sententia ex his nominibus eſt: Qui nunc venit ſperni a divitibus, hic Deus eſt creator hominum. Luc. XXIII, 11. *Sprevit autem illum Herodes cum exercitu ſuo.*

{ NIRICASSOLASSARUS.
{ NABONADIUS.

NIRICASSOLASSARUS, fit ex ריק *evacuare, delere*, Pſal.

XVII, 43. *proÿcere* : & *inanis* , *vacuus* : in forma Niphal, נריק *evacuatus eſt*, *inanis factus eſt*: חשל *atterere*, *domare*: & עשר *divitem eſſe*. NABONADIVS, ex נא *nunc*: בוא *venit*: נדח *expellere* , *eÿcere* : Sententia eſt affinis prioribus : Qui evacuatos, inaneſque redditos, conteret divites, hic eſt qui nunc venit ab iis ejici. Matth. XXV, 41. *Tunc dicet & his qui a ſiniſtris erunt* : *Diſcedite a me maledicti in ignem æternum .... Eſurivi enim, & non dediſtis mihi manducare*: *&c*. Luc. I, 53. *Et divites dimiſit inanes*. Pſal. XVII, 43. *Et comminuam eos ut pulverem .... ut lutum platearum delebo eos.* REGES ASSYRII.

Sequuntur deinceps in illo ſive Theonis, ut volunt, ſive Ptolemæi laterculo, reges Perſarum a Cyro. Cur autem in iſto regum Aſſyriorum indiculo, non apparent omnino ii, quos ſacræ litteræ commemorant? Sennacherib, Salmanaſar, Aſarhaddon , Sargon , Aſenaphar , Nabuchodonoſor uterque, Evilmerodach, Baltaſſar; Nitocris Herodoti, Labyniti duo, aut Plinii Horus: cum hi tamen eo ævo vixerint, quod Nabonaſſaro ejuſque ſucceſſoribus datur? niſi quod non ſunt iſthæc Aſſyriaca nomina, ad concinnandas ſimiles de Chriſto ſententias idonea; nec referri ſaltem pleraque poſſunt ad radices Hebræas.

REGES ASSYRIÆ ET BABYLONIÆ, ex Scriptura ſacra.

REGES ASSYRIÆ.

Aſſur ædificavit Niniven, Gen. X, 11. Rex fuiſſe non dicitur.

N. *Rex Ninive* , ſub quo Jonas pœnitentiam prædicavit. Ante iſtum ſcriptura regem Aſſyriorum neminem vocat; ac ne iſtum quidem Ninive regem appellat de nomine.

REGES BABYLONIS.

NEMROD. Gen. X, 10.

AMRAPHEL *rex Sennaar* , tempore Abrahæ , Gen. XIV, 1.

Horus Aſſyriorum rex. Plin. libro XXX. ſect. 11.

Tenuis admodum Babyloniorum ditio fuit, donec ab Aſſyriis plane devicti ſunt:

REGES ASSYRII.

PHVL rex Aſſyriorum. IV. Reg. XV, 19.

TEGLATHPHALASAR. Ibidem.

SARGON. Iſaï. XX, 1.

SALMANASAR. IV. Reg. XVII, 3.

SENNACHERIB F. IV. Reg. XVIII, 15. Tob. I, 18.

ASARHADDON F. Iſaï. XXXVII, 38. I. Eſdræ cap. IV, 2. Idem Babylone potitus: Herodoto, Sardanapalus.

prius clariſſima fere urbe contenti, cum circumjacente agro.

BALADAN. IV. Reg. XX, 12.

Semiramis, ex Herodoto.

MERODACH BALADAN IV. Reg. XX, 12.

NABVCHODONOSOR. Judith I.

NABVCHODONOSOR F. Idem rex Babylonis. Dan. I, & I. Eſdr. 2, I. Idem Aſenaphar, I. Eſdr. IV, 10. Labynetus Herodoto, lib. I. pag. 33. Apud Jeremiam & Ezechielem ſemper *Nabuchodoroſor* in Hebræo legitur.

BALTASSAR F. Baruch I. Herodoto Labynetus, lib. I. pag. 86.

EVILMERODACH. IV. Reg. XXV, 27.

Nitocris mater Baltaſſaris. Herodoto lib. I. pag. 84.

BALTASSAR Baltaſſaris F. Nabuchodonoſoris N. Herodoto, lib. I. pag. 86. Λαβύνιτος, cui ſucceſſit Darius Medus. Dan. V, I.

	REGES JUDA.		*REGES ISRAEL.*
11	Annus XI. Joathan regis Juda.	12	Annus XII. Phacee regis Iſraël.
12		13	
13		14	
14	*Annus Sabbaticus. Olymp.* 12. *Vrbis conditæ*, 10.	15	
15		16	

1 ACHAZ. Moritur Joathan circa menſem Auguſtum qui anni ipſius decimi ſexti menſis fere quartus. *Et dormivit Ioathan cum patribus ſuis. Et regnavit Achaz filius ejus pro eo.* IV. Reg. XV, 38. *Anno decimo ſeptimo Phacee filii Romeliæ, regnavit Achaz filius Ioathan regis Iuda. Viginti annorum erat Achaz cum regnare cœpiſſet: & ſedecim annis regnavit in Ieruſa-*

Ieruſalem. IV. Reg. XVI, 1. & 2. Paralip. XXVIII, 1. Hoc eſt, ex quo regnare Joathan cœperat, pater regis Achaz, viceſimus hic annus erat; qui annus ob inſigne patris meritum, in actis publicis inſtrumentiſque conſignabatur ipſo primo anno regni Achaz. Quemadmodum in nummis Commodi Imp. anno ipſius primo annum viceſimum Ægyptii inſcripſere, & ſic deinceps conſequentibus annis: eo quod ille viceſimus annus eſſet, ex quo imperare cœpiſſet pater ipſius M. Aurelius, cujus nomen ac recordatio Ægyptiis in amore fuit. Nihil iſta quidem expoſitione verius mihi aut certius videtur eſſe, multis argumentis. Primum, quod rurſum ejuſdem Joathanis anni numerentur inferius, quinque annis poſt ejus exceſſum e vita. Deinde, quod nunc jam quintum hic mos occurrit in libris Regum & Paralipomenon. Præterea, quod Joathan populo Deoque ipſi acceptiſſimus fuit; Achaz e diverſo, pro ſuis flagitiis Deo hominibuſque inviſus. Nam de Joathane, IV. Reg. XV, 34. *Fecitque quod erat placitum coram Domino; juxta omnia quæ fecerat Ozias pater ſuus, operatus eſt.... Ipſe ædificavit portam domus Domini ſublimiſſimam.* Itaque ut æram Salomonis notari vidimus ſub Roboamo filio, ita hic æra Joathanis ſub Achaz filio conſignatur. Nam & Joathan NOVUS SALOMON exiſtimatus eo eſt, quod templo Salomonis *portam ſublimiſſimam* adjeciſſet. De Achaz autem, IV. Reg. XVI, 2. *Non fecit quod erat placitum in conſpectu Domini Dei ſui .... ſed ambulavit in via regum Iſraël: inſuper & filium ſuum conſecravit, transferens per ignem, ſecundum idola gentium*, &c. Denique (quod præcipuum arbitramur) hac via ac ratione ſolvitur percommode nodus ingens, quem ſacer contextus abſque hac noſtra expoſitione offert. Conſequitur enim, ab ea ſi diſceſſeris, Ezechiam regem, qui anno ætatis XXV. regnare cœpit, natum eſſe ex patre Achaz adhuc puero annorum undecim: quod quidem credi Medici jure merito fatuum arbitrantur.

Tobias ſenior hoc anno naſcitur.

REGES JUDA. — *REGES ISRAEL.*

2

18

3 *Olymp.* 13. Tunc illud prolatum ab Iſaïa vaticinium eſt: *Ecce virgo concipiet*, &c.

19 Phacee bellum gerit adverſus Achaz regem Juda. Iſai. VII.

20

4 *Miſit autem Achaz nuncios ad Teglathphalaſar regem Aſſyriorum.* IV. Reg. XVI, 7. *Tempore illo miſit rex Achaz ad regem Aſſyriorum, poſtulans auxilium*, adverſus Idumæos & Philiſtiim, qui prædas agebant, & invadebant oppida in regno Juda. *Humiliaverat enim Dominus Judam propter Achaz regem Iuda .... Adduxitque contra eum Thelgathphalnaſar regem Aſſyriorum, qui & afflixit eum, & nullo reſiſtente vaſtavit. Igitur Achaz, ſpoliata domo Domini, & domo regum ac principum, dedit regi Aſſyriorum munera, & tamen nihil ei profuit*, 2. Paralip. XXXVIII, 16. Vaticinatur ei Iſaïas vaſtandam omnem regionem a rege Aſſyriorum intra annos LXV. Iſai. VII, 17.

5 *Tetendit inſidias Oſee filius Ela contra Phacee filium Romeliæ; & percuſſit eum; & interfecit: regnavitque pro eo vigeſimo anno Joathan filii Oziæ.* IV. Reg. XV, 30. Hoc eſt anno XX. familiæ Joathanis, ex quo ille ſolus regnavit. Hoc prius initium Oſee fuit: ſed nondum ille ab Iſraële agnitus pro rege eſt, nec ante annos ſex. Quemadmodum Amri tyrannus nonniſi poſt triennium ab univerſo populo Iſraël rex eſt ſalutatus.

6 *Annus Sabbaticus.* Baladan rex Babylonis, IV. Reg. XX, 12. circa hoc tempus obit: quo mortuo Semiramis pupilli vice, qui Merodach Baladan, regnum adminiſtrat; quinque ætatibus, atque adeo annis ferre CLXX. ante Nitocrin, Babylonis pariter reginam, inquit Herodotus, lib. I. pag. 84. Nam libro 2. pag. 163. τρεῖς γενεὰς ait efficere ſpatium centum annorum. Vetuſtiſſimum omnium Babylonis regnum, cœpit a Nemrodo, Chus F. Cham. N. Noë pronepote, teſte Moſe, Gen. X, 10. Nec vero

aut Herodotus, aus Plinius prodidit, (ut alii fabulantur) vel a Semiramide, vel a Belo conditam eam civitatem, quam multo eſſe his antiquiorem Moyſes ibi teſtatur. Nec Babylonis tamen poſtea uſque ad hoc tempus ſcriptura meminit; quod reges Babylonii intra ſuos fines ſe continerent, ut plerique omnes ante hoc ævum; nec in terram Iſraël certe irrumperent, ut poſtea ſub Aſſyriorum principe factum eſt. Beli ſimiliter idoli nulla ante hoc tempus fere mentio in ſacris litteris occurrit; nempe apud Iſaiam, cap. XLVI, I. A Baladan tractum nomen videtur. Eſt enim בל Chaldaice contractum pro בעל, & אדן pro אדון : ut ſit Baladan, Dominus dominorum : ſicuti שימון contractum eſt pro שמעון, hoc eſt, *Simon* pro *Simeon.* De Semiramide ejuſque operibus, conſule Plinii indicem.

7 *Olymp.* 14. Hoc tempore eveniſſe neceſſe eſt, ut ex ſerie ſacrorum codicum intelligitur, quod narrat Iſaias, cap. XX, I. *In anno quo ingreſſus eſt Tharthan in Azotum, cum miſiſſet eum SARGON rex Aſſyriorum, & pugnaſſet contra Azotum, & cepiſſet eam.* Hunc Tharthan, aliumve cognominem, ducem exercitus ſui, poſt annos XXIV. miſit Sennacherib contra Jeruſalem, & Ezechiam; IV. Reg. XVIII, 17. Unde Grotio viſum eſt, Sargon eumdem eſſe ac Sennacheribum. Falſo; ſiquidem neminem Iſaias, perraro alius e ſacris ſcriptoribus unum eumdemque hominem binominem repræſentat. Julianus certe Toletanus, ut aiunt eruditi, præfatione in Nahum, apud Henr. Caniſium, diverſos facit.

8 Circiter hoc tempus Achaz Aſtronomiæ ſtudioſus, a Babyloniis (ut videtur) edoctus, ſolarium horologium Hieroſolymis ſtatuit; cui nomen ab ipſo factum eſt, *Horologium Achaz.* IV. Reg. XX, II.

9 *Vrbis Romæ annus.* 20.

10

REGES JUDA.	*REGES ISRAEL.*

11 *Olymp.* 15.

12 Osee. *Anno duodecimo Achaz regis Juda*, menſe Septembri, *regnavit Oſee filius Ela in Samaria ſuper Iſraël novem annis .... Contra hunc aſcendit Salmanaſar rex Aſſyriorum; & factus eſt ei Oſee ſervus, reddebatque illi tributa. Cumque deprehendiſſet rex Aſſyriorum Oſee, quod rebellare nitens miſiſſet nuncios ad Sua regem Ægypti, ne præſtaret tributa regi Aſſyriorum, ſicut ſingulis annis ſolitus erat, obſedit eum, & vinctum miſit in carcerem. Pervagatuſque eſt omnem terram: & aſcendens Samariam, obſedit eam tribus annis.* IV. Reg. XVII, 1. Hæc obſidio poſtea facta eſt, anno Oſee ſeptimo.

13 *Annus Sabbaticus.* 2

14 Ezechiæ primus annus, adhuc vivo patre, circa Decembrem. *Anno tertio Oſee filii Ela regis Iſraël, regnavit Ezechias filius Achaz regis Juda.* IV. Reg. XVIII, 1. Non dicit regnaſſe pro patre, quoniam hic nondum obierat.

15 *Olymp.* 16. 4

16 5

Ezechias. *Dormivitque Achaz cum patribus ſuis .... Regnavitque Ezechias filius ejus pro eo.* IV. Reg. XVI, 20. *Viginti quinque annorum erat, cum regnare cœpiſſet: & viginti novem annis regnavit in Ieruſalem.* IV. Reg. XVIII, 1. & 2. Paralip. XXIX, 1. menſe Aprili, ſive Niſan. *Ipſe anno & menſe primo regni ſui*, hoc eſt, primo anni & regni ſui menſe, *aperuit valvas Domini, & inſtauravit eas.* 2 Paralip. XXIX, 3. Cum Novilunium medium æquinoctiale incideret in diem XXX. Martii, hora 5. matutina, 37′ 27″ eſſetque illa dies feria ſexta, differebatur in regno Juda Neomenia in Sabbatum ſubſequens, XXXI. Martii; ut eſſet Paſcha extra בדו *Badu*, hoc eſt, extra ferias 2. 4. & 6. quæ non erant idoneæ Paſchati Hieroſolymitanorum, & regni Juda, ob eas cauſas, quas ex divina ipſa lege repetitas attulimus in Tractatu de ſupremo Chriſti Paſchate, pag. 44. fuitque Niſan hoc anno menſis cavus, ſeu dierum 6

29. Igitur Achaz obiit menſe anni ſui decimi ſexti fere ſeptimo.

Miſit quoque Ezechias ad omnem Iſraël & Judam; ſcripſitque epiſtolas ad Ephraim & Manaſſen, ut venirent ad domum Domini in Ieruſalem, & facerent Phaſe Domino Deo Iſraël. Inito ergo conſilio regis & principum, & univerſi cœtus Ieruſalem, decreverunt ut facerent Phaſe menſe ſecundo. Non enim potuerant facere in tempore ſuo: quia ſacerdotes, qui poſſent ſufficere, ſanctificati non fuerant: & populus nondum congregatus fuerat in Ieruſalem .... Immolaverunt autem Phaſe quartadecima die menſis ſecundi. 2. Paralip. XXX, 1, 15. Novilunium medium Hieroſolymis fuit, die XXVIII. Aprilis, hora 6. poſt meridiem, 24′ 31″. Neomenia proinde civilis, XXIX. Aprilis, feria prima. Itaque dies feſtus Paſchæ, ſeu quintus decimus dies menſis ſecundi, fuit XIII. Maii, feria prima.

Hoc anno viſio Iſaïæ prophetæ, cap. VI.

2 Azarias Pontifex domus Dei. 2. Paralip. XXXI, 13.

7 *Anno quarto regis Ezechiæ*, ex quo regnare cœpit vivo patre, *qui erat annus ſeptimus Oſee filii Ela regis Iſraël, aſcendit Salmanaſar rex Aſſyriorum in Samariam, & oppugnavit eam, & cepit.* IV. Reg. XVIII, 9.

3 *Olymp. 17. Vrbis Romæ 30.*
4 *Annus Sabbaticus.*

8

9 *Nam poſt annos tres, anno* ſexto Ezechiæ, (ut ſupra) *id eſt, nono anno Oſee regis Iſraël*, atque adeo poſt Septembrem hujus anni, *capta eſt Samaria: & tranſtulit rex Aſſyriorum Iſraël in Aſſyrios, collocavitque eos .... in civitatibus Medorum.* IV. Reg. XVIII, 10. *Adduxit autem rex Aſſyriorum de Babylone*, id eſt, de parte agri Babylonici quam occuparat, *& de Cutha .... & collocavit eos in civitatibus Samariæ pro filiis Iſraël.* IV. Reg. XIII, 24. בבל Hebraice univerſam provinciam Babyloniæ ſignificare videtur, ut I. Eſdr. VII, 16. Et vero ex agro fuiſſe Babylonios iſtos ſatis aperte docet ſacer ſcriptor

libri Regum ; cum verſu 29. & 30. ſubjungit *Unaquæque gens*, ex iis quæ in Samariam adductæ ſunt a Salmanaſare, *fabricata eſt Deum ſuum: poſueruntque eos in fanis excelſis quæ fecerant Samaritæ . . . Viri enim Babylonii fecerunt Socothbenoth.* Eſt autem Socothbenoth, (Latine poſſis ad verbum reddere, Tabernacula puellarum :) eſt, inquam, ſidus cæleſte, quod gallinam cum pullis ruſtici in agris appellant, *la Pouſſiniere* : Aſtronomi Pleiadas, ſeu Vergilias. Unde Babylonios iſtos ex agro & rure adductos, non ex urbe, intelligimus. Erat enim civium Babyloniorum Deus Bel. Iſai. XLVI, 1. Eſt autem hic præterea diligenter obſervandum, quemadmodum ex Herodoto, ita ex hoc loco Regum conſtare, Aſſyriis iſto adhuc ævo Medos paruiſſe, & partem Babyloniæ.

Tobias ſenior cum reliquis captivus adducitur.

FINIS REGNI ISRAELIS.

REGES JUDA.

5 Annus quintus Ezechiæ regis.

6

7 *Olymp.* 18. *Ante Chriſtum, annus* 720. Plinius, lib, XXXV. ſect. XXXIV. *Id circa ætatem Romuli acciderit neceſſe eſt : duo enim de viceſima Olympiade interiit Candaules : aut (ut quidam tradunt) eodem anno qno Romulus.*

8 Lydorum dynaſtia prima, quæ Heraclidarum fuit, per annos 505. rerum potita, deſiit in Candaule, cui Gyges ſucceſſit hoc anno. Regnat annos XXXVIII. Herodotus, lib. 1. pag. 7. Plinius loco citato.

9 Circa hoc tempus Midas rex Phrygiæ ; Herod. lib. 2. pag. 7. Nummus ævo Antonini Severi F. cuſus, apud Spon. in Miſcell. pag. 130. ΜΙΔΑC ΒΑCΙΛΕΥC. Caput Phrygio pileo tectum. .)(. Iſis ... I. ... ΙΗCCΕΩΝ. Lege, ΠΡΥΜΝΗCCΕΩΝ, ut in nummo Getæ. Hujus Midæ filius Gordius fuit avo cognominis: Adraſtus nepos, qui Crœſum vidit. Lege Herodotum pag. 16. & 19. ſed Græce lege.

10

11 *Olymp.* 19. *Annus Sabbaticus.* Circa hoc tempus expeditionem Ægyptiacam ſuſcipit Sennacherib, ſed infelici ſucceſſu, dum ibi regnaret Σεθὼν Vulcani ſacerdos. Res geſta ab Herodoto deſcribitur, qui Σαναχάριβον vocat, *βασιλέα Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων.*

12
13 *Annus Vrbis Romæ 40.*

14 *Anno quartodecimo regis Ezechiæ aſcendit Sennacherib* (Salmanaſaris F. ex Tob. I, 18.) *rex Aſſyriorum ad univerſas civitates Iuda munitas, & cepit eas.* IV. Reg. XVIII, 13. & 2. Paralip. XXX, I. juxta vaticinium Iſaiæ, VII, 17.

In diebus illis ægrotavit Ezechias ... Hæc dicit Dominus: Addam diebus tuis quindecim annos. IV. Reg. XX. *In tempore illo miſit Merodach Baladan, filius Baladan, rex Babylonis, libros & munera ad Ezechiam: audierat enim quod ægrotaſſet, & convaluiſſet.* Iſai. XXXIX, I. *In tempore illo miſit Berodach Baladan, filius Baladan, rex Babyloniorum, litteras & munera ad Ezechiam: audierat enim quod ægrotaſſet Ezechias.* IV. Reg. XX, 12. Babylonii per ſe ſemper erga Judæos ſat benigni: ſoli ſemper infenſi Aſſyrii, ſive cum Ninive, ſive cum Babylone regnarent.

15 *Olymp.* 20. Tharaca rex Æthiopiæ occurrit Rabſaci regis Aſſyriorum legato, *ut pugnet contra eum.* IV. Reg. XIX, 9. Æthiopia hæc pars eſt Arabiæ deſertæ, vicina Idumææ ut jam diximus.

Strages exercitus Sennacheribi accidit hoc anno circa Septembrem. Eo ſpectat Iſaiæ vaticinium, initio belli, anno ſuperiore, Ezechiæ denunciatum, IV. Reg. XXIX, 29. & XXXVII, 30. *Comede hoc anno quæ repereris: in ſecundo autem anno, quæ ſponte naſcuntur. Porro in tertio anno ſeminate & metite:* Sennacheribo nempe fugato. *Venit Angelus Domini, & percuſſit in caſtris Aſſyriorum centum octoginta quinque millia ..... & reverſus eſt Sennacherib rex Aſſyriorum, & manſit in Ninive.* IV. Reg. XIX, 35. Senſus vaticinii eſt: Comede hoc anno uſque ad tempus ſementis, ea quæ ſunt collecta ex agris. Anno ſequente, ſemente impedita, pomis veſcere. Poteris deinde, mihi crede, ſementem facere pro anno tertio, ac meſſem nemine interturbante facere.

16

REGES JUDA.

17 DEIOCES Phraortæ F. primus Medorum rex imperat annis LIII. Regni initium circa Septembrem ponimus. Herod. lib. I. pag. 47. 48. Herodoti cum ſacris litteris de Medorum initio mira conſenſio eſt : quæ vel una ſufficit rationi temporum ſtatuendæ ac defendendæ adverſus ceteros ſcriptores. Nam Medos adhuc ante annos duodecim Scriptura docet Aſſyriis paruiſſe, ut vidimus: atque adeo non ante hoc tempus excuſſiſſe jugum, aut imperium condidiſſe.

Tob. I, 21. *Cum reverſus eſſet rex Sennacherib, fugiens a Iudæa plagam, quam circa eum fecerat Deus propter blaſphemiam ſuam, & iratus multos occideret ex filiis Iſraël, Tobias ſepeliebat corpora eorum.* Juſſit autem occidi & Tobiam: verum is cum uxore & filio in latebras ſe abdidit. *Poſt dies vero quadraginta quinque occiderunt regem filii ipſius; & reverſus eſt Tobias in domum ſuam, omniſque facultas ejus reſtituta eſt ei.* Iſai. XXXVII, 38. *Et factum eſt cum adoraret in templo Neſroch deum ſuum, Adramelech & Saraſar filii ejus* (Sennacheribi) *percuſſerunt eum gladio, fugeruntque in terram Ararat: & regnavit ASARHADDON filius ejus pro eo.*

18 *Annus Sabbaticus.* Hoc fere anno vaticinium Iſaiæ cap. XLIV. & XLV. de Cyro rege, & Jeruſalem poſt captivitatem Babylonicam iterum ædificanda, Temploque fundando.

19 *Olymp.* 21.

20

21 Hic fere ſtatuendum eſt initium regni Macedoniæ: cujus regni primus auctor Perdiccas: ſeptimus autem ab illo, Xerxi Perſarum regi coævus fuit, ut tradit Herodotus, libro. V. pag. 580.

22

23 *Olymp.* 22. *Vrbis Romæ*, 50. *Ante Chriſtum*, 704.

24

25 *Annus Sabbaticus.*

26

27 *Olymp.* 23. *Ante Chriſtum annus* 700.

28

29

1 MANASSES. *Dormivitque Ezechias cum patribus ſuis, & regnavit Manaſſes filius ejus pro eo.* IV. Reg. XX, 21. a menſe Novembri anni ſuperioris. *Duodecim annorum erat*

REGES JUDA.

Manaſſes cum regnare cœpiſſet: & quinquaginta quinque annis regnavit in Ieruſalem. IV. Reg. XXI, 1.

2 *Olymp. 24. Vrbis Romæ annus. 58.*
3 *Annus Sabbaticus.*
4
5
6 *Olymp. 25. Vrbis conditæ annus 62.*
7
8
9
10 *Olymp. 26. Annus Sabbaticus.*
11
12
13 Videtur circa hæc tempora Habacuc prophetaſſe; alius ab eo cujus mentio eſt, Dan. XIV, 32.
14 *Olymp. 27. Annus Vrbis conditæ, 70.*
15
16
17 *Annus Sabbaticus.* ARDYES Gygis F. regnat per annos XLVIII. Herodot. libro. 1. pag. 7.
18 *Olymp. 28.*
19
20
21
22 *Olymp. 29. Ante Chriſtum annus 676.*
23
24 *Annus Sabbaticus. Vrbis conditæ annus 80.*

Aſſor Haddan, ſive Aſarhaddon, rex Aſſur, vaſtat Iſraëlem, & reliquias populi, quæ captivitatem evaſerant, abduxit; deductis aliis in eorum locum colonis; quod & Sennacherib fecerat. 1. Eſdr. IV, 2. Ut impleretur vaticinium Iſaiæ ante annos LXV. prolatum, Iſaï. VII, 8. Hic nobis eſſe SARDANAPALUS videtur, quem Nini regem fuiſſe, ſeu Ninives, ad Tigrim amnem, Herodotus refert, lib. 2. pag. 168. poſtremum fuiſſe non dicit: tantum narrat illius opes in ſubterraneo ſpecu defoſſas a furibus aſtu direptas; nec aliud quidquam de ipſo prodidit. Certe cum Aſarhaddon ex duabus conflata vox una ſit, ex אסר & חדון; utriuſque vocis detracta priore littera, contracte dictum eſt *Sardon*, ſive *Sardan*: cui deinde vocabulo Græci adjecere alterum ἁπαλὸς *mollis*: quoniam Aſſyrii molles: unde luxus Aſſyrius ceſſit in proverbium.

M

REGES JUDA.

25

26 *Olymp.* 30. *Ante Chriſtum annus* 672.

27 Circa hoc tempus Manaſſes rex Juda Babylonem captivus abducitur a rege Aſſyriorum, qui fuit Aſarhaddon. Nam ei ſe Babylonii dederant in clientelam. 2. Paralip. XXXIII, II.

28

29

30 *Olymp.* 31. *Vrbis Romæ annus* 86.

31 *Annus Sabbaticus Ante Chriſtum annus* 667.

Pſammitichus (Ψαμμίτιχος) Ægypti rex, imperat annis LIV. Ex quibus annos XXIX. in obſidione Azoti Syriæ poſuit, donec expugnavit. Herod. libro 2. pag. 171. Ægyptii duodecim ſibi reges, Sethone mortuo, (de quo ſupra, anno XI. Ezechiæ;) recepta libertate, delegerunt; in totidem nomos ſeu præfecturas Ægypto diſtributa. Horum unus Pſammitichus fuit, qui ceteris e medio ſublatis noviſſimus ipſe ſolus regnavit. Herod. pag. 169. Labyrinthum communi conſilio impenſaque ſtruxerant, quod *Herodotus*, inquit Plinius, lib. XXXVI. ſect. IX. *opus regum eſſe dicit*, nempe iſtorum undecim, *noviſſimique Pſammetichi*. Ex Herodoto, pag. 166. Ab rege Pſammeticho, quæ de Ægypto narrantur, nota eſſe & explorata idem Herodotus admonet, pag. 170. priora, fabuloſa: quale eſt quod a ſacerdotibus Ægyptiis ipſe ſe accepiſſe refert, de CCCXLI. regibus, qui ante Pſammetichum regnarint, per decem annorum millia, annoſque trecentos.

32

33

34 *Olymp.* 32. *Vrbis Romæ annus* 90.

35

36

37 Plinius, libro 2. pag. 250. *Veneris ſtellæ naturam Pythagoras Samius primus deprehendit, Olympiade circiter* XXXII. *qui fuit Urbis Romæ annus* CXIII. Ita MSS. Reg. num. 191. 4761. 4762. 4763. 4972. 4973. cum Vaticano uno, & Colbertino. Lege permutatis litteris, *annus* XCIII. In altero Colbertino legitur, *Olympiade circiter* XXXIII. fortaſſis rectius: quoniam olympias XXXIII. proxime appetit. Eſt in Theſauro Regio nummus æreus primæ molis, Commodo Imp. cuſus: AΥ. K. M. AΥP. KOMMOΔOC CEB. capite laureato: Αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Μαρκὸς Αὐρήλιος Κόμμοδος Σεβαστὸς. *Imp. Cæſar M. Aur. Commodus Aug.* In parte averſa, ΠΥΘΑΓΟΡΗC CAMIΩN. *Pythagoras.* Nummus *Samiorum.*

Sedens ipſe, ſidera in orbe ſtellato virga ſeu radio indicat Similis alius exſtat in Cimelio D. de Wilde, Amſtelodami; Furiæ Sabiniæ Tranquillinæ Aug. quæ Gordiani junioris conjux fuit, effigie ac nomine; cum eadem epigraphe, ΠΥΘΑΓΟΡΗϹ. ϹΑΜΙΩΝ. Pythagoras porro & Samius & Ionicus. Quod utrumque nummus edocet; ut intelligas falli eos, qui Doricum faciunt. Nummi ipſi dialectum exhibent ejus regionis, in qua conflati ſunt. Ita Coënſes in ſuis nummis adhuc ævo Caii Cæſaris Germanici, quem Caligulam vocant, Dorice ſcribunt ΕΥΔΑΜΟΣ, pro Ἔυδημος. & in aliis, Α ΒΟΥΛΑ ΚΩΙΩΝ. Quî fit ergo, ut ſcriptores Græci harum ætatum, (ut creditur,) quas nummi repræſentant, nullam dialectorum diſcrepantiam habeant? Quî fit, exempli cauſa, ut Dionyſius Halicarnaſſeus e Caria, inter Herodoti pariter Halicarnaſſei, & Commodi ac Gordiani Auguſtorum interjectus ætates, nullum Ioniſmi veſtigium aut indicium præ ſe ferat; cum Herodotus ante Auguſtum annis quadringentis, ore ubique Ionico Πυθαγόρην & Πυθαγορέω; Commodi & Gordiani ætate nummi in eodem tractu ſcribant Πυθαγόρης? Quî fit ſimiliter, ut Cteſias, Herodoto pæne æqualis atque ejuſdem eo provinciæ, (Gnidius enim Cteſias Plinio teſte fuit; eſt autem urbs Cariæ Gnidos:) nullum tamen præ ſe ferat vel tenuiſſimum Ionici idiomatis colorem, in iis fragmentis, quæ nomen ejus præferunt? Et illa quidem ipſius nomini apte congruunt. Nam cum Cteſias, a Græco κτῆσις, opes ſignificet; opibus autem Perſicis Indiciſque majores eſſe nullas conſtet communi proverbio; de Perſicis rebus atque Indicis fragmenta ſub iſto nomine edi ſane oportuit. Cur autem ſimiliter cum Herodotus ſemper Μεσαμβρίαν, (quod oppidum Thraciæ eſt,) nummique ΜΕΣΑΜΒΡΙΑΝΩΝ ſcribant conſtantiſſime; Strabo, Stephanus, & Ptolemæus, Μεσημβρίαν habent; ſi non eſt iſtud e Latino converſum vocabulo, quod Plinius refert, libro IV. ſect. XVIII. *Meſembria:* iſtis fortaſſe neſcientibus, aliam ejuſdemque nominis apud Latinos, apud Græcos aliam

ſcripturam eſſe? quo plane modo Latini *Catinenſes*, ΚΑΤΑΝΑΙΟΥΣ Græci dixere. Cur in eo nominum genere antiquis nummis Herodotus ſemper conſentit, ab iiſdem ceteri plerumque diſſentiunt? Cur nummi ΜΑΣΣΑΛΙΗΤΩΝ, Stephanus Μασσαλιώτης dici jubet, & Μασσαλιεύς, pro gentili vocabulo? Cur nummi ΝΕΟΠΟΛΙΤΑΝ, ſic enim inſcribuntur argentei in muſeo noſtro:) Stephanus, Νεαπολιτῶν dicit? Nam ut de dialecto ſileam, non ut Νέα πόλις, ſic Νεαπολίτης, abſque ſolœco Græce dicitur, ſed Νεοπολίτης. Quo hæc caſu vel errore acciderent, Oedipus aliquis, ſi fas eſt, ſuggerat.

38 *Olymp. 33. Annus Sabbaticus.* V.C. 94.

39

40

41

42 *Olymp. 34.* V. C. 98.

Phraortes Deïocæ F. Medis imperat annis XXII. Perſas in Medorum poteſtatem redegit, qui fuerant hactenus vel αὐτονόμοι, vel ſub ignotis principibus. Herod. libro I. pag. 48. Ipſe eſt Arphaxad in libro Judith, cap. I. qui Ecbatana a patre inchoata perfecit.

43

44 *Annus* V. C. 100. *Ante Chriſtum*, 654.

45 *Annus Sabbaticus.*

Cypſelus Corinthi tyrannidem occupat, per annos XXX. Herod. libro V. pag. 168. Demaratus Tarquinii Priſci Romanorum regis pater, fugit a Corintho injurias Cypſeli tyranni, &c. Plinius, libro XXXV. ſect. V. & XLIII.

46 *Olymp. 35.*

47

48

49 *Olymp. 36.*

50

51 *Annus Sabbaticus.*

52

Nabuchodonosor Aſſyriis imperat, Judith. I. Regnaſſe *in Ninive* dicitur. Aſſarhaddonis F. ut apparet.

53 *Olymp. 37. Vrbis Romæ annus* 110.

54

Hoc primum anno Babylonii ſiderum obſervationes in latercullis coctilibus adnotarunt, nempe ante annos DCCXX. quam Plinius

ſcriberet, teſte ipſo, libro VII. pag. 94. *Epigenes apud Babylonios* DCCXX. *annorum obſervationes ſiderum coctilibus laterculis inſcriptas docet, gravis auctor in primis : qui minimam, Beroſus & Critodemus,* CCCCXX. *annorum.* Ita legendum cum omnibus libris, tum editis, tum manu exaratis ; tametſi olim, falſo alterius ſcriptoris admonitu, aliter edi curavimus. Scripſit autem Plinius anno Urbis Romæ DCCCXXX. teſte eodem ipſo locis pluribus. Beroſus ſimiliter Babyloniorum obſervationes negat fuiſſe hujusmodi, niſi ante annum Urbis conditæ CCCCX. ut ex loco Plinii proxime allato colligitur ; hoc eſt, paucis ante annis quam Alexander Magnus regnaret. Ex quo Beroſum intelligimus huic principi fuiſſe æqualem : quem etiam hominem Græcum, Atticumve, Plinius idem ſubindicare videtur, lib. VII. ſect. XXXVII.

I AMON. *Dormivitque Manaſſes cum patribus ſuis*, circa menſem Auguſtum, qui decimus anni ipſius quinquageſimi quinti : *Et regnavit Amon filius ejus pro eo.* IV. Reg. XXI, 18. *Viginti duorum annorum erat Amon, cum regnare cœpiſſet : duobus quoque annis regnavit in Ieruſalem.* IV. Reg. XXI, 19. Cum certum ſit aliquos, qui deſignantur in ſacra hiſtoria, annos libatos dumtaxat fuiſſe, nec completos : longe tutius eſt ſubinde deducere de ſumma quidpiam, quam ad eam adiicere.

2

I JOSIAS. Mortuo Amon, menſe Aprili, qui nonus anni ſecundi ipſius, *conſtituerunt ſibi regem Joſiam filium ejus pro eo. Et regnavit Ioſias filius ejus pro eo.* IV. Reg. XXI, 24, 26. *Octo annorum erat Ioſias, cum regnare cœpiſſet. Triginta & uno regnavit in Ieruſalem.* XXII, 1. & 2. aralip. XXXIV, 1.

Tobias ſenior *completis annis centum duobus, ſepultus ſt honorifice in Ninive .... In hora autem mortis ſuæ vocavit ad ſe Tobiam filium ſuum, & ſeptem juvenes filios ejus nepotes ſuos, dixitque eis : Prope erit interitus Ninive : non enim excidit verbum Domini : & fratres noſtri qui diſperſi ſunt a terra Iſraël, revertentur ad eam, ... & venient ad Ieruſalem .... Nunc ergo, filii, audite, & nolite manere hic : ſed quacumque die ſepelieritis matrem veſtram circa me in uno ſepulcro, ex eo dirigite greſſus ve-*

REGIS JUDA.

ſtros, ut exeatis hinc. Video enim quia iniquitas ejus finem dabit ei. Tob. XIV, 2. Poſt annos fere XIX. everſa eſt Ninive a Cyaxare, quam de illa oppidi clade prolatum hoc vaticinium eſt. Nahum quoque propheta hanc Ninives ſubverſionem prædixit.

2 *Olymp.* 38. In diebus Joſiæ prophetat Sophonias.

3 *Annus Sabbaticus. Urbis Romæ annus.* 115.

4 HELCIAS *ſacerdos magnus* ſub Joſia. IV. Reg. XXII, 4. & 2. Paralip. XXXIV, 9.

5

6 *Olymp* 39. Multi Iſraëlitæ ex captivitate Ninives in patriam redeunt, & Deum ſuum Hieroſolymis colunt. Judith cap. V, 23. quod reliquos omnes ex Iſraële captivos Ninive everſa facturos eſſe, Tobias ante annos quinque prædixit.

7 PHRAORTES Medus, qui & Arphaxad nomine Chaldaïco; cum Niniven obſideret, a Nabuchodonoſore captus interficitur, anno XXII. regni ſui. Herod. lib. I. pag. 48. *Anno igitur duodecimo regni ſui, Nabuchodonoſor, rex Aſſyriorum, qui regnavit in Ninive civitate magna, pugnavit contra Arphaxad, & obtinuit eum in campo magno, qui appellatur Ragau, circa Euphraten & Tigrin.* Judith. I, 5.

8 *Annus* V. C. 120. *Ante Chriſtum* 634.

Octavo autem anno regni ſui, cum adhuc eſſet puer Joſias, *cœpit quærere Deum patris ſui David.* 2. Paralip. XXXIV, 3.

JUDITH. *Anno tertiodecimo Nabuchodonoſor regis, vigeſima & ſecunda die menſis primi, factum eſt verbum in domo Nabuchodonoſor, ut defenderet ſe*, Judith. 2. Neomenia menſis primi, 2. die Aprilis, feria V. in Juda: poſtridie in Iſraële: littera Dom. D. anno Juliano. Verum in Aſſyria, Babylone, & Perſide ſemper, (uti hoc anno in Iſraële,) Neomenia computabatur a φάσει (ſi eo verbo uti fas eſt) media; hoc eſt, a die conſequente conjunctionem luminarium: Quoniam videlicet non eſſent in iis regionibus ſervandæ

vices alternæ pro Paſchate, ut in Juda & Iſraële. Itaque JUDITH. dies illic prima fuit, III. Aprilis, feria ſexta: dies viceſima ſecunda menſis primi, fuit XXIV. Aprilis, feria ſexta: eademque dies proxime ſubſecuta dies ſeptem Azymorum in Iſraële; cujus pars hoc ævo potiſſima, tribus Simeon fuit; ubi geſta res eſt, quæ hoc libro narratur. Menſem primum ut reliqui ſcriptores ſacri, ſic iſte Niſan appellat: & hoc tempus eſt *quo ſolent reges ad bella procedere*, 2. Reg. XI, 1. Erat autem Judith *puella*, cap. XII, 12. annorum (ut videtur) XXV. Jam cum ſint Artafernes & Artaxerxes, Medica nomina; quin ſit & Holofernes, (quod eſt affine Artafernæ) ejuſdem originis, non eſt ambigendum. Ei vero genti tam ignoti Judæorum mores fuere, quam Aſſyriis Babyloniiſque cogniti. Itaque ab Achiore Ammonita, quinam Iſraëlitæ eſſent, quærit diſcitque Holofernes: cap. V, 1, 3. Sane Medi & Perſæ erant in hoc exercitu, ut mox dicemus. Stante templo bellum hoc Iſraëli illatum, Judith. IV, 2. Bethuliaque ibi obſeſſa & mox liberata. Nam hæc Bethul eſt in tribu Simeon, Joſue XIX, 4. Bathuel, 1. Paralip. IV, 30. in Ægypti confinio. Quam ob cauſam Judith invocat *Dominum Deum patris* ſui *Simeon*, cap. IX, 2. Eo venit Holofernes per Idumæam, quam prius, Junio fere menſe, devicit: cap. III, 14. qua etiam multo poſtea Cambyſes, teſte Herodoto, in Ægyptum duxit exercitum: parcens nimirum Judæis, quos Cyro patri ſuo caros fuiſſe meminiſſet. *Manſit* omnino Judith *in domo viri ſui* (ex quo nupſit ei) *annos centum quinque* uſque ad annum V. C. 217. *In omni autem ſpatio vitæ ejus non fuit qui perturbaret Iſraël, & poſt mortem ejus multis annis:* Judith XVI, 28. Non dicit, qui perturbaret Judam; ſed qui *Iſraël*, hoc eſt, tribus reliquas, extra regnum Judæ turbaret, nemo fuit, ad Ægyptiacam forte Xerxis expeditionem, & annum V. C. 270. Ex tribu Simeonis Iſraëlitæ *adunati erant* inter ſe, quamquam abſque rege; aſcendebant in Jeruſalem, ubi erant *ſancta eorum:* Judith. cap. V, 23. Itaque quemadmodum Bethulia obſeſſa perturbabatur Iſraël, ſed non erat qui perturbaret Juda: ita viciſſim perturbato poſtea Juda a rege Ægyptio, vel Babylonio, *non fuit* prop-

REGES JUDA.

terea *qui perturbaret Iſraël.* Bellum enim intulit Iſraëli Nabuchodonoſor pater, hoc eſt, tribui Simeonis: Nabuchodonoſor autem alter, prioris filius, regno Judæ, non Iſraëli, cladem intulit: neque enim ultra Jeroſolyma tunc progreſſus eſt: & poſtea cum Ægyptum petiit, iter per Idumæos, ut hoc anno, habuit; regno Judæ in ſolitudinem tunc redacto, & exercitibus invio. Tunc porro ſolius ſummi ſacerdotis imperiis parebat Iſraël; quoniam regi Juda non eſſet obnoxius. Fuit autem Eliachim *ſacerdos Dei magnus*, Judith. IV, 5, 11. ſive *Ioacim ſummus Pontifex*, Judith. XV, 9. quem Helciam Hieroſolymitæ nominabant, IV. Reg. XXII, 8. & 2. Paralip. XXXIV, 19. Ozias vero *princeps populi Iſraël*, ut dicitur Judith cap. XIII, 23. in Bethulia videlicet, quæ caput ibi Iſraëlis fuit. Ceterum in hac hiſtoria, Vulgatæ editionis dumtaxat, uti par eſt, rationem habemus; non item corrupti interpolatique Græci exemplaris, in quo, ut eſt & genealogia Judithæ corrupta; & illud inſertum, quod de templo everſo narrat Achior; pari ſcelere expuncta eſt poſtrema libri ſententia; hæc nimirum: *Dies autem victoriæ hujus feſtivitatis ab Hebræis in numerum ſanctorum dierum accipitur, & colitur a Judæis ex illo tempore uſque in præſentem diem.* Vide tractatum noſtrum de ſupremo Chriſti Paſchate, pag. 70. Expuncta ſimili audacia eſt ſententia capitis VIII, 24. Plurima etiam circa Geographiam immutata, quæ alterius loci eſt conſiderare.

Perſæ & Medi, qui merebant ſtipendia ſub Phraorte, dedunt ſe Nabuchodonoſori, & ſub eo dant militiæ nomen. Judith. XVI, 12. Hæc prima mentio Perſarum & Medorum in ſacris litteris; uti & apud Herodotum ſub Phraorte. Perſæ prius Elamitæ dicebantur. Gen. XIV, 1. Iſaï. XXI, 2.

9 CYAXARES Phraortæ F. Medorum rex imperat annis XL. Herod. lib. 1. pag. 48. Primus Aſiæ populos in provincias diſtribuit. Aſiam uſque ad fluvium Halyn in Cappadocia devicit. Ibidem, pag. 49.

10 *Olymp.* 40. *Annus Sabbaticus.* V. C. 122. Ante Chriſtum, 632.

SADYATTES Ardyis F. Lydis imperat, annis XII. Herod, lib. 1. pag. 7.

11
12
13 *Et* Joſias *duodecimo anno poſtquam regnare cœperat mundavit Iudam & Ieruſalem ab excelſis & lucis, ſimulacriſque, & ſculptilibus.* 2. Paralip. XXXIV, 3. *Factum eſt verbum Domini* ad Jeremiam, *in diebus Ioſiæ filii Amon regis Iuda, in tertiodecimo anno regni ejus.* Jerem. I, 2. adverſus idololatras.

Scythæ in Aſiam irrumpunt, eamque per annos XXII. obtinent. Nam memoriæ lapſu dixiſſe Herodotum, pag. 50. annos XXVIII. pro XXII. apparet, ex collatione annorum, quos Medorum regibus, ſive univerſe, pag. 62. ſive ſingulatim attribuit, ſi colligantur.

14 *Olymp.* 41. Cyaxares, devicta uſque ad fluvium Cappadociæ Halyn Aſia, Niniven obſidet, patrem ulturus, & civitatem everſurus. Sed irrumpentibus in Mediam Scythis ſolvit obſidionem. Herodot. lib. 1. pag. 49.

15
16
17 *Annus Sabbaticus.* Aſtyages Cyaxaris F. naſcitur.
18 *Olymp.* 42. V.C. *annus* 130. *Ante Chriſtum.* 624.

Anno autem octavodecimo regis Ioſiæ cultus Dei inſtauratus, magnoque apparatu Paſcha celebratum eſt. *Nec enim factum eſt Phaſe tale a diebus Iudicum, qui judicaverunt Iſraël, & omnium dierum regum Iſraël, & regum Iuda, ſicut in octavodecimo anno regis Ioſiæ factum eſt Phaſe iſtud Domino in Ieruſalem.* IV. Reg. XXIII, 22. Æquinoctium medium fuit XXIX. Martii hora fere 9. poſt merid. Neomenia media æquinoctialis fuit Hieroſolymis, X. Aprilis, hora 8. poſt meridiem 15′ 21″. Neomenia civilis proinde fuit non poſtridie, ſed XII. Aprilis, ſabbato in regno Juda: Igitur dies menſis ibidem quintusdecimus, ſeu dies feſtus Paſchæ fuit, XXVI. Aprilis, ſabbato: ut eſſet Paſcha extra בדו *Badu*, hoc eſt, extra ferias 2. 4. & 6. Iſraëlis Paſchati adſignatas.

19
20 Pulſis e Media Scythis, Cyaxares Niniven obſidet, evertit. Herodot. lib. 1. pag. 50. A Medis ſubactam Niniven dicit idem iterum, pag. 84. Sic Aſſyrii a Medis penitus domiti, excepta Babylonica quapiam portione. Herod. pag. 50.

21
22 *Olymp.* 43. ALYATTES Sadyattis F. Lydis imperat, annis LVII. Herod. lib. 1. pag. 7. Periander Corinthi tyrannus Cypſeli F. his temporibus. Idem libro V. pag. 368.

REGES JUDA.

23 Aſſuerus Medus, alter Cyaxaris F. naſcitur.

24 *Annus Sabbaticus.* V. C. 136. *Ante Chriſtum*, 618.

25

26 *Olymp.* 44.

27 Pſammetichus noviſſimus duodecim regum Ægypti moritur. Herod. lib. 2. pag. 169.

28 Necao Pſammetichi F. in Ægypto regnat annis XVII. Herod. lib. 2. pag. 171. In ſacris litteris *Necao* appellatur; ab Herodoto, Νεκώς.

29

30 *Olymp.* 45. V. C. 142. *Ante Chriſtum*, 612.

31 Annus Sabbaticus. *In diebus Ioſiæ aſcendit Pharao Nechao rex Ægypti contra regem Aſſyriorum, ad flumen Euphraten: & abiit Ioſias rex in occurſum ejus, & occiſus eſt in Mageddo*, circa menſem Auguſtum. IV. Reg. XXIII, 29. Refert eadem Herodotus, lib. 2. pag. 272. ubi de Neco Ægypti rege: Καὶ Σύροισι πεζῇ ὁ Νεκὼς συμβαλὼν ἐν Μαγδόλῳ ἐνίκησε· μετὰ δὲ τὴν μάχην Κάδυτιν πόλιν τῆς Συρίας ἐοῦσαν μεγάλην εἷλε. *Terreſtri autem acie congreſſus cum Syris in Magdolo vicit: & poſt prælium, Cadytin magnam Syriæ, urbem cepit.* Nam Cadytis ipſa eſt Jeruſalem; quam deformato vocabulo ſic repræſentat; quoniam a Syris Palæſtinis non eam aliter audiit appellari, quam ſanctam civitatem, עיר הקדש: & in fine vocabuli illius appoſitum fuiſſe ab Hebræo ſcriptore, quo Herodotus utebatur, ת pro ש: eo quod non modo ſonum eæ litteræ apud Hebræos ſæpe in fine permutant; verum etiam Chaldæi pro ש Hebræo ponunt ת; ut in תקל pro שקל; non dubitabunt ii, qui Hebraïce norunt. De ea ipſa urbe Cadyti rurſum Herodotus, libro 3. pag. 184. *Rex Aſſyriorum* loco proxime allato e libro quarto Regum, Nabuchodonoſor appellatur, quamvis everſa Ninive: nondum deſtinata in ſedem regni Babylone; quod ab altero Nabuchodonoſore, iſtius filio, deinde effectum eſt: unde is exinde *rex Babylonis* ſemper eſt nuncupatus.

Joachaz. *Tulitque populus terræ Joachaz filium Ioſiæ, & unxerunt eum, & conſtituerunt eum regem pro patre ſuo. Vi-*

ginti trium annorum erat Joachaz, cum regnare cœpiſſet: & tribus menſibus regnavit in Ieruſalem: donec rediret nimirum rex Ægypti ab expeditione Aſſyriaca. *Vinxitque eum Pharao Nechao... ne regnaret in Ieruſalem; & impoſuit mulctam terræ centum talentis argenti, & talento auri. Regemque conſtituit Pharao Nechao Eliacim filium Ioſiæ, pro Ioſia patre ejus: vertitque nomen ejus Ioachim ... Viginti quinque annorum erat Ioachim, cum regnare cœpiſſet: & undecim annis regnavit in Ieruſalem.* IV. Reg. XXIII. Joachim regnum iniit circa Novembrem. REGES JUDA.

[1] JOACHIM rex Juda.

Sequitur Chronologiæ ſacræ pars longe difficillima: ſpatium videlicet cxxv. annorum: in quo & captivitas Babylonica, & Templi deſolatio, annorum quæque ſeptuaginta, ac ſuo quæque notata initio & fine, hoc eſt, certis utrimque regum annis circumſcripta: ſeptem deinde priores Danielis hecdomades, ſuo pariter initio ac fine deſcriptæ; hoc eſt, certis (ut ſupra) principum annis conſignatæ: anni præterea regum Jechoniæ & Sedeciæ, Cyri Perſæ, Aſſueri gemini, gemini quoque Aſtyagis, Darii denique gemini: deinde Cambyſæ, & Artaxerxis: Nabuchodonoſoris, Evilmerodachi, & gemini Baltaſſaris: quales ſive in ſacris litteris, ſive apud Herodotum definiuntur: ſalvo ſuo cuique regi nomine, nec in aliud immutato, ut in pleriſque vulgo fit ab eruditis, nodum ſecus eſſe inſolubilem ratis: Eſtheris præterea & Mardochæi hiſtoria; anni denique illi, quadraginta ſex, quibus Templum Hieroſolymitanum inſtauratum abſolutumque eſt. Quæ quidem omnia ut ſunt illigata nexaque inter ſe, ſi qua adeo probe Chronologia temperet ac diſponat, ut in annum ſuum quælibet res geſta ſponte cadere videatur; nihil ut opponi ei ex ſacra hiſtoria, vel ex Herodoto Pliniove poſſit; hac profecto nihil eſſe aut dici verius pronunciandum erit: ſecus, ſicubi cum hiſtoria præſertim ſacra non congruat. Eſto hic igitur ante omnia annorum illorum indiculus, regumque, quos proxime appellavimus.

REGES JUDA.	BABYLONII.	PERSÆ.	MEDI.
1. JOACHIM.	37. Annus XXXVII. Nabuchodonoſoris: cujus anno XIII. contigit hiſtoria Iudith.	24	Cyaxaris Medi annus 24. Mediam ille & Perſidem obtinebat.
2	38	25	
3 V. C. 146.	1 NABUCHODONOSOR Nabuchodonoſoris F.	26	
4 V. C. 147. *Sermo* Domini ad Ieremiam: cujus *ab exitu* ſive egreſſu a Deo, computandæ ſunt & 7. hebdomades, & 62. Hinc ſeptem hebdomadæ uſque ad Cyrum: hinc & 62. uſque ad Iudam Machabæum.	2	27	
5	3	28	
6	4	29	
7	5	30	
8	6	31	
9 V. C. 152.	7	32	Bellum ſex annorum inter Cyaxarem Medorum, & Halyatten Lydorum regem.
10 Annus 1. captivitatis annorum LXX.	8	33	
11 JECHONIAS. Captivitas Iechoniæ, Mardochæus, qui poſtea Eſtheris patruus, ſimul abducitur.	9	34	
1 SEDECIAS.	10	35	
2 V. C. 156.	11	36	
3 V. C. 157.	12	37	Eclipſis a Thalete prædicta, contigit ſub Cyaxare: Herod. Sub Halyatte, Plin. quod eodem recidit.
4	13	38	Ex Aſtyage Cyaxaris F. naſcitur Mandane Cyri mater: ex Aſſuero fratre Aſtyagis, Darius Medus.
5	14 Baltaſſar Nabuchodonoſoris F. cum patre regnat. Baruch, 1, 11, 12.	39	
6	15	40	
7	16	1	Aſtyages Cyaxaris F. regnat in Perſide & Media.
8	17	2	
9	18	3	
10	19	4	

TEMPLI DESOLATIO.	BABYLONII REGES.	PERSÆ.	MEDI.
11 Templi deſolatio.	20		
1 Annus primus templi deſolati, V. C. 166.	21		
2	22 Nabuchodonoſor e Perſide pellit Aſtyagen. Ierem. XXXXIX, 34. &c.		Aſtyages in Media ſola, Perſide exutus.
3	23		8
4	24		9
5	25		10
6	26		11
7	27		12
8	28		13 Mandane filia Aſtyagis Cambyſæ Perſæ nubit in Media.
9 V. C. 174.	29		14 Cyrus genere Perſa, naſcitur in Media.
10	30		15
11	31		16
12 Eſther circiter hoc tempus naſcitur in Perſide.			17
13	33		18
14	34		19
15	35		20
16	36		21
17	37 Baltaſſar Baltaſſaris F. naſcitur.		22
18	38 Nabuchodonoſor cum belluis ſeptem annos agit.		23
19	39 Baltaſſar Nabuchodonoſoris F. obit.		24
20	40		25
21	41		26
22	42		27
23	43		28
24	44		29
25 V. C. 190.	45 Nabuchodonoſor moritur, ineunte anno, vel ſuperiore deſinente.	1 ASSVERVS Medus, frater Aſtyagis Medi, Cyaxaris F. mortuo Nabuchodonoſore Perſidem recipit: Babylonios vectigales facit. Eſt Aſſuerus Eſtheris, Eſth. I. & Dan. IX, I.	30
26 V. C. 190.	Evilmerodach rector imperii. Ierem. LII, 31.	2 Annus 2. Aſſueri, qui & Artaxerxes Max. Eſther. XI.	31 Crœſus regnat in Lydia, in qua & Macedones. Eſth. XVI, 14.
			32

TEMPLI DESOLATIO.	BABYLONII REGES.	PERSÆ.	MEDI.
27	1 Nitocris regina, vice Baltaſſaris pupilli imperat. *Regina*, Dan. v, 10.	3 Aſſueri convivium. Eſther 2.	
28	2	4	33
29	3	5	34
30 V. C. 195.	4	6	35
31 V. C. 196.	5	7 Deducitur Eſther ad Aſſuerum. Eſther 2.	1 CYRVS Aſtyagi Mediam eripit, Aſſuero rege Perſidis, fratre Aſtyagis, conſentiente: ne Crœſus eam Medis, ſicuti Perſidem Nabuchodonoſor multo ante, eriperet. Finis VII. hebd. Danielis.
32	6	8	2
33	7	9	3
34	8	10	4
35	9	11	5
36	10	12	6
37 V. C. 202.	11	13 Eſther pro Iudæis fit ſupplex Aſſuero.	7
38	12	14	8
39	13	15	9 Cyrus Crœſum capit.
40	14	16	10
41	15	1 DARIVS Medus Aſſueri F.	11
42	16	2	12
43 V. C. 208.	17 Babylon a Cyro capitur, junctis Darii Medi copiis. Relictum fiduciario jure regnum, ea lege, ut ſi prole maſcula Baltaſſar careret, Perſis Mediſque Babylonia cederet.		
44	18	4	14
45	19	5	15
46	20	6	16
47	21	7	17
48	22	8	18
49	23	9	19
50	24	10	20
51	25	11	21
52 V. C. 218.	1 BALTASSAR regnat ſolus. Annus 1, Dan. VII, 1.	12	22

TEMPLI DESOLATIO.	BABYLONII REGES.	PERSÆ.	MEDI.
53	2	15	23
54	3 Annus tertius. Dan. v, 30, 31. Dan. VIII, 1.	14	24
55 V. C. 220. Daniel mox implendos LXX. captivitatis annos intelligit. Dan. IX, 1.	1 DARIVS MEDVS, annos natus LXX; occiſo a ſuis Baltaſſare. Dan. v, 31. & IX, 1.		25
56	1 ASTYAGES Medus Darii Medi F. Dan. XIII, 26, 65. Suſannæ hiſtoria hoc anno. Dan. XIII, 65.		26
57 Captivitatis Babylonicæ annus LXX. Zorobabel venit Hieroſolyma, cum Mardochæo Eſtheris patruo; 1. Eſdr. 1, & 2.	1 CYRVS Perſa. Annus primus. 1. Eſdr. 1, 1. & 1. Eſdr. v, 13. & Dan. XII, 65.		
58 Templum ædificari cœptum eſt, jubente Cyro: ſed mox impeditum opus. Eſdr. III, & IV, uſque ad 2. annum Darii Hyſtaſp. in Babylone.	2 *Annus ſecundus.* 1. Eſdr. IV, 5.		28
59	3 Annus Cyri tertius. 1. Eſdr. IV, 5. Dan. X, 1.		29
60	1 ASSVERVS Medus, Aſtyagis F. 1. Eſdr. IV, 6. in Perſide & Babylonia.		1 Cambyſes Cyri F. regnat in Media.
61	2		2
62	3		3
63	4		4
64 V. C. 229.	1 ARTAXERXES Medus, Aſſueri frater. 1. Eſdr. IV, 7. in Perſide & Babylonia.		5
65 Artaxerxes prohibet templi ædificationem. 1. Eſdr. IV, 21, 24.			6
66	3		7
67	4		8 Cambyſes obit.
68 V. C. 233.	5 Babylon rebellat, & obſidetur a Dario, Herod.		1 DARIVS Hyſtaſpæ F. in Media regnat.
69 Darius & Artaxerxes facultatem tribuunt Templi ædificandi. 1. Eſdr. VI, 14.	1 DARIVS Hyſtaſpæ F. Babylonem capit, & ſervat annis ſex.	Artaxerxes in Perſide.	2

TEMPLI RESTITVTIO.	BABYLONII REGES.	PERSÆ.	MEDI.
70 Reditus e captivitate. Inſtaurantur Templi fundamenta, menſe Decembri, Agg. 2, 19.	2 Darii annus ſecundus Babylone 1. Eſdr. IV, 24. & VI, 14.		3
	Darius & Artaxerxes reges Babylonis: alter jure, alter re ipſa. 1. Eſdr. IV, 24.		
1 Annus 1. Templi reſtituti.	3		4
2			
3	5		5
4 Templi dedicatio, die 28. Febr. 1. Eſdr. VI, 15.	6 Annus ſextus Darii regis. 1. Eſdr. VI, 15.		6
			7
5 V. C. 240.	6 Artaxerxi Babylon redditur: quã permutat Perſide.	8 Darius Hyſtaſpæ F. in Perſide & Media.	
6	7 Annus ſeptimus Artaxerxis. 1. Eſdr. VII.	9	9
7	8		
8	9	10	10
9	10	11	11
10	11	12	12
11	12	13	13
12	13	14	14
13	14	15	15
14	15	16	16
15	16	17	17
16	17	18	18
17	18	19	19
18	19	20	20
19	20	21	21
20		22	22
20 21 22 Nehemias impetrat ab Artaxerxe rege Babylonis litteras pro inſtauratione murorum Ieruſalem. Nehem, 2, 1.		Ab hoc anno XX. Artaxerxis, V. C. 255. uſque ad annum æræ Chriſti primum, qui V. C. 754. anni ſunt 499. Uſque ad Chriſti paſſionem, anno ipſius 33. V. C. 786. anni ſunt 531. Itaque ab hoc anno peti initium non poteſt LXX. hebdomadum Danielis.	
23	24		
24	25		
25 V. C. 260.	26		
26	27		
27	28	30	
28	29	31	
29	30	32	
30	31	33	
31 Anno XXXII. regni Artaxerxis regis Babylonis, Nehemias venit ad regem, Nehem, XIII., 6.		34	

TEMPLI RESTITUTIO		BABYLONII REGES.	PERSÆ.	MEDI.
32	Annus hic eſt XLVI. quo Templi ædificatio eſt abſoluta. 2, 20.		35	
33			36 Darius moritur.	
34			1 XERXES imperat.	
35	V. C. 270.	Artaxerxe mortuo, Dan. XI, 2.	Xerxes Babylonia ipſa potitur.	

Nunc igitur ad ſingula hujuſce Chronologiæ capita ex ſacris litteris ex Herodoto Plinioque, ac ſiderum obſervationibus, demonſtranda veniamus.

2
3 *Olymp.* 48. V. C. 146. *Ante Chriſtum*, 608.

NABVCHODONOSOR. Nabuchodonoſoris F. circa Septembrem. *Anno tertio regni Ioachim regni Iuda, venit Nabuchodonoſor rex Babylonis in Ieruſalem, & obſedit eam. Et tradidit Dominus in manu ejus Ioakim regem Iuda.* Dan. I, I.

4 Jerem. XXV, I. *Verbum quod factum eſt ad Ieremiam, de omni populo Iuda, in anno quarto Ioakim filii Ioſiæ regis Iuda; (ipſe eſt annus primus Nabuchodonoſor regis Babylonis:) ... dicens: A tertiodecimo anno Ioſiæ filii Amon regis Iuda uſque ad diem hanc, iſte tertius & vigeſimus annus.* Revocat in memoriam fœdus a Joſia tunc renovatum; male cuſtoditum arguit: atque eam ob rem prædicit futuram captivitatem Babylonicam annis LXX. verſu nono; ſecuturam autem liberationem, verſu 12. *Ecce ego mittam, & aſſumam univerſas cognationes Aquilonis, dicit Dominus, & Nabuchodonoſor regem Babylonis ſervum meum: & adducam eos ſuper terram iſtam, & ſuper habitatores ejus ... & interficiam eos ... Et erit univerſa terra hæc in ſolitudinem & in ſtuporem: & ſervient omnes gentes iſtæ regi Babylonis ſeptuaginta annis, viſitabo ſuper gentem Babylonis, & ſuper gentem illam, dicit Dominus, iniquitatem eorum, & ſuper terram Chaldæorum: & ponam illam in ſolitudines ſempiternas.* Hoc fuit dicere, ſolvendam eſſe poſt annos LXX. captivitatem Babylonicam, capta prius Babylone, Babylonio mox rege cæſo, & agro vaſtato. Id quod probe Daniel intellexit hoc loco ſignificari, ut ſuo loco di-

cturi ſumus: cum ille præſertim hoc vaticinium & cum aliis ejuſdem Jeremiæ verbis e cap. XXIX. deſcribendis anno 10. & cum ſimili altero Iſaïa vaticinio conferret, cap. XLIV, 26. *Qui dico Cyro, Paſtor meus es, & omnem voluntatem meam complebis. Qui dico Ieruſalem, Ædificaberis: & Templo, Fundaberis.* Et XLV, I, II. *Hæc dicit Dominus Chriſto meo Cyro* ... *Ipſe ædificabit Civitatem meam, & captivitatem meam dimittet.* Hoc eſt igitur.

INITIVM SEPTEM HEBDOMADVM ET SEXAGINTA DVARVM,

quæ Danielis oraculo continentur. Nabuchodonoſor ille, ſenioris F. rex Babylonis ſemper vocatur: quia Ninive ſubverſa, Babylonem iſte *ædificavit in domum regni*, hoc eſt, regio palatio exornavit, ſedemque regni inſtituit. Dan. IV, 27.

Jerem. XLVI, I. *Quod factum eſt verbum Domini ad Ieremiam prophetam contra gentes, ad Ægyptum, adverſum exercitum Pharaonis Nechao, regis Ægypti, qui erat juxta fluvium Euphratis in Charcamis, quem percuſſit Nabuchodonoſor rex Babylonis, in quarto anno Ioakim filii Ioſiæ regis Iuda.* Vaſtandam Ægyptum a Nabuchodonoſore prædicit: XLVI, 13.

Baruch cum Jeremia in Ægyptum, metu Babyloniorum, antea profectus erat hoc ipſo anno. Jerem. XLIII, 6.

REGES JVDA.

5

6

7 *Olymp. 47. Annus Sabbaticus.* V. C. 150.

In diebus ejus aſcendit Nabuchodonoſor rex Babylonis: & factus eſt ei Ioakim ſervus tribus annis: & rurſum rebellavit contra eum. IV. Reg. XXIV, I.

8

9 Bellum ſex annorum inter Cyaxarem Medorum, & Alyatten Lydorum regem. Herod. libro I. pag. 35.

10 *In anno ſeptimo* Nabuchodonoſor *tranſtulit Iudæos tria millia & viginti tres*, menſe Aprili. Jerem. XXIX. & LII, 28.

Hic PRIMVS ANNVS eſt CAPTIVITATIS BABYLONICÆ, ſive TRANSMIGRATIONIS in Baby-

lonem, annis LXX duraturæ. Nec vero prius abducti ſunt captivi e Juda. Baruch VI, I. *Exemplar epiſtolæ, quam miſit Ieremias ad abducendos captivos in Babyloniam a rege Babyloniorum, ut annunciaret illis ſecundum quod præceptum eſt illi a Domino. Propter peccata quæ peccaſtis ante Deum, abducemini in Babyloniam captivi a Nabuchodonoſor rege Babyloniorum. Ingreſſi itaque in Babylonem, eritis ibi annis plurimis, & temporibus longis, uſque ad generationes ſeptem: poſthæc autem educam vos inde cum pace.* Græce, ἕως γενεῶν ἑπτὰ. Septem γενεαὶ hoc loco, LXX. anni captivitatis ſunt. REGES JUDA.

Jeremias hoc ipſo anno, *in anno quarto, in menſe quinto,* cap. XXVIII, I. hoc eſt, poſt annos tres elapſos ſervitutis, de quibus ſuo loco egimus. Et ſcribens ad captivos in Babylonia, cap. XXIX, 10. *Hæc dicit Dominus: Cum cœperint impleri in Babylone ſeptuaginta anni, viſitabo vos: & ſuſcitabo ſuper vos verbum meum bonum, ut reducam vos ad locum iſtum.* Quod & ante annos ſex prædixerat, cap. XXV, 9.

Matth. I, II. *Ioſias autem genuit Jechoniam & fratres ejus in tranſmigratione Babylonis:* hoc eſt, quorum ætas incidit in tempora tranſmigrationis Babylonicæ: nempe illius quæ facta eſt hoc anno, ut dicemus in Chriſti genealogia.

Olymp. 48. V. C. 154. *Ante Chriſtum,* 600.

II JOACHIN, ſive JECHONIAS. *Et dormivit Ioakim cum patribus ſuis;* circa menſem Julium: *& regnavit Ioachin filius ejus pro eo.* IV. Reg. XXIV, 5. *Decem & octo annorum erat Ioachin, cum regnare cœpiſſet; & tribus menſibus regnavit in Ieruſalem.* XXIV, 8. *Octo annorum erat Ioachin cum regnare cœpiſſet, & tribus menſibus ac decem diebus regnavit in Ieruſalem: fecitque malum in conſpectu Domini.* 2. Paralip. XXXVI, 9. Hoc eſt, octavus agebatur annus, ex quo captiva Hieroſolyma, domuſque regia, a Nabuchodonoſore victa gemebat; tradita in manus ejus, una cum civitate, Joachim patre hujus novelli regis. Annus, inquit, octavus erat ſervitutis regiæ domus Juda, ipſiuſque adeo Jechoniæ. JECHONIAS.

REGES JUDA. SEDECIAS.

SEDECIAS. *In tempore illo aſcenderunt ſervi Nabuchodonoſor regis Babylonis in Ieruſalem, & circumdata eſt urbs munitionibus. Venitque Nabuchodonoſor rex Babylonis,* menſe Auguſto, *ad civitatem cum ſervis ſuis, ut oppugnarent eam. Egreſſusque eſt Ioachin rex Iuda ad regem Babylonis .. & ſuſcepit eum rex Babylonis anno octavo regni ſui ... Tranſtulit quoque Ioachin in Babylonem .... & omnes viros robuſtos ſeptem millia ... Et conſtituit Matthaniam patruum ejus pro eo, impoſuitque nomen ei Sedeciam. Vigeſimum & primum annum ætatis habebat Sedecias, cum regnare cœpiſſet; & undecim annis regnavit in Ieruſalem.* IV. Reg. XXIV, 11, 15, 18. Cœpit menſe Septembri, vel ſeptimo.

Primus hic annus eſt captivitatis Jechoniæ, in qua Ezechiel propheta cum reliquis deportatus eſt: unde paſſim numerat ipſe annos tranſmigrationis ſuæ. MARDOCHÆUS Eſtheris patruus, ſimul cum Jechonia abducitur. Eſther 2, 5.

1 Hoc anno contigiſſe videtur, quod narrat Matthæus, cap. 1, 12. *Et poſt tranſmigrationem Babylonis Iechonias genuit Salathiel:* ut in Genealogia Chriſti dicemus.

2 *Annus* V. C. 156. *Ante Chriſtum* 598.

3 *Annus Sabbaticus.* Anno ſexto belli inter Cyaxarem & Alyatten defectio Solis a Thalete prædicta, bellum diremit. Herod. lib. 1. pag. 33. Pacis ſequeſter Λαβύνητος (qui & Nabuchodonoſor) Babylonius. Dedit Alyattes filiam ſuam, Crœſi ſororem, Aſtyagi Cyaxaris filio. Herodotus ibidem.

Plinius libro 2. ſect. IX. *Apud Græcos autem inveſtigavit primus omnium Thales Mileſius, Olympiadis* XLVIII. *anno* IV. *prædicto Solis defectu, qui Alyatte rege factus eſt, Urbis conditæ anno* CLX. Ita MS. Reg. 4972. quinque alii, CLXX hoc eſt, ſeptuageſimo: pro *ſeptimo & quinquageſimo:* atque iſtum fere numerum (CLXX) libri editi repræſentant. Lege, *anno* CLVII. quo anno plane, ante Chriſtum 597. & anno IV. Olympiadis XLVIII. ille Solis defectus contigit, die IX. Julii feria tertia, hora 6. matutina: clara nempe in luce, qua ſolent prælia conſeri. Ubicumque fere annus Urbis conditæ cum Olympiade conjungitur in hiſtoria Pliniana, numerus alteruter corruptus eſt ab iis, qui veriti ſunt, ne ſi Plinius ſibi ſemper conſtaret in utriſque annis inter ſe co-

pulandis, certos ſecutus auctores in Olympiadibus, & in temporum ratione adſignanda videretur, quæ tamen a ceteris diſcreparet. Alterutrum autem dumtaxat e duobus numerum corruperunt, quod iſtud ſatis unum erat, ut ſecum ipſe pugnare Plinius credi poſſet. At hoc in loco utrumque ſidus, Solis ac Lunæ, apertiſſime ſuffragatur Pliniano Olympiadum calculo; quandoquidem circum hæc tempora nullus occurrit Solis defectus, præter iſtum, qui cum Herodotea narratione congruat. Eſt hic veluti cardo quidam totius Chronologiæ: ex quo pendet de Lydorum Medorumque poſtremis temporibus, ac de Cyri ætate, accurata cognitio, ad ſacram profanamque hiſtoriam a ſitu & errore vindicandam perneceſſaria. Et Petavius quidem hanc eclipſim fuiſſe tantum digitorum 9. 30′ arbitratus eſt: poſita nimirum altitudine poli graduum 42. quoniam tunc crederetur eſſe Byzantii altitudo poli grad. 43. Nunc vero cum conſtet altitudinem poli illic eſſe grad. 41. 6′. non poteſt ad amnem Halyn in Cappadocia, ubi prælium commiſſum merito creditur, eſſe altitudo poli pluſquam graduum 40. Quo terrarum ſitu proinde oportuit eclipſim eſſe centralem quidem, ſed anularem: cum diſcus Solis prætenui limbo, diſcum Lunæ excederet atque ambiret in modum anuli. Erepto itaque oculis corpore Solis fere integro, potuit nox repente, cælo ſcilicet paululum nubilo, ex die fieri, ut Herodotus prodidit. Hæc vero ſideralis noſtra obſervatio, quæ eſt certiſſima, plurimum valet, non ad Chronologiam modo, ſed & ad ſitum Cappadociæ reformandum. Inſignis illa porro, & digna Thaletis obſervatione defectio fuit: quoniam perraræ ſunt eclipſes annulares. Altera, quæ eſt anni 585. ante Chriſtum, die XXVIII. Maii, Petavio merito diſplicet; quoniam nec ſub Cyaxare, ut refert Herodotus, ſed ſub Aſtyage Cyaxaris F. poſt annos XII. nec Olympiadis anno quarto, ſed uno amplius menſe ante quartum: & in ipſo demum Solis occaſu, affecta jam die contigit; maxima obſcuratione occidentem Solem ſemihora vix antecedente: nec totalis aut centralis fuit, vel digitorum 12. 56′ ut ponit Ricciolus; ſed fere novem, ut Grandamicus admonuit: nec denique cum ulla parte hiſtoriæ ſacræ vel profanæ poteſt congruere.

REGES JUDA.

REGES JUDA.

Pſammis Neci F. in Ægypto regnat annis ſex. Herodot. libro 2.

|4| *Olymp.* 49. Mandane Aſtyagis filia, Cyri mater naſcitur. Darius Medus naſcitur ex Aſſuero Cyaxaris filio natu minore.

Hieroſolymis redux Jeremias cum Baruch, *ſcripſit omne malum, quod venturum erat ſuper Babylonem*, deditque *Saraïæ*, *cum pergeret cum Sedecia rege in Babylonem, in anno quarto regni ejus.* Jerem. LI, 59. 60. Profectus eſt igitur Sedecias Babylonem, cum Nabuchodonoſore de captivis & de compoſitione acturus: item de vaſis argenteis redimendis, quæ fecerat rex Juda; quæ Nabuchodonoſor ante annos quatuor abſtulerat. Baruch. 1, 8, 9.

|5| *Quarto menſe, quinta menſis, anno quinto tranſmigrationis regis Joachin*, prophetat Ezechiel. Ezech. 1, 2. Quarti menſis Neomenia incidit in XVIII. Junii; dies quinta quarti menſis, XXII. Junii, feria ſecunda anno Juliano.

Et factum eſt in trigeſimo anno, ex quo liber legis repertus eſt anno XVIII. Joſiæ cultuſque Numinis reſtitutus; *in quarto menſe, in quinta menſis*, ut proxime, *ipſe eſt annus quintus tranſmigrationis regis Ioachin*; *factum eſt verbum Domini ad Ezechielem.* Ezech. 1, Et cap. IV. ſignificat Deus ſe peccata populi Juda toleraturum, per dies XL. hoc eſt, per annos totidem a renovato per Joſiam fœdere, anno ejus regni tertiodecimo, uſque ad templi deſolationem. Nam & illum Joſiæ annum, fœduſque tunc inſtauratum, Jeremias in memoriam populi revocat, cap. XXV, 2. Addit Ezechiel hæc peccata punienda a Deo eſſe, excidio templi & urbis; quemadmodum & peccata Iſraëlis, quæ a Jeroboami defectione cœperunt, luenda dicit poſt annum ab illa nequitia CCCXC. in quem plane annum clades ſuprema templi & urbis incidit. Namque ad Iſraëlem æque atque ad regnum Judæ Templum pertinuit.

Prophetia Baruch hoc anno ſcripta eſt in Babylone, quo ille cum Sedecia rege profectus erat. Baruch. 1. *Et hæc verba libri quæ ſcripſit Baruch ..... in Babylonia, in anno quinto, in ſeptimo die menſis, in tempore quo ceperunt Chaldæi Ieruſalem, & ſuccenderunt eam igni*, ante annos quinque. *Et legit Baruch verba libri hujus ad aures Iechoniæ filii Ioachim, regis Iuda, &*

ad aures ...... omnium habitantium in Babylonia. Mittuntur deinde a captivis Babylonicis collectæ pecuniæ ad eos qui remanſerant Hieroſolymis, ut oblatis Deo holocauſtis orent pro ipſis, & pro Nabuchodonoſore, filioque ejus Baltaſſare. Jam tum igitur Baltaſſar regnabat cum patre. Magna Grotii audacia eſt, qui neget a Baruch hæc fuiſſe conſcripta, affirmetque exercitamenta eſſe Judæi Græce callentis: ab alio deinde adſuta eſſe huic operi non pauca: quædam denique a Chriſtianis exſcriptoribus addita: quale eſt, inquit ille quod cap. III, 38. legitur: *Poſthac in terris viſus eſt, & cum hominibus converſatus eſt.* Quæ cenſura Socinianum hominem prodit apertiſſime.

6 *Annus* V. C. 160.

In anno ſexto, in ſexto menſe, in quinta menſis, viſio Ezechielis, cap. VIII.

7 *In anno ſeptimo, in quinto, in decima menſis, ſermo* Ezechielis, cap. XX.

ASTYAGES Cyaxaris F. Medis imperat, annis XXXV. Herod. lib. I. pag. 50. & 62.

8 *Olymp.* 50. Plinius lib. XXXVI. pag. 270. *Marmore ſcalpendo primi omnium inclaruerunt Dipœnus & Scyllis .... etiamnum Medis imperantibus priuſque quam Cyrus in Perſis regnare inciperet hoc eſt, Olympiade circiter* L. Ita MS. librique omnes.

9 *In anno nono, in menſe decimo*, viſio ollæ. Ezech. XXIV.

Hoc anno *receſſit Sedecias a rege Babylonis.* IV. Reg. XXIV, 20.

Anno nono regni Sedeciæ, *menſe decimo, decima die menſis, venit Nabuchodonoſor rex Babylonis, ipſe & omnis exercitus ejus in Jeruſalem, & circumdederunt eam .... Et clauſa eſt civitas atque vallata, uſque ad undecimum annum regis Sedeciæ, nona die menſis: prævaluitque fames in civitate, nec erat panis populo terræ.* IV. Reg. XXV, I.

10 *Annus Sabbaticus.*

In anno decimo, decimo menſe, undecima die menſis, prophetat Ezechiel adverſus regem Ægypti. Ezechiel XXIX, I.

REGES JUDA.

Apries Pſammi F. in Ægypto regnat, annis xxv. Bellum Sidoni intulit, & cum Tyriis navali prælio decertavit. Herod. lib. 2. pag. 173. De Aprie Jeremias vaticinatur, cap. xliv., 50. *Hæc dicit Dominus: Ecce ego tradam Pharaonem Ephree regem Ægypti in manu inimicorum ejus, & in manu quærentium animam illius: ſicut tradidi Sedeciam regem Juda in manu Nabuchodonoſor regis Babylonis inimici ſui, & quærentis animam ejus.* Vaticinium impletum agnoſcimus, cum ab Amaſi ſucceſſore ipſius captus eſt, & a ſuis ſtrangulatus, ut narrat Horodotus, pag. 172.

Verbum quod factum eſt ad Ieremiam a Domino, in anno decimo Sedeciæ regis Iuda: ipſe eſt annus decimus octavus Nabuchodonoſor. Tunc exercitus regis Babylonis obſidebat Jeruſalem. Jerem. xxxii, 1. Ante Septembrem, quo menſe annus Sedeciæ undecimus, Nabuchodonoſoris decimus nonus inchoabat.

Anno ante Chriſtum 589. V. C. 165. *Sedeciæ regis*, 11. *Templi excidium.*

Menſe quinto, ſeptima die menſis, ipſe eſt annus nonus decimus regis Babylonis: venit Nabuzardan princeps exercitus, ſervus regis Babylonis, in Ieruſalem. Et ſuccendit domum Domini, & domum regis, & domos Ieruſalem; omnemque domum ſuccendit igni. Et muros Ieruſalem in circuitu deſtruxit omnis exercitus Chaldæorum, qui erat cum principe militum, &c. Jerem. lii, 5. & iv. Reg. xxv, 2. Neomenia ſeu dies prima quinti menſis, fuit xii. Julii feria ſecunda Hieroſolymis: dies ſeptima, xviii. Julii, feria prima, anno Juliano biſſextili; litteris Dominic DC. Annum viceſimum Nabuchodonoſor initurus erat menſe ſeptembri.

Et fuit civitas obſeſſa uſque ad undecimum annum regis Sedeciæ. Menſe autem quarto, nona menſis, xx. Junii, feria prima *obtinuit fames civitatem: & non erant alimenta populo terræ.* Jerem. lii, 5, 6. Videtur dedita opera hæc duo ſabbata notaſſe Jeremias; poſt quæ gemina populum calamitas oppreſ-

oppreſſerit. Quod ſi ita eſt, noſtra exinde Chronologia confirmatur, nec poteſt alteri anno excidium Templi adſcribi.

Uſque ad conſummationem undecimi anni Sedeciæ filii Ioſiæ regis Iuda, uſque ad tranſmigrationem Ieruſalem in menſe quinto. Jerem. I, 3.

Saraïas Pontifex a Nabuchodonoſore interficitur. IV. Reg. XXV, 18, 21. & Jerem. LII, 24, 25. Abducitur Sedecias Babylonem, juxta vaticinium Moſis, Deut. XXVIII, 36. *Porro Ioſedec egreſſus eſt, quando tranſtulit Dominus Iudam & Ieruſalem per manus Nabuchodonoſor.* I. Paralip. VI, 15.

In anno undecimo, prima menſis, prædicitur Tyri everſio. Ezech. XXVI. Tertio menſe alia viſio. Ezech. XXXI.

ANNI DESOLATIONIS TEMPLI.

1 *Olymp. 51. V.C. 166. Ante Chriſtum. 588.* TEMPLI DESOLATIO.

Duodecimo anno captivitatis Jechoniæ, *in menſe duodecimo*, prophetia adverſus Pharaonem. Ezech. XXXII.

2 Circa hoc tempus impleta eſt prophetia Jeremiæ, qua vaticinatus eſt anno primo Sedeciæ, a Nabuchodonoſore vaſtandam eſſe Elymaïdem, Perſidis provinciam; atque adeo & Suſianen, qua iter eſt euntibus Babylone in Elymaïdem. Jerem. XXXIX, 34. Simul abducti eo captivi e Judæis, juxta illud Act. VII, 43. *Et transferam vos trans Babylonem:* qui poſtea, Nabuchodonoſore inde pulſo, capti regionis amœnitate, atque ipſo uſu libertatis ſub Medis regibus, ibi liberi remanſerunt. Hinc factum eſt, ut & Mardochæus Suſis, & in reliqua ditione, Judæorum ingens multitudo, Cyri & Aſſueri ævo fuerit, ut infra dicemus. Hinc & Ælamitæ Judæi, Act. 2, 9. Anni imperii Nabuchodonoſoris hinc numerari cœpti ſunt apud Danielem, cap. 2.

Segnis & iners Aſtyages Medus fuiſſe videtur, quem Nabuchodonoſor Perſide, Media deinde ipſa paulo poſt Cyrus ejecerit, Aſſuero Aſtyagis fratre ipſo auctore atque hortatore, ut poſtea dicemus. Hæc Aſtyagis ex-

TEMPLI DESOLATIO.

pulſio e Perſide a Jeremia prædicta eſt loco citato : *Et pavere faciam Ælam coram inimicis ſuis . . . . . & mittam poſt eos gladium , donec conſumam eos. Et ponam ſolium meum in Ælam , & perdam inde reges & principes , ait Dominus. In noviſſimis autem diebus reverti faciam Ælam, dicit Dominus :* mortuo nempe Nabuchodonoſore.

3 *In anno vigeſimo tertio Nabuchodonoſoris* , (qui annus incipit a Septembri anni hujus,) *tranſtulit Nabuzardan magiſter militiæ animas Iudæorum ſeptingentas qaadraginta quinque.* Jerem. LII. , 30. Eodem tempore tranſducti videntur e Babylone, & Elymaide, & Suſiane, coloni in urbes Samariæ ac Judææ, a Nabuchodonoſore, quem Perſico vocabulo *Aſenaphar magnum & glorioſum*, I. Eſdr. IV, 10. appellant ii, qui litteras ſcripſerunt adverſus Judæos , Artaxerxi regi Perſarum. Ælamitas certe, qui ibi memorantur, non potuit alius tranſducere , extra Nabuchodonoſorem , qui ſuperiore anno Elymaidem occupavit.

Anno ſecundo regni Nabuchodonoſor , vidit Nabuchodonoſor ſomnium de ſtatua , &c. Dan. 2, 1. Regnum Chriſtianum, æternum ac ſpiritale prædicitur : Dan. 2 , 34 , 35, 44, 45. Æra hæc Nabuchodonoſoris eſt, ut diximus, poſt devictam Perſidem.

4

5 *Olymp.* 52. *Annus* V. C. 170.

6 *Annus Sabbaticus.* Verum, ut dicitur libro 2. Paralip. XXXVI, 21. *Cunctis diebus deſolationis egit terra ſabbatum, uſque dum complerentur ſeptuaginta anni.*

7

8 Aſtyages Medorum rex filiam ſuam Mandanen Cambyſæ Perſæ dat in matrimonium , ex quo anno ſequente natus eſt Cyrus. Nulla Aſtyagi proles maſcula fuit. Herodotus , libro I. pag. 50. Nobilitas Perſica, a Nabuchodonoſore fugata, in Mediam ſeceſſerat.

9 *Olymp.* 53. *Ante Chriſtum* , 580.

CYRUS genere Perſa, naſcitur in Media.

10 Circiter hoc tempus contigit miraculum de tribus viris, Sidrach, Miſach , & Abdenago ; ſive Anania , Miſaële , & Azaria : quos in fornacem coniici juſſit Na-

buchodonoſor. Dan. 3. Citatur hæc hiſtoria, 1. Mach. 2, 59. TEMPLI DESOLATIO.

11

12 Circiter hoc tempus Eſther in Perſide naſcitur.

13 *Olymp.* 54. *Annus Sabbaticus.* V. C. 178.

Nabuchodonoſor Tyrum expugnat. Ezech. XXIX, 28.

14 *In vigeſimo quinto anno tranſmigrationis noſtræ, in exordio anni, decima menſis, quartodecimo anno, poſtquam percuſſa eſt civitas.* Viſio de inſtauranda urbe ac templo. Ezech. XL. & XLI.

15 *Annus Vrbis Romæ* 180.

16 *In vigeſimo & ſeptimo anno, in primo, in una menſis*, terra Ægypti a Nabuchodonoſore vaſtanda prædicitur. Ezech. XXIX, 17.

17 *Olymp.* 55. Baltaſſar Baltaſſaris F. Nabuchodonoſoris N. naſcitur. Circa hoc tempus prædicitur vaſtatio Gog. ſive Magog, hoc eſt, Cœles Syriæ, Ezech. XXXVIII, 2. Plinius, lib. V. ſect. XIX. *Cæle habet Bambycen, quæ alio nomine Hierapolis vocatur, Syris vero Magog.*

18 Nabuchodonoſor vaſtat Ægyptum, & mox recedit cum ſpoliis. Ezech. XXIX, 19. Mox ipſe regno pulſus per annos ſeptem cum beſtiis agit.

19 Baltaſſar Nabuchodonoſoris F. obit, relicto pupillo cognomine.

20 *Annus Sabbaticus.* V. C. 185.

21 *Olymp.* 56.

22

23 Amaſis regnat in Ægypto, annos XLIV. Herod. lib. 3. pag. 186. Cyprum occupavit, lib. 2. pag. 177.

24 *Olymp.* 57. V. C. *Ante Chriſtum*, 564.

25 Nabuchodonoſor diem obit, cum regnaſſet annos XLIV.

ASSVERVS & ESTHER.

Aſſuerus Medus, Cyaxaris F. Aſtyagis frater, Perſidem hoc tandem anno recipit, ceteraſque ditiones, uſque ad Arabiam deſertam, ſive Æthiopiam; quæ extincto Nabu-

ASSUERUS & ESTHER.

chodonoſore, priores dominos, Medos ſcilicet agnoverunt. Dum igitur Aſtyages Medis imperare pergeret; Perſis interim proprie dictis, hoc eſt, iis qui Perſicum mare accolunt, habentque a ſeptentrione Medos, ab occaſu Babylonios, jura dabat Aſſuerus, in urbe Suſis. Eſther I, 2. *Quando ſedit in ſolio regni ſui, Suſan civitas regni ejus exordium fuit.* Unica regni ejus ſedes fuit, nempe Suſan; non gemina, ut poſtea fortaſſis, cum duobus imperiis Medorum atque Perſarum rex unus præeſſet. Suſan igitur Aſſuerus primariam regni urbem habuit, Eſther XVI, 18. dum Aſtyages, & poſt eum Cyrus, pro regia haberet *Ecbatana Medenæ provinciæ*, I. Eſdr. VI, 2. & Herodot. lib. I. pag. 71.

Hic eſt Aſſuerus, pater Darii Medii, Dan. IX, I. idemque in libro Eſtheris paſſim tum Aſſuerus dictus, tum & *Artaxerxes Maximus*, cap. XI, 2. XIII, I. & XVI, I. Nam Xers & Xwers, cum Hebræi careant littera x, efferre ſolent Swers; & præpoſito ה demonſtrativo, Chaldaïco more, Aſſuerus efficitur.

Diverſum fuiſſe regnum Aſtyagis, & qui ei ſucceſſit Cyri, a regno Aſſueri; oſtendit primo vaticinium Iſaïæ, cap. XXI, I. *Aſcende Ælam, obſide Mede.* Babylonem ſcilicet duo reges obſederunt, Medorum atque Perſarum: nam in Perſis Ælamitæ. Quamobrem Act. 2. 9. *Medi & Ælamitæ* pariter conſociantur. Deinde diverſæ civitates, quæ pro ſede regni primaria utrique adſignantur. Nam quod quidam referunt reges Perſarum æſtatem Ecbatanis, Suſis ver tranſigere conſueviſſe; ex ſcriptoribus depromptum eſt tum fabuloſis, tum multo poſterioris ævi, quam ſit Herodotus.

Quam nunc igitur Perſidem vulgo appellamus, ſub iſto primum Aſſuero Medo in duas illa præcipuas ditiones fuit diſtributa: altera Boream & Caſpium mare ſpectabat, Media ſcilicet: Auſtrum altera & mare Perſicum, quæ Perſis proprie dicta eſt. Regnum Cyri Medo-Perſicum fuit, Medis imperante Cyro Perſa. Regnum Aſſueri *regnum Perſarum* dumtaxat appellatur, Eſther XVI, 14, 23. & Perſico-Medicum fuit, Perſis imperante Medo. Quam ob cauſam fraterna inter utrumque regnum ſocietas fuit; nec fere disjungi Me-

dos a Perſis, præſertim in bellis gerendis, mos fuit. Nuſquam Aſſuerus aperte rex Medorum atque Perſarum nuncupatur: quamvis ſic quoque appellari poſſet, eo quod in regno Perſarum pars nobilitatis maxima, quemadmodum rex ipſe, *e ſemine Medorum* eſſet, Dan. IX, 1. Medis ibi ab annis CXLVI. imperantibus.

ASSUERUS & ESTHER.

Aſſuerus ipſe denique Cyaxaris Medorum regis filium haud obſcure ſe prodit, qui Eſtheris cap. XVI, 16. laudat *altiſſimum & maximum ſemper viventem Deum, cujus beneficio*, inquit, *& PATRIBUS noſtris, & nobis regnum eſt traditum, & uſque hodie cuſtoditur*, ab annis, ut proxime diximus, CXLVI. ubi pietas Aſſueri erga Deum intelligitur ei ſimillima, quam præ ſe fert Cyrus in edicto ſuo, I. Eſdr. I, 2. Ignotum autem hunc Aſſuerum fuiſſe aliis ante nos Annalium conditoribus, uti & alios Babyloniorum reges, quos poſt hæc tempora ſcriptura commemorat; nemini debet mirum videri: quoniam illi quidem & profanos dumtaxat ſcriptores ſecuti ſunt, qui conſcribendis Cyri tantum rebus & ſucceſſorum ejus operam navarunt: neque ſacræ Chronologiæ ex ſacris præſertim litteris illuſtrandæ, quantum res tanta poſcebat, laboris ac ſtudii attulerunt. Quæ cauſa eſt quamobrem eoſdem eſſe reges Mediæ, ac reges Perſidis & Babyloniæ, exiſtimaverunt.

Aſſueri annus 2. *Deſolationis templi*, 26. V. C. 191. *Ante Chriſtum* 563.

Eſther XI, 2. *Anno ſecundo, regnante Artaxerxe maximo, prima die menſis Niſan*, XXVIII. Martii, feria 5. anno Juliano; *vidit ſomnium Mardochæus .... homo Judæus, qui habitabat in urbe Suſis, vir magnus, & inter primarios aulæ regiæ. Erat autem de eo numero captivorum, quos tranſtulerat Nabuchodonoſor rex Babylonis de Ieruſalem, cum Jechonia rege Iuda*, ante annos XXXVII. Igitur Mardochæus nunc agebat annum circiter XLIV. aut, ſi ita lubet, quinquageſimum. Eſther 2. 6. *Erat vir Judæus in Suſan civitate, vocabulo Mardochæus, filius Iaïr, filii Semei, filii Cis, de ſtirpe Jemini: qui tranſlatus fuerat de Jeruſalem eo tempore, quo Jechoniam regem Juda, Nabuchodo-*

ASSUERUS & ESTHER. *noſor rex Babylonis tranſtulerat: qui fuit nutritius filiæ fratris ſui Ediſſæ, quæ alio nomine vocabatur Eſther.* Cum nec Mardochæi nec Eſtheris ætas ſinat ultra hoc tempus (ut hic uterque locus aperte docet) narrationem iſtam prorogari: haud dubie nec alium patitur quæri Aſſuerum. Si Aſſuerus Artaxerxes Longimanus fuit, ut pleriſque viſum eſt; fuerit autem Mardochæus annorum tredecim, cum abductus eſt in captivitatem; annum egiſſe anno Longimani tertio neceſſe eſt fere centeſimum quadrageſimum quartum: Eſtherem ipſam, annorum fuiſſe omnino centum, cum Aſſuero nupſit. Sub Xerxe ſimiliter Mardochæus fuiſſet annorum amplius cxx. Nec poteſt denique Aſſuerus eſſe Cyaxares, cum & aliud Cyaxaris, aliud nomen Aſſueri ſit; & turbida valde a bellis Cyaxaris tempora fuerint, Aſſueri pacatiſſima: & ſupremis denique Cyaxaris annis Nabuchodonoſoris initia reſpondeant, qui Mardochæum abduxit in captivitatem.

Non erant autem Judæi in Perſide captivi, ſed e Babylonia in Perſidem plurimi a Nabuchodonoſore tranſducti, ut diximus; vel eo fortaſſis ipſi ſponte commigrarant, ſpe liberioris vitæ, ſub mitiore Medorum ingenio; cum præſertim reditus in priſtinum & avitum ſolum, Euphrate ac Babylone interjacente, intercluderetur. Quamobrem non erat cur poſtularet Eſther ab Aſſuero popularium ſuorum libertatem; quippe qui nec eſſent, ut dictum eſt, captivi in Perſide; nec poſſent Babyloniis invitis in patriam remeare. Decuiſſet autem Eſtherem profecto illa petitio, ſi Aſſuerus, uti Perſidis, ſic & Babyloniæ rex fuiſſet: hoc eſt, ſi fuiſſet unus aliquis e Cyri ſucceſſoribus poſt Cambyſen.

CROESUS regnat in Lydia, annis XIV. Herod. lib. I.

In trigeſimo ſeptimo anno tranſmigrationis Joachin regis Juda, duodecimo menſe, vigeſima quinta menſis, (die XXII. Martii, feria ſexta, anno Juliano;) *elevavit EVILMERODACH rex Babylonis, ipſo anno regni ſui, caput Joachin regis Juda, & eduxit eum de domo carceris; & locutus eſt cum eo bona & poſuit thronum ejus ſuper thronos regum, qui erant poſt ſe in Babylone. Et mutavit veſtimenta carceris ejus: & comedebat panem coram eo ſemper cunctis diebus vitæ ſuæ: & cibaria ejus,*

cibaria perpetua dabantur ei a rege Babylonis, ſtatuta per ſingulos dies, uſque ad diem mortis ſuæ, cunctis diebus vitæ ejus. Jerem. LII, 31. Suos deinceps ex illo die annuos magiſtratus, ſive Judices, & quaſi Conſules nationis ſuæ habuere Judæi Babylone, qui de cauſis ac criminibus populi cognoſcerent. Dan. XIII, 5.

ASSUERUS & ESTHER.

Obierat ante patrem Baltaſſar Nabuchodonoſoris filius: ſiquidem Evilmerodach Nabuchodonoſori ſucceſſiſſe hoc anno legitur. Evilmerodach ab Herodoto prætermittitur: quoniam non tam ſuo nomine, quam Baltaſſaris pupilli vice regeret imperium: cujus pueri matrem fortaſſis uxorem duxerat: nec adminiſtrationem ultra hunc annum prorogavit: *ipſo anno regni*, inquit Jeremias, loco proxime allato. Regnum poſtea ſuſcepit Nitocris, donec pupillus regendo par foret. De Nitocri matre Labinyti, hoc eſt, Baltaſſaris, vide Herodotum, lib. 1. pag. 84. Evilmerodach certe in ſacris litteris Nabuchodonoſoris filius nuſquam appellatur, aut ulla ei affinitate conjunctus dicitur: & nomen iſtud Babylonium eſt, non Aſſyrium: ut patet ex Iſaï. XXXIX, 1.

Aſſueri annus 3. *Deſolationis templi*, 27. V. C. 192.
Annus Sabbaticus.

NITOCRIS regina Babyloniorum. De ea quid ſacræ prodant litteræ, anno Baltaſſaris tertio referemus.

Eſther 1. *In diebus Aſſueri, qui regnavit ab India uſque Æthiopiam*; (hoc eſt, a fine Indiæ, in Perſide proprie dicta, quæ Rubro mari, Perſico ſinu, & Euphrate alluitur; uſque ad Arabiam deſertam, quæ in ſacris litteris Æthiopia eſt:) *ſuper centum viginti ſeptem provincias*, (necdum tamen ſuper Babylonem:) *quando ſedit in ſolio regni ſui, Suſan civitas regni ejus exordium fuit*; hoc eſt, regni caput. Eſt autem in Suſiane, Perſidis auſtrali provincia oppidum Suſa. *Tertio igitur anno imperii ſui fecit grande convivium cunctis principibus & pueris ſuis, fortiſſimis Perſarum & Medorum inclytis.* Perſarum quidem, quibus imperabat; Medorum autem, quod ex ea gente ipſe cum maxima parte nobilium virorum & comitum originem traheret. In libro Eſther Perſæ Medis ſemper præponuntur; quoniam in Perſide beneficium eo li-

ASSUERUS & ESTHER.

bro proditum Judæi accepere. Apud Danielem e diverſo Medi præponuntur Perſis ; quoniam is rationem haberet, non regionis in qua ſcriberet ; ſed regis Darii, qui Medus fuit. Eam ob rem decretum ille commemorat Medorum atque Perſarum, Dan. VI, 12. Medis primum appellatis quoniam ii dominabantur in Perſide ; uti hodie in Sinenſi imperio Tartari. Diceret fortaſſis pari modo rex Sinarum ; *Placuit Tartaris & Sinenſibus* ; non Tartaris quidem, qui Tartariam incolunt ; ſed his qui Sinarum imperio potiuntur.

28 Annus Aſſueri quartus : Deſolationis Templi, XXVIII.

29 *Olymp.* 58. Plinius libro 2. pag. 148. *Obliquitatem Signiferi intellexiſſe Anaximander Mileſius traditur primus, Olympiade* LVIII. *Sphæram ante multo Atlas.* Ita libri omnes.

30 Solon in Ægyptum ad Amaſim regem ſe confert : mox & Sardes ad Crœſum. Herodot. lib. 1. pag. 12.

In Aſtyage, quem Cyrus ſequente anno devicit, Medorum imperium deſiit, cum duraſſet annis CXXVIII. præter annos XXII. quibus Scythæ rerum potiti ſunt ſub Cyaxare. Herodot. libro 1. pag. 62.

31 *Annus urbis conditæ,* 196.

CYRUS Perſa Medis imperat, poſt exutum menſe Martio Aſtyagem Medum, avum maternum : quem apud ſe domi tenuit incolumem, quoad vixit. Herod. lib. 1. pag. 20. & 24. Annus eſt hic ætatis Cyri viceſimus tertius. Narrationem de Cyro Herodotus profitetur a ſe inſtitutam, ut res ab eo geſtæ ſunt, atque ut veraciſſimi Perſæ retulerunt, qui res Cyri mendaciis exaggerare nollent ; neglecta triplici alia narratione, quæ vulgo circumferebatur. In Xenophontis Cyropædia Scaliger recte admonuit, nihil propemodum eſſe veri. Cyrum matre Judæa natum, miſſum Babylonem a rege Perſidis, ut ibi pro Baltaſſare Nabuchodonoſoris F. præeſſet provinciæ, Judæosque liberaret a Baltaſſare male vexatos : uxorem duxiſſe filiam Salathielis, filii Zorobabel : & in uxoris gratiam Judæos libertate donaſſe, cum facultate templi inſtaurandi : vel uxorem Cyri fuiſſe ſororem Zorobabelis, filii Salathielis, nepotis Joakim regis Juda : ſomnia ſunt ſcripta Arabice, ut alia multa, ad detrahendam, (ſi fieri poſſet) ſacris litteris fidem.

Regnum Cyri Perſæ, non ſtatim Perſis, ſed Media fuit ; nec Cyri tantum, ſed & Cambyſæ, & Darii quoque Hyſtaſpidæ, uſque ad octavum ejus imperii annum. Quin etiam pars illa potior

ASSUERUS & ESTHER.

tior regni eſt ſemper habita ; quoniam Cyri, a quo traxere illi regni originem, prima illa poſſeſſio fuit. Itaque Medi quoque ſæpius (a Thucydide etiam ipſo) appellati ſunt ii, quibus Xerxes Darii F. imperabat, quam Perſæ : & Medicum ſemper fere bellum dixit ille pro Perſico.

Ducta eſt itaque Eſther *ad cubiculum regis Aſſueri, menſe decimo, qui vocatur Tebeth, ſeptimo anno regni ejus.* Eſther 2, 16. Decimi menſis Neomenia civilis incidit in diem XXIX. Decembris, & ſabbatum: novilunio medio cadente in diem XXVIII. hora 3. poſt meridiem, 19′ 26″ ex Tabulis P. Riccioli ; accommodatis meridiano Hiſpahami in Perſide : qui locus diſtat Bononia horis 3. 16′ 20″. Eum autem meridianum ſpectari oportet in libro Eſther,

32 Annus Aſſueri octavus.

33 *Olymp. 59.*

34 *Annus Sabbaticus.*

35 *Vrbis Romæ annus 200.*

Aſſueri annus 12. *Deſolationis Templi*, 36. V. C. 201.
Ante Chriſtum, 553.

Menſe primo, cujus vocabulum eſt Niſan, anno duodecimo regni Aſſueri, miſſa eſt ſors in urnam ... coram Aman, quo die & quo menſe gens Judæorum deberet interfici: & exivit menſis duodecimus, qui vocatur Adar. Eſther III, 7. *Vocatique ſunt ſcribæ regis menſe primo Niſan, tertiadecima die ejuſdem menſis : ſcriptum eſt .... ex nomine regis Aſſueri .... ad univerſas provincias, ut occiderent atque delerent omnes Iudæos .... uno die, hoc eſt, tertiodecimo menſis duodecimi, qui vocatur Adar.* Eſther. III, 12, 13. Menſis primus Niſan, cœpit a die VI. Aprilis, feria 6. Dies decimatertia menſis ejuſdem, XVIII. April. feria IV. Iſta porro forma loquendi, *cujus vocabulum eſt Niſan*, monet legentes, Eſtheris primum tempore cœpta eſſe uſurpari a Judæis nomina menſium quæ nunc habent : proinde Perſica ea eſſe vocabula : nam Hebræa certe non ſunt. Eadem in Chaldæa fuiſſe in uſu admonet liber Baruch, quem ille ſcripſit in Babylonia ; ubi occurrit cap. I, 8. *Decima dies menſis Sivan.*

ASSUERUS & ESTHER.

Aſſueri annus 13. *Deſolationis Templi*, 37 V. C. 202.
Ante Chriſtum 552.

Olymp. 60. Plin. lib. XXXVI, pag. 271. *Hipponactis poëtæ ætate quem certum eſt* LX. *Olympiade fuiſſe.*

Sinenſium Philoſophorum princeps CONFUCIUS hoc tempore floret, ut quidem Sinenſium tradunt hiſtoriæ.

Judæi in urbe Suſan, & provinciis hoſtes ſuos trucidant. *Congregatis Iudæis quarta decima die menſis Adar, interfecti ſunt in Suſan trecenti viri ... ſed & per omnes provincias ..... in tantum ut ſeptuaginta quinque millia occiſorum implerentur ..... Dies autem tertiusdecimus menſis Adar, primus apud omnes interfectionis fuit; & quartadecima die cædere deſierunt: Quem conſtituerunt eſſe ſolennem, ut in eo omni tempore deinceps vacarent epulis, gaudio atque conviviis.* Eſther IX, 15. Neomenia, ſeu prima dies menſis Adar, fuit XV. Februarii, feria 6. Dies tertiadecima, XXVII. Februarii, feria 5. Decimaquarta demum, XXVIII. Februarii: feria 6. qua cædes deſiit, quoniam (opinor) ſubſequebatur ſabbatum. Quod ſi ita eſt, (ut eſt veri ſimillimum) noſtra ex eo quoque eventu Chronologia egregie confirmatur; quæ ſuos huic quoque narrationi dies appoſite repræſentat. *Et obſervabuntur dies iſti in menſe Adar, quartadecima die ejuſdem menſis, cum omni ſtudio & gaudio in unum cœtum populi congregati, in cunctas deinceps generationes populi Iſraël.* Eſther X, 13.

Claudit librum Eſtheris epiſtola Artaxerxis, ſive Aſſueri, pro Judæorum ſalute: in qua quædam ſunt, quæ Grotium ſimileſque heterodoxos impulerunt, ut eam velut apocrypham ſubdititiamque reiicerent: vel ut rhetoricum exercitium pii Helleniſtæ, opus Græci proſelyti, ac Macedonibus minus amici. Verſu enim II. & 14. dicitur *Aman filius Amadathi, animo & gente Macedo, alienuſque a Perſarum ſanguine: .... hoc cogitans, ut regnum Perſarum transferret in Macedonas.* Mallet Grotius *Amalecita* legi, & *Amalecitas*: quoniam illud certum eſt, inquit, Perſis parum notos fuiſſe Macedones Eſtheris tempore. At ille, qui Macedones dicti fuerint, prorſus ignorat; qui ceteros tamen præ ſe ἀμούσους

credidit. Nec pariter Eſtheris ille tempora novit, aut conſideravit. Fraterna ſocietate, ut diximus, conjuncta fuere Cyri & Aſſueri, Medorum Perſarumque regna; conjunctæ acies, communes utilitates ac rationes, tum propter viciniam, tum propter affinitatem. Bellum Crœſo Cyrus inferebat hoc ipſo anno: atque anno ſequente ditionem illius omnem occupavit. Quis autem adeo eſt uſus communis ignarus, ut neſciat eſſe perſæpe tempore belli, in aulis etiam Principum, certos homines, qui clam faveant hoſtibus, iiſdemque Regum conſilia detegant, pravis conſiliis meliora interturbent, remque publicam eo dolo peſſumdent; præſertim ſi ex ea illi regione ſint oriundi, quæ bello appetitur? Atqui Lydi, Iones, ceterique Crœſi imperio ſubjecti, Macedones eo ævo magna ex parte appellati ſunt, uti ex Plinio intelligimus: qui libro v. ſect. xxx. Macedones Caduenos in Lydia ponit: ſect. xxxi. in Ionia Macedones Hyrcanos: in Æolide, ſect. xxxii. Macedones Aſchilacas: in Myſia Myſomacedones. Ita ut ora Aſiæ minoris fere univerſa, quæ Ægæo mari alluitur, cum tractu mediterraneo, qui ad Crœſi regnum pertinuit, Macedonia fere eſſet ac diceretur. Niſi forte poteſt aliquis certo documento ſuadere, id quod in otio confinxerit; nempe recentius in Aſia Pliniana, quam in Europa, Macedonum nomen eſſe: aut fieri potuiſſe, ut ſi Macedones Europæi ſuum nomen poſt Alexandri tempora in Aſiam tranſvexerint, cum his dumtaxat regionibus illud communicarint, quæ in Lydia, Ionia, & Æolide eſſent: hoc eſt, in antiqua Crœſi ditione. Extra quam cum Macedones non occurrant; quis cordatus non fateatur, ex ea parte Aſiæ potius, in qua natum illud nomen ſit, in Europam, quam ex Europa in Aſiam commigraſſe? Nam Docimenſes Macedones, quorum nummus eſt ſub M. Aurelio, ΔΟΚΙΜΕΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ, a Docimo Macedone Europæo fuiſſe appellatos, aut in Phrygia eſſe collocandos, æque credimus ac Franciam noſtram a Franco nomen accepiſſe: Macedones ergo in hoc Eſtheris loco, Lydi ſunt, & Iones, qui Crœſo parebant. Itaque qui locus Grotio & ſimilibus heterodoxis viſus eſt longo poſt Eſtherem intervallo confictus, is plane nobis & ſcriptorem

ASSUERUS & ESTHER.

ASSUERUS & ESTHER.

coætaneum oſtendere, & Chronologiam noſtram ſtabilire mirifice videtur: quoniam nec Macedonas appellare Lydos potuit in ea epiſtola, niſi Eſtheris æqualis: nec metuere ne regnum transferretur ad Macedonas, niſi qui bellum cum Macedonibus a fœderato affinique principe geri ſciret: in cujus ipſe belli ſocietatem veniret.

38 Annus 38. Deſolationis Templi V. C. 203.

Anceps victoria inter Cyrum Perſam, & Crœſum Lydorum regem. Crœſus de ineundo fœdere cum Amaſi rege Ægypti, & cum Babyloniorum rege Labyneto deliberat. Herodot. lib. 1. pag. 35. nempe cum Baltaſſare, cujus erat imperium, quod mater adminiſtrabat.

39 *Ante Chriſtum*, 550. Crœſus capitur, Sardibus expugnatis. Herod. lib. 1. pag. 35. Crœſo devicto, omnem Lydiam Aſiamque Cyrus obtinuit: pag. 62. Perſis nondum obnoxii Phœnices erant: pag. 67.

40 Harpagus Cyri legatus, inferiorem Aſiam, nempe Ioniam, Cariamque, armis ſubegit, dum ſuperiorem Cyrus imperio ſuo adjungeret. Herod. pag. 81.

Cyrus redit Ecbatana; Crœſum ſecum abducit, nolens Iones per ſe vincere; quoniam Babylon erat ei impedimento, & gens Bactriana, & Sacæ, & Ægyptii; adverſus quos bellum gerere deſtinarat. Herod. pag. 71. Nondum igitur hoc anno capta Babylon.

Circiter hunc annum *Salathiel genuit Zorobabel.* Matth. 1, 12.

41 *Olymp. 61.* *Annus Sabbaticus.* V. C. 206.

DARIUS MEDUS in Perſide.

Aſſuero Medo regi Perſidis ſuccedit *Darius Medus Aſſueri filius, de ſemine Medorum.* Dan. IX, 1.

42 Adverſus Λαβύνητον, Labinyti & Nitocridis filium, Cyrus exercitum ducit. Totus ager Babylonicus vaſtatur a Perſis Mediſque, juxta vaticinium Jeremiæ, cap. XXV. Geminum imperium, Cyri Perſarum, ac Darii Medorum, & conjunctas utriuſque vires ac copias in expugnanda Babylone, ex veteribus hiſtoriis & Daniele propheta, agnoſci a Beda aïunt eruditi, libro 1. in Eſdram, cap. 1. Tamen ille ibi regna permutat. Dici enim oportuit, regnum Cyri Perſæ ac Darii Medi; in Media, Cyri; Darii, in Perſide.

43 Die feſto, dum choreis & comeſſationibus Babylonii indulgerent, Babylon urbs munitiſſima tunc primum aſtu capta eſt, ſecunda æſtate poſt bellum ſuſceptum. Herod. lib. 1. pag. 86, 88.

Labinytum oportet fuiſſe cognomen aliquod Aſſyriorum regum, quale Pharaonis in Ægypto nomen; quod Herodotus, homo in illis regionibus peregrinus & barbarus, proprium eſſe nomen arbitratus ſit; quod & ab Aſſyriis acceptum, ut in peregrino ſermone fit, deformarit: quemadmodum cum a Judæis poſceret, ecquodnam urbis Hieroſolymitanæ nomen eſſet, pro ipſo nomine cognomen audiit, *hir hacodeſch*, hoc eſt, urbs ſancta; & nobis ille deinde Cadytin non ſemel obtruſit: quod vocabulum vix quiſquam abſque Oedipo intelligat eſſe pro Hieroſolymis poſitum. DARIUS MEDUS in Perſide.

Babylone capta, urbs redempta pecunia eſt: ſancitaque pax ea conditione, ut Baltaſſar fiduciario ſeu clientelari jure regnum poſſideret: ac proinde Baltaſſari Darius ſuccederet; aut certe Darii poſteri, ſiquidem careret Baltaſſar prole maſcula. Quod quidem colligimus, tum ex eo quod Herodotus haud multo poſt Crœſum devictum, Babylonem captam commemorat; tum quod ſimiliter ante annos LXII. captam primo Hieroſolymorum urbem Nabuchodonoſor regi ſuo Joachim incolumem dimiſit, pactis conditionibus ſervitutis, & ablata ſecum dumtaxat *parte vaſorum domus Dei*: tum quod Daniel, qui aderat, ſucceſſiſſe Darium Medum prodit, Baltaſſare interfecto, abſque ulla urbis obſidione; non autem occupaſſe aut ſuſcepiſſe regnum. Baltaſſaris certe nullos ſacræ litteræ liberos fuiſſe commemorant; tametſi eſſet ille jam ætate provectus, haberetque uxores ac concubinas.

44

45 *Olymp. 62. V. C. 210. Ante Chriſtum, 544.*

Ab hoc anno Siamenſes epocham ſuam civilem inchoant: hoc ipſorum Æræ initium eſt: quanto recentius, quam Sinarum, ſi fides his habenda? Annus enim 1697. æræ Chriſtianæ, Siamenſibus eſt 2241. Habent iſti annos emboliſmicos tredecim menſium lunarium, alios menſium duodecim: quorum ille primus dies fere, qui mediæ luminarium conjunctionis eſt. Habent primum hebdomadæ diem, qui nobis eſt Dominicus; habent & ſeptimum eumdem, qui nobis ſabbati dies eſt. Ergo hebdomadas illi, menſes, & annos, habent pari aut affini forma, cum Judæis: quam proinde poſſunt videri ab his didiciſſe, qui his temporibus Siamum e Perſide negotiandi cauſa commigrarint.

46

47

48 *Annus Sabbaticus.*

49 *Olymp. 63. Ante Chriſtum annus 540.*

50

51

Annus Deſolationis Templi, 52. V. C. 217.

Baltaſſaris regis Babylonis, I.

BALTASSAR

52 BALTASSAR Nabuchodonoſoris nepos, matre cedente, regnat Babylone ſolus. Pater ei Nabuchodonoſor, pro avo, dicitur: tum Hebraïca loquendi forma, quaſi apud Moſem, Arphaxad genuiſſe Sale; apud Eſdram, cap. V, I. *Zacharias filius Addo*, pro filio Barachiæ filii Addo: & *Athalia filia Amri* pro nepti dicitur, IV. Reg. VIII, 26. tum quia pro patre ei fuit, dum Baltaſſari alteri defuncto filio ſuperſtes fuit.

Anno primo Baltaſſar regis Babylonis, viſio Danielis de quatuor beſtiis. Dan. VII.

53 *Olym. 64. C. V. annus 218. Baltaſſaris, 2.*

Annus deſolationis Templi, 54. *Baltaſſaris*, 3.

Dan. VIII, I. *Anno tertio regni Baltaſſar regis*, viſio de ariete duorum cornuum, &c. *Cum eſſem in Suſis caſtro, quod eſt in Ælam regione*; hoc eſt, in Perſide, ubi Ælamitæ. Danielem autem illuc profecto nulla alia potuit cauſa pertrahere, niſi ut Eſtherem ibi videret, & Mardochæum, vel alios certe contribules ſuos, qui erant ibi maximo in honore. Id quod egregie noſtram firmat Chronologiam de Aſſuero Eſtheris, præter alia argumenta. Facile enim impetravit Daniel a Baltaſſare, qui jam ſolus regnabat, apud quem pollebat auctoritate & gratia plurimum, ut in Perſidem iter haud diuturnum perageret. Nam Ælam regi Perſidis Dario parebat: & erat vectigalis Babylonius regi Perſarum. Ibi Suſa caſtrum fuit ad amnem Eulæum: ſic enim Plinius appellat, quem Daniel Ulai vocat. Annos autem Baltaſſaris Daniel hoc loco computat, non Darii: quoniam ſcriptores ſacri fere dumtaxat annos regum illorum commemorant, quibus eſſent Judæi obnoxii. Hac viſione propheta intelligit, regna Perſarum ac Medorum occupanda olim eſſe ab Alexandro Magno.

Dan. v, 28. Baltaſſari dicitur: *Diviſum eſt regnum tuum, & datum eſt Medis & Perſis.* BALTASSAR

Dan. v, 10. *Regina autem, pro re quæ acciderat regi & optimatibus ejus, domum convivii ingreſſa eſt.* Hæc haud dubie Nitocris eſt, Baltaſſaris parens. Certe non uxor ipſius. Nam prius, verſu 2. & 3. erant cum optimatibus in convivio *uxores ejus & concubinæ:* necdum tamen ibi inter uxores *regina*, quæ poſtea convivio ſupervenit. Deinde narrat illa Baltaſſari ea, quæ Daniel Nabuchodonoſori avo ipſius præſtitiſſet, ut pote quæ ea oculis ipſa ſuis vidiſſet; Dan. v, 11. Mox *tertius in regno* Daniel efficitur; nempe poſt regem Baltaſſarem, & Nitocrin reginam matrem.

Eadem nocte interfectus eſt Baltaſſar rex Chaldæus. Et Darius Medus ſucceſſit in regnum, annos natus ſexaginta duos. Dan. v, 30, 31. Baltaſſar a ſuis fuiſſe interfectus videtur. Nulla hic certe obſidio Babylonis apparet in ſacris litteris, ſed ſola ſucceſſio legitima, poſt cædem Baltaſſaris. Non ultra nepotem Nabuchodonoſoris, ſtirpem ipſius Babylone potituram eſſe prædixerat Jeremias, cap. XXVII, 6. *Et nunc itaque ego dedi omnes terras iſtas in manu Nabuchodonoſoris regis Babylonis ſervi mei: inſuper & beſtias agri dedi ei, ut ſerviant illi. Et ſervient ei omnes gentes, & filio ejus, & filio filii ejus, donec veniat tempus terræ ejus, & ipſius.*

Medi cum Perſis ante annos duodecim Babylonem ceperant, juxta vaticinium Iſaïæ, cap. XXI, 2. *Aſcende Ælam, obſide Mede* Babylonem. Quæ locutio, ut & altera illa Danielis, cap. v, 28. *Diviſum eſt regnum tuum, & datum eſt Medis & Perſis;* manifeſte ponit duos fuiſſe reges diverſos; alterum Ælam, ſive Perſidis; Mediæ alterum. Quod ſi Medis enim ſimul ac Perſis Cyrus jam tum imperaſſet, *diviſum* profecto non foret Baltaſſaris imperium, ſed uni Cyro integrum cederet. Sic apud Jeremiam, cap. LI, 11. *Suſcitavit Dominus ſpiritum REGVM MEDORVM, & contra Babylonem mens ejus eſt ut perdat eam.* Duo Medi reges: Cyrus Perſes, Mediæ rex: Darius Medus, rex Perſidis. *Diviſum* autem *regnum* dicitur *Medis & Perſis*; quod nunc illud Megi, iique priores; nunc Perſæ tenuerunt; uſque ad Artaxer-

xem; cui demum poſt Darium Perſam, Hyſtaſpæ F. ex pacto convento in perpetuum obtigit. Redacta primum Babylonia eſt in provinciam alterni dominii, nunc quidem Medorum, ac deinde Perſarum: demum vero Artaxerxi Perſidis regi ceſſit. Et prior quidem Darius Medus Babylonem obtinuit, quoniam juris illa Perſici cenſeretur, idcirco quod vicinior Perſidi, quam Mediæ; & illac regi Perſidis neceſſarium iter fuit in alias imperii ſui provincias; & illam denique Aſſuerus extincto Nabuchodonoſore fecerat vectigalem, Cyrus deinde eamdem ſibi vindicavit, quoniam ſolus urbem expugnarat, quamquam conjunctis Darii Medi copiis; veniens *ab Aquilone*, nempe a Media, ubi Cyrus regnabat. Jerem. I, 3. Neque etiam apud Herodotum ulla Darii mentio eſt in Babylonis obſidione,

DARIUS MEDUS.

Annus Deſolationis Templi, 55. V. C. 220. *Darii Medi in Babylonia*, I. *Annus Sabbaticus.*

Daniel mox implendos intelligit LXX. annos captivitatis Babylonicæ. Dan. IX, I. *In anno primo Darii filii Aſſueri de ſemine Medorum, qui imperavit ſuper regnum Chaldæorum*, cum jam antea imperaret ſuper regnum Perſidis. *Anno uno regni ejus, ego Daniel intellexi in libris* Jeremiæ, *numerum annorum de quo factus eſt ſermo Domini ad Ieremiam prophetam, ut complerentur deſolationis Jeruſalem ſeptuaginta anni.* Deſolatio ponitur pro vaſtitate, abductis nempe civibus & incolis terræ Juda in Babyloniam ſub Jechonia. Annus eſt hic LXVIII. incipiens a Niſan, menſe anni Judaïci primo. Annus *unus* Darii eſt, & idem unicus; quod indicari nobis a Daniele videtur, ſive cum *anno uno Darii* dixit; ſive cum præmonuit natum fuiſſe annos jam tum ſexaginta duos, cum regnum iniret. Intellexit autem Daniel finem captivitatis prope abeſſe, ex libris Jeremiæ: neque enim libri ſacri perierant: habebant illos ſecum viri pii ac religioſi: & Eſdras quidem librum legis Moyſi, 2. Eſdr. VIII, I. atque ipſe Daniel, Dan. IX, II, 13.

Hoc anno vaticinatur Daniel de LXX. hebdomadibus.

Placuit Dario, & conſtituit ſuper regnum Satrapas centum viginti, ut eſſent in toto regno ſuo. Et ſuper eos, principes tres: ex quibus Daniel unus erat: Dan. VI, 1. Quod eo Daniel loco, honore, magiſtratuque ſit apud Darium, quem a Baltaſſare proxime obtinuerat; argumento eſt, non vi capta urbe Darium nunc potitum eſſe, ſed legitima & pacifica ſucceſſione; ut Daniel adnotavit, cap. V, 31. DARIVS MEDVS.

Conjicitur hoc ipſo anno Daniel in lacum leonum; unde mox illæſus educitur. Dan. VI. Et citatur ea hiſtoria, 1. Mach. 2, 60.

Tunc Darius rex ſcripſit univerſis populis, tribubus, & linguis, habitantibus in univerſa terra: Pax vobis multiplicetur. A me conſtitutum eſt decretum, ut in univerſo imperio & regno meo, tremiſcant & paveant Deum Danielis. Ipſe eſt enim Deus vivens, & æternus in ſæcula: & regnum ejus non diſſipabitur, & poteſtas ejus uſque in æternum, &c. Dan. VI, 25. Parem propemodum pietatem ac religionem erga Deum in ſuis edictis præ ſe ferunt, Aſſuerus, Cyrus, Darius.

Annus Deſolationis Templi, 56. V. C. 221.
Aſtyagis regis Babylonis, 1.

ASTYAGES Darii Medi F. regnat in Babylonia & Perſide. Eſt enim Aſtyages Medicum nomen; nec niſi unum Darii Medi annum ſcriptura commemorat. De hoc Aſtyage dicemus anno ſequente. ASTYAGES.

Suſannæ hiſtoria hoc anno accidit. Dan. XIII, 1. *Et erat vir habitans in Babylone, & nomen ejus Joakim: & accepit uxorem nomine Suſannam,* &c. In ea narratione, quod etymologia ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι, & ἀπὸ τοῦ σχίνου σχίσαι deducitur, non impedit quominus ex Chaldæo tranſlata narratio ſit; ſiquidem in Chaldæo ſermone, in quo quæ fuerint harum arborum nomina neſcimus, potuit eſſe ſimilis vocum originatio. Porro *Daniel puer junior*, de quo propheta loquitur in hac hiſtoria, alius ab ipſo propheta eſt, qui hæc ſcriptis prodidit. Geminus ergo Daniel in ſacris litteris, æque atque Habacuc geminus, eſt. Qui certis de cauſis (quas nunc patefieri hic locus non poſcit) unicum fuiſſe Danielem credi volue-

CYRVS inBabylonia runt, ii ordinem capitum libri Danielis præpoſtere perverterunt; & quod erat caput quartumdecimum in ſacra editione vulgata, in Græcis ſuis codicibus primum eſſe juſſerunt; quaſi ſic melius ordine temporum cuſtodito: quoniam in illo capite XIV. ſive in Suſannæ hiſtoria Daniel puer junior appellatur. At non erat profecto Daniel *puer junior* in Cyri primordiis, quæ extremo illo capite memorantur.

In extrema narratione hæc clauſula legitur: *Et rex Aſtyages appoſitus eſt ad patres ſuos; & ſuſcepit Cyrus Perſes regnum ejus.* Denotat autem aperte hæc ſententia, ſi cum exordio conferatur, & cum initio capitis XIV. ſubſequentis, Aſtyagen Babyloniorum regem fuiſſe, Babyloniumque regnum a Cyro ſuſceptum eſſe poſt ejus obitum. *Cyrus* porro *Perſes* conſulto dicitur, ut intelligamus, nihilo magis Aſtyagen, cujus regnum Cyrus ſuſcepit Perſen fuiſſe, quam Darium qui utrique præceſſit; ſed fuiſſe Cyrum diverſæ ab utroque gentis. Aſtyages igitur *de ſemine Medorum* pariter ac Darius fuit: cujus poſſeſſionem, eo mortuo, Cyrus tutandam regendamque, vice alterius Aſſueri adhuc pueri, ſibi ſumpſit. Nam ea vis eſſe ac proprietas hoc loco videtur verbi *ſuſcepit.* Nihil quippe accuratius in ſcribendo dici poteſt, quam quod Darius Medus in regno *ſucceſſiſſe*, Cyrus *regnum ſuſcepiſſe* narratur: nec profecto ſine cauſa in verbo Dei illa vocabulorum obſervata diverſitas eſt. Cum autem Darii Medi annus unus ſive primus tantummodo in ſacris litteris memoretur, nullus Aſtyagis; ſuum cuique annum tribui ſatis viſum eſt. Nec vero aut ſacræ litteræ cogunt, aut anguſtiæ temporum ſinunt, laxius eis ſpatium adſignari.

Annus Deſolationis Templi 57. *Captivitatis Babylonicæ*, 70.
Cyri in Babylonia & Perſide, I. *in Media*, 27. *Olymp.* 65.
V. C. 222. *Ante Chriſtum*, 532.

Anno autem primo Cyri regis Babylonis, Cyrus rex propoſuit edictum, ut domus Dei ædificaretur. I. Eſdr. V, 13. Cum dicit ſcriptura annum primum Cyri regis Babylonis, aliud ei fuiſſe regnandi initium indicat. *In anno primo Cyri regis Perſarum, ut compleretur verbum Domini ex ore Jeremiæ, ſuſcitavit*

Dominus ſpiritum Cyri regis Perſarum, ut vaſa templi reſtitueret, captivos Judæos relaxaret, templi inſtaurandi faceret poteſtatem, poſtquam *omnia regna terræ dedit* ei *Dominus Deus cæli:* atque adeo poſt Babylonem adeptam. 1 Eſdr. 1, 2.

CYRVS inBabylonia

2. Paralip. XXXVI, 20. *Si quis evaſerat gladium* (ante annos 56. in excidio urbis Hieroſolymitanæ,) *ductus in Babylonem ſervivit regi* (Nabuchodonoſori) *& FILIIS ejus*, nempe filio & nepoti, *donec imperaret* in Babylone *rex Perſarum*, *& compleretur ſermo Domini ex ore Jeremiæ*, *& celebraret terra ſabbata ſua: cunctis enim diebus deſolationis egit ſabbatum, uſque dum complerentur ſeptuaginta anni. Anno autem primo Cyri regis Perſarum, ad explendum ſermonem Domini, quem locutus fuerat per os Jeremiæ, ſuſcitavit Dominus ſpiritum Cyri regis Perſarum; qui juſſit prædicari in univerſo regno ſuo, etiam per ſcripturam, dicens: Hæc dicit Cyrus rex Perſarum: Omnia regna terræ dedit mihi Dominus Deus cæli; & ipſe præcepit mihi, ut ædificarem ei domum in Jeruſalem, quæ eſt in Judæa. Quis ex vobis eſt in omni populo ſuo? Sit Dominus Deus ſuus cum eo: & aſcendat.* Hæc iiſdem prope verbis leguntur initio Eſdræ; ex iiſdem forte deſcripta commentariis, quos vidit Eſdras.

Danieli ab Angelo allatum ante annos duos oraculum ita incipit: Dan. IX, 23. *Ab exordio precum tuarum egreſſus eſt ſermo*, a Deo utique: *ego autem veni ut indicarem tibi, quia vir deſideriorum es. Tu ergo animadverte ſermonem, & intellige viſionem.* 24. *Septuaginta hebdomades abbreviatæ ſunt ſuper populum tuum, & ſuper urbem ſanctam tuam, ut conſummetur prævaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur juſtitia ſempiterna, & impleatur viſio & prophetia, & ungatur ſanctus ſanctorum.* Si quis hanc prophetiæ particulam a reliquo veluti corpore, ſubſequentibuſque ſententiis, ſejungendam exiſtimet; nec de annorum hebdomadibus, ſed de vulgaribus, ſive dierum ſeptimanis LXX. quæ 490. dies efficiant, accipiendam eſſe contendat; is certe quidem noſtram egregie Chronologiam confirmabit. Nam ab illius anni parte, qua Danieli proditum eſt divinitus oraculum,

CYRVS inBabylonia uſque ad illam anni primi regni Cyri partem, qua ſoluta populi captivitas eſt, numerari percommode ſeptuaginta hebdomades poſſunt; quibus expletis dimiſſus a Cyro liber populus eſt. Unde neceſſe eſt ab anno Darii Medi primo ad annum Cyri primum annos duos computari. Atqui unicum Darii annum ſcriptura commemorat: Aſtyagi autem defuncto ſucceſſiſſe Cyrum admonet, non Dario Medo: Aſtyagen igitur interjectum fuiſſe oportet, Darium inter & Cyrum. Et annus quidem Aſtyagis habebit hebdomadas duas & quinquaginta: reliquæ octodecim ſic partiendæ erunt, ut pars Dario, pars altera Cyro cedat. In hac vero hypotheſi, ſi cui quidem arriſerit, ſingulari providentia Numinis factum fuiſſe dicendum erit, ut oratio Danielis incurreret in illud tempus, quo de annis Lxx. hebdomades dumtaxat totidem, hoc eſt, Lxx. ſupereſſent.

Fuit autem Daniel uſque ad annum primum Cyri regis. Dan. I, 21. Hoc anno exeunte Daniel annum agebat (ut videtur) octogeſimum nonum, ſi duodennis fuit, cum a Nabuchodonoſore abductus eſt in Babyloniam, *anno tertio regis Joakim*, Dan. I. Obiit poſt annos fere duos: at uſque ad annum primum Cyri in aula fuit, & cum poteſtate. Sub anni finem contigit hiſtoria ſacerdotum Bel, Dan. XIV.

Annus igitur hic eſt ſeptuageſimus captivitatis Babylonicæ, iniens a Niſan: quo anno ſolvendam eſſe captivitatem, ipſo captivitatis anno primo Jeremias prædixerat, ut ibi oſtendimus. *In anno primo Cyri regis Perſarum ...... Hi ſunt provinciæ filii, qui aſcenderunt de captivitate, quam tranſtulerat Nabuchodonoſor rex Babylonis in Babylonem, & reverſi ſunt in Ieruſalem, & Iudam, unuſquiſque in civitatem ſuam. Qui venerunt cum Zorobabel, Ioſue, Nehemia, Saraïa, Rachelaïa, Mardochai*, &c. Mardochæus igitur Eſtheris patruus, Hieroſolymam revertitur, cum Zorobabele & Joſue filio Joſedec, aliiſque: I. Eſdr. I. & 2, 7. & 2. Eſdr. VII, 7. ac proinde tota Eſtheris hiſtoria hoc tempus præceſſit: præſertim cum etiam Eſtheris liber jure merito credatur in Canonem receptus ab Eſdra, qui huic reverſioni interfuit.

Jamque venerat menſis ſeptimus, (cujus Neomenia Hieroſolymis, VIII. Septembris, feria 5.) *& erant filii Iſraël in civitatibus ſuis. Congregatus eſt ergo populus quaſi vir unus in Ieruſalem. Et ſurrexit Ioſue filius Ioſedec, & fratres ejus ſacerdotes; & Zorobabel filius Salathiel, & fratres ejus: & ædificaverunt altare Dei Iſraël.... A primo die menſis ſeptimi* (quoniam id erat anni novi civilis caput) *cœperunt offerre holocauſtum Domino. Porro templum Dei nondum fundatum erat..... juxta quod præceperat Cyrus rex Perſarum eis.* 1. Eſdr. III, 1. Joſue, qui ſummus ſacerdos, potuit tunc annum agere quinquageſimum: Zorobabel, decimum octavum. CYRVS inBabylonia

Cyrus hoc anno & conſequente exercitum comparat adverſus Maſſagetas. Herod. libro 1. pag. 93.

Annus deſolationis Templi 58. Cyri in Media, 28. in Babylonia & Perſide, 2.

Anno autem ſecundo adventus eorum ad templum Dei in Ieruſalem, menſe ſecundo (cujus Neomenia Hieroſolymis, IV. Maii, feria 5.) *cœperunt Zorobabel filius Salathiel; & Ioſue filius Ioſedec, & reliqui de fratribus eorum ſacerdotes, & levitæ omnes, qui venerant de captivitate in Ieruſalem, & conſtituerunt levitas a viginti annis, & ſupra, ut urgerent opus Domini..... Fundato igitur a cæmentariis templo Domini, &c.* 1. Eſdr. III, 8.

Audierunt autem hoſtes Judæ & Benjamin, quia filii captivitatis ædificarent templum Domino Deo Iſraël..... Conduxerunt autem adverſus eos conſiliatores, ut deſtruerent conſilium eorum omnibus diebus Cyri regis Perſarum, & uſque ad regnum Darii regis Perſarum. 1. Eſdr. IV, 1.

Annus deſolationis Templi 59. Cyri in Media, 29. & ult. in Babylonia & Perſide, 3.

Anno tertio Cyri regis Perſarum, verbum revelatum eſt Danieli cognomento Baltaſſar, Dan. X. Viſio de reſiſtente principe regni Perſarum, & de Michaële principe Judæorum.

Cyrum Tomyris Maſſagetarum regina obtruncat, cum is regnaſſet annos XXIX. Herodot. pag. 96. Nono circiter menſe anni viceſimi noni obit. Darius Hyſtaſpæ F. tunc agebat annum viceſimum. Herodot. ibidem.

ASSUERUS Eſdræ.

Annus Deſolationis Templi 60. Aſſueri in Babylonia, annus 1.
Cambyſæ in Media, 1.

Cambyſæ in Media annus primus, a Novembri fere vel Decembri anni ſuperioris.

Aſſuerus Medus, Aſtyagis Babyloniæ & Perſidis regis F. paternum imperium Cyro mortuo recipit. 1. Eſdr. IV, 6. Eo ipſo capite ab Eſdra poſt Cyrum commemoratur Aſſuerus, omiſſo Cambyſe; quoniam non Mediæ principes, ſed Babylonios tantum reges ſpectaret Eſdras, ad quos utique liberatio populi Judaïci pertinebat. Nam abſque eo eſſet, regum Perſarum hiſtoriam nullus profecto ſacer ſcriptor exararet. *Conduxerunt*, inquit, *adverſus eos conſiliatores, ut deſtruerent conſilium eorum omnibus diebus Cyri regis Perſarum, & uſque ad regnum Darii regis Perſarum. In regno autem ASSVERI in principo regni ejus, ſcripſerunt accuſationem adverſus habitatores Judæ & Jeruſalem. Et in diebus Artaxerxis ... Tunc intermiſſum eſt opus domus Domini in Ieruſalem: & non fiebat uſque ad annum ſecundum regni Darii regis Perſarum.* Hoc eſt aperte dicere: Non fiebat in diebus regum, qui fuerunt inter Cyrum & Darium interjecti. Aſſuerus (quod nomen idem ac Xerxes eſt,) & Darius, nomina ſunt Medorum propria. Dan. IX, 1.

Medis ſcilicet acceptum referebat imperium Cyrus, & poſt eum Cambyſes. Nam Aſtyagen priorem Cyaxaris filium, ſegnem atque inertem principem, deiici e ſolio per Cyrum affinem ſuum paſſus eſt Aſſuerus prior, frater Aſtyagis, ne regnum Mediæ tranſiret ad Macedonas, hoc eſt, ad Crœſum; ſicuti regnum Perſidis ex magna jam parte tranſierat ad Nabuchodonoſorem. Erat enim Cyrus filius Mandanes, quæ filia Aſtyagis, fratris Aſſueri Medi prioris fuit. Hinc deinde conjunctæ ſemper vires fuerunt utriuſque imperii, Medorum atque Perſarum. Hinc Babylonis regnum ſemper ad poſteros Aſſueri Medi prioris pertinuit. Cyro extincto, qui tutorem egerat, regnum recepit Aſſuerus, Aſtyagis F. Aſſueri Magni, ſeu Medi prioris, pronepos. Babylone tamen paulo poſt rebellante, Darius eamdem cum ſuis & Artaxerxis copiis expugnavit; ſervaſſetque ſibi, ut victoriæ partum, niſi poſt annos ſex Artaxerxes Perſidem ei ceſſiſſet, ut Babyloniam reciperet.

| 61 | *Olymp. 66. Deſolationis Templi annus 62.*
| 62 | *Annus Sabbaticus.*
63 | *Deſolationis Templi annus 63.*

64 ARTAXERXES Aſſueri frater, Aſtyagis F. Darii Medi N. Babyloniæ & Perſidis rex, præeſt Babyloniæ. 1. Eſdr. IV, 7. quæ regio & ipſa in Perſide cenſebatur a ſacris ſcriptoribus, 2. Machab. 1, 19. *Nam cum in Perſidem*, (hoc eſt, in Babyloniam) *ducerentur patres noſtri.* Et verſu 20. *Cum autem præteriſſent anni multi, & placuit Deo ut mitteretur Nehemias a rege Perſidis*, Artaxerxe nimirum, qui anno iſto capeſſit imperium. Adde & Dan. XI, 2. ARTAXERXES Aſſueri frater.

65 *Olymp. 67. Vrbis conditæ annus 230.*

Artaxerxes prohibet urbis ac templi ædificationem. 1. Eſdr. IV, 21, 2.

66 Cambyſes in Ægyptum expeditionem parat: Amaſim mortuum reperit. Pſammenitus Amaſis F. regnat menſes ſex. Herod. lib. 3. pag. 182. 186. 187. Hujus expeditionis a Cambyſe ſuſceptæ meminit etiam Plinius, libro XXXVI. ſect. XIV. n. 22.

67 Cambyſes redux ab expeditione Ægyptiaca. in oppido Syriæ Ecbatanis moritur, cum regnaſſet annos ſeptem, menſes quinque. Smerdis magus regnat menſes ſeptem, qui deerant Cambyſæ ad explendum annum octavum. Omne genus liberalitatis ac munificentiæ erga ſubditos exhibuit; adeo ut omnes Aſiaticos magnum illius defuncti deſiderium tenuerit, Perſis exceptis. Herod. lib. III. pag. 213, 214. Non eſt ille igitur Artaxerxes, qui templi inſtaurandi facultatem Judæis denegavit.

Babylon rebellat adverſus Perſas, Cambyſe mortuo abſque liberis: Artaxerxe Suſis in Perſide poſito: quem imparem Babylonii eſſe perſentiebant, urbi ſuæ expugnandæ, ſi eam ſolus obſideret.

Annus Deſolationis Templi 68. V. C. 233. *Darii Hyſtaſpæ F. in Media*, 1. *Artaxerxis in Perſide*, 5.

Darius Hyſtaſpæ F. Cyri gener. regnat in Media, a Novembri anni ſuperioris. Imperium dividit in XX. provincias. ac tributa primus ſingulis imperat. Herod. lib. III. pag. 225. Darius lingua Perſica vetere, idem quod ἑρξίης, *Defenſor*, *Propugnator*; teſte Herodoto, libro VI. pag. 417.

Annus Deſolationis Templi 69. Olymp. 68. Annus Sabbaticus. Darii in Media annus 2. Babylone, 1. Artaxerxis in Perſide. 6.

Babylon iterum capta, a Dario rege, ope Zopyri. Herod. libro III. pag. 255. poſt annum & menſes octo, pag. 250. & ſeqq. menſe Julio.

DARIUS HYSTASPÆ F. & ARTAXERXES.

Hic primus Dario annus, a devicta utique Babylone, in ſacris litteris tribuitur. *Rex Aſſur* appellatus eſt, 1. Eſdr. VI, 22. quoniam & Aſſyriæ quoque, quæ eſt vicina Mediæ, imperaret; & Babyloniis; quos etiam Zopyrus apud Herodotum, libro II. nunc Aſſyrios appellat, nunc Babylonios. Ab hac igitur Babylonis expugnatione Darii anni in ſacris litteris computantur: eo quod in annalibus rerum ſuarum deſcribendis Judæi ſolius regni Babylonici, a quo pendebant, rationem habuere: minime omnium ſatagentes, quid in Perſide, vel Media gereretur: neque enim id referre, ad ſacros ſcriptores attinebat.

Darius ſimul & Artaxerxes facultatem Judæis tribuunt templi ædificandi. 1. Eſdr. VI, 14. *Et ædificaverunt, & conſtruxerunt, jubente Deo Iſraël, & jubente Cyro, (* cujus edictum utique confirmatum a Dario eſt:) *& Dario, & Artaxerxe regibus Perſarum.* Duo iſtic *reges Perſarum*, ut apud Jeremiam cap. LI, II. duos *reges Medorum* ſuperius vidimus. Nam Darius Perſa Medis, Medus Artaxerxes Perſis imperabat. Artaxerxes autem nominatur poſt Darium; quoniam videlicet reluctantem atque averſum annis prioribus, nunc eum in ſuam ſententiam Darius, heres regni ac pietatis Cyri, pertraxiſſet, benevolumque reddidiſſet genti Judæorum; & quod erat Darius ætate provectior; & quod ille demum Babylonem tunc obtineret. Hic vero apparet neque hunc eſſe Darium Nothum, qui Artaxerxi Longimano ſucceſſiſſe fertur; neque Artaxerxem Longimanum poſſe hoc loco intelligi: ſiquidem neque Darius vivus inter duos mortuos collocaretur; nec filius præponeretur patri, aut mortuo vivus. Nec vero etiam Artaxerxem, quem Mnemona appellavere, ullo argumento ſuadebitur, jam anno patris ſecundo regem Perſarum fuiſſe; aut Artaxerxem (ut vocant) Longimanum, eodem ſecundo Darii anno, Non igitur hic alius aut Darius, quam Hyſtaſpæ filius; aut Artaxerxes, quam Perſidis & Babyloniæ rex ille, quem dicimus.

Arto, vel *Arta* Perſice magnum ſonat: Xerxes *Ἀρήϊον bellatorem:* unde Artaxerxes, *μέγας ἀρήϊος*, *magnus bellator* eſt, teſte Herodoto, libro VI. pag. 417.

Darii

Darii autem ſolius meminit Herodotus ; eo quod Perſæ, Medive, a quibus hæc didicit, ſolum ei Cyrum Perſam atque ejus poſteros venditarent, poſthabitis neglectiſque principibus Babyloniis.

Verum hic locus poſcit, ut ſtemma tamdem exhibeamus regum Medorum atque Perſarum, uti ex ſacris litteris, atque ex Herodoto digeri oportet. Offuderunt enim huic parti hiſtoriæ ſacræ tenebras illi ipſi, qui ſe credi volunt eruditos, præjudicatis occupati opinionibus; quos reges ſcriptura ſacra commemorat, rati eoſdem eſſe, quos profani annalium ſcriptores prædicant; cum tamen illa Babyloniorum & Perſidis dumtaxat reges appellet; iſtis Mediæ tantum principes noti fuerint; Perſidis ac Babyloniæ prorſus ignoti. Nihil profecto planius, nihil explicatius, quam hæc ſucceſſio Perſarum & Medorum eſt, ſi ante omnia (ut par eſt,) ſacræ litteræ conſulantur: nihil intricatius, aut impeditius e diverſo, ſi (quod factum hactenus ab interpretibus animadvertimus) quæ ſcriptura de regibus Perſidis & Babyloniæ refert, ea ad Mediæ principes referantur, de quibus ne verbulum quidem unum in ſacris exſtat litteris. Quod perinde eſt, ac ſi quis res geſtas & nomina regum Francorum Hiſpaniæ regibus accommodare velit. Hinc vero etiam effectum eſt, ut nihil incertius hactenus habeatur a multis, quam ſacra hiſtoria; viliorque ſit illa fortaſſis eo nomine apud minus pios: adeo alios interpretes vident in alias abire ſententias, de nominibus regum Perſarum, & de iſta præcipua ſane parte Chronologiæ: Aſſuerum exempli gratia aliis Cyaxarem eſſe ponentibus, Cambyſen aliis, vel Smerdim magum; aliis Artaxerxem, ſive quem Longimanum dixere, ſixe quem Memorioſum. At ex ſerie quam proponimus, atque ex noſtra Chronologia, uti ſperamus, Chriſtianus lector intelliget; nullam vel in accuratiſſimo uno ſcriptore aliquo narrationem cohærere ſecum ipſam magis, quam diverſi ſacrorum librorum auctores inter ſe, de his regibus Mediæ Perſidiſque conſentiant. Aſſuerum præterea geminum intelliget non alium eſſe quam Aſſuerum; Darium Medum non alium quam Darium Medum; Aſtyagen, Aſtyagen; Artaxerxem, Artaxerxem eſſe; nec alia

his ipſis nomina convenire, quam quæ ſacræ litteræ eiſdem adſignant.

REGES MEDIÆ.	*REGES PERSIDIS.* *qui poſtea & Babyloniæ.*
	CHODORLAHOMOR rex Elamitarum tempore Abrahæ. Gen. XIV, I.
	Perſarum reges deinceps alii, ignori ante Phraorten.
DEIOCES primus Medorum rex. Herodot.	

PHRAORTES Deïocæ F. Perſas ſubegit. Herod. Is eſt Arphaxad in libro Judith.

CYAXARES Phraortæ F. rex Medorum atque Perſarum. Herod.

ASTYAGES Cyaxaris F. rex Medorum atque Perſarum Avus Cyri maternus: deceſſit abſque prole maſcula. Herod.

	Nabuchodonoſor rex Babyloniæ Perſidem invadit; obtinetque annis XXIV. Aſtyage pulſo.
ASTYAGES idem in Media ſola, pulſus Perſide.	ASSVERVS MEDVS, alter Cyaxaris F. de genere Medorum, rex Perſidis, mortuo Nabuchodonoſore. Dan. IX, I. Eſther I.
CYRVS Perſa Cambyſæ F. Mediam Aſtyagi eripit. Herodot.	
	DARIVS MEDVS, Aſſueri F. rex primum Perſidis, deinde & Babyloniæ. Dan. V. 31. & IX, I.
	ASTYAGES Darii Medi F. rex Perſidis & Babyloniæ. Dan. XIII, 65.

CYRVS Aſtyage mortuo regnum ejus ſuſcipit. Dan. XIII, 65. Ita rex Medorum, Perſarum, & Babyloniorum efficitur. I. Eſdr. IV, 3.

CAMBYSES Cyri F. rex Mediæ, de ſanguine Perſarum: Syriam primum, deinde & Ægyptum cepit. Herod.	ASSVERVS Aſtyagis F. rex Perſidis & Babyloniæ. I. Eſdr. IV, 6.
DARIVS Hyſtaſpæ F. Cyri gener, rex Mediæ de genere Perſarum & Achæmenidum. Herod.	ARTAXERXES, alter Aſtyagis F. frater Aſſueri, rex Perſidis & Babyloniæ. I. Eſdr. IV, 24.

Darius idem, junctis cum Artaxerxe copiis Babylonem capit: ſervatamque annis ſex, poſtea Artaxerxi reddit. Darius hic eſt, qui appellatur, I. Eſdr. IV, 24. & VI, 14. Agg. I. Zach. I. *Darius Perſa*, Nehem. XII, 22.

ARTAXERXES iterum, idem qui ante Darium, rex Babylonis.

XERXES Darii F. rex Medorum atque Perſarum. Dan, XI, 2.

Reliqui Plinio ignoti, uſque ad Darium, quem Alexander vicit.

DARIVS quem Alexander Macedo vicit, I. Mach. I.

Annus Deſolationis Templi 70. *Darii in Media*, 3. *in Babylonia*, 2. *Ante Chriſtum*, 519. *Vrbis conditæ*, 235.

DARIUS HYSTASPÆ & ARTAXERXES.

Annus hic ſecundus Darii regis Babyloniorum eſt in ſacris litteris: I. Eſdr. IV, 5, 24. & cap. V, I. a menſe Julio. Rex Perſarum nihilominus promiſcue appellatur; quoniam Babylonia in Perſide cenſebatur, ut diximus: ſicut ipſe Cyrus nunc Perſarum, nunc rex Babylonis vocatur. Et Perſarum præterea rex, quoniam ipſe genere Perſa, maximam haberet ex ea gente nobilitatis partem in comitatu.

Anni pariter Darii numerantur in ſcriptura ſacra II dumtaxat, quos in expugnata a ſe Babylone exegit: quem morem & in Cyro ſervarunt ſacri ſcriptores; quoniam (ut diximus) ad Babylonios reges ſpectaret liberatio populi Judaïci: de regno Mediæ nihil admodum Judæi curarent.

Ad Templi inſtaurationem hortantur prophetæ, Zacharias & Aggæus. Agg. I. *In anno ſecundo Darii regis, in menſe ſexto, in die una menſis*, (hoc eſt, prima menſis, quæ fuit XVI Augusti, feria quinta;) *factum eſt verbum Domini in manu Aggæi prophetæ, ad Zorobabel filium Salathiel Ducem Iuda, & ad Ieſum filium Ioſedec ſacerdotem magnum.* Zach. I. *In menſe octavo* (cujus prima dies XIV. Octob. feria prima, quæ Dominica nobis eſt:) *in anno ſecundo Darii regis, factum eſt verbum Domini ad Zachariam.*

DARIUS HYSTASP. & ARTAXERXES.

Aggæi I, 14. *Et ſuſcitavit Dominus ſpiritum Zorobabel filii Salathiel, Ducis Iuda: & ſpiritum Ieſu filii Ioſedec ſacerdotis magni: & ſpiritum reliquorum de omni populo: & ingreſſi ſunt, & faciebant opus in domo Domini exercituum Dei ſui.* Agg. 2, 1. *In die vigeſima & quarta menſis, in ſexto menſe,* (nempe die VIII. Septembris, ſabbato;) *in anno ſecundo Darii regis.*

I. Eſdr. V, I. *Prophetaverunt autem Aggæus propheta, & Zacharias filius Addo, prophetantes ad Iudæos qui erant in Iudæa & Ieruſalem, in nomine Dei Iſraël. Tunc ſurrexerunt Zorobabel filius Salathiel, & Ioſue filius Ioſedec, & cœperunt ædificare templum Dei in Ieruſalem, & cum eis prophetæ Dei adjuvantes eos.*

Conantibus autem opus impedire ducibus in Samaria conſtitutis, ſcriptum eſt ad Darium regem Perſarum. I. Eſdr. VI, I. *Tunc Darius rex præcepit, & recenſuerunt in Bibliotheca librorum, qui erant repoſiti in Babylone, & inventum eſt in Ecbatanis .... volumen unum: taliſque ſcriptus erat in eo commentarius. Anno primo Cyri regis, Cyrus rex decrevit, ut domus Dei ædificaretur, quæ eſt in Ieruſalem .... Nunc ergo .... dimittite fieri templum Dei illud a Duce Iudæorum* Zorobabele, *& a ſenioribus eorum .... Studioſe ſumptus dentur viris illis, ne impediatur opus ..... Et offerant oblationes Deo cæli, orentque pro vita regis, & filiorum ejus,* Xerxis, & fratrum ejus. *Ego Darius ſtatui decretum, quod ſtudioſe impleri volo.* Duo ſunt hoc loco inprimis notanda. Primum eſt, bibliothecam Cyri regis, anno primo ipſius regni Babylonici, non Suſis in Perſide, ſed Ecbatanis in Media fuiſſe. Alterum, pietatem Darii erga Deum cæli, parem ei eſſe, quam Aſſuerus Eſtheris, & Darius Medus, & Cyrus præ ſe tulerunt, & poſtea Artaxerxes.

I. Eſdr. VI, 14. *Seniores autem Iudæorum ædificabant, & proſperabantur, juxta prophetiam Aggæi prophetæ, & Zachariæ filii Addo: & ædificaverunt, & conſtruxerunt, jubente Deo Iſraël, & jubente Cyro, & DARIO, & ARTAXERXE, REGIBUS PERSARUM.* Ut Cyrus ante Darium, ita Darius ante Artaxerxem; & Artaxerxes ille tamen anno Darii ſecundo rex Perſarum. Id vero cum in ſerie regum

Perſarum, qualis a profanis ſcriptoribus texitur, non occurrat: quiſquamne dubitabit, vir optimæ fidei, Artaxerxem illum, Dario æqualem, regemque cum illo Perſarum, eum eſſe quem ponimus; aliumque ab his, quibus & Longimani & Memorioſi cognomina indiderunt; quorum ætas plurimis hinc diſtat annis?

DARIVS HYSTASP. & ARTAXERXES.

Conſpectis interioris templi fundamentis, quæ jacta fuerant ſub Cyro, & aliis templi exterioris, quæ præſenti anno jaciebantur; iis qui prius templum conſpexerant, forma templi longe inferior ac minor præcedente apparet. Aggæi cap. 2, 1. *In die vigeſima & quarta menſis, ſexto menſe* (VIII. Septemb. Sabbato) *in anno ſecundo Darii regis. In ſeptimo menſe, vigeſima & prima menſis,* (V. Octobris, feria 6. Fuit enim Neomenia, XV. Septemb. ſabbato.) *factum eſt verbum Domini in manu Aggæi prophetæ, dicens: Loquere ad Zorobabel filium Salathiel ducem Iuda, & ad Ieſum filium Ioſedec, ſacerdotem magnum, & ad reliquos populi, dicens: Quis in vobis eſt derelictus, qui vidit domum iſtam in gloria ſua prima: & quid vos videtis hanc nunc? Numquid non ita eſt, quaſi non ſit in oculis veſtris? .... Confortare omnis populus terræ. Adhuc unum modicum eſt, & ego commovebo cælum, & terram, & mare, & aridam: & movebo omnes gentes: ET VENIET DESIDERATUS CUNCTIS GENTIBUS: & implebo domum iſtam gloria, dicit Dominus exercituum.* Aperta prædictio eſt venturi Meſſiæ, ſtante hoc ſecundo templo: quæ eſt falſa prorſus, (quod impium eſt vel ſuſpicari,) ſi hoc everſo aliud poſterius eſt ab Herode ſuperſtructum; nec domus *noviſſima* eſt, ut Aggæus profitetur, cap. 2, 10. ſi alia deinceps ei ſucceſſit, ut Joſephus comminiſcitur, libro XV. Antiq. cap. XIV. Sic porro flevere anno Cyri ſecundo, ante annos duodecim, ii, qui fundamenta hujuſce templi cernebant longe inferiora prioribus: 1. Eſdr. III, 12. *Fundato a cæmentariis templo Domini .... plurimi de ſacerdotibus & levitis, & principes patrum, & ſeniores, qui viderant templum prius cum fundatum eſſet, & hoc templum in oculis eorum, flebant voce magna.* Quod ſi ſub Dario Notho (ut appellant) contigerunt ea, quæ de Darii temporibus narrat Eſdras, ut Scaliger & alii volunt; *pluri-*

DARIUS HYSTASP. & ARTAXERXES.

mos oportet *de ſacerdotibus & levitis*, & de plebe, annos tunc ætatis habuiſſe amplius CLXXX. Eſdram ducentos. Ab iiſdem enim templum eſſe perficiendum Zacharias admonet, jubente Deo, a quibus cœptum eſt ædificari ſub Cyro.

Die V. Decembris, feria IV. fundamenta templi, quæ ſub Cyro jacta fuerant, inſtaurantur. Agg. 2, 19. *Ponite corda veſtra ex die iſta, & in futurum, a die vigeſima & quarta noni menſis: a die qua fundamenta jacta ſunt templi Domini.* Dies vigeſima quarta, fuit VI. Decembris, feria 5.

Annus Darii in Media, 4. Babylone, 3.
iniens menſe Iulio.

Hic annus deſolationis Templi ſeptuageſimus eſt deſinens ante Niſan, ſeu primum menſem anni hujuſce Judaïci. Zach. 1, 7. *In die vigeſima & quarta undecimi menſis Scebath*, (die III. Febr. feria 1. quæ nobis Dominica: litt. Dom. F. Fuit enim Neomenia menſis undecimi, die XI. Jan. feria 5.) *in anno ſecundo Darii, factum eſt verbum Domini ad Zachariam filium Barachiæ .... Et reſpondit Angelus Domini, & dixit: Domine exercituum, uſque quo tu non miſereberis Jeruſalem, & urbium Juda, quibus iratus es? ISTE JAM SEPTUAGESIMUS ANNUS EST*: ex quo diruta nempe mœnia Jeruſalem, & urbium Juda, quibus iratus eſt Dominus.

Anno Darii in Media, 5. Babylone, 4.
iniens menſe Julio.

Zach. VII, 1. *In anno quarto Darii regis, factum eſt verbum Domini ad Zachariam, in quarta menſis noni, qui eſt Caſleu.* Neomenia fuit die XX. Novembris, feria 6. *Quarta menſis*, XXIII. Novemb. feria 2.

Annus Darii 6. & 5.

Olymp. 69. Malachiam prophetam e veteribus alii ipſum eſſe Eſdram affirmant, negant alii multo verius. Ultimus prophetarum eſt veteris Teſtamenti.

Annus Darii 7. & 6. V. C. 239

Annus Darii in Media 8. *Artaxerxis Babylone, 6. iniens menſe Iulio.* V. C. 240. *Ante Chriſtum, 514.*

Die XXVII. Februarii, feria 2. Templum Domini no-

vum dedicatum eſt. 1. Eſdr. VI, 15. *Et compleverunt domum Dei iſtam, uſque ad diem tertium menſis Adar*, (cujus Neomenia, ſeu prima dies, incidit in XXV. Februarii, & Sabbatum:) *qui eſt annus ſextus Darii regis. Fecerunt autem filii Iſraël, ſacerdotes, & levitæ, & reliqui filiorum tranſmigratiotionis, Paſcha quartadecima die menſis primi.* Fuit Novilunium medium æquinoctiale Hieroſolymis, die XXVI. Martii, hora 10. matut. 47′ 57″. feria prima: atque adeo Neomenia civilis, fuit illa die ipſa. Dies feſtus Paſchæ, ſeu quintusdecimus primi menſis, IX. Aprilis, pariter feria prima, quæ nobis Dominica eſt: cujus antecedente veſpera, Paſcha immolatum eſt.

DARIVS HYSTASP. & ARTAXERXES.

Ultra annum ſextum Darii, ſacræ litteræ non amplius illius meminerunt; quamvis ille tamen annos ſex & triginta regnarit. Idcirco autem nulla deinceps facta eſt Darii mentio, quod ille anno iſto, circa menſem Julium, Babyloniam Artaxerxi ceſſit: ad quem proinde deinceps Judæorum negotia pertinerent. Inde poſt annum Darii ſextum cap. VI. ab Eſdra commemoratum, ipſo ſtatim initio capitis ſequentis fit regni Artaxerxis mentio: qui Babylonia recepta, Perſidem viciſſim ceſſit Dario.

Artaxerxis ſextus hic annus cenſetur in ſacris litteris, annis quinque ſcilicet computatis, quibus ante Darium rex Babyloniæ fuerat: vel potius ab anno Darii ſecundo, quo Babylonem rediit rex Artaxerxes: 1. Eſdr. VI, 14. Nam ſacri ſcriptores (ut ſæpe monuimus) in his regibus annos tantum computant, quibus Babyloniæ præfuere: eo quod ex Babyloniæ regum arbitrio Judæorum Reipublicæ incolumitas ac libertas ipſa penderet.

Qui ſacerdotes fuerint temporibus hujuſce Darii, ſcriptum eſſe in libro Verborum dierum qui excidit, auctor eſt Nehemias cap. XIII, 22. *Sacerdotes in regno Darii Perſæ:* quæ verba de altero Dario, atque etiam de eo quem Alexander vicit, quidam perperam accepere.

Annus Artaxerxis Babylone, 7. iniens menſe Iulio.

Annus Sabbaticus. 1. Eſdr. VII, 5. *Poſt hæc autem verba*, poſt annum elapſum, *in regno Artaxerxis regis Perſarum, Eſdras filius Saraiæ ..... aſcendit de Babylone ..... in Jeruſalem*,

DARIUS HYSTASP. & ARTAXERXES.

menſe quinto: ipſe eſt annus ſeptimus regis. Quia in die primo menſis primi, (die xv. Martii, feria 6. Babylone: cum eſſet poſtridie, ſabbato, XVI. Martii, Neomenia civilis in Judæa:) *cœpit aſcendere de Babylone: & in die primo menſis quinti* (die XI. Julii, feria 5.) *venit in Ieruſalem .... Hoc eſt autem exemplar edicti, quod dedit rex Artaxerxes Eſdræ ſacerdoti, ſcribæ erudito. Artaxerxes rex regum Eſdræ ſacerdoti, ſcribæ legis Dei doctiſſimo ſalutem.* Mittitur Eſdras Hieroſolymam, legem docturus. Et cap. VIII, 1. *Hi ſunt ergo principes familiarum, & genealogia eorum, qui aſcenderunt mecum in regno Artaxerxis regis de Babylone.* Saraïas Eſdræ pater, ipſe eſt qui anno Cyri primo, ante annos XX. redierat Hieroſolymam de captivitate. I. Eſdr. 2, 2. Artaxerxes illo capite VII. rex Perſarum dicitur; tum quia nuperrime rex Perſidis fuit; tum quia Babylonia in Perſide. Perſpicue vero hinc liquet, hunc Artaxerxem, cujus annus ſeptimus incidit in annum a Saraïæ reditu ſub Cyro viceſimum, eum eſſe, qui & cum Dario Hyſtaſpæ. F. regnabat; I. Eſdr. VI, 14. & ſextum imperii annum habuit, poſt ſextum Darii; ſeptimum vero, hoc anno: I. Eſdr. VI, 15. & VII, 1. nec proinde illum eſſe poſſe vel Artaxerxem Longimanum, vel Memorioſum.

Annus Artaxerxis Babylone, 8. Darii in Media, 10.

Olymp. 70. Plinius, libro XXXIII. ſect. XXIV. *Hominum primus & auream ſtatuam & ſolidam Gorgias Leontinus Delphis in templo ſibi poſuit, LXX. circiter Olympiade.*

Soli deinceps anni Darii, ad liquidiorem Chronologiam perhibendam, in margine adſcribentur.

Hoc anno & conſequentibus, atrium Templi geminum, interius, exteriuſque, ædificatum eſt, cum gazophylacio, ſive uno, (cujus mentio primum occurrit, poſt templum reſtitutum, I. Eſdr. x.) ſive, ut olim, pluribus.

11 Darii annus undecimus in Media.
12
13
14 *Olymp.* 71. *Annus* V. C. 246.
15
16 *Annus Sabbaticus.*
17

18 *Olymp.* 72. V. C. 250. Circa hoc tempus a Dario Perſarum rege miſſos homines hoſpitio excipit Amyntas, ſextus regum Macedoniæ, jam ſenior. Herod. libro v. pag. 335. Ex quo intelligitur, non ante annos ducentos regnum Macedoniæ cœpiſſe a Perdicca, regni conditore. Nummum Amyntæ regis inferius afferemus. DARIVS HYSTASP. & ARTAXERXES.

19

20

21

22 *Olymp.* 73. *Ante Chriſtum*, 500.

Annus viceſimus Artaxerxis regis Babyloniæ, init menſe Julio anni hujus. Nehem. 1. ſive 2. Eſdr. 1. *Verba Nehemiæ, filii Helchiæ. Et factum eſt in menſe Caſleu*, cujus initium die XII. Novembris:) *anno vigeſimo, & ego eram in Suſis caſtro.* De induſtria non dixit, *anno vigeſimo Artaxerxis regis, & ego eram in Suſis caſtro*; ne crederetur Suſa caſtrum ad Artaxerxem pertinuiſſe. E diverſo ſignificat ſe *in Suſis caſtro* fuiſſe peregrinatum: unde quarto poſt menſe, (eſt enim Niſan menſis quartus a Caſleu, redierit ad Artaxerxen, ut ipſe narrat capite 2. anno ſequente. In caſtro Suſis cum eſſet Nehemias, interrogat quo res Judæorum ſtatu in Judæa forent. Ubi afflictas ac triſtes accepit, de repetenda quamprimum Aula Babylonica cogitavit.

Conſiderent iterum ipſi ſecum, qui initium LXX. hebdomadum Danielis ducunt ab anno XX. Artaxerxis, qui notatur hoc Eſdræ loco, putantque ibi Artaxerxen Longimanum deſignari; conſiderent, inquam, poſſintne probabili documento ſtatuere, hunc Artaxerxen alium eſſe ab eo, qui libro 1. Eſdræ appellatur, cap. VI, 14. cujus & annus ſeptimus notatur eodem libro, cap. VII. Ac ſiquidem eumdem eſſe fateri cogantur, quoniam alium eſſe ac diverſum nulla poteſt ratione ſuaderi; ſtatuant (ſi fieri poteſt) quemadmodum is eſſe poſſit Longimanus Artaxerxes; cum hic aperte dicatur, libro 1. cap. VI, 14. ſecundo ipſius Darii anno regnaſſe; qui annus Longimani Artaxerxis exortum antecedit annis omnino XLVI.

Annus Darii 23. V. C. 255. *Annus Sabbaticus.*

Nehemias ſacerdos ab Artaxerxe Dux conſtituitur in ter-

DARIVS HYSTASP. & ARTAXERXES.

ra Juda: impetratque a rege litteras pro inſtauratione murorum Jeruſalem. Nehem. 2, 1. *Factum eſt autem in menſe Niſan*, (cujus Neomenia fuit, x. Aprilis, Sabbato, Hieroſolymis) *anno vigeſimo Artaxerxis regis*, &c. Geſta hæc eſſe Babylone ex eo liquet, quod Nehemias verſu 7. petit a rege *epiſtolas ad duces regionis trans flumen*, hoc eſt, trans Jordanem, ut 1. Eſdr. v, 3. & paſſim alibi. Quod ſi eſſet in Perſide, diceret, trans flumen Euphraten; hunc enim amnem cum ſcriptura deſignat, tunc appellat de nomine. *Completus eſt autem murus vigeſimo quinto die menſis Elul*, (die XXIX. Auguſti,) *quinquaginta duobus diebus*. 2. Eſdr. VI, 15.

Nehemias ſacerdos in feſto Tabernaculorum, ſive Scenopegiæ, XV. die menſis ſeptimi, ſive Tiſri, XVIII. Septembris, Sabbato, offert ſacrificia, igne divinitus dato. 2. Mach. 1, 18. *Neceſſarium duximus ſignificare vobis: ut vos quoque agatis diem Scenopegiæ, & diem ignis qui datus eſt, quando Nehemias ædificato pridem* (ante annos XVIII.) *templo & altari, obtulit ſacrificia. Nam cum in Perſidem* (hoc eſt, in Babyloniam) *ducerentur patres noſtri*, in excidio Urbis & ædis ſacræ a Nabuchodonoſore, ex 2. Mach. 2, 1. *ſacerdotes qui tunc cultores Dei erant, acceptum ignem de altari occulte abſconderunt in valle, ubi erat puteus altus & ſiccus, & in eo contutati ſunt eum, ita ut omnibus ignotus eſſet locus. Cum autem præteriſſent anni multi*, omnino nonaginta, *& placuit Deo ut mitteretur Nehemias a rege Perſidis*, anno vigeſimo iſto Artaxerxis, qui rex Perſidis; hoc eſt, Babyloniæ, fuit; *NEPOTES ſacerdotum illorum; qui abſconderant, miſit ad requirendum ignem: & ſicut narraverunt nobis, non invenerunt ignem, ſed aquam craſſam.* Et hic locus evincit, non eſſe hunc regem Perſidis, a quo Nehemias miſſus eſt anno vigeſimo, Longimanum Artaxerxem: ſiquidem a tranſmigratione uſque ad annum illum, cum intercedant anni CXXXV. non dici *nepotes* oporteret, ſed pronepotes, vel abnepotes. *Et juſſit* Nehemias *eos haurire, & afferre ſibi; & ſacrificia quæ impoſita erant, juſſit ſacerdos Nehemias aſpergi ipſa aqua: & ligna quæ erant ſuperpoſita. Utque hoc factum eſt, & tempus affuit, quo Sol refulſit, qui prius erat in nubilo, accenſus eſt ignis magnus, ita ut*

omnes mirarentur, renovatum ſcilicet Eliæ miraculum.

DARIVS HYSTASP. & ARTAXERXES.

Eliaſib tunc erat ſacerdos magnus. Nehem. 2, 1. Et cap. XII, 10. *Joſue autem* filius Joſedec *genuit Ioacim, & Ioacim genuit Eliaſib, & Eliaſib genuit Ioïada, & Ioïada genuit Ionathan, & Ionathan genuit Ieddoa.* Item cap. XIII, 4. 28. Ex quo conjicere eſt hunc librum a Nehemia nonniſi poſt decem circiter annos fuiſſe conſcriptum: cum Joïada haberet filios & generos, 2. Eſdr. XIII, 28. ac proinde & nepotem Jeddoa; nunc puerum; poſtea Pontificem; ſed multo ante tempora Alexandri Magni.

Annus Darii 24. Artaxerxis 22. menſe Julio.

2. Mach. 1, 33. *Ut vero manifeſtata res eſt,* (quæ anno ſuperiore contigit,) *renunciatum eſt regi Perſarum, quod in loco, in quo ignem abſconderant hi qui tranſlati fuerant ſacerdotes, aqua apparuit, de qua Nehemias, & qui cum eo erant, purificaverunt ſacrificia. Conſiderans autem rex, & rem diligenter examinans fecit ei templum,* cameram, fornicem, caſtellum; quod eſſe ſacrum ac religioſum voluit, inſtar templi; cum ne qua vel tenui ſorde contaminaretur, circumſeptum eſſe locum præcepit, in quo aqua apparuit: *Fecit ergo ei* loco, vel ei aquæ *templum*, ut *probaret*, ſive exploraret *quod factum erat: & cum probaſſet, ſacerdotibus* qui aquam jubente Nehemia hauſerant, *donavit multa bona*, &c. Ex hoc loco perperam intellecto, quibuſdam igni templum feciſſe Artaxerxem Longimanum interpretantibus, nata fabula eſt, de igne a Perſis adorato. At hic neque de igne, ſed de aqua, ſermo eſt: (quomodo enim exploraret an aqua olim fuiſſet in ignem converſa?) nec de proprie dicta Perſide, ſed de Babylonia: nec de Artaxerxe Longimano, ut vocant, ſed de altero; cujus æque ac Darii juſſu Templum Hieroſolymitanum mirabilium omnium effectori Deo excitatum fuiſſe Eſdras ipſe teſtatur, ut vidimus.

| 25 |
| 26 | *Olymp.* 74.
| 27 |
| 28 | *Urbis Romæ annus* 260.
| 29 |

DARIVS HYSTASP. & ARTAXERXES.

30 *Olymp. 75. Annus Sabbaticus.*

31

32 Clades Perſarum ad Marathonem. Toto deinde triennio exercitum Darius comparat adverſus Græcos. Herod. libro VII. pag. 435.

33

34 *Olymp. 76.*

35 Annus hic eſt quadrageſimus ſextus, quo abſoluta Templi ædificatio eſt, ducto initio ab eo anno, Cyri primo in Babylonia, quo Templi fundandi facta Judæis poteſtas eſt. Joan. 2, 20. *Dixerunt ergo Judæi: Quadraginta & ſex annis ædificatum eſt templum hoc: & tu in tribus diebus excitabis illud?* Quaſi dicerent: Tot olim inſurrexere hoſtes, qui Templi ædificationem interturbarent: tanta penuria ſive rei pecuniariæ, ſive cæmentariæ fuit, ut vix anno demum quadrageſimo ſexto pars ædificii ultima acceſſerit: & te ſperas unum triduo novam ædem, Romanis ſpectantibus, nullo interpellante, nulla re deficiente, excitaturum eſſe?

De annis ſex & quadraginta conſtans idcirco fuit in univerſa gente fama atque aſſertio, quoniam poſtremum, quod quidem in ſacris litteris commemoretur, templi ædificium, ſexto & quadrageſimo, ut diximus, hoc eſt, anno iſto fuerit excitatum: nempe *gazophylacium grande*; quod præter cetera gazophylacia, jam numero fortaſſis triginta, ut olim, exſtrui fecit ſive Eliaſib ſacerdos, ſive Tobias propinquus ejus. Nehem. XIII, 5. *Fecit ergo ſibi gazophylacium grande: & ibi erant ante eum reponentes munera, & thus, & vaſa, & decimam frumenti, vini, & olei, partes Levitarum, & cantorum, & janitorum, & primitias ſacerdotales. In his omnibus,* hoc eſt, dum tale fieret ædificium, *non fui in Jeruſalem; quia anno trigeſimo ſecundo Artaxerxis regis Babylonis veni ad regem,* nempe circiter menſem Auguſtum anni ſuperioris: *& in fine dierum,* hoc eſt, ſub finem anni XXXII. ſeu menſe Julio hujus anni ineunte, *rogavi regem,* ut mihi liceret in patriam reverti. *Et veni in Jeruſalem, & intellexi malum, quod fecerat Eliaſib Tobiæ, ut faceret ei theſaurum,* ubi non modo res ſacras, ſed & ſuas quoque reconderet, *in veſtibulis domus Dei. Et malum mihi viſum eſt valde. Et projeci vaſa domus*

DARIVS HYSTASP. & ARTAXERXES.

Tobiæ foras de gazophylacio illo novo: *præcepique, & emundaverunt gazophylacia* omnia: *& retuli ibi vaſa domus Dei, ſacrificium, & thus.* Quoniam igitur hoc gazophylacium, haud mediocre Templi ornamentum, idemque noviſſimum ſive ſupremum, cœptum perfectumque eſt, abſente Nehemia, anno XXXII. regni Artaxerxis, qui & quadrageſimus ſextus eſt a facultate per Cyrum conceſſa Templi ædificandi; idcirco ex communi ſapientum ſententia dixere Judæi: *Quadraginta & ſex annis ædificatum eſt templum hoc.* Ex quo primum quidem fabula de Templo ab Herode ædificato egregie confutatur; & noſtra deinde Chronologia, cum Evangelio, & cum totius Judaïcæ gentis teſtimonio mirifice concinit: ac denique, ſi horum annorum ſex & quadraginta initium duci neceſſe eſt a primo Cyri anno in Babylonia, annuſque in his triceſimus ſecundus Artaxerxis computandus eſt, ut cernimus; in confeſſo eſſe oportet, Artaxerxem eum, cujus juſſu ædificata ſancta civitas Hieroſolyma eſt, non eſſe Longimanum: ſiquidem ab illo Cyri anno ad annum XXXII. Longimani, anni ſunt XC.

Hoc eodem anno Nehemias Hieroſolymis Bibliothecam conſtruxit. 2. Mach. 2, 13. *Inferebantur autem in deſcriptionibus & commentariis Nehemiæ hæc eadem: & ut conſtruens Bibliothecam congregavit de regionibus libros, & Prophetarum, & David, & epiſtolas regum, & de donariis.*

Anno quarto a pugna Marathonia Ægyptii rebellant. Herod. loco citato.

36 Silent deinceps ſacræ litteræ de rebus Judæorum ſub Perſarum regibus, fere uſque ad Antiochi & Machabæorum tempora: quoniam Judæi ſemel patriæ ſuæ redditi, permiſſi ſunt libere ac ſuis legibus vivere. Ratio temporum nihilominus eo uſque perducenda eſt ex Herodoto Plinioque, ut conſtare omni ex parte Chronologia ſacra cum profana certius agnoſcatur.

Darius moritur, altero Ægyptiacæ defectionis anno, cum regnaſſet annos ſex & triginta. Herodot. pag. 436.

1 XERXES imperat, ſtatimque cogit exercitum & claſſem adverſus Ægyptios & Græcos toto quadriennio. Herod. pag. 447.

Annus Sabbaticus.

XERXES. 2 *Olymp. 77. Vrbis Romæ annus 270.*

Altero a morte Darii anno primam expeditionem Xerxes adverſus Ægyptios ſuſcipit: quibus domitis Achæmenem fratrem ſuum præficit. Herod. lib. VII. pag. 438. Ægypto recepta bellum decernit adverſus Græcos.

Artaxerxe mortuo, Babyloniæ regnum Xerxes regno Medorum atque Perſarum adjungit. Hinc factus ille prioribus ante ſe regibus potentior. Id vero prædictum eſt a Daniele, cap. XI, 2. anno tertio Cyri regis Babylonis. *Ecce adhuc tres reges ſtabunt in Perſide*; hoc eſt, in Babylonia: *& quartus ditabitur opibus nimiis ſuper omnes; & cum invaluerit divitiis ſuis, concitabit omnes adverſus regnum Græciæ.* Reges iſti tres poſt Cyrum, ſunt hi: Aſſuerus, Darius, & Artaxerxes: quartus, Xerxes: cujus opes Plinius ſubinde prædicat: quas cum Lucullus imitaretur, Xerxen eum togatum a Pompeïo appellatum eſſe idem refert, libro IX. ſect. LXXX.

3

4 Gelo Siciliæ tyrannus: in nummis, ΓΕΛΩΝΟΣ, ſed non ΒΑΣΙΛΕΩΣ: tametſi Βασιλεὺς Συρηκουσίων a legatis Græciæ hoc ipſo anno ſalutatur, apud Herodotum, pag. 497.

5 Quinto anno Xerxes movet in Cappadociam, & ibi hiemat. Herodot. pag. 449.

6 *Olymp. 78.*

Tranſitus Xerxis per Helleſpontum in Europam ſive Græciam, conſtrato in navibus ponte. Plin. lib. IV. cap. XXIV.

Tempus Olympiadis in hæc negotia inciderat, inquit Herodotus, lib. VII. pag. 514. Ἦν γὰρ κατὰ τοῦτο Ὀλυμπιὰς τέλοισι τοῖσι πρήγμασι συμπεσοῦσα. Olympias menſe Julio ſemper incipit. Hic locus noſtram Chronologiam pulcre confirmat, quæ Xerxis tranſitum in Olympiadis tempus coniicit, ſervata annorum ratione, quos Cyro, Cambyſæ, & Dario tribuit Herodotus.

Eodem anno, menſe Octobri, victus navali prælio Xerxes ad Salaminem. Herod. lib. VIII. pag. 553. cum jam Olympia & Carnia præteriiſſent. Ibidem. Rurſum autem hoc altero Herodoti loco, Xerxis tranſitus anno primo Olympiadis conſignatur.

In Macedonia tunc regnabat Alexander Amyntæ F. ſeptimus regum a Perdicca, junctus affinitate cum Perſis.[1] Herod. libro VIII. pag. 578. 580. Qui ad detrahendam Herodoto fidem prodiit Cteſias, is ut primo Medorum regi Deïocæ alios quinque ſuperpoſuit, ſic primo Macedonum rege Perdicca finxit tres alios vetuſtiores, fecitque hunc Alexandrum a Carano decimum. At hæc veriſſima ſeries eſt regum Macedoniæ, ex Herodoto, ac nummis antiquis. XERXES.

1. Perdiccas.	5. Alcetas.	9. Archelaus.
2. Aræus.	6. Amyntas.	10. Amyntas.
3. Philippus.	7. Alexander.	11. Philippus.
4. Aëropus.	8. Perdiccas.	12. Alexander M.

Ceteri qui vulgo aliis interſeruntur poſt regum ſeptimum Alexandrum; nempe Oreſtes, Aëropus, Pauſanias, Argæus, Alexander, Perdiccas, (ut de Ptolemæo Alorite nunc ſileam, de quo poſtea dicendum erit:) partim ſunt aliunde adſcita, nec in nummis aliquando viſa: partim repetita regum priorum nomina; ut in Canone regum Perſarum mox factum fuiſſe videbimus.

Perdiccæ prioris nulla eſſe numiſmata arbitramur: quoniam nec ulla ſunt poſterorum ejus, uſque ad ſextum regum Amyntam, patrem Alexandri. Hujus eſt in Græcia Goltzii, ſive Nonnii, tab. XXIX. nummus inſcriptus ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, cum equo Theſſalico, & vultu Jovis barbati in area nummi altera.

Amyntæ vero, in Theſauro Regio nummus eſt argenteus, vultu ſenili, annorum amplius LX. capite tecto pelle leonina: in parte averſa equum pariter Theſſalicum exhibet, cum nomine ΑΜΥΝΤΑ. Et hunc eſſe arbitror nummum omnium qui ſunt in Cimeliis, vetuſtiſſimum: regnum enim tenebat Amyntas decennio ante necem Polycratis Samiorum tyranni, quem interfectum fuiſſe circiter CCXXX. annum Vrbis Romæ, Plinius prodidit. Eſt autem argenteus iſtius in gaza Regia nummus, in quo littera Σ. pro Σαμίων eſt: & ΠΟΛΥΚΡΑ. Polycratem deſignat.

| 7 | Reges Phrygiæ hoc ævo agnoſcit Herodotus, pag. 578.

8 *Annus ſabbaticus.* Athenienſes Seſtum occupant, Medis fugatis, Herodotus lib. IX. Atque hic Herodoti hiſtoria deſinit.

9

10 *Olymp. 79.*

11

12 *Annus Vrbis conditæ.* 280.

REGES PERSARVM.

E Perſarum regibus, qui Xerxem conſecuti vulgo exiſtimantur, nullus deinceps commemoratur a Plinio; nullus Artaxerxes; ſive Longimanus, ſive Mnemon; nullus Ochus, nullus Arogus, aut Arſes: nullus denique Darius Nothus. Solum ille Darium appellat, quem Alexander Magnus devicit: ſive quod ſcriptores nulli tum exſtarent, qui res hoc ſæculo geſtas memoriæ prodidiſſent; ſive quod eoſdem haud ſatis certæ fidei auctores putaret. Neque enim ullam fidem meretur, qui primus Plinii ipſius liber nuncupatur, præfationem complexus ſcilicet, indicemque capitum & Auctorum. Eſſe quippe pannum ſubditittium, attextum ab interpolatoribus; (tametſi ille nobis ipſis fucum fecit olim,) ut ceteris nunc abſtineamus argumentis, quæ ſunt plurima, vel una ſtili in præfatione incredibilis a reliquo opere diſſimilitudo admonet. Neque vero hunc librum ipſe laudat, libro XVIII. pag. 505. ut alias opinati ſumus; ſed ipſius voluminis ſeu libri XVIII. ſectionem V. At ipſa Plinii hiſtoria, quæ mirifica ac ſingularis quædam lucubratio eſt, quantam mereatur fidem, diſcent ii, qui fuerint in eo pervolutando diligentes. Ibi porro neminem e prioribus Perſarum regibus, quos Herodotus habet, Plinius prætermiſit. Cyrum enim ſæpiſſime, Cambyſen, Darium, & Xerxen appellavit: de ceteris, qui feruntur hos conſecuti, altum ei ſilentium eſt.

Et Thucydidem ille tamen miro exornat elogio, libro VII. ſect. XXXI. *Thucydidem Imperatorem*, inquit, *Athenienſes in exſilium egere; rerum conditorem revocavere; eloquentiam mirati, cujus virtutem damnaverant.* Verum a Thucydidis, qui quidem circumfertur, calculo diſſidet annis ipſis tribus & viginti. Viderint igitur eruditi, num is cujus hiſtoria omnium teritur manibus, diverſus ſit a Pliniano. Proprietatem certe ſermonis Græci in illo quiſpiam fortaſſis deſideret, qui legerit libro IV. pag. 316. de poſtrema acie duorum exercitum, Καὶ ἑκατέρων τῶν στρατοπέδων τὰ ἔσχατα ἐκ ἦλθεν ἐς χεῖρας. Quod Gallice dixerimus, *les deux arriere-gardes n'en vinrent pas aux mains.* Quamquam nec illam metaphoram (*en venir*) Græca ibi ulla vox exprimit; nec illud ἐς χεῖρας, *aux mains.* Eſt enim ἔρχεσθαι ἐς χεῖρας *venire in manus*; non manus conſerere. Sexcenta ibi ſimilia formæ Gallicæ dicta, quiſquis animum adverterit, ſiquidem Græce norit, nullo negotio deprehendet.

Eſt quidem in appellato jam antea Canone, ſive Theonis, ſive Ptolemæi, hæc regum Perſarum ſeries:

Κύρος

REGES PERSARVM.

Κύρου
Καμβύσου
Δαρείου α
Ξέρξου
Ἀρταξέρξου α
Δαρείου β
Ἀρταξέρξου β
Ὤχου
Ἀρώγου
Δαρείου γ

Ex hiſce decem regibus priores quatuor ex Herodoti libris acceptos eſſe in confeſſo eſt : poſtremum, ex Plinio, & ex libro I. Machab. I. Quid ſi vero ex libris Eſdræ perperam intellectis tres a Xerxe proximos primi illius ſeriei auctores acceperint? Nam apud Eſdram quidem libro I. occurrunt iſti, cap. IV. poſt Cyrum, Aſſuerus, Artaxerxes, Darius; & libro primo ac ſecundo, alius (ut videbatur) Artaxerxes. Aſſuerus igitur Xerxes eſſe videri potuit, quod Aſſueri idem eſt cum Xerxe nomen. Artaxerxes deinde qui ſequitur, Longimanus eſt appellatus: Darius, Nothus: Artaxerxes denique alter, Mnemon. Quod ſi quibus, inquam, indiciis atque argumentis conſtare poſſit, profanos primum aliquos homines, ex libris Eſdræ ita intellectis, eam ſucceſſionem finxiſſe : nunc cum apud eruditos pleroſque extra controverſiam ſit, non eſſe Eſdram ita accipiendum, nutare profecto neceſſe eſt apud iſtos ſaltem, omnis illius ſucceſſionis fidem.

Quid ſi deinde Longimani, & Nothi, & Mnemonis cognomina excogitata ſint; primum quidem, ad poteſtatem regiam ſignificandam; ut communi fertur vulgi proverbio, *longas regibus eſſe manus* : alterum, ad ſpurios natales : tertium denique ad felicem in reddendis linguis externis memoriam indicandam; qualem in Mithridate Plinius deprædicat, in aliis alii? In unum certe quemdam principem hæc convenire ferebantur, quo tempore inventa primum hæc nomina ſuſpicamur; cujus nomen, ut Sibyllice loquamur, fuit tetraſyllabum, decem litterarum, quarum eſſent quinque vocales : ſumma ex iis Græce, 1599.

Sed multo cautius conſultiuſque eſt in præſenti, vulgarem de annis nominibuſque regum Perſarum ſententiam ſequi; quoniam certis deſtituimur veri documentis. Viderint tamen interim viri eruditi, num quemadmodum Cteſias ſeu verus ſeu fictus ad fidem Herodoto detrahendam prodiit, ut eſt in confeſſo: ſic alia quædam ad detrahendam Plinio auctoritatem monumenta ſint condita.

1 Artaxerxis Longimani annus primus.
2 *Olymp.* 80
3 *Annus Sabbaticus.*
4
5
6 *Olymp.* 81.
7
8

REGES PERSARUM.

9

10 *Olym.* 82. *Annus Sabbaticus.* V. C. 290.

11

12

13

14 *Olymp.* 83.

15 Sophocles Poëta, annis fere CLXV. ante mortem Alexandri Magni: Plin. lib. XVIII. Sect. XII.

16

17 *Annus Sabbaticus.*

18 *Olymp.* 84. Plinius lib. XXXIV. ſect. XIX. *Ante omnes nobilitatus Phidias Athenienſis, Jove Olympiæ facto .... Floruit autem Olympiade LXXXIV. circiter trecenteſimo Vrbis noſtræ anno.* Nihil ſcribi poteſt accuratius. Eſt enim hic annus Olympiadis octogeſimæ quartæ primus, Urbis Romæ CCXCVIII. Et libro XXXVI. pag. 272. *Pictura & ſtatuaria cum Phidia cœpit, LXXXIV. Olympiade, poſt annos ſcilicet CCCXXXII.* ab initio nempe Olympiadum, tot enim annos efficiunt Olympiades LXXXIV. At alii, præter Plinium, ſcriptores hanc Olympiadem faciunt dumtaxat LXXXI.

19

20 *Annus Vrbis Romæ* 300. BELLVM PELOPONNESIACVM hoc anno a Plinio ſtatuitur. libro XXX. pag. 437. *Plenumque miraculi & hoc, pariter utraſque artes effloruiſſe: Medicinam dico, Magicenque: eadem ætate illam Hippocrate, hanc Democrito illuſtrantibus, circa Peloponneſiacum Græciæ bellum, quod geſtum eſt a trecenteſimo Vrbis noſtræ anno.* Thucydides, qui nunc quidem legitur, annis omnino tribus ac viginti hoc bellum (ut diximus) remoratur.

Circiter hæc tempora Perdiccas alter regnat in Macedonia: cujus hic nummus eſt apud Golzium, tab. XXIX. ΠΕΡΔΙΚΚΟΥ, cum equo Theſſalico; & Perdiccæ vultu ſenili, capite tecto pelle leonina. Sed nummos eſſe ſinceros eos tantum præſtamus, quos in Cimeliis ac Muſeis viſos a nobis exploratoſque teſtamur.

21

22 *Olymp.* 85.

23

24 *Ante Chriſtum annus* 450. *Annus Sabbaticus.*

25

26 *Olymp.* 86.

27

28

29

30 *Olymp.* 87. V. C. 310. *Ante Christum*, 444. REGES PERSARVM
31 *Annus Sabbaticus.*
32
33
34 *Olymp.* 88.
35
36
37
38 *Olymp.* 89. *Annus Sabbaticus.*
39
40 *Vrbis conditæ annus* 320. *Ante XC. Olympiadem Polygnotus Thaſius pictor.* Plin. lib. xxxv. ſect. xxxiv.
41
42 *Olymp.* 90.
43 Bellum Peloponneſiacum, ſi Thucydidi creditur, ineunte vere cœptum eſt.
44 *Annus Sabbaticus.*
45
46 *Olymp.* 91.

Quartus annus belli Peloponneſiaci: qua æſtate erat Olympias, qua Dorieus Rhodius vicit iterum, inquit Thucydides, libro III. pag. 176.

47
48
49
1 *Olymp.* 92. V. C. 330. Darii Nothi primus.

In Theſauro Regio, nummus argenteus, vultu juvenili, diademato capite. .)(. Equus Theſſalicus. ΑΡΧΕΛΑΟΥ. Eſt hic & apud Goltzium, tab. XXIX. cum altero ejuſdem Archelai longe ſenioris, ac circiter annos LX. In Muſeo D. BAVDELOT, Archelaus idem vultu ſimiliter juvenili eſt, capite tecto pelle leonina: qui habitus eſt Macedoniæ regum in nummis. Sedens in altera parte Juppiter, dextra aquilam gerit, imperii ſymbolum.

2
3 *Annus Sabbaticus.*
4
5 *Olymp.* 93. Fœdus Athenienſium hoc anno cum Argivis, diebus xxx. ante Olympia, ſi Thucydidi creditur, libro v. pag. 373. & 379. Olympiade XCIII. Pantænus pictor, Phidiæ frater. Plin. lib. xxxv. ſect. xxxiv.
6
7
8

REGES PERSARUM.

9 *Olymp.* 94. *Inter præcipuos pictores refulſit Apollodorus Athenienſis. XCIV. Olympiade,* Plin. lib. XXXV. ſect. XXXVI.

10 *Annus Sabbaticus.*

11 Annus V. C. 340.

12

13 *Olymp.* 95.

14

15

16 *Zeuxis pictor claret Olympiadis* XCV. *anno quarto ; a quibuſdam falſo in* LXXIX. *Olympiade poſitus. Æqualis ejus Parrhaſius* , Plinius, libro XXXV. ſect. XXXVI.

17 *Olymp.* 96. *Annus Sabbaticus.*

16

19

1 Artaxerxis Mnemonis annus primus.

2 *Olymp.* 97. *Urbis conditæ annus* 350.

3

4

5 *Annus Sabbaticus.*

6 *Olymp.* 98. *Ante Chriſtum annus* 400.

7

8

9

10 *Olymp.* 99.

11

12 *Annus Sabbaticus, Urbis conditæ* 360.

13

14 *Olymp.* 100.

15

16 Plinius libro XXXIII. ſect. V. *Capta eſt Roma* a Gallis *anno* CCCLXIV. Ita MSS. Reg. 4760. 4761. 4762. 4972. & Vatican.

17

E Muſeo D. BAUDELOT, nummus ex ære, minoris moduli, caput juvenile leonina pelle tectum exhibet. In averſa parte, aquila colubrum necat. ΑΜΥΝΤΑ *Amyntæ* regis Macedoniæ. Sunt & ſimiles in Cimelio D. de Wilde, Amſtelodami. Hic obſervanda nominis inflexio eſt. Græci enim Ἀμύντας Ἀμύντα dicunt, non Ἀμύντου: quemadmodum Ἀγρίππας, Ἀγρίππα, non Ἀγρίππου, uti adverſus Antiquitatum Judaïcarum ſcriptorem monuimus, in libro de Nummis Herodiadum; ubi nummi permulti ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΓΡΙΠΠΑ inſcribuntur. Adde & iſtum ex ære magno, in Theſauro Re-

REGES PERSARVM.

gio: ΑΓΡΙΠΠΑΣ ΑΓΡΙΠΠΑ ΚΑΙ ΙΟΥΛΙΑΣ ΥΙΟΣ. Stat togatus, *Agrippa Agrippæ & Juliæ filius:* in parte averſa, capite nudo idem: ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΘΕ .... Lego, Σεβαςοῦ Θεοῦ υἱωνὸς, *Auguſti Divi nepos.* Ionice quidem Herodotus in Caria Ἀμιώτην dicit, & Ἀμιώτεω, de priore Amynta: ab Ἀμιώτης ſcilicet: ut Περδίκκεω a Græco Περδίκκης. At ubi quiſquam vidit Ἀγρίππης, aut Γάλβης, cum ſit utrumque ex æquo Latinæ originis, ab Agrippa & Galba? unde & nummi Græci ΓΑΛΒΑ ſemper & ΑΓΡΙΠΠΑ habent in gignendi caſu. Sic & Ἰέδας Ἰέδα, & alia ſexcenta. Macedoniæ communis uſus ſemper Ἀμιώταν & Ἀμιώτα dixit; ſuſpectis non immerito, qui contra uſum provinciæ & leges artis Grammaticæ ſecus ſcripſerint, extra Ionicas provincias.

18 *Olymp.* 101. Plin. libro VII. ſect. XXXI. *Platoni ſapientiæ antiſtiti Dionyſius tyrannus vittatam navem miſit obviam: ipſe quadrigis albis egredientem in litore excepit.* Idem libro XII. ſect. III. & IV. *Dionyſius prior Siciliæ tyrannus .... circa captæ Urbis ætatem.* Libro III. ſect. XV. *Dionyſius major.* In nummis, ΔΙΟΝΥΣΟΥ, tantum; ſine diademato capite, ſine vocabulo ΒΑΣΙΛΕΩΣ, apud Parutam Nam qui ΔΙΟΝΙΣΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ inſcribuntur, Dionyſii junioris ſunt, poſt Alexandrum Magnum.

19 *Annus Sabbaticus.*

20

21 Plinius libro XVI. ſect. LXXXV. *Anno qui fuit ſine Magiſtratibus, CCCLXIX. Vrbis, ædes Lucinæ condita.* Ita MSS. Reg. 4762 & 4972. Alii tamen quatuor, & Vaticanus, habent CCCCLXIX.

22 *Olymp.* 102. *Urbis conditæ annus* 370.

23

24

25

26 *Olymp.* 103. *Annus Sabbaticus.*

27

28

REGES PERSARVM,

29

30 *Olymp.* 104.

31

32 *Urbis conditæ annus* 380.

33 *Annus Sabbaticus.*

34 *Olymp.* 105.

35

36

37

38 *Olymp.* 106.

39

40 *Annus Sabbaticus.*

41

42 *Olymp.* 107. *Vrbis conditæ annus* 390. *Clari pictores Olympiade* CVII. *Echion & Therimachus.* Plinius libro XXXV. ſect. XXXVI. n. 9.

43

1 Ochi regis Perſarum annus primus.

Plinius, libro 2. ſect. XXVII. *Olympiadis CVII. anno tertio cum rex Philippus Græciam quateret.* Ita MSS. Reg. 74. 191. 4760. 4761. 4763. 4792. cum Vaticanis duobus. Quatiebat Græciam Philippus rex, *in* qua *Græcia* primus poſtea *regnavit* Alexander Philippi F. 1. Machab. I. & VI, 2. hoc eſt, Helladem, in qua Attica & Bœotia; *noſtris Græciam appellatam*, inquit Plinius, libro IV. ſect XI.

2 Hoc tempore regnat in parte Macedoniæ Ptolemæus, a regione cui præerat, dictus Alorites: ſic enim in nummo ſcribitur, in Græcia Goltzii, Tab. XXIX. ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΑΛΩΡΙΤΟΥ. Et apud Plinium, libro IV. ſect. XVII. oppidum *Aloros*, & gens *Aloritæ* in Macedonia. Sic Pyrrhi Epirotæ dicti, a ditione ſcilicet quam obtinebat, nummus inſcriptus eſt, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΥΡΡΟΥ ΗΠΕΙΡΩΤ. Ex quo primum magni erroris arguas ſcriptores eos, qui & Aloriten dictum eſſe Ptolomæum putarunt a ſolo natali, & eundem totius Macedoniæ regem fecerunt. Deinde ſuſpectam eſſe ſeriem regum Macedoniæ, quæ circumfertur, ex eo quoque indicio intelligas.

3 *Olymp.* 108.

4 *Annus Sabbaticus.*

5 Nummi Philippi Macedonis, ΦΙΛΙΠΠΟΥ inſcripti; (quales in Muſeo noſtro habemus; Philippi capite leo-

nina pelle tecto; abſque nomine Βασιλέως;) Philippi vocitabantur, tum ipſius, tum Alexandri ævo, teſte Horatio, libro 2. epiſt. 1. verſu 236. In iis Juppiter ſedens, aquilam (ut videtur) dextra tenet, imperii ſymbolum; quale in nummis Alexandri Magni, aliorumque Macedoniæ regum cernitur. REGES PERSARUM.

9

7 *Olymp.* 109. Plinius libro 2. ſect. XXII. *Olympiade* CVIII. (lege CVIIII, ut in MS. Colbertino 29.) *Vrbis conditæ* CCCXVIII. Ita MSS. omnes, Reg. 191. 4761. 4762. 4763. 4973. cum duobus Vaticanis. Editores, quibus latuit Olympiadum initium a Plinio ſolo recte conſtitui, a reliquis autem ſcriptoribus annis omnino duodecim retardari, repoſuerunt, *Vrbis conditæ* CCCCVIII.

8

9 *Annus Vrbis conditæ* 400. *Ante Chriſtum*, 354.

10

11 *Olymp.* 110. *Annus Sabbaticus.*

12

13 Plinius, libro XXXVI. ſect. VI. pag. 287. *Halicarnaſſi Mauſoli domus Proconneſio marmore exculta eſt, lateritiis parietibus. Is obiit Olympiadis CVI. anno ſecundo, Vrbis Romæ* CCCCIIII. Et pag. 280. *Mauſolo Cariæ regulo, qui obiit Olympiadis centeſimæ ſextæ, anno ſecundo.* Ita MSS. quatuor Reg. At in aliis tribus, & in libris editis, *Olympiadis centeſimæ* tantum. In Vaticanis duobus, *Olympiadis* CIII. *anno ſecundo, Vrbis Romæ anno* CCCCIIII. Apparet hunc locum ab interpolatoribus varie deformatum eſſe; qui Plinianum Olympiadum calculum tentarunt ad vulgarem ſententiam revocare: infelici eventu, ut patet. Lege, *Olympiadis* CX. & omnia ad Plinii mentem veritatemque congruent. Eſt enim hic annus ſecundus Olympiadis CX. uſque ad menſem Julium; idemque Urbis CCCCIV. In Theſauro Regio nummus eſt argenteus, in quo Solis caput, ſine epigraphe. .)(. ΜΑΥΣΩΛΟΣ Juppiter bipennem humero dextro gerit. Nondum βασιλέως nomen in nummis occurrit. Quæ quidem obſervatio ſuadet etiam, non eſſe adeo orbem vetuſtum, ac nonnulli ponunt.

14

15 *Olymp.* cxi.

16

17

18 *Annus Sabbaticus. Vrbis conditæ* 409.

19 *Olymp.* 112. Plinius libro xxxv. pag. 207. de pictoribus : *Omnes ſuperavit Apelles Cous, Olympiade* cxii.

20

21

22

23 *Olymp.* 113. *Urbis conditæ,* 414.

1 Arſes, vel Arogus, Perſis imperat.

2 *Annus Sabbaticus.*

3

ALEXANDER M.

1 *Olymp.* 114. ALEXANDER MAGNVS, in Græcia. Plinius, lib. xxxiv. ſect. xix. ubi de ætate nobilium artificum : *Centeſima quartadecima* Olympiade, *Lyſippus fuit, cum & Alexander Magnus.* Hunc annum eſſe primum Alexandri Magni, ea loquendi forma admonet. Nummi antiqui, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ. Nondum mos obtinuerat, ut quiſquam in orbe rex, ΒΑΣΙΛΕΩΣ in nummis ſuis vocabulum adderet : nec niſi poſt Alexandri Magni obitum mos ille invectus eſt. Qui prius id nominis nummus exhibeat, aut nullus eſt genuinus, aut rarus.

2 Darius Perſis ac Medis imperat.

3 *Urbis conditæ annus* 420.

4

5 *Olymp.* 115. Circa hoc tempus *Alexander Magnus Thebas expugnat.* Plinius lib xxxiv. Sunt autem Bœotiæ Thebæ, ut & Athenæ, in Hellade, ſive Græcia. Tunc videtur a Romanis *legatio ad Alexandrum* miſſa. Plin. libro iii. ſect. ix.

6 *Annus Sabbaticus.*

7

8

9 *Olymp.* 116.

10

11

12

Olymp. 117. V. C. *annus* 430. *Ante Chriſtum.* 324.
Annus Sabbaticus. Alexandri M. in Aſia, 1.

Plinius libro 2. ſect. lxxii. *Nobili apud Arbela magni Alexandri victoria, Luna defeciſſe noctis ſecunda hora prodita eſt; eademque in Sicilia exoriens.* Nihil omnino dici poteſt hac obſer-

obſervatione ſiderali aut accuratius, aut majoris momenti ad rationem temporum ſtatuendam: præterquam quod etiam diſtantiam locorum ac meridianorum optime docet: eſtque adeo ad Geographiam æque atque ad Chronologiam utilis. Ex ea certe efficitur apertiſſime, hoc anno ſuperatum ab Alexandro Darium fuiſſe, menſe Maïo; ejuſdem Alexandri initium regnandi in Aſia, hoc ipſo anno ac menſe collocandum eſſe; & quod ſcriptor ſacer libri primi Machabæorum admonet, annos poſtea duodecim Alexandrum regnaſſe. ALEXANDER M.

Plenilunium verum Pariſiis fuit, die 8. Maii, hora 6. ſerotina, 55′ 34″.

Initium defectionis Pariſiis,		hora 5 27′ 33″
Differentia meridiani Pariſienſis ab Arbelis,		horæ 3 12′ 48″ ex P. Riccioli.
Differentia meridiani a Meſſana Siciliæ,		0 57′ 44″
Initium igitur defectionis Arbelis,		hora 8 40′ 21″
Initium defectionis in Sicilia Meſſanæ,		hora 6 25′ 17″
Medium,	Pariſiis,	hora 7 0 51″
	Arbelis,	hora 10 13′ 39″
	Meſſanæ,	hora 7 57′ 44″
Finis eclipſis,	Pariſiis,	hora 8 34′ 9″
	Arbelis,	hora 11 46′ 57″
	Meſſanæ,	hora 9 31′ 53″
Duratio eclipſis,		horæ 3 6′ 30″
Digiti undecim,		

Arbelis, ubi altitudo poli eſt 35. grad. ex P. Riccioli, Solis occaſus fuit die 8. Maii, hora 6. 44′. 48″. Ergo initium eclipſis, quod fuit hora 8. 40′ 21″ incidit in horam ſecundam noctis, hoc eſt, una hora, 56′ 27′ poſt Solis occaſum, Arbelis. Meſſanæ vero in Sicilia, Solis occaſus, atque adeo Lunæ exortus fuit, hora 6. 50′. cum eſſet Arbelis hora 8 40′ 21″ ſive hora ſecunda noctis. Itaque Luna in defectione erat, cum exoriretur in Sicilia. Nullus autem omnino Lunæ defectus circa hæc tempora potuit hora ſecunda noctis Arbelis contingere, & menſe quidem qui bello foret idoneus, præter iſtum. Hunc autem nos primi indagavimus, obſervavimuſque, admonitu ſacri ſcriptoris libri primi Machabæorum; ut mox dicemus. Quem enim Lunæ defectum ex

ALEXANDER M.

Plutarcho Petavius affert ante annos octo, is ipſius Petavii calculo. ferme ſeſquitertia noctis hora contigit. Itaque nihil certius dici poteſt, quam iſto anno Alexandri de Dario victoriam eſſe collocandam die octava Maii, anno regni ipſius in Græcia duodecimo jam exacto.

Huic porro ſiderum obſervationi Plinianæ longe potior eſt habenda fides, quam quibuſlibet aliis ſcriptoribus; ſuffragante præſertim eidem obſervationi ſcriptoris ſacri calculo; qui poſt victum Darium annos Alexandro Magno duodecim tribuit; ſtatimque ei poſt obitum, ex ipſiuſmet deſignatione, Seleucum, Ptolemæum, ac reliquos ſucceſſiſſe ponit, Æramque Græcorum inde exortam. Cujus quidem ſcriptoris animum calamumque fides docet ita a Deo eſſe gubernatum, ut is aberrare a vero non poſſet. Sic porro evenit, ut Pliniano ſive Olympiadum, ſive defectuum Solis ac Lunæ calculo, Deus ipſe & ſidera patrocinentur; nummique etiam veteres: ut mox viſuri ſumus.

I. Mach.. I. *Et factum eſt, POSTQUAM percuſſit Alexander Philippi Macedo, qui primus regnavit in Græcia, egreſſus de terra Cethim* (hoc eſt, de Macedonia, I. Mach. VIII, 5.) *Darium regem Perſarum & Medorum: conſtituit prælia multa, & obtinuit omnium munitiones, & interfecit reges terræ; & pertranſiit uſque ad fines terræ: & accepit ſpolia multitudinis gentium: & ſiluit terra in conſpectu ejus. Et congregavit virtutem, & exercitum fortem nimis: & exaltatum eſt, & elevatum cor ejus: & obtinuit regiones gentium, & tyrannos, & facti ſunt illi in tributum .... Et regnavit Alexander annis duodecim,* in ditione ſcilicet, ſive Darii, *poſtquam percuſſit* eum, ſive ceterorum regum, quos annis poſtea conſecutis devicit. Notandum eſt enim hoc loco diligenter, dici a ſacro ſcriptore diſerte, *regnaſſe Alexandrum annis duodecim, poſtquam percuſſit Darium.* Nec Chriſtianos dici putem poſſe, qui ſcriptores alios huic anteponant.

Græciam, in qua primus regnavit Alexander, cùm Grotius Aſiam Syriamve interpretatur, quæ Græcis parebat, imperite facit. Hanc enim partem orbis Græciam numquam aut probatus aliquis auctor, aut ſacræ litteræ, ſed Aſiam Sy-

riamve ſemper appellarunt. Et de Græcia illa ſcriptor ſacer loquitur, in qua regnavit Alexander, priuſquam Darium vinceret; quam & Philippus Alexandri pater, ante annos XXXVIII. *quatiebat*, ut in ea, ſi poſſet, regnaret: ita Plinio referente, ut diximus. ALEXANDER M.

2 Alexandri Magni in Aſia annus ſecundus.

Plinius. libro VII ſect. XVII. *Alexandro Magno rege inflammato cupidine animalium naturas noſcendi, delegataque hac commentatione Ariſtoteli, ſummo in omni doctrina viro, aliquot millia hominum in TOTIUS ASIÆ GRÆCIÆQUE tractu parere juſſa,* &c. Poſt victum Darium, cum tota jam illi Aſia, & Græcia tota pareret.

3

4 Plinius, libro XXXIV. pag. 121. Statuas marmoreas, *a Xerxe Perſarum rege captas victa Perſide Athenienſibus remiſit Alexander Magnus.*

5 *Olymp.* 118.

6 E nummis Alexandri Magni, alii ſunt ex argento, ex ære alii. In argenteis quidem litteræ ſubinde numerales occurrunt, ΔΙ, XIV. in Muſeo Domus Profeſſæ noſtræ in hac civitate: ΚΓ, XXIII, cum ſuperpoſitis majoribus litteris ΑΣ, in præclaro numiſmate maximi moduli, e Cimelio D. Abb. FAUVEL, Regii Capellani: ΚΕ, XXV. & Λ, XXX. in nummis e gaza Regia. Numerum tamen annorum Alexandri Magni his litteris minime conſignari affirmant periti harum rerum judices; quibus ultro ſubſcribimus. Itaque inſcriptos Alexandri Magni nomine nummos argenteos prætermittimus, quorum uſus ad Chronologiam nullus eſt. At eſt unus ex minimo ære perelegans, longe alterius formæ, apud V. Clariſſ. D. BAUDELOT: qui nummus Alexandri caput exhibet, leonina pelle tectum, cum litteris ΙΗ. quæ annum ejuſdem XVIII. deſignare creduntur a peritis. Nummi pars averſa clavam habet & pharetram, cum nomine ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

7

8 *Annus Sabbaticus.*

9 *Olymp.* 119.

10

11 *Urbis conditæ annus* 440.

Plinius, libro III. ſect. IX. *Theophraſtus primus exterorum aliqua de Romanis diligentius ſcripſit, Nicodoro Athenienſium magiſtratui, qui fuit Urbis noſtræ CCCCXL anno*

12 *Urbis conditæ annus* 441.

ÆRA GRÆCORUM.

ÆRA GRÆCORUM.

Olymp. 120. V. C. 442. *Ante Chriſtum* 312.

De Alexandro Magno, 1. Mach. 1, 6. *Et poſt hæc decidit in lectum, & cognovit quia moreretur. Et vocavit pueros ſuos nobiles, qui ſecum erant nutriti a juventute: & diviſit illis regnum ſuum, cum adhuc viveret. Et regnavit Alexander annis duodecim, & mortuus eſt.*

Toto hiſtoriæ Machabæorum exordio, Alexander aperte ponitur a devicto Dario duodecim annos regnaſſe: ex Plinio autem, & cæleſti obſervatione liquet, annos ipſos duodecim ante eam victoriam eumdem in Græcia exegiſſe. Hanc nos igitur tantis evicti auctoritatibus Chronologiam ſequimur, & annos omnino XXIV. Alexandro Magno tribuimus: quantumvis e vetuſtis ſcriptoribus alii undecim omnino, aut ad ſummum duodecim dumtaxat eidem adſignent; quorum ſeptem poſt victum Darium in Aſia egerit: obieritque, ut illi ponunt, quo anno victum ab ipſo Darium eclipſis Pliniana demonſtrat; annis duodecim antequam ei Seleucus, Ptolemæus, aliique ſuccederent.

Obiit igitur Alexander menſe Junio, expleto jam anno regni duodecimo in Aſia. Quæ cauſa eſt, quamobrem ſcriptor libri primi Machabæorum annos æræ Græcorum, more Judaïco, a Niſan incipiat; quoniam ab eo Junius apud Judæos vix tertius fere menſis eſt: Græci autem a Septembri, cum ſcriptore libri ſecundi Machabæorum; quoniam cum Græcorum computatione Junius decimus eſſet anni menſis, jam exactus fere annus ille cenſebatur, nec proinde computandus. Cujus diſcriminis cauſam, neque iſtam quidem, neque probabilem aliam afferre poſſunt ii; qui contra ſacrarum litterarum teſtimonium negant Alexandrum Magnum hoc anno obiiſſe.

1. Mach. 1, 9. de Alexandro Magno: *Et obtinuerunt pueri ejus regnum, unuſquiſque in loco ſuo: & impoſuerunt omnes ſibi diademata POST MORTEM EJUS, & filii eorum poſt*

eos annis multis, & multiplicata ſunt mala in terra. Mendacii igitur arguuntur a ſacro ſcriptore ii, qui inter Alexandri initium & Seleuci in Syria regnum ut de ceteris ſileamus, annos duodecim interceſſiſſe ponunt, quos nempe Alexandro detrahunt. ÆRA GRÆCORUM.

De Alexandri ſucceſſoribus, Syriæ tantum & Ægypti reges appellaturi ſumus: quod cum rebus Judæorum, res geſtæ eorum connexæ colligatæque ſunt.

Æram Græcorum (ſic enim longe verius a ſacris ſcriptoribus appellari ſolet, quæ Seleucidarum a vulgo dicitur,) a menſe Tiſri, ſive Septembri, non modo Parthiæ, Arabiæ, & Syriæ reges, in nummis ſuis ſervaverunt: ſed & civitates iſtæ; Antiochia, Apamea, Cyrrhus, Damaſcus, Emeſa, Laodicea ad Libanum, Orthoſia, Palmyra, Sidon, Tyrus, Tripolis. Eſt Arabibus *Terik dhilkarnaim*, Epocha duorum cornuum: duorum utique regnorum, Aſiæ & Ægypti; quæ inſtar gemini cornu, mare mediteraneum complectuntur. Et in ſcriptura ſacra, Dan. VIII. cornua pro regnis ponuntur.

I. SELEVCVS NICATOR Syriæ rex, a menſe Junio: Uxor ejus Stratonice, in marmore Oxonienſi: mater Antiochi Dei & Soteris: non, uti impuri finxere, noverca Soteris. Eadem *Stratonice regina* bis a Plinio appellata.

I. PTOLEMÆVS SOTER, Ægypti rex. Sic enim a Plinio appellatur, libro VII. pag. 105. & in nummis.

2

3 *Annus Sabbaticus.*

4

5 *Olymp.* 121. Arius rex Spartiatarum circa hoc tempus ſcribit ad Oniam ſummum ſacerdotem Judæorum. 1. Mach. XII, 20. Cognationis Lacedæmoniorum cum Judæis adhuc mentio occurrit, 2. Mach. V, 9.

6

7

8

9 *Olymp.* 122. *Vrbis conditæ annus* 450.

Circa hoc tempus Agathocles Siciliæ rex in ſuis nummis inſcripſit, ΑΓΑΘΟΚΛΕΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. In Muſeo noſtro, ex ære mediocri.

ÆRA GRÆCORUM.

10 *Annus Sabbaticus.*

11

12

13 *Olymp.* 123. Plinius libro VII. ſect. LIX. *In Italiam ex Sicilia venere poſt Romam conditam anno* CCCCLIV. *tonſores ... Antea detonſi erant.*

14

15 *Annus Vrbis Romæ* 456. Videtur hoc anno beneficio Senatus P Q R. Pharnaces *regnaſſe primus in Ponto*, ut Plinius loquitur, libro XXXIII. ſect. LIV. Hinc Æra certe deducitur Ponti regum, in nummis Trajani, Hadriani, M. Aurelii, Severi Pii, Alexandri Severi, & Philippi; ut alias, ſi Deus vitam & otium dederit, oſtendemus. Qui præſertim nummus ex ære minimo, in Cimelio D. FOUCAULT, M. Aurelii & L. Veri vultus præfert, cum anno ΘΝΥ, non ſinit ante hunc annum æram inchoari: cum annus ille 459. incidat in annum primum horum Auguſtorum; qui eſt Urbis Romæ 9 4. Anni porro in nummis ſignati ad eos pertinent, quorum vultus aream illam implet, in qua conſignantur anni; atque adeo in hiſce nummis ad Auguſtos quorum capitibus epocha ſubiicitur, referendi ſunt: denotantque proinde, quanto ex tempore Pontus fuerit ſub clientela Populi Romani.

16

17 *Olymp.* 124. *Annus Sabbaticus.*

18

19 *Annus Vrbis conditæ.* 460.

20 Plinius, lib. VII. ſect. LX. *Princeps Romanis ſolarium horologium ſtatuiſſe ante undecim annos, quam cum Pyrrho bellatum eſt, ... L. Papyrius Curſor proditur*: atque adeo annis ipſis CCCCXL. poſtquam horologium ſolarium Hieroſolymis Achaz rex Juda poſuerat.

21 *Olymp.* 125.

22

23

24 *Annus Sabbaticus.*

25 *Olymp.* 126.

26 Plinius libro XI. ſect. LXXI. *L. Poſtumio Albino rege ſacrorum, poſt* CXXVI. *Olympiadem, cum rex Pyrrhus ex Italia diſceſſiſſet.*

27

28

29 *Olymp.* 127. *Annus Vrbis conditæ* 470.

Plinius, lib. XVI. ſect. XV. *Scandula contextam fuiſſe Romam ad Pyrrhi uſque bellum, annis* CCCCLXX. *Cornelius Nepos auctor eſt.* ÆRA GRÆCORUM.

30

31 *Annus Sabbaticus.* Plinius lib. VIII. ſect. VI. *Elephantos Italia primum vidit Pyrrhi regis bello ..... anno Vrbis* CCCCLXVII. *Romæ autem in triumpho, ſeptem annis ad ſuperiorem numerum additis.*

In Cimelio D. FOVCAVLT, nummus argenteus eſt, capite diademato : .)(. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΥΡΡΟΥ ΗΠΕΙΡΩΤ. *Regis Pyrrhi Epirotæ.* Victoria in curru juncto quatuor elephantis, dextra palmam, læva coronam gerit.

32 Nummus antiquus in Theſauro Mauroceni, pag. 14. ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ *Ptolemæi Soteris*, ſive *Servatoris.* Nondum βασιλέως in nummis apponunt Ægypti reges. ΛΒ. Annus XXXII. regni Ptolemæi & Æræ Græcorum. Aquila deinde, imperii ſymbolum, fulmini inſiſtit. Ex parte altera, caput Ptolemæi diadematum. Quot annos poſtea vixerit, nullo certo definiri argumento vel teſte poteſt. Ei Soteris cognomen fuiſſe, ex Plinio quoque diſcimus. Lagi autem F. quod dicitur in Canone ſæpe a nobis appellato, ſive Theonis, ſive Ptolemæi; ſuſpicabitur aliquis fortaſſis, cum Plinio ſit nomen iſtud ignotum, aliiſque ex argumentis, id factum eſſe ab aliquo; qui cum ſequentis Ptolemæi cognomine, quod conſtaret eſſe Φιλαδέλφου, aliud jungere voluerit ex Hebræo ſermone petitum, quod ſententiam efficeret Chriſto Servatori congruentem, & antitheſi quadam illuſtrem, ut alibi diximus: quæ antitheſis nulla ſe offert, ſi Soter & Philadelphus ſimul jungantur. Soteris igitur cognomen eam ob cauſam, auctor Canonis illius, ei Ptolemæo reſervavit, qui eſt ordine octavus: priorem, Lagum, vel Lagi F. appellavit; quoniam Hebraïce לעג *deridere, irridere, ſubſannare* eſt: ut eſſet ex duabus vocibus Λάγου & Φιλαδέλφου iſta ſententia: *Qui deridebit*, vel *ſubſannabit, hic eſt qui fratres amat.* Nam Pſalmo quidem 2, 4. dicitur: *Qui habitat in cælis, irridebit eos: & Dominus ſubſannabit eos.* Hebr. autem 2, 11. *Non*

ÆRA GRÆCORUM. *confunditur fratres eos vocare.* Et quod de Jeremia legitur, 2. Mach. XV, 14. Chriſto apte congruit: *Hic eſt fratrum amator:* ὁ Φιλάδελφος

II. PTOLEMÆVS PHILADELPHVS Ægypti rex.

Olymp. 128. Annus 33. Æræ Græcorum.

Nummus aureus a Seguino vulgatus, pag. 47. quem vidimus, pondo trium aureorum. ΘΕΩΝ. Capita Ptolemæi Soteris, & conjugis, jam *Divorum.* In parte averſa, ΑΔΕΛΦΩΝ Capita pariter Ptolemæi Philadelphi, & Arſinoës ſororis; quam ille in ſocietatem non tori, ut impuri finxerunt, ſed regni, adſciverat. Cave porro legas conjunctim, ut vulgus ſolet, hæc duo vocabula, ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ: quæ inſcriptio in nummo vetere Deli inſulæ, Apollinem & Dianam ſignificat. Nam ΘΕΩΝ ad Divos & poſt obitum conſecratos: ΑΔΕΛΦΩΝ ad vivos tunc adhuc Principes pertinet. Nam monumento Adulitano, quod in falſis tantum membranis extat, narratque perridicula ſane multa, nemo ſapiens fidem adhibeat. Sic in nummo Domitiani apud Patinum, pag. 167. ΔΟΜΙΤΙΑΝΟC CEB. ΔΟΜΙΤΙΑ CEB. *Domitianus Aug.* & *Domitia Auguſta.* Ex altera parte templum eſt, cum epigraphe, ΘΕΩΝ ΣΕΒΑΣΤΩΝ. *Divorum Auguſtorum*; non Domitiani ac Domitiæ, qui in vivis erant; ſed Auguſtorum, qui fuerant poſt obitum conſecrati; Veſpaſiani nimirum, & Titi.

Unanimem ac mutuam fratris cum Arſinoë ſorore concordiam, Φιλαδέλφου cognomen utrique inditum ſignificat. In Cimelio D. FOVCAVLT, nummus argenteus, capite velato..)(. ΑΡΣΙΝΟΗΣ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ. Duplex Cornucopiæ, abundantiam a Ptolemæo & Arſinoë procuratam indicat. Sic alteri Ptolemæo, a pietate erga matrem, Philometoris factum nomen eſt.

De annis porro Ptolemæorum, priorumve Syriæ regum, nihil certi ſtatui poſſe arbitramur. Itaque quos annos hic notamus, niſi ſacrarum litterarum, nummorumve antiquorum, aut denique Plinii auctoritate ſit communitum, ne ii pro definitis certisque habeantur.

Olymp.

ÆRA GRÆCORUM.

34

35

36

37 *Olymp.* 129.

Nonniſi poſt Alexandri Magni tempora vixit Amaſtris regina, cujus nummum Spanhemius delineavit, pag. 464. ΑΜΑΣΤΡΙΟΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ. Sic Herodotus lib. VII. pag. 463. habet Ionice Ἀμήστριος. Unde *Amaſtrianus*, ut a Σάρδις, Σάρδιος, Σαρδιανὸς: Τράλλις, Τράλλιος, Τραλλιανὸς: Φάσις, Φάσιος, Φασιανός. Suſpectus igitur ſcriptor, qui habet Ἀμάστριος ϗ Ἀμάστριδος.

38 *Annus Sabbaticus.*

39 *Annus Urbis conditæ* CCCCLXXX.

40

41 *Olymp.* 130.

Circa hoc tempus, *Simon Oniæ filius, Sacerdos magnus*; cujus eſt maxima laus in libro Eccleſiaſtici, cap. L.

42

43

44 Plinius, libro XXXIII. ſect. XIII. *Argentum ſignatum eſt anno Urbis* CCCCLXXXV. *Q. O. C. Fabio Coſ. quinque annis ante primum bellum Punicum.*

45 *Olymp.* 131. *Annus Sabbaticus.*

46

47

48 BELLVM PVNICVM PRIMVM. Vide annum V. C. CCCCLXXXV. & DCVIII.

49 *Olymp.* 132. *Anno* V. C. CCCCXC. Plinius, lib. VII. *Hierone Siciliæ rege devicto:* cujus nummi vulgares ac triti, ΙΕΡΩΝΟΣ inſcripti ſunt.

50

51

52 *Annus Sabbaticus.*

Aradiorum æra hoc anno menſe Septembri incipit; ex quo ſe, excuſſo regum Syriæ jugo, in libertatem vindicarunt, atque in clientelam populi Romani contulerunt. Quam quidem clientelam, ignotam ſcriptoribus rerum Romanarum, nummi veteres prædicant. Hi nimirum:

In gaza Regia, nummus argenteus; in quo turritum caput, Genius urbis Aradi eſt: tum ΑΡΑΔΙΩΝ. ΑΣ. ΕϚΡ. *Ara-*

ÆRA GRÆCORVM. *diorum aſyli*, ſive civitatis ſacroſanctæ & inviolatæ, nummus: *anno* CXCV. qui iniit menſe Septembri, anni V. C. DCLXXXVIII. Nullum in Aradiorum nummis reperias aut nomen, aut vultum regum Syriæ, ex quo ſe in libertatem (ut diximus) adſerüit, commendans ſe clientelæ populi Romani. Tyriorum e diverſo ac Sidoniorum nummi plurimi, nomina vultuſque Regum Syriæ exhibent, cum æra regum Græcorum. Hinc fit, ut dum Romani ſuis litteris Judæos commendant regibus oppidiſque liberis, clientibus ſuis, I. Mach. XV, 22, 23. *& in Aradum, & in Rhodum*, alioque litteras mittant; ad Tyrum non mittant, aut Sidonem. Aradiorum gens antiqua & potens, appellata etiam a Moſe, Gen. X, 18. deinde & ab Ezechiele, XXVII, 8. & 11.

Apud Patinum, pag. 166. Domitiani Imp. nummus cum epigraphe, ΑΡΑΔΙΩΝ. ΒΜΤ. *Aradiorum* nummus: *anno* CCCXLII. quo clientes populi Romani Aradii, novo Imperatori imperium gratulantur. Eſt enim ille annus iniens menſe Septembri, æræ Chriſtianæ LXXXI. quo Domitianus imperium capeſſivit: Urbis Romæ DCCCXXXIIII. In alio legitur, ΑΡΑΔΙΩΝ. ΒΝΤ. *Anno* CCCLII. nempe poſt decennium. Alius apud P. JOBERT; in quo caput Iſidis: appoſito ad latus Domitiani capite laureato, minoris moduli: .)(. Bos cornupeta: infra: ΑΡΑΔΙΩΝ. Supra, ΕΝΤ. Anno CCCLV. qui Urbis Romæ DCCCXLVII. menſe Septembri.

In gaza Regia, nummus Trajani, ex ære mediocri: ΑΡΑΔΙΩΝ. ΕΞΤ. *Anno* CCCLXV. qui iniit menſe Septembri, anni æræ Chriſtianæ CIV. Urbis Romæ DCCCLVII. Trajani VII. Bos ibi decurrens, ſymbolum eſt agri pecore & paſcuis abundantis. In antica nummi area, ſine epigraphe, caput muliebre velatum, Genius urbis Aradiorum eſt; cui velamen, inſigne libertatis eſt. Juxta, appoſitum caput alterum eſt, minoris moduli, laureatum: Trajani utique: qui vel iſta effigiei ſuæ exiguitate teſtatur, nullum ſe jus in Aradios affectare, nihil velle de libertate detrahere. Alius ejuſdem Trajani, apud D. FOVCAVLT: ΑΥΤΟΚΡ. ΝΕΡ. ΤΡΑΙΑΝ. ΑΡΙCΤ. ΓΕΡΜ. ΔΑΚ. *Imp. Nerva Trajanus Optimus, Germanicus, Dacicus*: nondum Parthicus. ΑΡΑΔΙΩΝ. ΔΟΤ. *Anno* CCCLXXXIV. qui incipit a Septembri, æræ Chriſtianæ CXIII.

Urbis conditæ DCCCLXVI. Alius e Cimelio Mediceo ; ΑΥΤ. ΤΡΑΙΑΝΟC ΑΡΙCΤ. ΚΑΙC CΕΒ. ΓΕΡ. ΔΑΚ. ΠΑΡΘ. In altera parte : ΑΡΑΔΙΩΝ ΔΟΥ. Annus CCCCLXXIV. currens anno Chriſti CXIIII. uſque ad Septembrem : V. C. DCCCLXVII. cum jam Trajanus circa Martium , victoria de Parthis relata, Parthicus eſſet appellatus. Alius demum, e Cimelio D. FOVCAVLT, habet ΑΡΑΔΙΩΝ. ΕΟΥ. *Anno* CCCLXXV. cuſus nimirum menſe Septembri ejuſdem anni. ÆRA GRÆCORUM.

In gaza Regia : ΑΝΤΩΝΙΝΟC ΚΑΙ ΟΥΗΡΟC CΕΒΑCΤΟΙ. M. Aurelii & L. Veri adverſa capita & laureata. .)(. ΑΡΑΔΙΩΝ. ΑΚΥ. non (ut alii legunt) Ε. ΑΚΥ. *Annus* CCCCXXI. quo imperium Auguſti duo ſuſcepere : Chriſti, CLXI. Urbis Romæ DCCCCXIIII. Septembri annus Aradiorum incipit.

Ibidem , non Elagabali, (ut quibuſdam viſum eſt) ſed Caracallæ , ut vulgo appellatur : ΑΥ. Κ. Μ. ΑΥΡ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟC.)(. ΑΡΑΔΙΩΝ. Ε. ΖΟΥ, *Aradiorum* nummus : ἔτους *anno* CCCCLXXVII. qui menſe Septembri iniit, anno Chriſti CCXVI. Urbis Romæ DCCCCLXIX. Antonino Severi F. non ante ſequentem annum defuncto.

Quam in multis capitibus, magnique in hoc genere momenti, diſcrepemus ab iis, qui ſunt in hoc argumento verſati, animadvertent ii qui utraque contulerint.

Olymp. 133. *Æra Græcorum*, 53.
Annus Æræ Græcorum, 54.

Nummus antiquus, e Theſauro Mauroceni, pag. 14. Caput diadematum Ptolemæi Philadelphi : .)(. ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. L. ΝΔ. Hoc eſt, λυκάβαντος, *anno* ΝΔ. æræ Græcorum. Aquila, imperii ſymbolum : ut in Ezechiele, cap. XVII.

E Muſeo noſtro nummus argenteus , majoris moduli , in quo caput Jovis laureatum , ut in nummis Antiochenorum plurimis. In altera nummi ſuperficie, Pallas cum clypeo , in quadrigis elephantorum. Supra , ancora : ſymbolum imperii maris. Epigraphe : ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΕΛΕΥΚΟΥ. ΔΝ. *Annus* LIIII. Græcorum. Plus vero nummo probatæ antiquitatis ac fabricæ , quam hiſtoricis ſexcentis , qui nihil niſi priorum ante ſe ſcripta fabulaſque deſcribunt , habendum fidei eſt.

ÆRA GRÆCORUM. Hunc nummum & alii ante nos delinearunt, nobis eum ultro offerentibus; ſed litteras ii numerales, vel non perſpexerunt, vel diſſimularunt. Hinc autem intelligitur, tempora regum Syriæ, ab hoc anno uſque ad Antiochum Epiphanem, cujus ſacræ litteræ meminerunt, valde eſſe incerta: ſiquidem qui de his temporibus circumferuntur hiſtorici, pugnant ii cum nummo vetere indubitatæ fidei, ut eſt eximiæ raritatis.

II. ANTIOCHUS SOTER, Syriæ rex.

Antiochum Soterem Seleuci F. ſimul cum patre regnaſſe, cum hic in ſenium vergeret, nobis videmur ex Plinii verbis colligere, libro. 2. ſect. LXVII. ubi de Oceano: *Pars tota vergens in Caſpium mare, pernavigata eſt Macedonum armis. Seleuco atque Antiocho regnantibus, qui & Seleucida atque Antiochida ab ipſis appellari voluere.* Et libro VI. ſect. XVIII. ubi de amne Jaxarte; *Tranſcendit eum amnem Demódamas, Seleuci & Antiochi regum dux.* Et ſect. XXI ubi de India: *Etenim*, inquit, *patefacta eſt non modo Alexandri Magni armis, regumque qui ei ſucceſſere; circumvectis etiam in Hyrcanium mare & Caſpium Seleuco & Antiocho, præfectoque claſſis eorum Patrocle.* Una claſſis amborum, una amnis trajectio, una circumvectio duorum regum, ambos ſimul regnaſſe demonſtrat. Patroclem hunc ipſum præfectum claſſis Ptolemæi Lagi (ut appellat) in Ægypto, quo jure faciat Pauſanias, libro I. in Atticis; an ut diſſentientem a ſe Plinium reddat ſuſpectum; alii viderint. *Nicatorem Seleucum* a Ptolemæo Ceranno interfectum fuiſſe, Plinius eſt auctor, lib. VI. ſect. XII.

Regum Syriæ hic vulgo canon circumfertur:

1.	Seleucus Nicator, annis	30.
2.	Antiochus Soter,	21.
3.	Antiochus Θεὸς,	15.
4.	Seleucus Callinicus,	20.
5.	Seleucus Ceraunus,	3.
6.	Antiochus Magnus,	37.
7.	Seleucus Philopator,	12.
8.	Antiochus Epiphanes, qui templum Hieroſolymitanum ſpoliavit.	

Antiocho Magno Euſebius (ut viri eruditi aiunt,) annos tantum 36. tribuit: at Polybius, Appianus, Sulpicius Severus, annos 37. Omnium calculus pugnat cum ſacra ſcriptura: nam prior ſumma efficit annos 138. poſterior 137. ex quo ſequitur initium Antiochi Epiphanis cadere in annum 139. vel 138. quem conſtat ex ſacris litteris regnare cœpiſſe anno CXXXVII. Græcorum.

Sed & huic regum Canoni Plinius adverſatur, libro VI. ſect. XXXI. ubi quintus regum Antiochus appellatur. *Charax oppidum*, inquit,

conditum eſt primum ab Alexandro Magno .... Poſtea Antiochus reſtituit QUINTUS REGUM. Expungendus igitur ex hoc indiculo alteruter e Seleucis duobus videtur: ſive qui Callinicus nimirum dictus eſt, ſive qui Ceraunus. ÆRA GRÆCORUM.

Idem præterea Plinius, libro XXIX. de Eraſiſtrato medico, Ariſtotelis filia genito: *Hic Antiocho rege ſanato, centum talentis donatus eſt a rege Ptolemæo filio ejus.* Antiochum priorem, ſive Soterem, ætas Eraſiſtrati cogit intelligi. Hic igitur & regni ſocium & heredem habuit filium Ptolemæum; de quo apud ceteros ſcriptores nihildum reperimus. Sic regni conſortem cum patre Seleuco fuiſſe Antiochum ipſum proxime vidimus: quo de conſortio altum pariter apud eoſdem ſilentium eſt. Præterea in Marmore Oxonienſi, pag. 1. unus idemque eſt ὁ Θεὸς καὶ Σωτὴρ Ἀντίοχος. Perperam igitur ex uno duo confinguntur, & alter ab altero his nominibus diſcriminatur in iſto Canone Syriæ regum: qui ob eas cauſas hunc in modum refingendus videtur:

1. Seleucus Nicator.
2. Antiochus Seleuci F.
3. Ptolemæus Antiochi F.
4. Seleucus Ptolemæi frater.
5. Antiochus, Seleuci F. Magnus appellatus a Plinio, in fine libri XX. & 1. Mach. VIII, 6.
6. Seleucus cum Laodice matre, Antiochi F.
7. Antiochus Epiphanes, Antiochi Magni F. Templi Hieroſolymitani violator.

Ceteri ſatis deinde tum ex ſacris litteris, tum ex nummis veteribus dignoſcuntur.

Æra Græcorum annus 55.

III PTOLEMÆVS Syriæ rex.

56 *Annus 56. æræ Græcorum.*
57 *Olymp. 134.*
58
59 *Vrbis Romæ annus 500. Annus Sabbaticus.*
60
61 *Olymp. 135.*
62
63
64 Plinius libro 2. ſect. LXXXIX. *Inter Cycladas, Olympiadis CXXXV. anno quarto, Thera & Theraſia* inſulæ enatæ ſunt. Ita MS. Vatican.

IV. SELEVCVS Syriæ rex, Antiochi Dei & Soteris filius, ex marmore Oxonienſi. Hujus, circa hæc tempora videntur initia collocanda. Ad eum pertinent nummi omnes, qui ſunt inſcripti ſimpliciter, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΕΛΕ-

ÆRA GRÆCORUM.

ΥΚΟΥ: tametſi hos nonnemo, abſque ullo probabili argumento, in tres Seleucos partitur.

65 *Olymp.* 136.
66 *Annus Sabbaticus.*
67
68
69 *Olymp.* 137. *Vrbis conditæ annus* 510.
70
71
72
73 *Olymp* 138. *Annus Sabbaticus.*
74 III. PTOLEMÆVS EVERGETES rex Ægypti.

Hunc Ptolemæum Evergeten appellamus cum vulgo: quamquam ejus rei nullus ſe nobis offert ſatis certus auctor.

75
76 In Cimelio D. FOVCAVLT, nummus ex ære mediocri, peritorum judicio, huic Ptolemæo tribuitur: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ Aquila cum loto, imperii in Ægypto ſymbolum. Infra, E ΥΛ. quibus litteris ſi quis putet exprimi, ἔτȣς υλʹ. *anno* CCCCXXX. initium æræ fuit primus Pſammitichi regis Ægypti annus, Urbis Romæ LXXXVII. quod fortaſſis non abludit a vero: quoniam (ut ibi diximus) tunc primus ille ibi Monarchiæ ac novæ dynaſtiæ princeps & auctor Pſammitichus fuit.

77 *Olymp.* 139.
78
79 *Annus Vrbis conditæ* 520.
80 *Annus Sabbaticus.*
81 *Olymp.* 140.
82 Circiter hoc tempus, ut noſtra quidem conjectura eſt, id contigit quod narratur, 2. Mach. VIII, 20.

83
84
85 *Olymp.* 141.
86
87 *Annus Sabbaticus.*
88
89 *Olymp.* 142. *Vrbis conditæ* 530.
90
91

92 IV. PTOLEMÆVS PHILOPATOR, rex Ægypti. Plinius libro VII. ſect. LVII. *Ptolemæum Philopatorem, qui Tryphon cognominatus eſt.* ÆRA GRÆCORUM.

93

94 *Annus Sabbaticus* Plinius lib. XXIX. ſect. VI. *Primus e medicis venit Romam Peloponneſo Archagathus, L. Æmilio, M. Livio Coſſ. anno Vrbis* DXXXV. *eique jus Quiritium datum.*

95

96

97 *Olymp.* 144.

98

99 *Urbis conditæ annus* 540.

100 V. ANTIOCHVS MAGNVS, Syriæ rex.

01 *Olymp.* 145. *Annus Sabbaticus.*

02

03

04

105 *Olymp.* 146.

106

107

08 *Annus Sabbaticus.*

Hoc fere tempore, etſi aliter ſcriptores rerum Romanarum ſtatuunt, *Romani regionem Indorum, & Medos, & Lydos de optimis regionibus eorum,* obtinuerunt, *& acceptas eas ab eis, dederunt Eumeni regi.* I. Mach. VIII, 8. Nam quia hoc *audivit Judas* Machabæus, I. Mach. VIII, I. neceſſe eſt profecto non prius contigiſſe. Grotius corruptis hoc loco (ut arbitratur) vitiatiſque ſacris codicibus Livium anteponit; in quem cadere ſcilicet tale vitium non potuerit. *Potuitne*, inquit, *homo Judæus ignorare, ſuo tempore neque Mediam, neque Indiam, fuiſſe Romanorum, aut Eumenis ſucceſſorum? Omnino exſcriptorum eſt vitium; ac legendum,* καὶ χώραν τὴν Ἰωνίαν ϗ Μυσίαν ϗ Λυδίαν. *Hæc enim Eumeni data videas apud Livium* XXXVIII. *In Ionia enim Epheſus & Tralles.* At ego non Livio, ſed Spiritui ſancto credo dicenti *regionem Indorum* a Romanis Eumeni datam. Quos vero hic Indos aio? quam Indiam? Quæ alio nomine Caria dicta eſt, Aſiæ minoris regio fertiliſſima, quæ ad meridiem Epheſo ſubjacet, & Ioniæ. Hanc regionem Eumeni conceſſam, cum ſacer ſcriptor affirmet, vel ſi centum Livii Polybiique hanc rem non prodiderint, nihilominus credo. Cares autem Indos ali-

ÆRA GRÆCORUM.

quando appellatos eſſe ex Plinio colligimus : qui libro v. ſect. xxix. Cariam deſcribens, & amnes quibus alluitur; *Amnis INDVS*, inquit, *in Cybiratarum jugis ortus, recipit ſexaginta perennes fluvios, torrentes vero amplius centum.* Quod ſi ab Indo amne major India nomen habet; quid vetat & Cares vetuſta appellatione pariter Indos fuiſſe nuncupatos ab amne cognomine, præſertim tam nobili? Etiamſi mille Strabonibus vel Ptolemæis id prorſus latuerit, tamen Plinio id aperte ſatis indicanti quis fidem abroget, præſertim affirmante ſacro ſcriptore? Si amni huic Indo alterum nomen Κάλβιν fuiſſe, creditur Straboni, Livio, ac Ptolemæo: cur non & Cariæ nomen alterum Indiæ fuiſſe ab eo amne, ſcriptori ſacro creditur? Medos quoque vel Mædos agnoſcit Plinius in parte Thraciæ, libro iv. Quidni & alii cognomines in parte Phrygiæ Lydiæve exſtiterint; præſertim ex quo Medi, duce Cyro, eo tractu omni potiti ſunt, poſt Crœſum devictum? Quid ſi Midæos e Phrygia intelligamus, appellatos a Plinio, lib. v. pag. 595. & in nummo Antonii, Severi F. ΜΙΔΑΕΩΝ?

109 *Olymp. 147. Urbis conditæ annus 550.*

110

111

112

113 *Olymp. 148.*

114

115 *Annus Sabbaticus.*

116

117 *Olymp. 149.*

Apud Vaillant. in hiſtoria Regum Syriæ, pag. 150. nummus ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ. ΡΙΖ. *Annus* CXVII. æræ Græcorum, iniens menſe Septembri.

118

119 *Urbis conditæ annus. 560.*

120

121 *Olymp. 150.*

122 *Annus Sabbaticus.*

123 Romani *Antiochum Magnum regem Aſiæ, qui eis pugnam intulerat, habens centum viginti elephantos, & equitatum, & currus, & exercitum magnum valde, contritum ab iis .... ceperunt eum vivum, & ſtatuerunt ei, ut daret obſides,*

ſid

ipſe, & qui regnarent poſt ipſum, tributum magnum, & daret obſides, & conſtitutum. I. Mach. VIII, 6. Improprie locutum eſſe ſcriptorem ſacrum, audet dicere Grotius, & qui cum eo plus Polybio credunt & Græciæ mendaci, quam Deo loquenti. Quis ſibi hoc loco temperet, quin exclamet: *Obſtupeſcite cæli ſuper hoc. Duo enim mala fecit populus meus. Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt ſibi ciſternas, ciſternas diſſipatas?* ÆRA GRÆCORUM.

124 Plinius, lib. XIII. ſect. V. *Antiocho rege, Aſiaque devictis, Vrbis anno* DLXV. Et lib. XXXIII. ſect. LIII. *Aſia primum devicta . . . anno conditæ Vrbis.* DLXV.

125 *Olymp.* 151.

126 Plinius, lib. XXXIV. ſect. VIII. *Cn. Manlius Aſia devicta triumphum duxit, Vrbis anno* DLXVII.

VI. SELEVCVS Syriæ rex, Antiochi Magni F.

Circiter hunc annum Antiocho Syriæ rege necato, Laodice conjux adminiſtrationem regni aſtu ſuſcepit, cum Seleuco adhuc adoleſcente. Plinius, lib. VII. ſect. X. de Antiocho: *Antiocho regi Syriæ e plebe nomine* ARTEMON *in tantum ſimilis fuit, ut Laodice conjux regia, necato jam Antiocho, mimum per eum commendationis regnique ſucceſſionis peregerit.*

In Theſauro Regio, & apud D. Abb. FAUVEL, nummus argenteus, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΕΛΕΥΚΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ. *Regis Seleuci Illuſtris Victorioſi.* ΖΗ. Zelitæ, in Cappadocia: ubi Zela, apud Plinium, libro VI. ſect. III.

127

128

129

130 *Olymp* 152. *Annus Sabbaticus.* V. C. *annus* 570.

In Cimelio D. FOVCAVLT, nummus ex ære mediocri: capite diademato, annorum fere XXX .)(. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΡΕΤΟΥ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ. *Regis Aretæ amici Græcorum.* Victoria turrito capite, dextra coronam, læva palmam gerit. Latere dextro, ΑΡ. Annus Græcorum, & idem Arabum, CXXX. De Areta rege dicemus inferius, ad annum 160. Quoniam fit ab ἀρετὴ *virtus*, Ionice Ἀρέτης; tunc habet in gignendi caſu, Ἀρέτου. Quod ſi Doricum fiat, Ἀρέτας; non habet tunc, niſi

ÆRA GRÆCORUM.

Ἀρέζα, ut anno Græcorum 160. viſuri ſumus. At Ἀγρίππας, quoniam ex Latino *Agrippa* eſt, & ſemper neceſſe eſt eſſe Dorica forma, pariter Ἀγρίππα inflectitur in gignendi caſu; quemadmodum & in nummis ſemper ſcribitur, & in ſacris libris: nec poteſt aliter citra ſolœcum: nihilo certe magis, quam Θωμᾶς poteſt inflecti Θωμοῦ, vel Θευδᾶς, Θευδοῦ.

131

132 V. PTOLEMÆUS PHILOMETOR, Ægypti rex.

In Cimelio D. FOUCAULT, nummus argenteus, ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. L. A. *Anno primo.* ΠΑ. *Paphi:* quod inſulæ Cypri oppidum eſt, Ægyptiacæ tunc ditionis: 2. Mach. x, 13.

Olymp. 153.

133 In eodem Cimelio: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. L. B. *Anno ſecundo.* ΠΑ. ut proxime.

134 I. Mach. III, I. *Cum ſancta civitas habitaretur in omni pace, leges etiam adhuc optime cuſtodirentur, propter ONIÆ Pontificis pietatem, & animos odio habentes mala: fiebat ut & ipſi reges & principes locum ſummo honore dignum ducerent, & templum magnis muneribus illuſtrarent: ita ut Seleucus Aſiæ rex de redditibus ſuis præſtaret omnes ſumptus ad miniſterium ſacrificiorum pertinentes.* Miſit tamen hoc ipſo anuo Heliodorum, ad diripiendos templi theſauros.

Annus æræ Græcorum, 135.

In Cimelio Regio, & D. FOUCAULT, nummus ex ære mediocri, ΤΥΡΟΥ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ. *Tyri ſacræ Metropolis.* ΕΛΡ. Annus Græcorum CXXXV. iniens a Septembri hujus anni. Metropolis Tyrus appellatur; non quo ſenſu Plinius admonet: libro V. *Tyrus quondam inſula .... olim PARTU clara, urbibus GENITIS, Lepti, Utica, & illa Romani imperii æmula, terrarum orbis avida, Carthagine; etiam Gadibus extra orbem conditis:* ſed quod primaria ſedes

juriſdictionis in eo tractu Tyrus eſſet, ut in Palæſtina poſtea Cæſarea, Act. xxv, 1. Nam pars antica nummi caput turritum ac velatum exhibet, ſymbolum liberæ civitatis ac primariæ, quo convenire minora oppida illius juriſdictionis oporteret. Sic in nummo, quem Seguinus exhibet, pag. 12. HIPPONE : Dea ſtolata roſam læva tenet : .)(. LIBERA. Caput velatum, ubi non Dea Libera, aut Dea Hippone, ſed Genius civitatis, & libertas ejuſdem, atque αὐτοκεφαλία exprimitur. Legendum eſt enim continuata oratione, *Hippone libera.* Sic in ejuſdem operis nummis duobus, CAPΔIC & CAPΔIANΩN, caput velatum Sardianam Juriſdictionem ſignificat, cujus Plinius meminit, lib. v. ſect. xxx. Erat ergo Tyrus metropolis *Phœnicis*, cujus cum Cœleſyria dux erat Apollonius, 2. Mach. IV, 4. & Philippus, VIII, 8. ÆRA GRÆCORUM.

Circa hoc tempus Gallia Narbonenſis a Romanis noſtra quidem ſententia, vectigalis facta eſt. Nam de ea parte Galatiæ Europææ intelligendus videtur ſacer ſcriptor, 1. Mach. VIII. qui locus nunc obiter recitandus eſt. *Et audivit Judas nomen Romanorum .... prælia eorum, & virtutes bonas, quas fecerunt in GALATIA, quia obtinuerunt eos, & duxerunt ſub tributum : & quanta fecerunt in regione Hiſpaniæ, & quod in poteſtatem redegerunt metalla argenti & auri .... & Philippum, & Perſen, ... contriverunt in bello .... Et Antiochum magnum regem Aſiæ .... contritum ab eis .... Et regionem Indorum, & Medos, & Lydos .... dederunt Eumeni regi : & quia qui erant apud Helladam &c.* Primo, nihil hac ſerie perturbatius dici videtur, ſi a Galatia Aſiæ ad Hiſpaniam ſit ſubito deſcenſus : nihil e diverſo ordinatius, ſi a noſtra Gallia. Deinde Galatiam Aſiaticam nemo etiam ſcriptor rerum Romanarum, Græcus Latinuſve, prodidit factam eſſe his temporibus vel minima ex parte vectigalem : nedum quod Romani *obtinuerint* Galatas. Nihil igitur cogit hic Galatas Aſiæ accipi potius, quam Europæ. His adde ea, quæ de Cæſare dicturi ſumus ad annum Urbis conditæ DCCIX.

Æræ Græcorum annus 136.

Annus Sabbaticus.

Apud Vaillant. pag. 159. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΕΛΕΥΚΟΥ cum tri-

ÆRA GRÆCORUM. remi & litteris ϛAP. quibus annus Græcorum CXXXVI. deſignatur.

In Cimelio D. FOUCAULT, nummus argenteus, ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. L. E. *Anno quinto.* KI. *Citii*, quod inſulæ Cypri oppidum eſt, apud Plinium, lib. v. pag 614. Alius ibidem, L. E. ΠΑ. *Paphi*, in eadem inſula.

Æra Græcorum annus 137. *Olymp.* 154.

VII. ANTIOCHUS EPIPHANES, rex Syriæ.

In Hiſtoriis Arabice ſcriptis, (quæ ſunt pleræque recentes, & ab improbis hominibus confictæ,) initia Antiochi Epiphanis ponuntur annis xx. prius, quam nummi prodant & ſacræ litteræ.

I. Mach. I, II. de Græcis Syriæ regibus: *Et exiit ex eis radix peccatrix, Antiochus Illuſtris, filius Antiochi regis,* (Antiochi Magni, I. Mach. VIII, 7.) *qui fuerat Romæ obſes: & regnavit in anno centeſimo trigeſimo ſeptimo regni Græcorum.* Qui hic *Illuſtris*, idem inferius, I. Mach. x, I. & 2. Mach. 2. *Nobilis* appellatur. In Cimelio Regio, nummus ex ære mediocri: in muſeo noſtro ex ære magno ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ Alibi: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ: & ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΘΕΟΥ. Θεὸς in his nummis, & ΘΕΑ, nihil aliud ſignificat quam ortum ex parentibus poſt obitum in divos relatis.

2 Mach. IV, 7. *Poſt Seleuci vitæ exceſſum, cum ſuſcepiſſet regnum Antiochus, qui Nobilis appellabatur, ambiebat Iaſon frater Oniæ ſummum ſacerdotium: adito rege, promittens ei argenti talenta trecenta ſexaginta, & ex redditibus aliis talenta octoginta. Super hæc promittebat & alia centum quinquaginta, ſi poteſtati ejus concederetur gymnaſium & ephebium ſibi conſtituere, & eos qui in Hieroſolymis erant Antiochenos ſcribere. Quod cum rex annuiſſet, & obtinuiſſet Principatum,* factus ſcilicet Princeps ſacerdotum, *ſtatim ad gentilem ritum contribules ſuos transferre cœpit.*

Eos qui in Hieroſolymis erant Antiochenos ſcribere, fuit dare jus civitatis Antiochenæ Hieroſolymitanis: quod jus Ptolemaïtis conceſſum ſignificari in nummo vetere alterius Antiochi, ex hoc Machabæorum loco diſcimus; cui viciſſim lu-

cem nummus affert. Eſt hic e Muſeo noſtro, ex ære mediocri: ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΤΩΝ ΕΝ ΠΤΟΛΕΜΑΙΔΙ. Quod fuit *eos qui Ptolemaïde erant, Antiochenos ſcribere.* Sic ii qui erant Edeſſæ, ſcripti ſunt Antiocheni, in alio nummo e gaza Regia, ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΚΑΛΛΙΡΟΗΝ, Plinio interprete, libro v. ſect. XXI. *Arabia habet Edeſſam, quæ quondam Antiochia dicebatur, Callirhoën a fonte nominatam.* ÆRA GRÆCORUM.

Æræ Græcorum annus 138.

In Theſauro Regio, nummus argenteus, ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ L. Ξ. ΠΑ. *Anno ſeptimo. Paphi.*

Ptolemæi Philometoris regis Ægypti tutorem (ut videtur) ac regni adminiſtratorem ſe gerebat Syriæ rex Antiochus: ſed primates, ſive regni proceres Antiochum ab adminiſtatione ea arcebant. Quod quidem tradi arbitramur a ſacro ſcriptore, 2. Mach. IV, 21.

2. Mach. IV, 18. *Cum autem quinquennalis agon Tyri celebraretur, & rex præſens eſſet, miſit Iaſon facinoroſus didrachmas trecentas in ſacrificium Herculis.* Quinquennalis agon Tyri celebratur, pro felice adventu Antiochi: ſicuti multo poſt, Hadriani Aug. anno XI. XII. XIII. XIV. XV. quinquennalem pariter agonem Gazæ celebratum ineuntibus ſecundis ejus decennalibus, nummi Græci repræſentant; ut inferius dicturi ſumus.

|139| *Annus Vrbis conditæ.* 580.

|140| *Piſtores Romæ non fuere ad Perſicum uſque bellum, annis ab Urbe condita ſuper* DLXXX. *Ipſi panem faciebant Quirites.* Plin. libro XVIII. ſect. XXVIII.

De bello cum Philippo & Perſeo Macedoniæ regibus geſto a Romanis, vide 1. Mach. VIII, 5. & Plinium multis locis. In Cimelio D. FOUCAULT, nummus argenteus, capite diademato. .)(. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΕΡΣΕΩΣ. Aquila inſiſtit fulmini.

Ibidem nummus maximi moduli argenteus, ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. L. Θ. *Anno nono.* ΠΑ. *Paphi.*

FINIS LXII. HEBDOMADUM DANIELIS.

Æræ Græcorum annus 141. *Olymp.* 155.

Plinius lib. xxxiv. de arte ſtatuaria: *Ceſſavit deinde ars, ac rurſus Olympiade centeſima quinquageſima quinta revixit.*

2. Mach. iv, 23. *Poſt triennii tempus*, anno Antiochi quarto currente, Menelao ſacerdotium a rege Antiocho datur, Iaſone dejecto. De tribu ille Benjamin fuit, Simonis frater, 2. Mach. iii, 4. & iv, 23. Credat deinde Catholicus quiſquam Antiquitatum Judaïcarum conditori potius, quam loquenti Deo: dum ille Menelaum Iaſonis fratrem facit, & in ſacerdotalem familiam adſerit, libro xi. cap vi. Paulo poſt Menelaus pariter ſacerdotio amovetur; eo quod promiſſam regni pecuniam non ſolveret: *ſuccedente Lyſimacho fratre ſuo.* 2. Mach. iv, 29.

Antiochus rebellantes Cilicas ſedat. 2. Mach. iv, 30.

Æræ Græcorum annus 142.

Onias, qui ſummus ſacerdos ante annos ſex fuerat, *Antiochiæ ſecus Daphnem*: ubi tuto loco ſe continebat, interficitur ab Andronico, qui eum aſtu *de aſylo* retraxerat. 2. Mach. iv, 33. In nummo e gaza Regia, ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΔΑΦΝΗΝ. Non videtur Antiochia ipſa eſſe, ſed ſuburbanum; cujus incolæ hoc in nummo cives Antiocheni appellantur.

Onias ſummus ſacerdos, poſt lxii. hebdomadas interfectus, ante abominationem deſolationis in templum ab Antiocho inferendam, typus Chriſti occidendi ante excidium ædis & Urbis fuit: quemadmodum & quod poſt Oniæ occiſionem deſertus eſt a Deo populus, qui eum urbe expulit. Et ſuo etiam nomine Chriſtum ſervatorem adumbravit: eſt enim Onias, און יה *virtus Dei.* Paulus autem, 1. Cor. 1, 24. *Chriſtum Dei virtutem* appellat.

Quoniam vero eſſet Onias eximiæ ſanctitatis & famæ, *vir bonus & benignus, verecundus viſu, modeſtus moribus, & eloquio decorus, & qui a puero in virtutibus exercitatus* fuerat, 2. Mach. xv, 12. hujus viri necem tulit indigniſſime rex ipſe Antiochus, nec inultam reliquit. Sed Andronicum, quem vice ſua anno ſuperiore regno impoſuerat, *exutum purpura*,

per totam civitatem jubet circumduci : *& in eodem loco, in quo* ÆRA GRÆCORUM.
in Oniam impietatem commiſerat, *ſacrilegum vita privari*. 2. Mach. IV, 38. Diſcrepat toto genere Joſephi narratio ab iſta. Oniam enim ille ponit aperte ante annos quinque diem ſupremum placide obiiſſe, priuſquam Iaſon ſacerdotium iniret, libro XII. Antiq. cap. VI. Exſpecto qui ſe Catholicos dicant, & Joſephum anteponant auctori libri Machabæorum; cui tamen ſacro ſcriptori Danielis etiam vaticinium (ut inferius videbimus) aperte ſuffragatur.

Hunc Joſephi errorem, alioſque, de Pontificibus, qui his temporibus fuere, ante nos, Petavius caſtigavit, libro x. de Doctr. Temp. cap. I. Toties Joſephus certe tamque prodigioſe, a ſacris ſcriptoribus horum librorum, in hac præſertim Pontificum ſerie, de toto tempore Pontificatus, ac ſucceſſione, diſſidet; ut dedita opera credi poſſit non alio conſilio ipſe ſcripſiſſe, quam ut quantum fidei ab imprudentibus impetraret, tantum ſcriptoribus ſacris detraheret.

Antiochus Syriæ rex Ægyptum invadit, fugatque Ptolemæum Philometorem. 1. Mach. I, 17. Hic vero auxilium Romanorum implorat: qui miſſo Cn. Octavio jubent Antiochum a bello abſcedere: alioqui hoſtem eum populi Romani fore. Plinius libro XXXIV, ſect. XI.

Æræ Græcorum annus 143.
Annus ſabbaticus.

1. Mach. I, 21. *Et convertit Antiochus*, *poſtquam percuſſit Ægyptum*, *in centeſimo & quadrageſimo tertio anno: & aſcendit ad Iſraël, & aſcendit Hieroſolymam in multitudine gravi.* Templi vaſa ac theſauros aufert: *& fecit cædem hominum*, &c. 2. Mach. V, 11, 14, 21. Cædes in urbe dum fieret, Judas Machabæus in deſertum ſecedit.

Recepiſſe Pontificatum, amoto fratre Lyſimacho, Menelaus videtur; ut quidem colligimus ex 2. Mach. IV, 50.

Æræ Græcorum annus 144.

In Theſauro Regio nummus æreus: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ. ΤΥΡΙΩΝ. Triremis; ſymbolum imperii maris: cum lauri

Æ. A GRÆ CORUM. ramo, inſigni victoriæ de Ægypto & Judæa reportatæ. Litteræ ΔMP. annum Græcorum CXLIV. a Septembri hujus anni ineuntem exhibent.

Apud D. BAVDELOT, nummus argenteus, ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ L. ΙΓ, ΠΑ. *Anno decimo tertio, Paphi.*

Æræ Græcorum annus 145. *Olymp.* 156.
Ante Chriſtum annus 168.

1. Mach. I, 30. *Et poſt duos annos dierum* (hoc eſt anno exinde altero) *miſit rex principes tributorum in civitates Juda: & venit in Jeruſalem cum turba magna .... Et accepit ſpolia civitatis, & ſuccendit eam igni, & deſtruxit domos ejus, & muros ejus in circuitu .... Et ædificaverunt civitatem David muro magno & firmo, & turribus firmis, & facta eſt illa in arcem.*

1. Mach. I, 57. *Die quintadecima menſis Caſleu* (XV. Decembris feria V.) *quinto & quadrageſimo & centeſimo anno, ædificavit Antiochus abominandum idolum deſolationis ſuper altare Dei; & per univerſas civitates Juda ædificaverunt aras.* Caſleu menſis nonus eſt a Niſan. Fuit autem æquinoctium vernum eo anno, die XXVI. Martii, hora 8. matut. ac proinde Neomenia primi menſis fuit, die 9. Aprilis, ſabbato. Die quidem illi quintadecima menſis Caſleu ædificabant: at *quinta & viceſima die menſis ſacrificabant ſuper aram, quæ erat contra altare.* 1. Mach. I, 62. Fuit illa dies, XXV. Decembris, feria I. anno Juliano, littera Dominicali B.

2. Mach. VI, 1. *Sed non poſt multum temporis, miſit rex ſenem quemdam Antiochenum, qui compelleret Iudæos, ut ſe transferrent a patriis & Dei legibus; contaminare etiam, quod in Hieroſolymis erat templum, & cognominare Iovis Olympii: & in Garizim, prout erant hi qui locum inhabitabant, Iovis Hoſpitalis.* Hoc eſt, quoniam in Templo Judæi dicebant coli Deum cæli, idicirco Jovis Olympii, ſive cæleſtis, effigiem juſſit ibi Antiochus collocari. Quoniam vero Samaritani, qui montem Garizim incolerent, eſſentque portio altera cultus Judaïci, hoſpites ibi erant plerique & peregrini; adducti eo nimirum jam olim a Salmanaſare, de Babylone, & de

& de Cutha, ut refert ſcriptor ſacer libri IV. Regum. cap. XVII, 14. idcirco ibi locata effigies eſt Jovis Hoſpitalis. Ille Ζεὺς Ὀλύμπιος; iſte Ζεὺς Ξένιος a Græcis appellatur. ÆRA GRÆCORUM.

Apud D. BAUDELOT: nummus argenteus, ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΦΙΛΟΜΗΤΟΡΟΣ ΘΕΟΥ. Infra, ΙΔ. ΠΑ. *Anno quartodecimo. Paphi.*

Æræ Græcorum annus 146.

Hoc anno contigiſſe videtur certamen Eleazari, & ſeptem fratrum. 2. Mach. VI. & VII.

Alcimus ſummus ſacerdos voluntarie coinquinatus eſt tempore commixtionis. 2. Mach. XIV, 3. nempe antequam ſummus ſacerdos crearetur.

Apud D. FOUCAULT, nummus ex ære magno, ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ. *Antiochi Dei Illuſtris.* Adjectæ litteræ ΤΙΗ. quarum ignota nobis ſignificatio eſt.. Epocha certe non videtur eſſe.

Mathathias cum filiis collecto exercitu revocat Dei cultum. Moriturus, *anno centeſimo quadrageſimo ſexto* æræ Græcorum, Judam Machabæum conſtituit militiæ principem, 1. Mach. 2, 66, 70. at non Pontificem, ſeu ſummum ſacerdotem. Hunc enim certe honorem adipiſci, Menelao nunc quidem, aut poſtea Alcimo vivo non potuit.

Æræ Græcorum annus 147. V. C. 588.

JUDAS MACHABÆUS vincit potentiſſimum Syriæ exercitum. 1. Mach. 3. & 2. Mach. VIII.

Et rex aſſumpſit partem exercitus reſidui, & exivit ab Antiochia, civitate regni ſui, anno centeſimo & quadrageſimo ſeptimo, poſt Niſan hujus anni: *& transfretavit Euphraten flumen.* 1. Mach. III. 37.

Nummus Mediceus apud Spanhem. pag. 865. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ. ΤΥΡΙΩΝ. ΖΜΡ. *Tyriorum* nummus. Añus CXLVII. autumno iniens, more Græcorum. Triremis, ſymbolum imperii maris; interdum & felicitatis.

Æra Græcorum annus 148. V. C. 589.

Divinus cultus expurgato templo a Juda Machabæo reſtituitur, 1. Mach. IV, 52. *Et ante matutinum ſurrexerunt quinta & viceſima die menſis noni, (hic eſt menſis Caſleu) centeſimi quadrageſimi octavi anni: & obtulerunt ſacrificium* &c. qua die templum ab alienigenis pollutum fuerat. 2. Mach. X, 5. Vide annum 145. æræ Græcorum. Novilunium medium Hieroſolymis fuit, die XXVIII. Novembris, ſub horam ſextam matutinam. Quamobrem Neomenia civilis ea ipſa die fuit, feria ſexta, litt. Dom FE. Dies igitur quinta & viceſima fuit XXII. Decembris, feria I. quæ nobis Dominica eſt.

FINIS LXX. HEBDOMADVM DANIELIS, hoc anno quemadmodum collocandus eſſe videatur, nunc eſt exponendum.

LXX. HEBD. DANIELIS.

DE LXX. HEBDOMADIBUS DANIELIS.

Dan. IX, 1. *In anno primo Darii filii Aſſueri, de ſemine Medorum, qui imperavit ſuper regnum Chaldæorum: anno uno regni ejus, ego Daniel intellexi in LIBRIS numerum annorum de quo factus eſt SERMO Domini ad Ieremiam prophetam, ut complerentur deſolationis Ieruſalem SEPTUAGINTA ANNI. Et poſui faciem meam ad Dominum meum rogare & deprecari in jejuniis, ſacco, & cinere .... Cumque adhuc loquerer, & orarem .... ecce vir Gabriel ..... locutus eſt mihi, dixitque: Daniel, nunc egreſſus ſum, ut docerem te, & intelligeres.* 23. *Ab exordio precum tuarum egreſſus eſt SERMO; ego autem veni ut indicarem tibi ...... Tu ergo animadverte SERMONEM, & intellige VISIONEM.* 24. *SEPTUAGINTA HEBDOMADES ABBREVIATÆ SUNT ſuper populum tuum, & ſuper urbem ſanctam tuam, ut conſummetur prævaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur juſtitia ſempiterna, & ungatur ſanctus ſanctorum.* 25. *Scito ergo, & animadverte: AB EXITU SERMONIS, ut iterum ædificetur Ieruſalem, uſque*

ad Chriſtum ducem, hebdomades ſeptem, & hebdomades ſexaginta duæ erunt : & rurſum ædificabitur platea, & muri in anguſtia temporum. 26. Et poſt hebdomades ſexaginta duas occidetur Chriſtus; & non erit ejus populus, qui eum negaturus eſt. Et civitatem & ſanctuarium diſſipabit populus cum duce venturo: & finis ejus vaſtitas, & poſt finem belli ſtatuta deſolatio. Confirmabit autem pactum multis hebdomada una : & in dimidio hebdomadis deficiet hoſtia & ſacrificium : & erit in templo abominatio deſolationis : & uſque ad conſummationem & finem perſeverabit deſolatio. LXX. HEBD. DANIELIS.

Sententias hoc loco veterum, de initio vel fine hebdomadum, cum eruditi referunt, vel fluctuationes potius, ancipiteſque ſenſus; miro conſenſu aïunt, neminem unum, fere e veteribus certam aut probabilem iniviſſe calculi rationem : Quamobrem qui novi aliquid in hoc genere excogitarit, dum probabile ſit, ſaltem illius conatum benigne accipi oportere: Neque in hujus oraculi interpretatione, ut in Chriſtianæ fidei capitibus, conſenſum Patrum quærendum vel exſpectandum eſſe : cum vix duo inter ſe de hoc argumento conſentiant : ſed in arbitrio cujusque poſitum eſſe quid ſequatur : præſertim ſi ea via quam excogitarit, ad Chriſtum Servatorem referat potiſſimam vaticinii partem, quæ Chriſti necem deſcribit, & Urbis deinde atque ædis excidium. Statuunt deinde nonnulli, qui ſunt in hac controverſia exercitati; cum ex ingenti Patrum Græcorum numero nemo unus hæc verba, *occidetur Chriſtus*, aut omnino legerit, aut de Chriſto Servatore acceperit, ſi ipſum etiam *Chriſti* nomen legatur : inter Latinos autem nemo pariter e vetuſtioribus aut Chriſtum ibi legerit, aut certe intellexerit : ſed plerique legant, *Ceſſabit unctio* : ac de Hyrcani Pontificis nece, abolitove ſacerdotio accipiant : non videri quemquam cogendum eſſe, ut de Chriſto Domino hunc locum intelligat. A qua nos tamen opinione longiſſime abſumus; quibus perſuaſiſſimum eſt & Græca hoc loco interpolata eſſe; & Chriſtum hic ipſum Dominum intelligi oportere, uti Vulgatus interpres intellexit.

LXX. HEBD. DANIELIS. Hebdomadarum tamen LXX. initium opinamur perperam repeti a pleriſque, ab edicto aliquo regio, de civitate ſancta inſtauranda; ſiquidem vox ea *ſermo* præciſe & ſine adjecto poſita, juſſionem regiam neque in ſacris litteris, neque uſpiam alibi ſignificat: ſed divinam ſemper in ſacris libris prædictionem aut pollicitationem; uti proxime antea verſu 23. *Ab exordio precum tuarum egreſſus eſt ſermo*: A quo? A Deo utique, qui Danielis preces exaudierat: à quo deinde ſermonem egreſſum, mandatum, oraculum, *ego veni*, inquit Gabriel, *ut indicarem tibi*. Et mox: *Tu ergo animadverte SERMONEM, & intellige viſionem*. Et verſu. 2. *Intellexi numerum annorum, de quo factus eſt ſermo Domini ad Ieremiam*. Atque hic ipſe SERMO ille eſt, quem Gabriel indicavit, cum diceret, *Ab exitu ſermonis, ut iterum ædificetur Ieruſalem*. Nihil enim aliud fere vaticinium illud Jeremiæ fuit, cap. XXV. & XXIX. pollicentis liberationem a captivitate poſt annos LXX. quam temporis illius definitio, quo vaticinium Iſaïæ, cap. XLIV, 28. de ædificanda iterum civitate, Cyri juſſu, implendum eſſet: ut dictum eſt anno IV. Joakim regis Juda, pag. 104. Igitur *ab exitu ſermonis* nihil aliud eſt, quam ex quo egreſſus eſt a Deo ſermo ad Jeremiam, pollicitus fore, ut ædificaretur Jeruſalem poſt annos LXX. petitis ædificationis hujuſce primordiis a Templi reſtitutione, quæ eſt Urbis ſacræ pars potiſſima.

Itaque hoc loco mirari ſubit; non modo incredibilem auctorum inter ſe pugnam ac diſſenſionem, de illo edicto, quod hic comminiſcuntur; aliis Dario Hyſtaſpidæ, aliis Artaxerxi, ſive Longimano, ſive Memorioſo; aliis Dario, quem Nothum vocant, hoc tribuentibus; ſed multo magis inſignem, ut mihi quidem videtur, eorum hallucinationem; qui ab anno Artaxerxis Longimani viceſimo, exempli gratia, poſt annos octoginta; vel ab anno ſecundo Darii Nothi, hoc eſt, poſt annos amplius centum ac decem ab hujus oraculi ſignificatione, duci initium hebdomadum velint. Fatendum enim profecto eſt, id ſi ita ponitur, latuiſſe prorſus Danieli ipſi initium, atque adeo & finem hebdomadum; neque in ſuo ipſum vaticinio quidquam vidiſſe: & quantum

vis iſtud ei ſubinde ab Angelo inculcetur, *ſcito, animadverte; intellige*; nihil tamen ipſum ſciviſſe, nihil animadvertere potuiſſe, nihil intellexiſſe. Hoc enim fuiſſet illi dicere Gabrielem: A tempore edicti per regem neſcio quem, anno neſcio quo, promulgandi, numerandæ erunt hebdomades LXX. ante novam cladem urbis, eventuram proinde neſcio vel neſcies ipſe quando. In ſua igitur viſione Daniel ipſe nihil vidiſſet. LXX. HEBD. DANIELIS.

Quod ſi etiam Artaxerxes ille, cujus annus viceſimus in libro ſecundo Eſdræ notatur, neque Longimanus eſt, neque Mnemon; neque tunc quidem omnino rex Perſarum aut Medorum, ſed Babylonis tantum; cujus annus viceſimus antecedat annis ipſis quinque & quadraginta annum XX. Artaxerxis Longimani, ut ſuis locis ſuperius multis argumentis, quæ in Indice hujus libri colligentur, evicimus; tam clara luce, ut aperte pugnare velit cum ſacris litteris, qui ſecus ſtatuat: qua tamdem ratione duci poteſt computandi exordium ab illo anno viceſimo, a quo uſque ad Chriſti obitum interjecti anni ſunt viginti ſex ſupra quingentos: ad excidium autem urbis. anni DLXIII?

Quod ſi deinde haud ſatis certis auctoribus conſtat, quot omnino annis quiſque regum Perſarum poſt Xerxem regno potitus ſit, ut ſuo loco indicavimus: quis non videt, incertum eſſe admodum, an & viceſimum viderit annum Artaxerxes qui Longimanus appellatur; ac vel ille annus, vel ſecundus Darii Nothi eo ſit anno collocandus, qui vulgo creditur?

Ut ut eſt autem, eſſe certe in confeſſo oportet, poſitumque extra controverſiam, effluxiſſe multo ante ipſum Chriſti natalem LXX, hebdomadas, ſi a XX. illius Artaxerxis, qui libro ſecundo Eſdræ appellatur, calculi ducatur initium: multo vero magis, ſi a promiſſione divina, quam indicavimus, civitatis vel ſacræ ædis inſtaurandæ. Eſt enim illa Jeremiæ facta promiſſio, *exitus* ille *ſermonis* fuit anno ante Chriſtum 607. Excogitanda igitur aliqua nova ratio eſt, quemadmodum vere dicatur nihilominus poſt hebdomadas LXII. Chriſtus occiſus; ne falſum dixiſſe vates ſanctiſſimus vi-

LXX HEBD. DANIELIS. deri poſſit impiis hominibus, aut inane & inextricabile oraculum effudiſſe.

Noſtra hæc porro conjectura eſt, paulo uberius exponenda. Exauditus a Deo vates, didicit præterea, quanto tempore beneficium mox populo ac civitati præſtandum, perſeveraturum eſſet, reſque publica incolumis futura. Ex quo, inquit Angelus, cœpiſti orare, egreſſus eſt ex ore Dei ſermo, quem ego veni ut indicarem tibi. Tu igitur adverte animum, & hanc intellige viſionem ſive prophetiam. In hac gente tua Chriſtus aliquando ungendus eſt Spiritu Sancto: in urbe illa ſancta tua, pro qua nunc enixe precaris, Chriſtus aliquando occidendus eſt. Hoc ſacrilegio Numen offenſum diſſipabit populum iſtum tuum, urbemque ſanctam penitus exſcindet. Sed hæc omnia prius in typo eventura ſunt, & in figura, quam in re ipſa.

Septuaginta tibi igitur hebdomades numerandæ ſunt; ſed abbreviatæ; quamvis integræ tamen; nec dierum illæ, ſed annorum: quales in Levit. xxv, 8. Eo temporum intervallo ætas Meſſiæ adumbrabitur: delineatio quædam erit juſtitiæ ſempiternæ quæ ſub Chriſto futura eſt, ac prophetiæ item omnis in Chriſto implendæ: ſed & inferendæ poſtea Chriſto necis imago, ac ſubſecuturæ tandem deſolationis.

Sicuti ergo ab exitu ſermonis illius, qui a Deo egreſſus eſt; quo ſermone facta ſpes eſt per Jeremiam cap. xxv. anno quarto regis Joachim, reverſionis ac reſtitutionis in integrum, urbiſque iterum ædificandæ, ut diximus: ut ex illo inquam, die, uſque ad Ducis chriſti mei Cyri primum cum regia poteſtate exortum, hebdomades ſunt ſeptem, ſive anni XLIX. qui jam effluxerunt; ſic ab eodem illo *ſermonis exitu* per Jeremiam, uſque ad alterius chriſti ducis exortum, nempe Judæ Machabæi, hebdomades ſexaginta duæ erunt. Geminus enim tibi dux chriſtus promittitur: poſt ſeptem hebdomadas alter, qui Cyrus: alter, qui Judas Machabæus; poſt ſexaginta duas. Poſt Cyrum ungetur ſanctus ſanctorum, qui Chriſtus eſt; ſed in typo, hoc eſt, in ſummo ſacerdote. Poſt Judæ Machabæi exortum, ante Templi profanationem, Chri-

ſtus idem qui ſanctus ſanctorum, occidetur; ſive poſt hebdomadas LXII. ſed in typo ſimiliter, hoc eſt, in altero ſummo ſacerdote: Ut cum gens tua poſtea viderit Templum penitus exciſum, non dubitet, quin prius, etiam reipſa, Chriſtus & unctus fuerit & occiſus.

LXX. HEBD. DANIELIS.

Occidendum igitur eſſe Chriſtum ſive Meſſiam poſt hebdomadas ſexaginta duas Danieli prædicitur. Atqui revera Onias ſummus Pontifex eo ipſo tempore occiſus eſt, uti ex annorum calculo, quem ſuperius inivimus, manifeſtum eſt: (nempe anno V. C. 583. qui eſt ab autumno anni IV. Joachim V. C. 147. annus 436. idemque ſecundus *poſt hebdomadas* LXII.) Onias autem Chriſtus ſeu Meſſias non eſt. Sane: Nam vox ea *Chriſtus* abſolute poſita, ut hic eſt, nec uſquam in ſcripturis occurret, nec poteſt omnino dici, ὁ Χριστὸς, ut poni Græce hoc loco oportuit, niſi de Chriſto Servatore ſeu Meſſia. Si ergo poſt hebdomadas vere ſexaginta duas Onias occiditur, qui Meſſias ille κατ᾽ ἐξοχὴν non eſt; & illo tamen ipſo tempore Meſſias aliquo modo occidi dicitur; in typo tunc verum Meſſiam dici occiſum, intelligi prorſus neceſſe eſt. Hoc ipſum autem dici Danieli, in typo ſcilicet tunc occidi verum Meſſiam; fuit aperte eidem innui, alio tempore eumdem ipſum verum Meſſiam reipſa eſſe occidendum, quemadmodum nunc in typo. Quandonam autem? Ante perfectam utique deſolationem, hoc eſt, ante templi excidium: ſicuti Onias ante profanationem templi interfectus eſt. Nam ſi Onias occiſus figura fuit, (Angelo ipſo ita expreſſe monente ac docente,) Meſſiæ occidendi; neceſſe eſt profanationem templi ſubſecutam, typum ſimiliter credi majoris deſolationis, ſive cladis longe acerbioris; hoc eſt, excidii urbis & ædis poſtea ſubſecuti. Ergo quemadmodum viſa profanatione templi ſub Antiocho neceſſe fuit agnoſci ab omnibus interfectionem Oniæ Pontificis propoſitam a Daniele fuiſſe, pro typo necis vero Meſſiæ inferendæ, quoniam in ipſo Meſſias occiſus eſſe dicitur, cum Meſſias tamen ipſe non eſſet: ſimiliter viſa templi deſolatione ac ruina per Titum, agnoſci oportuit, verum Meſſiam prius occiſum

LXX. HEBD. DANIELIS.

fuiſſe ; quandoquidem hæc perfecta deſolatio, quæ ultima prophetiæ clauſula eſt, demonſtrat anteriorem prophetiæ partem de Chriſti nece, ſimiliter fuiſſe completam. Atque adeo, ut profanatio templi ſub Antiocho, cum viſa eſt a Judæis, fidem fecit typum Meſſiæ prius fuiſſe occiſum; ſic perfecta ædis ejuſdem deſolatio verum Meſſiam prius occiſum fuiſſe plane demonſtravit. Nam ſi Onias ad Meſſiam adumbrandum prædictus ac præmiſſus eſt; ſic templi profanationem prædictam fateri oportet, præmiſſamque eſſe ad excidium Urbis ſignificandum. Ergo & ſubſecuturam eſſe profanationem templi poſt Oniæ necem, prædictum ideo a Daniele eſt, ut ſignificaret excidium templi poſt Meſſiæ necem eſſe ſubſecuturum.

Atqui res figurata, ut pote nobilior quam figura, directe ſpectatur & intenditur a Spiritu ſancto : figura, ut pote ignobilioris inferiorisque ſortis, indirecte tantum ; & ad exhibendam modo ante oculos realem (ut ita dicam) prophetiam ; hoc eſt, ſymbola rerum futurarum inſignia, quæ ſub ſenſum cadant. Ergo prophetia Danielis directe Chriſtum ſpectat unum, excidiumque templi ſubſecutum : Oniam & ſimiles typos, indirecte tantum & ſecundario, ut loquuntur ; tamquam ſymbola & adumbrationes rerum venturarum. Præſertim cum res figurata ſuo ipſa nomine diſerte in vaticinio appelletur ; Chriſtus videlicet ; quem in Onia intelligere nec Judæus ipſe velit, aut jure poſſit, niſi typice & figurate : litterali vero ſenſu, de ſolo Chriſto, ut par eſt, intelligit.

Hoc igitur oraculo duo ad litteram prædicuntur. Primum eſt, Chriſti ſeu Meſſiæ interfectio : vel necis potius eidem inferendæ imago. Alterum, poſt hebdomadas LXII. id eventurum. Quod qui non in Chriſto, ſed in Onia eveniſſe illo quod prædictum fuerat tempore, animadverterent; intelligere eos oportuit, cum oraculum falſum eſſe non poſſit, in typo illud quidem tunc Chriſtum occidendum dixiſſe ; atque adeo ipſum ſimiliter ſuo tempore neci dandum : propoſitumque idcirco Oniam fuiſſe pro typo Chriſti ; ut hunc qui exſpectarent, occidendum autem eſſe neſcirent vel forte

non crederent, ii vel ex hoc typo, ſimulque ex hoc oraculo, diſcerent: tam vere ſcilicet occidendum eſſe Chriſtum quam vere eſt occiſus Onias. LXX. HEBD. DANIELIS.

Eo igitur divinum Numen ſpectabat in primis, ut oſtenderet, cum exciſum a Tito templum foret, tunc Chriſtum veniſſe, atque occiſum eſſe, a Judæis intelligi oportere. Onias enim Pontifex, Meſſias certe non fuit. Quamobrem ita ratiocinari tunc viros ſagaces oportuit: Ergo qui poſt LXII. hebdomadas ante profanationem templi ſub Antiocho occiſus eſt, hic Chriſtus eſt in typo tantum: ſive documento tantum & indicio fuit, Chriſtum ſimiliter eſſe occidendum. Alius igitur ab iſto Chriſtus occidetur. Nam Chriſtus verus ſeu Meſſias occidendus prædicitur. Jam occiſum igitur ſi oportet intelligi poſt hebdomadas ſexaginta duas, in typo hunc tantum ſuo occiſum intelligi neceſſe eſt. Similiter proinde alia deſolatio templi reſtat; tantoque illa gravior, quanto nex illata Chriſto Meſſiæ ſcelus deteſtabilius erit, quam quæ eidem in ſuo typo illata eſt, ſive Oniæ. Itaque quo illa tempore deſolatio reipſa contigit, nempe ſub Tito, tunc primum adhiberi potuit ducta ex hoc vaticinio adverſus Judæos argumentatio, quam paulo antea diximus.

Non credet Judæus Paulo dicenti, Omnia in figura contigiſſe veteri populo; traditioni etiam vetuſtæ, quæ cum Paulo facit, cum erit obdurato corde Judæus, refragabitur: nobis multo minus credet, ita affirmantibus: at interim dum de ceteris doceatur, non poterit de iſto non credere Danieli, vel Deo ipſi potius apud Danielem perſpicue admonenti; ut in Onia, Chriſtus; in profanatione templi, clades Urbis & ædis præfigurata intelligatur: ita ut, quemadmodum Oniæ illata nex profanationem templi anteceſſit; ſic Chriſto necem prius fuiſſe illatam, quam templum fuerit dirutum, agnoſcendum ei ſit. Credat litteræ, cujus ipſe capſarius eſt. Nam ut Chriſtus κατ᾽ ἐξοχὴν Onias ſit, & ſimul non ſit, fieri omnino non poteſt; niſi quia eſt in figura, non eſt in re ipſa. Nam reipſa non eſſe, Judæi

LXX. HEBD. ANIELIS. ipſi confitentur : eſſe tamen, Deus affirmat; qui Chriſtum hoc ipſo tempore dicit occidendum. Chriſtum ergo intelligi in typo jubet : exſpectarique proinde hoc indicio jubet veri Chriſti necem, ante ſacræ ædis excidium.

Hæc ſummaria nobis expoſitio videtur eſſe poſſe totius oraculi : quam nihilominus veluti meram conjectationem eruditis viris excutiendam proponimus. Prætermitti autem a nobis omnino illa non potuit, ut diximus: ne forte aliquis in hoc ſcientiæ genere peritus & ſagax, nec ſatis benevole tamen erga nos animatus, cum intelligeret poſitum eſſe a nobis ex ſacris codicibus in opere iſto Chronologico, Artaxerxem illum, cujus annus viceſimus in libro ſecundo Eſdræ notatur, non eſſe Longimanum, ſed annis plurimis Longimani ortu anteriorem; exiſtimaret is callide & ex obliquo Danielis prophetiam de Chriſti adventu hac obſervatione ſubrui, omnemque viam a nobis adimi illius exponendæ, ſi alia nulla proferretur.

Ipſum vero oraculum nunc eſt particulatim veluti ſecandum & exponendum apertius. Qua ex ſingularum partium enumeratione intelligetur, uti ſperamus, fieri omnino certe non poſſe, quin hæc duo vera ſint. Primum, LXX. hebdomadas nullo poſſe alio determinari initio, quam eo quod ponimus : nec alio pariter fine. Alterum, Oniam Pontificem, poſt hebdomadas LXII. *ab exitu ſermonis*, de quo hic agitur, acerbiſſimo fuiſſe fato interemptum. Quæ duo ſi vera ſunt, neceſſe eſt id ſequi, ut quidem videtur, quod ſuperius poſuimus: ſpectatam quoque a ſacro vate Oniæ necem, veluti mortis Chriſto inferendæ typum.

Septuaginta hebdomades abbreviatæ ſunt. Accurata prorſus Vulgata interpretatio eſt : & præjudicatæ opinionis vitio laborant, qui pro *abbreviatæ*, *definitæ* ac *ſtatutæ* reponunt. Neque hoc tantum; ſed & prophetiam iidem obſcurant, nec vim hujus vocis poteſtatemque norunt. Certe Petrus Alphonſi qui ex Judæo factus creditur Chriſtianus, ſæculo XII. *ab exitu ſermonis* interpretatur *ab hujus die prophetiæ :* deinde, *usque ad Chriſtum ducem hebdomades ſeptem*, exponit,

uſque ad Cyrum ducem Perſarum. Et hunc Petrus Bleſenſis ſequitur libro I. contra perfid. Jud. cap. XIII. *Abbreviatæ* dicuntur hebdomadæ ſeptuaginta, eo quod ſeptuaginta eſſe non deſinant, ſi & prima de ſeptem prioribus, & prima rurſum de reliquis ſexaginta duabus tribuſve, *ab* eodem *exitu ſermonis*, hoc eſt, ab eodem vaticinio, atque ab eodem anno quo vaticinium a Jeremia prolatum eſt de captivitate ſolvenda, ſumat initium. Sic enim ut ducatur calculus, oraculo ipſo præcipitur. *Ab exitu ſermonis hebdomades ſeptem & hebdomades ſexaginta duæ erunt.* Hoc eſt; ſicut ab egreſſu ſermonis uſque ad chriſti unius ducis ſive Cyri exortum fuere ſeptem hebdomades; ita ab eo ipſo capite uſque ad alterius chriſti ducis, ſive Judæ exortum, LXII. hebdomades erunt. Quod hic omnino contigiſſe calculus ipſe annorum probat. Nam ab anno quarto Joachim, quo primum vaticinium Jeremiæ, cap. XXV. factum eſt, de LXX. annis captivitatis, ſeu de captivitate poſt annos LXX. finienda, uſque ad annum Cyri in Media primum, anni omnino ſunt XLIX. ſive hebdomades ſeptem. Rurſum ab eodem anno Joachim quarto, uſque ad annum Græcorum CXLVIII. quo Judas Machabæus conſtitutus a patre dux populi & militiæ princeps, pulſo Antiochi exercitu, templum repurgavit, anni ſunt omnino CCCXLI. ſive hebdomades ſexaginta tres: quæ prioribus ſeptem adjectæ, efficiunt hebdomadas ſeptuaginta; adeo ut ne dies quidem unus aut deeſſe videatur, aut redundare. LXX. HEBD. DANIELIS.

Abbreviatas autem Vulgatus interpres haud dubie non diceret, niſi pervidiſſet ipſe quoque, ita eſſe hebdomades accipiendas; pro contracto videlicet ac breviato hebdomadum ſeptuagenario numero. Quo ſenſu vox illa rurſum occurrit ab eodem uſurpata, Matth. XXIV, 22. *Et niſi breviati fuiſſent dies illi.* Et Rom. IX, 28. *Verbum abbrevians.* Nam ſi vox Hebræa *definitas* tantummodo ſignificat, ut volunt: unde interpres tam diſſimile verbum adhibuit? Quis autem ignorat, quod ajunt eruditi, Tertullianum ipſum in hoc vaticinio *breviatas* dixiſſe? Atqui reipſa verbum חתך *ſcindere abſcindere, abbreviare*, apud Hebræos Chaldæosque ſi-

LXX. HEBD. DANIELIS.

gnificat, non vero *ſtatuere* vel *definire*. Scripſit ergo peritus interpres, quod vel divino afflatus ſpiritu, vel traditione ipſa Eccleſiæ edoctus perſcribendum cenſuit. Intellexit haud dubie, niſi eo ſenſu abbreviatæ hebdomades forent, ut idem eſſet initium hebdomadum ſeptem, ac ſexaginta duarum, non fuiſſe Gabrielem Danieli dicturum, poſt hebdomadas ſexaginta duas Chriſtum occidendum, ſed poſt hebdomadas ſexaginta novem.

Jam ut abbreviatas hebdomades aliter explicent, qui lunares annos jubent intelligi, perinde faciunt, ac ſi ſtatuant, virum ſanctum aliquem inter Chriſtianos, eventurum aliquid olim prædixiſſe poſt hebdomades ſimiliter LXX. nec poſſe tamen veracem illum agnoſci, niſi annorum ratione neglecta, quam tenent Chriſtiani: adſcitaque in locum ipſius illa, quam Turcæ ſequuntur. Nec norunt iſti, Perſas ipſos, apud quos vixit Eſther, non modo Chaldæos, eadem anni forma uſos, qua Judæos; ut ſuo loco vidimus.

Sequitur: *Ut conſummetur prævaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur juſtitia ſempiterna, & impleatur viſio & prophetia, & ungatur ſanctus ſanctorum.* Legum obſervationem ac civitatis ſanctæ pietatem his temporibus impenſe commendat ſcriptor ſacer, 2. Machab. III, 1. Et typus hic fuit ſanctitatis in orbem univerſum per Meſſiam inducendæ.

Scito, & animadverte: Ab exitu ſermonis, ut iterum ædificetur Ieruſalem. Hoc eſt, ex quo primum ſermo divinus exiit per Jeremiam prophetam, ſpeſque facta eſt a Deo fore, ut poſt annos LXX. iterum Jeruſalem exſtruatur. Neque enim hic edictum aliquod Principis intelligi recte poteſt, ut diximus.

Uſque ad chriſtum ducem. Dux univerſe rector eſt populi. Hoc vero loco, ut & inferius verſu 26. ubi dicitur *populus cum duce venturo*, is eſt qui bello potens & armis eſt. Chriſti autem vox ubi huic additur, ibi electus a Deo dux eſt, qui ſit auctor futurus reſtituendi populi in avitas ſedes, vel ad priſtinum Numinis cultum revocandi. Geminus porro dux hujuſcemodi nunc ſignificatur: alter, qui poſt ſeptimam heb-

domadem exoriatur ; alter, qui poſt ſecundam & ſexageſimam. Illum eſſe Cyrum, hunc Judam Machabæum, in hac hypotheſi ſive conjectatione ponimus : alia nulla poteſt ſic duos proferre. LXX. HEBD DANIELIS.

De Cyro quidem rem eſſe in confeſſo oportet : quandoquidem & chriſti nomen Cyro Iſaïas propheta, vel Deus ipſe potius apud eumdem adſeruit, ante annos amplius centum & LXX quam Cyrus regnaret : cum eodem duce atque auctore ædificandam Jeruſalem, templumque fundandum, hoſtibus ſuperatis, Deus prænunciaret. Sic enim ille, cap. XLIV, 28. *Qui dico Cyro, Paſtor meus es, & omnem voluntatem meam complebis. Qui dico Jeruſalem, Ædificaberis: & templo, Fundaberis.* Et ſtatim capite ſubſequente : *Hæc dicit Dominus chriſto meo Cyro ; cujus apprehendi dexteram, ut ſubiiciam ante faciem ejus gentes, & dorſa regum vertam ... Ipſe ædificabit civitatem meam, & captivitatem meam dimittet, non in pretio, neque in muneribus, dicit Dominus Deus exercituum.*

De Juda vero Machabæo nemo dubitabit, quin potiori jure id ei nomen aptetur ; ſiquidem a ſacro ſcriptore, I. Mach. IX, 21. appellatur, *vir potens, qui ſalvum faciebat populum Iſraël* ; & cap. 2, 69. *princeps militiæ, agens bellum populi.* Nam qui reges, prophetæ, patriarchæ, duces, Deo ſunt peculiariter conſecrati, hos ſacræ litteræ chriſtos appellant, tametſi ſacro uncti oleo forte non ſint : ut de Abraham, Iſaac, & Jacob, clamat per vatem Regium ipſe Deus, Pſal. CIV, 15. *Nolite tangere chriſtos meos.* Et ſacerdotes multo magis ob unctionem chriſti ſunt, 2. Mach. I, 10, ubi dicitur Ariſtobulus fuiſſe *de genere chriſtorum ſacerdotum.* Fuit autem Judas ſacerdos, idemque dux, ſeu princeps militiæ.

Ducis porro appellatio, נגיד *naghid*, æque *chriſto duci* in hoc Danielis oraculo, ac mox *duci venturo* attribuitur. Quæ vox neque de Deo uſpiam in ſacris litteris affirmatur, neque de Chriſto Servatore. In hac vero prophetia eamdem æque Chriſto accommodari, atque hoſti populi Judaïci, longe abſonum poteſt videri. Ducem ergo exercitus tantummodo hoc loco vox ea ſonat. Quare ſcriptor Antiquitatum Judaïcarum, ut notum eſt, de Veſpaſiano hæc verba intellexit.

LXX. HEBD. DANIELIS. *Uſque ad christum ducem, hebdomades ſeptem, & hebdomades ſexaginta duæ erunt.* Ab exitu ſermonis, inquit: a prima illa ipſa Jeremiæ vaticinatione, hebdomades ſeptem: ab eadem illa ipſa rurſum, hebdomades ſexaginta duæ erunt. In utroque hebdomadum exitu chriſtus dux aliquis exorietur. Neque enim ſine cauſa partitio facta eſt hebdomadum in ſeptem primum; deinde in ſexaginta duas: nec ſatisfaciunt eruditis ii, qui cum Grotio aïunt, nihil aliud hoc loco myſterii ſubeſſe; quam quod numerus perfectus ſcinditur in particulas. Quaſi vero inferior denario numerus ita uſpiam in ſacris litteris myſterii cauſa dividatur. Quinque & centum, ſeptem & ſeptuaginta, ſimileſque formulas, ut uſurpemus, neceſſe eſt. Ut duo & ſeptem pro novenario numero dicamus in communi ſermone, niſi ubi diſtinctionem res ipſa poſcit, nec hominum uſus, nec ars ipſa patitur.

Tria itaque haud dubie hic locus ſignificat. Primum eſt: ſuum cuique hebdomadum partitioni eventum ſingularem, ſuum cuique chriſtum ducem adſignari oportere: Alterum; ab eodem capite, hoc eſt, a primo ſermonis exitu, ſeu vaticinio Jeremiæ cap. xxv. utriuſque partitionis computandæ duci initium oportere. Poſtremum denique; ſeptem priore loco hebdomadas eſſe deſignandas: tum ab eodem capite uſque ad ſexageſimam ſecundam progrediendum eſſe. Niſi enim chriſtus dux expectandus aliquis æque foret poſt ſeptem priores hebdomadas, atque poſt ſexaginta duas; non diceret profecto ſcriptor ſacer; *Ab exitu ſermonis uſque ad chriſtum ducem, hebdomades ſeptem, & hebdomades ſexaginta duæ erunt.* Diceret tantum: *Ab exitu ſermonis uſque ad chriſtum ducem, hebdomades ſexaginta novem erunt.* Qui vero *chriſtum ducem* de Servatore intelligunt, neque quomodo is ſeptima hebdomade ſit exortus, extricare certe ulla arte poſſunt; & faciunt a veterum plerorumque opinione divortium.

Nec tamen liberatio populi per chriſtum ducem poſt ſeptem hebdomadas promittitur, vel poſt ſexaginta duas: ſed exortus tantum chriſti ducis utriuſque notatur. Quamobrem ſicuti poſt ſeptem hebdomadas chriſtus dux Cyrus

jure merito exortus affirmatur, cum eo præciſe anno regnum Mediæ capeſſiverit, ſitque rex ſalutatus: tametſi nec captivitatem populi ſolverit, nec ſolvere potuerit ante quatuor fere ab illo die hebdomadas: ſic & poſt ſexaginta duas hebdomades alter chriſtus dux, Judas Machabæus, inclaruiſſe ſacerdotis officio exiſtimandus eſt: tametſi is nonniſi exacta hebdomade ſexageſima tertia, dedecus templo illatum eluerit. LXX. HEBD. DANIELIS.

Sequitur: *Et poſt hebdomadas ſexaginta duas occidetur Chriſtus: & non erit ejus populus qui eum negaturus eſt.* Duo hoc loco ad litteram prædicuntur. Alterum eſt, Chriſtum κατ᾽ ἐξοχὴν, hoc eſt, Servatorem occidendum eſſe a populo qui eum negaturus erat. Alterum, poſt ſexaginta duas hebdomadas eumdem in typo occidendum eſſe: atque hunc quidem eventum fidem facturum eſſe partis prioris hujus vaticinii: ut quiſque intelligeret, ante excidium templi occidendum eſſe Chriſtum, quemadmodum ante profanationem ædis ſacræ ſub Antiocho ſummus ſacerdos occiſus eſt. Neque vero ſummus ſacerdos occidendus dicitur, ſed Chriſtus ipſe: ut cum ſummus ſacerdos, qui hebdomade ſexageſima tertia occiſus eſt, non eſſe Chriſtus intelligetur, Chriſti tamen occidendi typus fuiſſe intelligatur. Oportet enim oraculi ſententiam eſſe ſalvam, quæ hebdomade ſexageſima tertia currente ponit occidendum eſſe Chriſtum. Atqui eo tempore qui occiſus eſt, tametſi vir in Republica Judaïca primarius, Chriſtus tamen non eſt: Pro typo igitur Chriſti olim occidendi propoſitus eſt: Nec poteſt alia eſſe ejus dicti ſententia, præter iſtam: Chriſtus Meſſias in ſuo typo tunc occidetur: ſive, quod eodem recidit, Qui tunc occidetur, hunc Deus haberi vult pro typo Chriſti ſimiliter occidendi. Quam ob cauſam ea uſus eſt forma loquendi, quæ (ut mos eſt oraculorum) habet ambagis & obſcuritatis aliquid: *Poſt hebdomades ſexaginta duas occidetur Chriſtus.* Cujus ſententia uno verbo hæc eſt: QUI poſt hebdomadas ſexaginta duas, & ante templi profanationem occidetur, is pro documento erit, ac veluti pro vaticinii pignore, ita Chriſtum occiden-

LXX. HEBD. DANIELIS.

dum eſſe aliquando, ſecuturamque mox perfectam templi deſolationem.

Neque enimvero tantum dicimus, ſummum ſacerdotem, qui tunc ponitur interfectus, typum fuiſſe Chriſti occidendi. Pro typo, ſive pro imagine Chriſti olim occidendi conceptis verbis datum Danieli dicimus, aliiſque, qui prophetiam legerent, & intelligerent: Aliud enim ac longe diverſum eſt, typum aliquem eſſe Chriſti: aliud, quempiam expreſſe typum Chriſti a Deo ipſo dici ac deſignari. Typus Chriſti Melchiſedech, Moſes, Iſaac, David, Salomon, aliique fuerunt: at quantacumque ſit horum commendatio: in nullius tamen laude vox ea ὁ Χριστὸς apponitur: nec ubi de horum aliquo ſermo eſt in ſacris litteris Veteris Teſtamenti, eum eſſe typum Chriſti ibi perſpicue edocemur. Eſt id hujus unius oraculi proprium ac peculiare. In uno id Onia Pontifice conceptis verbis legitur: dum *Chriſtus*, Chriſtus, inquam, ipſe Servator noſter, hoc loco dicitur occidendus poſt hebdomadas ſexaginta duas. Ea vis enim eſt vocabuli מָשִׁיחַ, quæ eſt in oraculo Danielis, cum camets & chiric, ut unctum ſive Chriſtum ſignificet: cum pro unctione ſignificanda ſcribi oporteret מְשִׁיחַ cum chiric & ſcheva. Sive ergo hanc punctorum vocumque diſcrepantiam, Græco interpreti vel ignotam, vel (quod verius arbitramur) ab eodem neglectam dedita opera, Vulgatus interpres pro ſua diligentia obſervarit: ſive iſte tantummodo ſecutus ſit communem Eccleſiæ ſuper ea re traditionem; Chriſtus hic omnino intelligendus eſt; qui cum abſolute & ſine addito dicitur, nonniſi Meſſias intelligitur. Hic enim ſenſus non Judææ modo, ſed & Samariticæ gentis olim certe fuit: illa teſte femina quæ Chriſtum ipſum allocuta dixit: ſcio quia Meſſias venit: Jo. IV, 25. vocabulo eo non ex libris ſacris apud Samaritas; quippe qui Danielem non reciperent, ſed mera ex traditione hauſto; quæ multo ante eorumdem diſcidium ab regno Judæ, ſolum Chriſtum Meſſiam appellandum doceret. Atqui non eſt tamen re vera ipſe occiſus poſt hebdomadas LXII. Igitur tunc ipſe, ſed in figura tantum & in typo

typo ſuo dicitur hoc in vaticinio fuiſſe occiſus: poſtea reipſa ſimiliter ipſe in ſuo corpore occidendus. LXX. HEBD. DANIELIS.

Poſtremum certe chriſtorum ſacerdotum, qui fuerunt legitime electi, ante vaſtationem illatam ab Antiocho, ONIAM ſummum ſacerdotem, virum integerrimum, ſanctiſſimiſque moribus, injuſtiſſima nece ſublatum e medio fuiſſe ſtatim poſt ſexaginta duas hebdomadas, a ſcriptore ſacro libri ſecundi Machabæorum, cap. IV. apertiſſime proditur: ubi cædes ejus, luctuſque de eo publicus egregie deſcribitur. Hunc igitur Oniam ut intelligamus typum fuiſſe Chriſti κατ' ἐξοχὴν, hoc eſt, Salvatoris occidendi, ipſo Danielis vaticinio admonemur.

Et civitatem & ſanctuarium diſſipabit populus cum duce venturo. Exercitus Græcorum, cum ſuo duce Antiocho. I. Mach. I, 25. *Et fecit cædem hominum, & locutus eſt in ſuperbia magna, & factus eſt planctus magnus in Iſraël,* &c. Quæ data ſunt Danieli populoque Iſraëlitico in typum rerum futurarum, hoc eſt, cladis a Veſpaſiano Titoque inferendæ.

Confirmabit autem pactum multis hebdomada una. Hoc eſt, ultima hebdomada multi Judæorum, confirmabunt continebuntque ſe in pacto vetere, ſervabuntque teſtamentum, quod Deus pepigit cum ipſorum patribus: illam ſecuti Mathathiæ vocem, I. Mach. 2, 27. *Omnis qui zelum habet legis ſtatuens teſtamentum, exeat pro me.* Et hoc illud eſt, quod 2. Mach. VIII, I. legitur: *Judas vero Machabæus, & qui cum illo erant, introibant latenter in caſtella, & convocantes cognatos & amicos, & eos qui PERMANSERUNT in Judaiſmo, aſſumentes eduxerunt ad ſe ſex millia virorum. Et invocabant Dominum* &c. Typus hic fuit innumeræ multitudinis, e ſacerdotibus & plebe, quæ nomen Chriſto dedit, toto prædicationis Apoſtolicæ tempore, ante excidium civitatis.

Et in dimidio hebdomadis deficiet hoſtia & ſacrificium. Hoc eſt, anno quarto poſtremæ hebdomadis: qui annus Græcorum eſt CXLV. I. Mach. I, 46. *Et miſit rex libros per manus nunciorum in Ieruſalem, & in omnes civitates Juda, ut ſequerentur leges gentium: & prohiberent holocauſta & ſacrificia .....*

LXX. HEBD. DANIELIS. *Et quicunque non feciſſent ſecundum verbum regis Antiochi, morerentur.* Abolendorum penitus ſacrificiorum exciſo templo hic typus, hæc imago fuit. Nam etſi abolita jure fuerunt morte Chriſti, reipſa tamen nonniſi per excidium urbis penitus ceſſarunt. Quod & Propheta admonere aperte videtur, cum ait fore, ut per populum *cum duce venturo deficiat hoſtia & ſacrificium.* Neque enim placet quod aïunt nonnulli Hieronymum ex Euſebio dixiſſe, eatenus paſſione Domini defeciſſe hoſtiam & ſacrificium, quod *quidquid in templo poſtea factum eſt, non fuit ſacrificium Dei, ſed cultus diaboli.* Videtur certe ipſe Paulus benignius cenſuiſſe, cum violatam vel verbulo uno templi religionem a ſe negaret, Act. xxv, 8. *Paulo rationem reddente, Quoniam neque in legem Judæorum, neque in templum, neque in Cæſarem quidquam peccavi.* Nec vero ullo ex calculo poteſt hebdomada ſeptuageſima incurrere in annum mortis Chriſti: ut per eam defeciſſe ſacrificium, hoc oraculo prædictum fuiſſe exiſtimetur.

Et erit in templo abominatio deſolationis. Hoc quoque infortunium eodem anno contigiſſe legitur, 1. Mach. 1, 57. ubi manifeſte ſcriptor ſacer hunc locum Danielis denotat, cum iiſdem verbis eventum deſcribit, quem ille prædixerat. *Die quintadecima menſis Caſleu, quinto & quadrageſimo & centeſimo anno, ædificavit rex Antiochus ABOMINANDUM IDOLUM DESOLATIONIS ſuper altare Dei: & per univerſas civitates Iuda in circuitu ædificaverunt aras.* Nam quod aliqui dicunt, ſpectari potius a ſcriptore libri Machabæorum alteram Danielis prophetiam, quæ capite undecimo continetur, verſu 31. *Et auferent juge ſacrificium & dabunt abominationem in deſolationem:* aut quæ cap. XII, 11. legitur: *Cum ablatum fuerit juge ſacrificium, & poſita fuerit abominatio in deſolationem:* hominum eſt, qui neque ſcripturas norunt, neque cauſam ſuam. Primum enim, quod ad ſcripturas attinet, non intelligunt, quatuor Danielis viſiones, quæ ſeptimo, octavo, nono, atque undecimo capite deſcribuntur, eodem ſpectare: unam eſſe prophetiam, quaſi μονοτέσσαρον. Nec vident nullam afferri cauſam

probabilem poſſe, cur in tanta ſimilitudine argumenti ac dictionis, caput undecimum potius, quam nonum; libri Machabæorum ſcriptor reſpexerit. Et cauſam pariter ſuam iſti jugulant. Nam ſi caput undecimum ſpectavit ſcriptor libri hujus: quidni & illud ipſum denotaſſe verius Chriſtus ipſe quoque exiſtimetur, cum ejus oratio propius ad illam accedat, quæ hujus capitis undecimi eſt, quam ad alteram, quæ noni? Propoſita autem eſt hæc deſolatio Danieli ac populo univerſo, in ſignum & imaginem conſummatæ cladis, quæ poſtmodum ventura eſſet.

Non igitur Antiochi regis ac Judæ Machabæi temporibus, Danielis vaticinium impletum eſſe dicimus. Abſit. Quamquam ESTIUS Doctor Duacenus, (qui vir apud multos magni nominis eſt, magnæque commendationis;) hoc integrum vaticinium *ad Antiochi tempora, & profanationem templi ab eo factam ſpectare*, conceptis verbis aſſeverat, in ſelectiora ſcripturæ loca, ad Matthæi caput XXIV. Alia vero nobis mens ac ſententia eſt. Ad Chriſtum illud oraculum directe pertinere, & ad excidium templi ſupremum affirmamus: verum ita ut hæc prophetia typum ſimul polliceatur intra certum tempus. Atque ea mens haud dubie fuit Chriſti Servatoris, cum diceret, Matth. XXIV, 15. *Cum videritis abominationem deſolationis, quæ dicta eſt a Daniele propheta, ſtantem in loco ſancto; qui legit, intelligat.* Non qualis dicta eſt a Daniele, (ut Eſtio placuit:) ſed quæ ipſa dicta a Daniele eſt. *Erit enim tunc*, cum Danielis vaticinium implebitur, *tribulatio magna, QUALIS non fuit ab initio mundi uſque modo, neque fiet: qui* ergo *legit, intelligat.* Hoc enim fuit dicere aperte, obſcurius prima facie oraculum eſſe: prædictam a Daniele quidem deſolationem ſub Tito futuram: at non verbo tantum: verum etiam typo promiſſo, qui præmittendus erat. *Omnia enim in figura contingebant illis.* Quæ vox Apoſtoli, mea quidem ſententia, ſignificat, nihil prorſus eveniſſe poſtea in Chriſto & in Eccleſia, cujus antea in Iſraëlitico populo præmiſſa figura non fuerit: verbo prius Judæis admonitis, ut typum obſervarent: præſertim ubi res ipſa quæ promitteretur paulo eſſet inſignior.

LXX. HEBD. DANIELIS.

Nec vero fere ulla, ut diximus, prophetia veteris teſtamenti eſt, quæ non ad verba quibus effertur, typum aliquem ſubjungat; veluti tenuem rei futuræ ac promiſſæ adumbrationem. Itaque ſic attente legenda prophetia eſt, ut involutum in ea typum, ab ipſa re quæ præcipue promiſſa eſt, ſejungas ac dividas. *Qui legit* igitur, *intelligat*: intendat animum, & conetur probe intelligere.

Intellexit præ ceteris profecto ſacer ac vere divino afflatus lumine ſcriptor libri Machabæorum: qui tametſi verbis, quæ Danielis vaticinio continentur, cladem Hieroſolymitanam deſcriberet, quæ ſub Antiocho contigit; hanc eſſe tamen: *quæ dicta eſt a Daniele propheta*, noluit dicere, non auſus eſt, non potuit. Senſit hanc eſſe videlicet typum dumtaxat alterius acerbioris eventus, in quo Danielis prophetia impleretur.

Hæc habuimus in præſenti, quæ de argumento perdifficili diceremus: de quibus avemus eruditorum virorum audire ſententias, ut eorum judicio ſubſcribamus. Nullam enim in hoc argumento hypotheſin obſtinate defendimus: ei tantum adhæreſcimus uni ſententiæ, quam Eccleſia ſuo ſuffragio comprobarit: Quæ cum nihildum de ea re ſtatuerit, integrum cuique reliquit, ut id ſtatuat quod videbitur; dummodo fidei jam receptæ nihil officiat.

Æræ Græcorum annus 149. *Olymp.* 157. V. C. 590.
Ante Chriſtum, 164.

Operæ pretium fuerit hoc loco ſubiicere ſtemma regum Syriæ, quale ex nummis antiquis colligitur:

1 SELEUCUS Nicator.

2 ANTIOCHUS Soter & Θεός

3 PTOLEMÆUS. 4 SELEUCUS

5 ANTIOCHUS Magnus.

6 SELEUCUS Epiphanes Nicator,
9 DEMETRIUS Soter.
11 DEMETRIUS II.
14 ANTIOCHUS Evergetes.
18 ANTIOCHUS cum matre CLEOPATRA.
17 DEMETRIUS Philometor Evergetes Καλλίνικος.
22 ANTIOCHUS Philopator Epiphanes Καλλίνικος.

7 ANTIOCHUS Θεὸς Epiphanes, ſive Nobilis.
8 ANTIOCHUS Eupator.
10 ALEXANDER Theopator. Evergetes.
16 ALEXANDER.
12 ANTIOCHUS puer, &
13 TRIPHON αὐτοκράτωρ.

15 DEMETRIUS Θεὸς Nicator.
19 DEMETRIUS Θεὸς Φιλάδελφος.
20 ANTIOCHUS Epiphanes Φιλάδελφος.
21 PHILIPPUS Epiphanes Φιλάδελφος.

Antiochus Epiphanes Elymaïde, ſive Perſepoli, repulſus *in Babyloniam* venit. 2. Mach. IX, 1, 2. *Et mortuus eſt illic Antiochus rex, anno centeſimo quadrageſimo nono.* 1. Mach. VI, 16 Qui annus more Græcorum init a Septembri hujus anni: Judaïco more, quem ſcriptor hujus libri ſequitur, a Niſan. Succedit Antiochus Eupator. 2. Mach. 2, 21. & IX, 25.

VIII. ANTIOCHUS EUPATOR, rex Syriæ.

Libro 2. Mach. cap. XI. referuntur epiſtolæ Lyſiæ, Antiochi, ac Romanorum ad Judæos; item regis ad Lyſiam; menſe *Dioſcoro* vel *Xanthico* datæ, *anno centeſimo quadrageſimo octavo*: quos menſes Aprili Maïoque hujus anni reſpondere, hic locus, invitis pleriſque ſcriptoribus, qui ſecus ſtatuunt, aperte adſtruit, ut noſter Fullonius erudite vidit in 2. Mach. XII, 1.

2. Mach. XII, 1. *His factis pactionibus, Lyſias pergebat ad regem: Iudæi autem agriculturæ operam dabant:* uſque ad menſem Tiſri, quo annus ſabbaticus incipiebat.

Poſt Pentecoſten abierunt contra Gorgiam præpoſitum Idumææ. 2. Mach. XIII, 32.

Pro peccatis occiſorum in bello Judas Machabæus curat offerri ſacrificium. 2. Mach. XIII, 43.

MACHABÆI Nummus apud Vaillant. in hiſt. regum Syriæ, pag. 218. capite juvenili diademato: .)(. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΥΠΑΤΟΡΟΣ.

Æræ Græcorum annus 150.

Judas Machabæus arcem Hieroſolymorum obſidet. 1. Mach. VI, 20. *Et convenerunt ſimul, & obſederunt eos anno centeſimo quinquageſimo*; cœpto a Niſan, more Judaïco. Annus tamen hic eſt, qui dicitur centeſimus quadrageſimus nonus, 2. Mach. XIII, 1. uſque ad Septembrem, more Græcorum. Idem ANNUS SABBATICUS, ab autumno anni ſuperioris, ex libro 1. Mach. VI, 49. *Non erant eis ibi alimenta concluſis, quia ſabbata erant terræ.* Et verſu 53. *Eſcæ autem non erant in civitate, eo quod ſeptimus annus eſſet.*

Rex Antiochus Eupator fœdus iniit cum Juda; *& diſceſſit feſtinanter, & reverſus eſt Antiochiam.* 1. Mach. VI, 63.

Æræ Græcorum annus 151.

IX. DEMETRIUS SOTER, Seleuci F. rex Syriæ.

Demetrius Seleuci F. occiſo Antiocho regnum recipit patrum ſuorum, *anno centeſimo quinquageſimo primo*, a Niſan inchoato. 1. Mach. VII, 2. *Poſt triennii tempus*, 2. Mach. XIV, 1. hoc eſt, anno Antiochi Eupatoris tertio. *Centeſimo quinquageſimo anno*, 2. Mach. XIV, 3. qui more Græcorum producitur uſque ad Septembrem hujus anni.

Demetrius rex, *Alcimum impium*, ducem impiorum ex Iſraël, *conſtituit in ſacerdotium.* 1. Mach. VII, 5, 9. Erat is *de ſemine Aaron.* VII, 14. In gratiam Demetrii regis *ſatis agebat* omnia *Alcimus pro principatu ſacerdotii ſui.* VII, 21.

Æræ Græcorum annus 152.

Hoc anno inſignis victoria de Nicanore relata eſt a Juda Machabæo. Quam ob cauſam conſtituta annua celebritas eſt, *tertiadecima die menſis Adar, quod dicitur voce Syriaca, pridie Mardochæi diei.* 2. Mach. XV, 37. & 1. Mach. VII, 49. Neomenia menſis duodecimi ſive Adar, fuit XXII. Februarii, feria IV. Dies decimatertia, V. Martii, feria 2. anno Juliano biſſextili, litt Dom. AG.

Hic deſinit liber ſecundus Machabæorum.

Statim poſt victoriam mittit Judas Machabæus legationem ad Romanos. I. Mach. VIII.

In menſe primo, (Niſan ſcilicet, eoque medio vel exeunte) *anni centeſimi & quinquageſimi ſecundi*, Judas Machabæus in prælio occubuit. I. Mach. IX, 3. & ſeqq. JONATHAS frater ejus *ſuſcepit principatum*, & cœpit judicare populum. I. Mach. IX, 31, 73. Neomenia menſis primi fuit, die XXIII. Martii, feria quinta: Novilunium medium eo ipſo die, 22′ 53″ poſt mediam noctem.

In Cimelio D. FOUCAULT, nummus argenteus, ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ L. ΚΑ. *Anno* XXI. ΚΙ. *Citii*, in inſula Cypro.

Æræ Græcorum annus 153. *olymp.* 158.

I. Mach. IX, 54. *Et anno centeſimo quinquageſimo tertio, menſe ſecundo, præcepit Alcimus* ſummus Pontifex *deſtrui muros domus ſanctæ interioris*, &c. Eo paulo poſt defuncto traditum populi ſuffragiis Judæ Machabæo Pontificatum refert Joſephus: vere; ſi Judas, ut Pontificatum gereret, reſurrexit: ac ſi populi fuit, deferre cuiquam ſummum ſacerdotium.

I. Mach. IX, 57. *Et vidit Bacchides, quoniam mortuus eſt Alcimus: & reverſus eſt ad regem: & ſiluit terra annis duobus.*

Apud D. BAUDELOT, nummus argenteus ejuſdem Ptolemæi Philometoris: cum litteris ΚΒ. ΠΑ. *Anno* XXII. *Paphi.*

Æræ Græcorum annus 154.

In Theſauro Regio: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ. L. ΔΝΡ. ΤΥΡΙΩΝ, *Regis Demetrii*; *anno* CLIV. Nummus *Tyriorum*.

155 *Urbis conditæ annus* 596.

156 Bacchides dux copiarum regis Demetrii, pacem init cum Jonatha; *& ceſſavit gladius ex Iſraël: & habitavit IONATHAS in Machmas, & cœpit Ionathas ibi judicare populum, & exterminavit impios ex Iſraël.* I. Mach. IX, 73. Judex idem & ſacerdos, & dux militiæ

MACHABÆI Juda : at nondum ſummus Pontifex ; cum urbs ſancta detineretur ab exercitu Syriaco. Ipſis annis ſeptem ſedes vacavit.

157 *Olymp.* 159. *Annus Sabbaticus.*

158 In gaza Regia, nummus æreus, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ. *Regis Demetrii Servatoris.* ΗΝΡ. *Annus* CLVIII. Alius ibidem ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ. L. ΗΝΡ. *Annus* CLVIII. autumno hujus anni iniens, more Græcorum. Deinde navis, cum voce ΤΥΡΙΩΝ.

Æræ Græcorum annus 159. V. C. 600.

Nummus e Theſauro Regio, Demetrii regis: ΘΝΡ. ΣΙΔΩΝΙΩΝ. Annus CLIX. *Sidoniorum* nummus. In muſeo noſtro alter : ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ. L. ΘΝΡ. ΤΥΡΙΩΝ. *Tyriorum* nummus. Annus 159. menſe Septembri hujus anni incipit, more Græco.

Æræ Græcorum annus 160.

X. ALEXANDER rex in Syria, Antiochi Nobilis F. *Et anno centeſimo ſexageſimo aſcendit Alexander, Antiochi F. qui cognominatus eſt Nobilis, & occupavit Ptolemaidem; & receperunt eum, & regnavit illic. Et audivit Demetrius rex, & congregavit exercitum copioſum valde.* I. Mach. X, I. Studet uterque pertrahere ad ſuas partes Jonatham ſummum ſacerdotem Judæorum. Is vero magis Alexandro favet, *quia ipſe fuerat princeps ſermonum pacis.* I. Mach. X, 47. Demetrius quidem *dedit ei poteſtatem congregandi exercitum, & fabricare arma, & eſſe ipſum ſocium ejus : & obſides, qui erant in arce* Hieroſolymorum, *juſſit tradi ei.* Itaque *habitavit Ionathas in Ieruſalem, & cœpit ædificare & innovare civitatem*, I. Mach. X, 6, 10. Alexander vero Jonatham prius *conſtituit ſummum ſacerdotem gentis ſuæ .... & miſit ei purpuram, & coronam auream .... Et induit ſe IONATHAS ſtola ſancta ſeptimo menſe, anno centeſimo ſexageſimo, in die ſolenni Scenopegiæ :* I. Mach. X, 20, 21. Nec Judas Machabæus fuit omnino ſummus Pontifex : nec Jonathas ante hunc diem. Dies Scenopegiæ, qui dies XV. menſis Tiſri, fuit III. Octobris, ſabbato.

Ad

Ad hæc tempora pertinet nummus Aretæ regis Arabum MACHABÆI qui nummus ex ære mediocri perrarus ac ſingularis in Theſauro Regio adſervatur: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΡΕΤΑ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ *Regis Aretæ amici Græcorum.* Dea turrita ſedens; dextra ſpicas oſtentat, læva tenet haſtam: ad pedes vir emergereex aquis cernitur, ſymbolum appoſitæ amni civitatis. Pars altera caput ſenile exhibet. annorum amplius LX. regis Aretæ diadematum. Amicus Græcorum ille dicitur, hoc eſt, Regum Syriæ, quos etiam Græcos ſacri codices appellant, ut antiqui nummi: nunquam Macedones, aut Syro-Macedones. Arabem igitur hoc ſe indicio prodit; nempe illius Arabiæ regem, in qua fuit Damaſcus: cujus ditionis regibus Aretæ nomen familiare fuiſſe colligimus tum ex Paulo, 2. Cor. XI, 32. *Damaſci præpoſitus gentis Aretæ regis:* tum ex Plinio, libro V. ſect. XVI. ubi inter oppida in Arabiam recedentia Damaſcum recenſet. Hic ipſe *Aretas Arabum tyrannus* eſt, qui anno Græcorum CXLIII. bellum pro Syriæ rege Antiocho intulit Menelao Pontifici Judæorum. 2. Mach. V, 8. Inde ille ſe Φιλέλληνα prædicavit.

Æra Græcorum annus 161. *Olymp.* 160.

Nummus argenteus in hiſt. regum Syriæ, pag. 242 ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ. Cornucopiæ; annonæ uberrimæ ſymbolum. ΑΞΡ. Annus CLXI. æræ Græcorum, Septembri hujus anni iniens.

Æra Græcorum annus 162. V. C. 603.

In Theſauro Regio: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ. cum anno ΒΞΡ. CLXII.

I. Mach. X, 48. *Et commiſerunt prælium duo reges, & fugit exercitus Demetrii, & inſecutus eſt eum Alexander .... & cecidit Demetrius in die illa.* Menſe Octobri vel Novembri hujus anni. *Et miſit Alexander ad Ptolemæum regem Ægypti legatos. Et exivit Ptolemæus de Ægypto, ipſe, & Cleopatra filia ejus, & venit Ptolemaidam, anno centeſimo ſexageſimo ſecundo,* incipiente a Niſan, more Judaïco. *Et occurrit ei Alexander; & dedit ei Cleopatram filiam ſuam: & fecit nuptias ejus Ptolemaidæ, ſicut*

MACHABÆI *reges, in magna gloria.* 1. Mach. x, 51, 57, 58. Jonathas ab Alexandro invitatus, exceptus eſt honorifice ab utroque rege. 1. Mach. x, 60. Has nuptias factas eſſe oportet menſe Januario anni ſequentis.

In hiſt. Regum Syriæ, pag. 254. nummus inſcriptus : ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΘΕΟΠΑΤΟΡΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ. *Regis Alexandri Divis majoribus geniti, Munifici*, ſive *Benefici.* ΒΞΡ. Anno CLXII. Antiochus Eupator, hujus Alexandri frater, de Antiocho Epiphane patre ſuo dixit, *Patre noſtro inter Deos tranſlato.* 2. Mach. XI, 23. Et ipſius Antiochi Epiphanis patre Antiocho Magno in deorum numerum pariter relato, Θεὸς inde Antiochus Epiphanes ipſe cognominatus eſt. Itaque Θεοπάτωρ eſt Alexander *divo* patre, atque adeo Antiocho Epiphane *genitus* : Frater autem ipſius Antiochus Eupator dictus eſt, hoc eſt, magnis ortus natalibus; quoniam ab Epiphane ortum traxit. Quid ſit Ἐπιφανής dicemus inferius.

Æra Græcorum annus 163.

In Theſauro Regio, & in muſeo noſtro, nummus Alexandri Syriæ regis, capite diademato: in parte poſtica, ΑΠΑΜΕΩΝ ΓΞΡ. *Apameenſium* nummus, anno CLXIII. qui autumno hujus anni incipit. Sedens ipſe Alexander, dextra galeam geſtat; dextro pede calcat arma: quæ ſymbola ſunt belli finiti, & pacis conſecutæ. Apamea urbs eſt Cœles Syriæ, de qua Plinius, libro V, ſect. XIX.

Io Theſauro Regio, nummus: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΘΕΟΠΑΤΟΡΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ, ut ſupra, ΓΞΡ. anno CLXIII, In hiſt. Regum Syriæ, pag. 256. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. ΓΞΡ. Annus CLXIII. Clava Herculea, in cujus apice ΤΥΡ. hoc eſt, *Tyriorum* nummus. Tyrus enim Herculi ſacra: 2. Mach. IV, 18.

164 *Annus Sabbaticus.* V. C. *annus* 605.

In Theſauro Regio, ejuſdem Alexandri nummus, cum epigraphe, ΚΥΡΡΗΣΤΩΝ, ΔΞΡ. Nummus *Cyrrheſtarum*,

anno CLXIV. Eſt Cyrrhus in Cyrrheſtice, ut ait Plinius, MACHABÆI
libro V. ſect. XIX.

Plin. lib. XXIX. cap. VIII. *Cato* DCV. *anno Vrbis noſtræ obiit.*
165 *Olymp.* 161. *Annus* V. C. *606.*

Æræ Græcorum annus 166.

In anno centeſimo ſexageſimo quinto, cœpto a Niſan anni ſuperioris, *venit Demetrius filius Demetrii a Creta in terram patrum ſuorum. Et audivit Alexander rex, & contriſtatus eſt valde, & reverſus eſt Antiochiam.* I. Mach. X, 67. menſe Februario.

PTOLEMÆVS PHILOMETOR Ægypti & Aſiæ rex. *Intravit Ptolemæus Antiochiam, & impoſuit duo diademata capiti ſuo, Ægypti & Aſiæ. Obtinuit dominium civitatum uſque Seleuciam maritimam.* I. Mach. XI, 8, 13, 16. Alexandro rege fugato in Arabiam, ubi occiſus eſt.

In Theſauro Regio, nummus inſcriptus, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. In apice clavæ Herculeæ, ΤΥΡ. ut ſupra: ϚΞΡ. Annus CLXVI. Nummus ineunte Septembri cuſus.

Ibidem, Ptolemæi nummus: ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Aquilæ duæ conjunctæ, ob duo Ptolemæi regna, Ægypti & Aſiæ.

Apud D. BAVDELOT, nummus argenteus: ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. ΤΥΡ. monogramma in apice clavæ Herculeæ, Tyri numiſma cuſum indicat, pulſo Alexandro.

Ptolemæus Philometor ſub finem anni moritur. I. Mach. XI, 18.

Æræ Græcorum annus 167. V. C. 608.

XI. DEMETRIVS Demetrii Soteris F. rex Syriæ. *Et regnavit Demetrius, anno centeſimo ſexageſimo ſeptimo:* mortuo Ptolemæo Philometore. I. Mach. XI, 19.

In Theſauro Regio, & apud D. FOVCAVLT, nummus argenteus Demetrii regis, vultu juvenili; cum clava Herculis, in cujus apice ΤΥΡ. *Tyriorum* ΖΞΡ. Annus CLXVII.

Demetrius rex, Jonathæ Pontificis rogatu, immunem facit Judæam: adjungitque ei tres toparchias ex Samaria. I. Mach. XI, 28.

MACHABÆI Plinius, libro XXXIII. ſect. LIII. *Achaïca victoria, anno Urbis DCVIII. parta, ſigna & tabulas pictas invexit: pariterque luxuria nata eſt, & Carthago ſublata.* Et libro XXXIV. ſect. 3. *Corinthus capta eſt, Olympiadis* CLVI. *anno tertio, noſtræ Urbis* DCVIII. *cum ante ſæcula fictores nobiles eſſe deſiiſſent, quorum iſta omnia ſigna hodie Corinthia appellantur. Quapropter ad coarguendos eos ponemus artificum ætates. Nam Urbis noſtræ annos ex ſupradicta comparatione Olympiadum colligere facile erit.* Magni igitur intereſt Olympiadum numerum hoc loco ſanum haberi & integrum. Atqui ſic habent libri omnes editi & manu exarati, *Olympiadis* CLVI. non CLVIII. ut recentiores ſecuti poſuimus. Numerus uterque in mendo cubat: ſed quem codices manuſcripti exhibent, is levi admodum mutatione reſtituitur. Legendum enim CLXI. pro CLVI. denarii nota a corruptoribus in quinarium depravata: quibus ſatis viſum eſt deteri ſcalpello imam denarii partem, ad turbandam in Plinio temporum rationem omnem. At loco (ut diximus) reſtituto, omnino congruit ille Olympiadis annus tertius, cum anno Urbis. Dum porro Plinius toties *Noſtræ Urbis* dicit, ſe palam & aperte Romanum profitetur, nuſquam Veronenſem.

Eodem anno Carthago capta eſt, *de terrarum orbe per* CXX. *annos æmula.* Plinius, lib. XV. ſect. XX. Nempe ab anno V. C. CCCCLXXXIX. quo bellum Punicum primum cœptum eſt.

VI. PTOLEMÆUS EVERGETES, rex Ægypti. Hujus *Ptolemæi Evergetis* mentio fit in Prologo Eccleſiaſtici Jeſu filii Sirach. Illius eſt hic nummus æreus, e gaza Regia, quem Seguinus vulgavit, pag. 55. ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Aquila fulmini inſiſtit.)(ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ. Caput Ægypti, tectum elephantina pelle, ex qua proboſcis prominet. Vetus inſcriptio in Marmoribus Oxon. pag. 150. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ.

Æræ Græcorum annus 168. V. C. 609.

XII. ANTIOCHUS Alexandri F. Syriæ rex: & TRYPHON. Tryphon cum Antiocho puero, Alexandri regis filio, inſurgit in Demetrium. I. Mach. XI, 39. Ab Antiochenſium vi regem Demetrium eripiunt milites Jonathæ. I. Mach. XI, 45, 48. *Poſt hæc autem reverſus eſt Tryphon, & Antiochus cum eo puer adoleſcens, & regnavit, & impoſuit ſibi diadema. Et congregati ſunt ad eum omnes exercitus, quos diſperſerat Demetrius; & pugnaverunt contra eum: & fugit, & terga vertit. Et accepit Tryphon beſtias, & obtinuit Antiochiam. Et ſcripſit*

Antiochus adoleſcens Ionathæ, dicens: Conſtituo tibi ſacerdotium MACHABÆI
&c. I Mach. XI, 54, 55, 56. *Et Simonem fratrem ejus conſtituit Ducem a terminis Tyri uſque ad fines Ægypti.* Prælia utriuſque reliquo capite deſcribuntur.

In Theſauro regio, & in muſeo noſtro, ex ære mediocri nummus, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ. L. ΗΞΡ. ΤΥΡΙΩΝ. *Anno* CLXVIII. Nummus *Tyriorum*. Adhuc ſtabat a Demetrii partibus Tyrus. Vultus Demetrii vix refert annos XXX.

Æra Græcorum annus 169. V. C. 610.

Olymp. 169.

Jonathas ſummus Pontifex cum Romanis & Spartiatis fœdus init. I. Mach. XII. A Triphone amicitiam ſimulante, Ptolemaïde capitur & occiditur. I. Mach. XII. & XIII.

XIII. TRYPHON occiſo per dolum Antiocho regnum invadit, *& impoſuit ſibi diadema Aſiæ.* I. Mach. XIII, 32. In Theſauro Regio, nummus: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΤΡΥΦΩΝΟΣ. *Regis Imperatoris Tryphonis.*

Æra Græcorum annus 170. V. C. 611.

SIMON Pontifex impetrat a rege Demetrio litteras fœderis & immunitatis. *Rex Demetrius Simoni ſummo ſacerdoti, & amico Regum, & ſenioribus, & genti Iudæorum, ſalutem ... ſi quid aliud erat tributarium in Ieruſalem, jam non ſit tributarium .... & ſit inter nos pax.* I. Mach. XIII, 36.

Anno centeſimo ſeptuageſimo ablatum eſt jugum gentium ab Iſraël. Et cœpit populus Iſraël ſcribere in tabulis & geſtis publicis, ANNO PRIMO SUB SIMONE ſummo ſacerdote, Magno Duce & Principe Iudæorum. I. Mach. XIII, 42. Non dicit, in nummis, ſive in moneta publica; neque enim populus Judaïcus monetam ſignavit; ſed Samariticus: nec ſcriptori ſacro placuiſſe hi nummi videntur.

In Theſauro Regio nummus argenteus, æreus in Theſauro Mauroceni, pag. 14. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Aquila lauri ramum gerit, indicem victoriæ de Tryphone reportatæ. ΣΙΔΩ. Nummus *Sidoniorum.* ΟΡ. Anno Græcorum CLXX. qui Septembri hujus anni incipit. In Cimelio D. FOUCAULT, pariter argenteus, & vultu juvenili, habet monogramma Tyriorum, & Græcorum epocham, ΟΡ.

MACHABÆI Hic quartus eſt annus Ptolemæi Evergetæ regis Ægypti, quem & Phyſconem vocant: quo de anno exſtat illud in Eſtheris libro, in proœmio capitis XI, I. *Anno quarto, regnantibus Ptolemæo & Cleopatra, attulerunt Doſitheus, qui ſe ſacerdotem, & Levitici generis ferebat; & Ptolemæus filius ejus, hanc epiſtolam Phurim,* (id eſt, Sortium; ſive libri Eſther:) *quem dixerunt interpretatum eſſe Lyſimachum Ptolemæi filium in Ieruſalem.* Jam tum fuere Græci Hieroſolymis, qui ſacras verterent litteras ex Hebræo vel Chaldaïco, quæ in Ægyptum ac regiones alias perferrentur. פור pro ſorte, Hebræa vox non eſt, ſed Perſica: quoniam in Perſide res illa geſta eſt.

Æra Græcorum annus 171. V. C. 612.

Hoc anno ſabbatico penuria alimentorum laborantibus Græcis ob terræ ſabbatum, (ut ante annos XXI.) Simon ſummus Pontifex, deditione arcem Hieroſolymitanam accepit, *tertia & viceſima die ſecundi menſis*, (die XIV. Maii, anno Juliano, feria IV.) *anno centeſimo ſeptuageſimo primo*, æræ Græcorum. I. Mach. XIII, 51.

TUM hæc autem arcis liberatio, tum libertas Hieroſolymorum accepta anno ſuperiore, conſignata in nummis eſt, cum hac tergemina epigraphe, Samaritico charactere, quem nos Hebraïco repræſentamus: לחרות ירושלם, LIBERTATIS JERUSALEM: לגאלת ישראל, REDEMPTIONIS ISRAEL: לגאלת ציון, REDEMPTIONIS SION: anni vero quadruplicis nota: *anno I. anno II. anno III. anno IIII.* qui nummi in multis hujus civitatis Cimeliis adſervantur. Sunt & iidem apud Kircherum noſtrum, tomo 2. Oedipi Ægyptiaci, parte I. pag. 94. 95. 101. cum Simeonis nomine, non Samuelis, ut ille credidit. Pagina quoque 102. qui prior eſt, ut & alter eximius e Cimelio D. FOVCAVLT, diſerte habent in antica parte hanc epigraphen, SIMEON PRINCEPS ISRAEL, שמעון נשיא ישראל, Samaritico charactere. Ibidem pag. 101. cum Simeonis nomine botrus eſt, ſymbolum vineæ Engaddi: uti deprehendimus in nummo Herodis Ethnarchæ, ſub quo natus eſt Chriſtus Servator.

Atqui propria Judæorum moneta, nec ipſo Ducis aut Regis nomine, nec ulla certe ſignata fuit effigie rei cujuſcumque. Quæ cauſa eſt quamobrem appenderetur ea, non numeraretur. Sic Abraham, Gen. XXIII, 16. *appendit pecuniam .... quadringentos ſiclos argenti probatæ MONETÆ publicæ.* 2. Reg. XIV, 26. *Ducentis ſiclis PONDERE publico.* 1. Paralip. XXI, 25. *Siclos auri juſtiſſimi ponderis ſexcentos.* Atque eadem ratio Ægypti fuiſſe videtur, ex Gen. XLIII, 21. Unde ergo ſub Simone Pontifice, & Samaritico charactere ſignati nummi apparent, & cum uva palmáve? Quoniam videlicet ſunt illi in civitatibus Samariæ conflati, quæ fuerant Judææ contributæ, ſub Jonatha Simonis fratre, a Demetrio rege Syriæ, ante annos quatuor: 1. Mach. XI, 34. DE NUMMIS SAMARITANIS.

Prohibita a Deo fuiſſe Hebræis videtur ars conflatoria, hoc præcepto; Exod. XX, 4. *Non facies tibi ſculptile, neque omnem ſimilitudinem, quæ eſt in cælo deſuper, & quæ in terra deorſum, nec eorum quæ ſunt in aquis ſub terra. Non adorabis ea, neque coles.* Nec prohibentur illi tamen facere Deo ſculptile in uſum tabernaculi, ſive templi; ſed *SIBI* facere prohibentur, hoc eſt, in uſus ſuos privatos. Inceſſit autem cupido Simoni Magno Duci Judæorum, rem tantam, quanta liberatio Iſraëlis fuit, in nummis inſculpere; ac monetam ſimul ſuo nomine, patriæque ſymbolo, Principum externorum more ſignare. Itaque ne faceret ipſe *ſibi*, (quod vetitum fuit) fieri curavit a Samaritis ditioni ſuæ obnoxiis: ac ne juſſiſſe videretur, Samaritici ſunt characteres adpoſiti; peregrini utique, & (ut arbitramur) Cuthæi: non Hebraïci, qui Judææ proprii ac peculiares. Nec vero tunc Samaritæ, qui eadem Exodi lege tenebantur, (quamvis ſchiſmate a Judæis diviſi,) nummos ſculptiles *faciebant ſibi*, ſed Judæis: Simoni ſcilicet Principi, & Hieroſolymitanæ civitati.

Et habere quidem nummos hujuſmodi, ſignatos effigie ipſa Cæſarum, Principumve, Judæis licuiſſe, ex Evangelio, atque ex uſu ipſo hodierno, in confeſſo eſt: tantum *facere ſibi* non licuit, & quidquid haberent aliunde ſculptile, prohibiti ſunt deinde adorare illud aut colere. Hoc tantum. Et

De nummis Samaritanis.

Ambroſio quidem Catharino adſentimur, aïenti in opuſculo de Imaginibus, præceptum illud de ſculptili non faciendo, poſitivum fuiſſe ac temporale, perinde fere atque alterum de ſabbato.

Vidit ergo (opinor) Simon Pontifex, pertinere illud monetæ ſignandæ jus, ex uſu regionum ac gentium vicinarum, ad αὐτονομίαν ſeu libertatem prædicandam: qua exci-diſſe viderentur ii, qui eo jure carerent. Itaque ſtatim atque ejectus ex arce Sion miles Græcus eſt, ſignari monetam publicam, more Principum, ac liberarum civitatum, curavit. Sive autem hæc locatio alienæ operæ, nempe Samariticæ, ad pecuniam cudendam, quam *ſibi facere* non liceret, religioſioribus viris, quædam legis fraudatio eſſe videretur; ſive alia cauſa fuerit, quæ nunc latet; nulli certe Hebraïco charactere ſignati Judæorum nummi genuini viſuntur; nulli etiam Samaritici, ſive ante Simeonem, ſive poſt ipſum: ac ne poſt annum quidem quartum ab Hieroſolymorum libertate: cum octavum tamen Simeon annum viderit: nec ulli Joannis denique filii Simeonis, & in ſacerdotio ſucceſſoris; tametſi bella fortiter, & bonas geſſit virtutes, ædificiumque murorum exſtruxit, ut in fine dicitur libri primi Machabæorum.

Æræ Græcorum annus 172. V. C. 613.

Anno centeſimo ſeptuageſimo ſecundo, Demetrius rex movet in Mediam contra Tryphonem. Ab Arſacis duce captus, conjicitur in cuſtodiam. I. Mach. XIV, I.

Simon Sacerdos magnus accipit epiſtolas renovati fœderis cum Spartiatis & Romanis. I. Mach. XIV, 20. *Octavadecima die menſis Elul* (die XXIV. Auguſti feria III. anno Juliano biſſextili) *anno centeſimo ſeptuageſimo ſecundo, anno tertio ſub Simone ſacerdote magno.* I. Mach. XIV, 27. *Et rex Demetrius ſtatuit illi* (Simoni) *ſummum ſacerdotium.* I. Mach. XIV, 38.

In Cimelio D. FOVCAVLT, nummus argenteus magnæ molis, caput exhibet diadematum, vultu juvenili: ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΥΡΟΥ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ *Tyri ſacræ & inviolatæ* civitatis. ΒΟΡ. anno CLXXII. qui menſe Septembri incipit.

Æræ

Æra Græcorum annus 173. *Olymp.* 163.

XIV. ANTIOCHUS EVERGETES, rex Syriæ.

Demetrio in cuſtodia detento ab Arſace, *Antiochus filius Demetrii* (Soteris) *miſit epiſtolas ab inſulis maris Simoni ſacerdoti & Principi gentis Iudæorum, & univerſæ genti: & erant continentes hunc modum; Rex Antiochus Simoni ſacerdoti magno, & genti Iudæorum, ſalutem..... Permitto tibi facere percuſſuram proprii numiſmatis in regione tua: Ieruſalem autem ſanctam eſſe & liberam:* hoc eſt, ἱερὰν ϗ αὐτονόμον. I. Mach. XV, I. *Percuſſuram proprii numiſmatis* Grotius interpretatur, *tua imagine.* Quaſi vero Demetrius neſciret Judæis haud licuiſſe ullam in nummis imaginem ſculpere. Eſt in Theſauro Regio nummus hujuſce Demetrii, cum nota anni CLXXIII. litteris Græcis, ΓΟΡ.

Æra Græcorum annus 174. V. C. 615.

Dum detineretur ab Arſace Demetrius, nihilominus apud Sidonios moneta ejus vultu ac nomine cudebatur: quoniam ii Antiochi ſe ſe poteſtati nondum dedidiſſent. Eſt in Theſauro Regio, ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. ΔΟΡ. ΣΙΔΩ. Annus CLXXIV. nummus *Sidoniorum.*

Apud D. BAUDELOT, ex ære minimo, nummus eſt in quo caput turritum; ad latus littera A. Ἀρσάκȣ fortaſſis. In averſa parte, caput diadematum regis Parthico cultu veſtiti. Litteræ ΔΟϘ, retrogrado ſitu poſitæ, annum ſimiliter CLXXIV. denotant, poſt obitum Alexandri Magni. Non eſt hic tamen *Arſaces, rex Perſidis*, (hoc eſt, Babyloniæ) *& Mediæ*, qui Demetrium regem cepit, & in cuſtodiam miſit: I. Mach. XIV, 2. cujus iterum mentio, cap. XV, 23. ſed eſt alterius potius regis Parthici Adiabenici; qui Græcorum æram uſurparet; uti alius ejuſdem ditionis princeps, cujus eſt nummus argenteus in gaza Regia, ΒΑΣΙΛ. ΕΠΙΦ .... ΑϘΥ. anno CCCCXCI. qui Commodi primus, Chriſti 80. ab autumno ſuperiore. Nam præter Parthiam Babyloniam, fuit Parthia gemina citerior: Adiabenica, in qua Niſibis: & Arabica, in qua Carrhæ & Edeſſa: ut nummi Severi, & alii docent.

Arſacidarum initia Babylone, circiter annum CX. æræ Græcorum collocanda nobis videntur. Babylone tamen potitos aliquando fuiſſe Macedonas, nec nummi docent, nec Plinius. Neque enim Antiochus Epiphanes Babylonem, ſed (ut perquam erudite more ſuo vertit Vulgatus interpres) *in Babyloniam reverſus, peregre in montibus obiit*: 1. Mach. VI, 4. & 2. Mach. IX, 28. Seleucus ipſe Nicator, qui primus in Aſia regnavit poſt Alexandrum, Seleuciam Babyloniam intra XC. lapidem a Babylone eo conſilio condidit, ut Babylonem hujus vicinitate exhauriret; teſte Plinio, libro VI. pag. 713. uti Cteſiphontem poſtea tertio a Seleucia lapide Parthi eodem fine condidere, quæ fuit *regnorum caput*. Ne ipſi quidem igitur Alexandro Babylonem paruiſſe, ſatis idoneo probari documento poteſt. Poſtea tamen pace cum Græcis inita, in nummis Cteſiphonte Græce percuſſis: (quæ ipſa urbs eſt Græci nominis) Parthici reges ſe Φιλέλληνας, amicos & ſocios Græcorum nuncuparunt: dum nummi interim Babylone, vel ultra, cuderentur, inſcripti Parthicis characteribus; quales duos vidimus e Theſauro Regio, magni moduli æreos, duorum Principum; eſt enim altera alterius nummi epigraphe.

In Theſauro Regio, & in muſeo noſtro, nummus ex ære mediocri, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ. ΔΟΡ. *Regis Antiochi Benefici*, anno CLXXIV. In Muſeo noſtro alter argenteus, abſque anni nota, ſimili epigraphe. Apud Vaillant. pag. 304. ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΙΕΡ. ΑΣ. ΤΥΡ. *Sacræ & inviolatæ* urbis *Tyriorum*: ἱερᾶς ϗ ἀσύλου.

Hoc ipſo anno *venit Numenius, & qui cum eo fuerant, ab urbe Roma habentes epiſtolas regibus & regionibus ſcriptas, in quibus continebantur hæc: LUCIUS Conſul Romanorum, Ptolemæo regi ſalutem*, &c. 1. Mach. XV, 15. De nomine Lucii, & de officio Conſulis, plus ſcriptori ſacro credendum eſſe, quam profanis & fabulatoribus, ea ſuadere debent, quæ ſimiliter iſtis adverſantibus, ſcriptura rectiſſime (ut vidimus) de Alexandro Magno prodidit. E duobus Conſulibus, alter Reipublicæ ſive Imperii ac Provinciarum Conſul fuit: ut

diximus in Numiſmatibus ſæculi Conſtantiniani. I. Mach. VIII, 16. de Romanis: *Et committunt UNI homini magiſtratum ſuum per ſingulos annos dominari univerſæ terræ ſuæ, & omnes obediunt uni.* MACHABÆI

175 *Æræ Græcorum annus 175. V. C. 616.*

In Theſauro Regio, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ. ΕΟΡ. Annus CLXXV.

In Cimelio D. FOVCAVLT, nummus argenteus, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΙΚΟΜΗΔΟΥ. Vox Epiphanis, ſeu Nobilis, Nicomedem oſtendit primi Bithyniæ regum eſſe abnepotem, ut poſtea dicemus. Adjectæ litteræ, ΕΟΡ. annum CLXXV. Græcorum denotant: quam æram in Bithynia quoque receptam fuiſſe hic nummus, & alii docent.

Plinius. libro 2. ſect. 89. *Olympiadis CLXIII. anno tertio inſula enata in Tuſco Sinu.* Ita MSS. omnes.

176 In gaza Regia, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ. ϚΟΡ. Anno CLXXVI.

177 *Olymp.* 164. Ibidem: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ. ΞΟΡ, Anno CLXXVII.

178 *Annus Sabbaticus.*

Anno centeſimo ſeptuageſimo ſeptimo, menſe undecimo, hic eſt menſis Sabath, (cujus Neomenia fuit VI. Januarii, feria IV. littera Dom. C.) *Simon Pontifex* a Ptolemæo genero occiſus eſt. I. Mach. XVI, 16. *Factus eſt* JOANNES ejus filius *Princeps ſacerdotum poſt patrem ſuum.* XVI, 24. Atque hic deſinit liber primus Machabæorum: quem perinde atque alterum, & Baruch, & capita quædam Danielis atque Eſtheris, & libros Tobiæ, Judith, Sapientiæ, & Eccleſiaſtici, ne in Canonem librorum ſacrorum Judæi retulerint; fecit livor, ſuperbumque Hebræorum ex Urbe ſancta adverſus Græcos ſupercilium: quod nollent illi nimirum libros eo honore affici, qui non eſſent ſtatim Hebræa, hoc eſt, ſua lingua conſcripti. Verum cum eſſent hi libri a viris ſanctitatis eximiæ, quos & θεοπνεύστους Galilæi Græcique ipſi Hieroſolymitani crederent, partim Græce exarati, partim e Chaldæo Syri-

 cove ſermone, ut liber primus Machabæorum e Syriaco, tranſlati in Græcum; qui ſermo fuit Galilæis (ut Syriacus) familiaris a temporibus regum Græcorum, quibus parebant: idcirco pro Canonicis libris ſtatim ab illis habiti ſunt; hoc eſt, a potiore tunc temporis, numeroſiore utique ac ſaniore Synagogæ parte, quippe quæ Chriſto Domino tota fere ſtatim adhæſit, dum a Judæis ſolis indigne haberetur: & hos ab illa libros, ipſoſque (opinor) Hebræos codices emendatiores, quos Vulgatus interpres ſecutus eſt, accepit Eccleſia, poſtquam Chriſtus Dominus, Galilæus & ipſe, & Apoſtoli pariter Galilæi, auctoritatis ſuæ iiſdem pondus addiderunt.

In Theſauro Regio: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ. ΗΟΡ. Annus CLXXVIII. Et ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ. ΤΥΡ. ΙΕΡ. ΑΣ. ΗΟΡ. ut ſupra Annus Græcorum in nummis inſculptus, ſemper a Septembri incipit.

179 *Annus Urbis conditæ 620. Ante Chriſtum. 134.*

In gaza Regia, ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. ΣΙΔΩΝΙΩΝ ΘΟΡ. Anno CLXXIX.

180

181 *Olymp. 165.*

In Cimelio D. Abb. DE-CAMPS, nummus argenteus: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ. ΑΠΡ. Annus CLXXXI.

Plinius libro XXXIII. ſect. LIII. *Aſia donata, Attalo rege mortuo, Urbis anno* DCXXII. *mediis LVII. annis poſt triumphum L. Scipionis.*

182 In Theſauro Regio: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ. ΒΠΡ Anno CLXXXII.

183 XV. DEMETRIVS NICATOR, Syriæ rex.

184 In Cimelio D. FOVCAVLT, nummus maximæ molis argenteus, in quo caput ſenile, barbatum, ac diadematum. .)(. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΕΟΥ ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ. *Regis Demetrii Dei Victoris.* ΔΠΡ. Annus CLXXXIV.

Si Demetrius Demetrii Soteris filius hic foret, e Medica Perſicave cuſtodia poſt annos duodecim redux, ut ponunt ſcriptores rerum Græ-

carum ac Romanarum; vix ille nunc ætatis annum ageret XLV. At iſtum Demetrium Nicatorem fere ſeptuagenarium nummi omnes argentei æreique exhibent: & ſunt omnes elegantiſſimæ fabricæ. Hic igitur Antiochi Magni filius eſt: eique geminum Θεȣ̃ & Νικάτορος cognomen fuit, quemadmodum fratribus ejus, Antiocho Θεȣ̃, Seleuco Νικάτορος hæſit appellatio; a patre nimirum Antiocho Magno. Victorioſo, dum viveret; & poſt mortem Divo. Quos titulos Demetrius Soteris F. in nummis ſuis toto quinquennio, quo regnum olim obtinuit, nec uſurpavit umquam; neque vero potuit uſurpare. Nam cum Θεὸς in his regibus nemo dicatur, niſi cujus pater poſt obitum in deorum numerum ſit relatus; Soter autem Demetrius in prælio occubuerit; nec ipſe profecto divus haberi, nec filius ejusdem Θεὸς potuit appellari. ÆRA GRÆCORUM.

Ab hoc Demetrio Nicatore inditum eſt Demetrio Nicatori nomen, Seleuci Nicatoris filio: nam ab aliquo certe e cognatione: ergo a patris ſui fratre, ut fit; hoc eſt, a Demetrio iſto Nicatore, fratre Seleuci Nicatoris.

Obſes Romæ pro patre manſiſſe videtur Demetrius Θεὸς Nicator, cum frater ejus natu maximus Antiochus Θεὸς Epiphanes miſſus inde in Syriam eſt: nec videtur ante hoc tempus a Senatu liber dimiſſus: Romanis nunc hunc, nunc illum in Syriam ſubmittentibus, qui res novas ibi moliretur, pro eo ac illis qui tum regnarent, minus faverent. Nobis certe & ætatem Demetrii, & titulos tum ipſius, tum liberorum, & ipſum Demetrii nomen, quod ab eo Soter accepit, aliaque indicia, diligenter contemplantibus, nihil certius plane videtur, quam fuiſſe ipſum Antiochi Magni filium, Antiochi & Seleuci fratrem, hiſtoricis licet refragantibus; quos ſcilicet multis argumentis nummi redarguunt. Neque enim (ut vulgus exiſtimat) arbitraria hæc ſunt aut temere accepta regum cognomina; ſed hereditaria, quæ regum originem, ſtirpemque ac ſeriem, certiſſime indicent.

XVI. ALEXANDER Syriæ rex.

In muſeo noſtro nummus ex ære mediocri, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ. ΔΠΡ. annus CLXXIV. Regnat in parte Syriæ, vix annis duobus: incertæ originis.

185 *Olymp. 166. Annus Sabbaticus.*

In Cimelio Regio, ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. ΕΠΡ. Anno CLXXXV.)(. Caput ſenile diadematum. In Muſeo noſtro argenteus majoris moduli, ſed abſque anni nota: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΕΟΥ ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ, barba promiſſa, vultu ſeptuagenario.

ÆRA GRÆCORUM.

Apud Vaillant. pag. 320. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ. ΕΠΡ.

186 XVII. DEMETRIVS EVERGETES: XXII. ANTIOCHVS PHILOPATOR: Syriæ reges.

Ab hoc anno in partes quinque diſtracta Syria, regeſque totidem fuiſſe videtur: quorum tres fuere Demetrii Nicatoris filii; duo, Antiochi Evergetæ; Antiochus Philopator Epiphanes, & Demetrius Evergetes. Hi duo fœdus iniiſſe videntur cum Parthorum regibus; qui his temporibus ſimul duo fuere, cum filio parens: alter octogenarius, quinquagenario major alter, ut nummi quidem repræſentant. Hi ob amicitiam ſocietatemque ſignificandam cum utroque illo Syriæ rege, eadem ſive ſejunctim Philopatoris Epiphanis, & Evergetæ; ſive conjunctim Epiphanis & Evergetæ, cognomina uſurparunt: Quæ conjectatio, ſi vera eſt, ſtemma Regum Syriæ confirmat. quod propoſuimus pag 200. Prioris Arſacæ eſt e Cimelio D. FOVCAVLT nummus argenteus: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΡΣΑΚΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ: & ille e Cimelio Mediceo apud Spanhemium, pag. 426. eſt enim idem oris habitus, cultuſque capitis: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΑΡΣΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤ. ΚΑΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ. Alterius, iſti duo e Theſauro argenteo magnæ molis: ΒΑΣΙΛΕΩΣ. ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΑΡΣΑΚΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ: itemque alius e Cimelio D. FOVCAVLT, ex argento minoris moduli: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΑΡΣΑΚ. ΔΙΚΑΙΟΥ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ. Longe poſt hunc utrumque Vologeſus, (ſic enim Latini teſte Plinio, libro VI. pag. 713. hoc nomen efferunt) ſic nummos inſculpſit: ΒΑCΙΛΕΩC ΒΑCΙΛΕΩΝ ΒΟΛΑΓΑCΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥC ΦΙΛΕΛΛΗΝΟC: apud Patinum in Sueton. pag. 202. Nulla in his nummis æra Græcorum, aliave, eſt.

At ſunt in illis tituli duo inſignes, qui ad libros quoque ſacros illuſtrandos pertinent, Prior eſt, *Βασιλέως Αὐτοκράτορος*: cui affinis illa Antiochi Epiphanis ſuperſcriptio,

ad Judæos ſcribentis : *Antiochus rex & Princeps*, 2. Mach. x, 19. ubi in Græco στρατηγὸς eſt. Quoniam videlicet liberæ civitates in utroque imperio multæ fuere, quarum copiis præeſſet ille cum poteſtate, qui rex eſſet: Poſt Antiochum enim, ut tituli creſcunt dignitatum, non jam Tryphon, aut Arſaces, στρατηγὸς, ſed dici uterque voluit Ἀυτοκράτωρ: quem titulum Romani denique ei dedere, qui exercitibus Senatus Populique Romani præeſſet. ÆRA GRÆCORUM.

Alter titulus eſt Βασιλέως Βασιλέων, *Regis Regum*. Hic regum illorum, qui Babylonem obtinerent, proprius ac peculiaris fuit, jam a primis olim temporibus; ex quo nempe reges Babylonis in libris ſacris appellantur. Nam Ezechia rege Juda, Baladan utrumque, & maritum Semiramidis nimirum, & filium, Regem regum fuiſſe nomen ipſum demonſtrat: cum ſit Baladan, ut ibi diximus, Dominus Dominorum. Eſt deinde apud Ezech. xxvi, 7. *Nabuchodonoſor rex Babylonis rex regum*. Libro 1. Eſdræ, vii, 12. *Artaxerxes rex regum*, qui *rex Babylonis*, vii, 16. & 2, xiii, 6. At Aſſuerus Eſtheris, quoniam non fuit rex Babylonis, non ſe regem regum inſcribit: ſed eſt tamen, *Rex maximus Artaxerxes*, Eſth. xiii, 1. vel *Rex magnus Artaxerxes*, Eſth. xvi, 1. Nec quiſquam Syriæ vel Ægypti regum, aliuſve, hunc titulum uſurpavit. Ne Darius ipſe quidem, qui Babylonem expugnavit, regem ſe regum appellat in edictis ſuis; 1. Eſdr. vi, 3, 12. quoniam videlicet nihilo magis hunc ad ſe titulum pertinere, quam Babylonem ipſam intelligeret. Hanc enim ille non alio fine cepit, ac ſexennio tenuit, uti ſuo loco monuimus; quam ut illam cum Perſide, avita ſua patria, permutaret, quam Artaxerxes obtinebat: quod revera poſtea effecit. Quamobrem cum in ſacris litteris Darius iſte ſedecies appelletur, ne ſemel quidem aut rex regum dicitur, aut rex Babylonis: Artaxerxes autem utroque nomine appellatur.

Hujus autem appellationis cauſa, opinor, hæc eſt: quod cum vetuſtiſſimum regnorum Babylonium ſit, ex ea civitate reges plurimi oriundi vicinos terrarum tractus occuparunt: id quod Moſes ipſe ſignificat, Gen. x, 11. ubi ait: *De terra*

illa, Sennaar videlicet, ſive Babylonia, *egreſſus eſt Aſſur*, *&* *ædificavit Niniven.* Itaque regum genitrix Babylon fuit; quos eſſe ſibi propterea vectigales crederet oportere, & clientelam per ſe ſubinde profiteri. Quo functos fuiſſe obſequio reges illi videntur, *qui erant poſt* Evilmerodach *in Babylone;* Jerem. LII, 32. Eo certe ſenſu Cleopatra, REGINA REGVM FILIORVM REGVM dicitur in nummo M. Antonii argenteo, e muſeo noſtro: quod vere dici omnino non poteſt, niſi ubi duorum deinceps regum conjux, liberos ex utroque ſuſceperit, filios regum proinde, regeſque deſignatos: quorum eſſet illa utriuſque mariti teſtamento tutrix relicta. Eorum ſe patronum in hoc nummo præfert Antonius. Cleopatræ vultus in eo nummo refert ætatem ſupra quinquagenariam.

Vaillantius, pag. 319. ex ſchedis Rodolphi Imp. & pag. 322. e Muſeo ſuo, profert nummos duos Demetrii ex argento, ſimillimos inter ſe; ſed vultu juvenili admodum, nec annos admodum vicenos ſuperante. Non ſunt igitur illi ejuſdem Demetrii, qui duobus annis proxime præteritis Syriæ partem occupavit: quantumvis ex ſcriptoribus rerum Græcarum eumdem hactenus regem perſeveraſſe eruditi colligant. Epigraphe eſt: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ. ΤΥΡ. ΙΕ. ΑΣΥ. *Tyri ſacræ & inviolatæ.* ϛΠΡ. Anno CLXXXVI. Ejuſdem eſt nummus apud Spanhemium, pag. 378. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΦΙΛΟΜΗΤΟΡΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ. Filius Antiochi Evergetæ; unde & ipſe Evergetes: frater Antiochi Philopatoris, ipſe Philometor.

XVIII. CLEOPATRA & ANTIOCHVS.

187 E gaza Regia nummus argenteus: ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ. Cleopatra mater, filius Antiochus eſt. ΞΠΡ. Anno CLXXXVII. De hac Cleopatra, Demetrii II. conjuge, mentio eſt, I. Mach. X, 57. & XI, 12.

88 In Theſauro Regio, eadem epigraphe, cum ſolo Antiochi vultu. ΗΠΡ. Anno CLXXXVIII. Apud D. FOVCAVLT, nummus ex ære mediocri, ΗΠΡ. ΣΙΔΩΝΟΣ

ΘΕΑΣ. *Deæ Sidonis*. Judæi habitantes Hieroſolymis Judæis in Ægypto commorantibus mortem Antiochi, Philopatoris, quæ in Perſide hoc anno contigit, ſcribunt anno centeſimo octogeſimo octavo: ducto anni initio a menſe Tiſri, ſive autumno, ut huic ſcriptori mos eſt. 2. Mach. 1, 10. ÆRA GRÆCORUM.

189 *Olymp.* 157. V. C. 630.

Primus (ut videtur) Mithridatis Ponti regis annus; quem annis LVI. regnaſſe Plinius narrat, libro XXV. ſect. 2.

In Theſauro Regio, ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΤΩΝ ΕΝ ΠΤΟΛΕΜΑΙΔΙ. ΘΠΡ. Anno CLXXXIX. Vide quæ diximus anno 137. æræ Græcorum.

190 In eodem Theſauro: ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ. ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ. Noctua inſidet urceo. Bacchi inſignia, & tractus vini feracis. qP. Anno CXC. .)(. Caput Antiochi radiatum: quod in his regibus minus frequens eſt.

191 Ibidem: ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ ΘΕΑΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ. Victoria gradiens cum corona & palma, abſque anni nota. Alius apud Vaillant. pag. 338. plane ſimilis nummo ſuperioris anni. Litteræ A qP. Anno CXCI. Cleopatra Θεὰ fuit, non Θεὸς Antiochus: quoniam illa Ptolemæo divo patre genita: iſte Demetrii filius fuit, qui in carcere Parthico, atque adeo inhoneſte vitam clauſit.

192 *Annus Sabbaticus.*

XIX, DEMETRIUS. XX, ANTIOCHUS. XXI, PHILIPPUS. Demetrii Nicatoris filii, Syriam inter ſe partiuntur. Demetrii nummus eſt apud Spanhemium, pag. 378. inſcriptus, ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΕΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ: ob amicitiam erga fratres, cum quibus regnum partitus eſt. Θεὸς ob patrem, vel avum, vel utrumque inter divos poſt mortem relatum. Notabile autem eſt, majorem natu inter liberos eſſe patri ſemper vel avo cognominem: Antiochum Θεὸν Epiphanem Antiocho Magno patri: Demetrium Θεὸν Φιλάδελφον patri Demetrio Θεῷ Nicatori.

ÆRA GRÆCORUM.

In Theſauro Regio, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ. ΒϘΡ. Anno CXCII.)(Caput radiatum. Ejuſdem alii nummi inſcripti ſunt: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΔΙΟΝΥΣΟΥ.

Quemadmodum Antiochus Magnus, qui *quintus Regum* fuit, ut Plinius loquitur, dedit liberis ſuis, ut eſſent Ἐπιφανεῖς, hoc eſt, Illuſtres, ſeu Nobiles, uti optime vertit Vulgatus interpres; quoniam illi quartum ante ſe, eumdemque abavum, in ſua familia regem numerarent; & idem, quoniam inter divos relatus eſt, cognomen Θεοῦ reliquit duobus filiis ſuis natu majoribus, Antiocho & Demetrio; ſic Demetrius Nicator in deorum pariter numerum adſcriptus, dedit maximo natu e liberis ſuis, ut eſſet Θεὸς, ceteris autem, ut Ἐπιφανεῖς cognominarentur, novo ſignificatu; quoniam quintum ante ſe in ſua familia, nempe Seleucum Nicatorem, atavum regem haberent; quæ præcipua quædam nobilitas eſt. Vide ſtemma regum Syriæ ſuperius poſitum, pag. 205. Intelliges ſucceſſionem generis vel ex ipſis cognominibus, quæ nummi repræſentant, certo deprehendi.

In Muſeo noſtro, nummus argenteus: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ ΕΥΠΑΤΟΡΟΣ. Δ. anno *quarto*. *Regis Mithridatæ magnis orti natalibus* Plinius, libro VI. ſect. 2. *Amiſo junctum fuit oppidum Eupatoria, a Mithridate conditum.* Εὐπάτωρ eſt, qui ante ſe quintum numerat in ſua familia, eumdemque atavum regem. Vide ſtemma regum Syriæ, pag. 205. Ex quo ſextum fuiſſe Ponti regem a Pharnace Mithridaten intelligimus.

193 *Olymp.* 168. V. C. 634. *Ante Christum*, 120.

In Theſauro Regio, nummus Antiochi, qualis ſuperiore anno; cum litteris ΓϘΡ. *Anno* CXCIII.

194 Ibidem: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΔϘΡ. Anno CXCIV. Hujus Antiochi Epiphanis, cujus & alii ſunt nummi inſcripti: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ, frater & regni collega Philippus nummum habet argenteum in Cimelio D. FOUCAULT, ſimiliter inſcriptum: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ.

95 In eadem gaza ejuſdem Antiochi nummus ΕϘΡ. Annus CXCV.

ÆRA GRÆCORUM.

196

197 *Olymp.* 169. V. C. 638.

In gaza Regia, nummus Antiochi, qualis anno 194. argenteus. In imo margine, ♊ q P. Anno cxcvii, In latere dextro, IE, & his litteris ſubjecta littera A. Hoc eſt, ut coniicimus. anno xv. regni Antiochi: eodemque primo, quo regnat ſolus, defuncta Cleopatra. In nummis Syriæ, litteram A, aliamve unicam, ad deſignandum urbis nomen poni qui dixerit, riſum ille de ſe præbebit eruditis.

198 VII. PTOLEMÆVS rex Ægypti, LATHVRVS Plinio dictus, lib. vi. ſect. xxxi. hoc anno cœpiſſe creditur.

Eſt in Muſeo noſtro, nummus Antiochi regis Aſiæ, ex ære mediocri: capite laureato: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ. Quod Antiochi cognomen latuit vetuſtis ſcriptoribus. Filius hic fuit Antiochi Evergetæ. Ejuſdem ſunt nummi inſcripti, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΥΣΕΒΟΥΣ: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΥΣΕΒΟΥΣ ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ: & ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ. A proavo ſuo Seleuco dici etiam iſte Epiphanes voluit quo ſuam ab Antiocho Magno, abavo ſuo, jactaret originem.

199 *Annus Sabbaticus.* V. C. *annus* 640.

In Theſauro Regio nummus ut proxime inſcriptus, capite diademato. Θ q P. Anno cxcix.

Nummi Regum Syriæ, qui ſunt iſtos (ut vulgo creditur) conſecuti, vulgo commemorantur, in quibus nullæ ſunt annorum notæ. Verum ii pertinent ad reges ſuperius appellatos, ut ſuis locis indicavimus.

200 *Æræ Græcorum annus* 200.

In Theſauro Regio, nummus ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ. ΙΒ. Annus regni *duodecimus*.

201 *Olymp.* 170. *Annus* V. C. 642.

Æræ Græcorum annus 202. V. C. 643.

Sidonii hoc anno, regum Syriæ excuſſo jugo, cum Romanis fœdus ſocietatis ineunt; inde origo æræ Sidoniorum, a menſe Septembri. Hoc

enim fere tempore defeciſſe credimus regnum Syriæ, haud levibus in eam opinionem adducti argumentis. Memorem enim eſſe volumus, quiſquis hæc legerit; non quod ſcriptores quidam referant, quorum ſuſpecta nobis fides eſt; ſed quod nummi antiqui cum Plinio doceant, id nos demum habere ratum ac certum. Quorſum autem priſci illi ſcriptores rerum Græcarum vel Romanarum nobis veniant in ſuſpicionem, tutum eſt in aliud tempus differre. Argumenta porro regni Syriæ hoc tempore collapſi, ex nummis deducta hæc tria ſunt. Primum: Cum deinceps plurimi urbium Syriæ nummi occurrant, Antiochiæ, Apameæ, Sidonis, Tyri: nullus eorum omnino vultum nomenve Principis repræſentat, ut ſuperioribus annis paſſim fieri ſolitum eſt. Alterum: Nullus omnino nummus ex iis, qui ſubſecutis (ut volunt) regibus tribuuntur, annum habet æræ Græcorum adnotatum, ut fere ſemper mos fuit, præſertim ſecundo Græcorum in Syria ſæculo. Quamobrem referri omnes jure poſſunt ad aliquem regum ſuperiorum: cum ſit incredibile, tanta omnes deinceps incuria exſtitiſſe, ut regni ſui primordia, annoſque ſingulos, (quod majoribus eorum tantopere curæ fuit,) in nummis ſuis conſignare veluti ex compoſito neglexerint. Denique, quod fœdus & ſocietatem cum Romanis inire hoc anno Sidonios animadvertimus: Aſcalonitas, poſt annos octo: id quod argumento eſt, noviſſimo rege extincto, alias Syriæ civitates, adſerta libertate, ſocietatem inter ſe, cum Romanis alias diverſis temporibus pepigiſſe. Exuti etiam regno noviſſimi Syriæ reges poſſunt videri a *Tigrane magno*, ut Plinius appellat, libro VI. ſect. XXXII. ditionem eorum reliquam invadente; ſi diverſus ille eſt ab eo Tigrane, quem Pompeïus vicit, ut eſſe nunc quidem videtur.

ANNI AB URBE ROMA CONDITA.

644 Annus idem æræ Græcorum 203.

645

646 *Olymp.* 171.

In Theſauro Regio nummus argenteus, capite diademato: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΡΙΑΡΑΘΟΥ ΕΥΣΕΒΟΥΣ. *Regis* Cappadociæ *Ariarathæ Pii.* Δ. anno IV. Patris ipſius Ariarathæ mentio eſt, I. Mach. XX, 22. anno Græcorum. 174.

647 *Annus Sabbaticus.*

648

649

650 *Olymp.* 172.

Aſcalonitæ ſocietatem ineunt cum Romanis. Inde initium æræ Aſcalonitarum in nummis, ductum ab autumno hujus anni. ANNI V. C.

651

652

653 In gaza Regia : ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ ΕΥΠΑΤΟΡΟΣ. ΒΙΣ. Anno CCXII. æræ Græcorum, qui annus incipit a Septembri hujus anni. In Ponto regnavit. Æram Græcorum conſignat in nummis ſuis, ut reliqui Alexandri Magni ſucceſſores ; quoniam ipſe pariter ditionis illius partem obtineret. Eam ob rem numerus annorum in eadem nummi area cum ipſo nomine Mithridatis apponitur, ut in nummis Syriæ regum. Verum a Trajani ſaltem temporibus, reverentiores erga Populum Romanum Ponti reges, Æræ ſuæ initium ab illo anno repetierunt, quo Pharnaces vel ope Senatus Populique Rom. primus regnavit in Ponto ; ut diximus : vel certe in clientelam Senatus ſe dedit ; nempe ab anno V. C. CCCCLVI. Atque eam ob cauſam annorum numeri in ea conſignantur nummorum area, quæ Auguſtorum vultum exhibet. Atque ea fortaſſis cauſa belli fuit contra Mithridatem a Romanis ſuſcepti, quod clientelam populi Romani, a majoribus ultro ſuſceptam, abiicere a ſe omni ope vellet.

654 *Olymp.* 173. *Annus Sabbaticus.*

655

656 Apud D. BAUDELOT, nummus Ariarathæ argenteus, qualem anno 205. æræ Græcorum deſcripſimus : ſed cum litteris ΙΔ, quæ annum quartumdecimum notent.

657

658 *Olymp.* 174.

659

660 In Cimelio D. FOUCAULT, nummus argenteus, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΙΗΡΑΔΑΤΟΥ ΕΥΠΑΤΟΡΟΣ. ΘΙΣ. anno CCXIX. æræ Græcorum.

Nummus ex ære minimo, in gaza Regia, & in Medicea, caput turritum exhibet : in parte averſa, palmam Phœniciæ ſymbolum ; nam & palma φοῖνιξ ; Μ. ΤΥΡ. ΙΕΡΑΣ ΘΙΣ. *Metropoleos Tyri ſacræ* : anno CCXIX.

ANNI. V. C.

æræ Græcorum. Vel ipſa forma litteræ Σ, præter alia argumenta, vetat ad tempora Domitiani Imp. nummum referri.

661 *Annus Sabbaticus.*

Nummus e muſeo noſtro, æris minimi: ΚΣ. anno ccxx. æræ Græcorum: ΣΙΔΩΝΟΣ ΘΕΑΣ. ut ſupra, anno 188. Sidonii veterem adhuc ſervant æram.

662 *Olymp.* 175.

In Cimelio Electoris Brandeburgici, nummus Mithridatis regis, cum anno ΑΚΣ. ccxxi. æræ Græcorum.

663 In Theſauro Regio, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ ΕΥΠΑΤΟΡΟΣ. ΒΚΣ. Annus ccxxii. æræ Græcorum.

In eadem gaza, nummus argenteus, clavam Herculis exhibet, quæ deſinit in caduceum; Martis Paciferi ſymbolum; ſive Romani exercitus ad præſidium impoſiti, pacemque Provinciæ. ΕΠΙ ΓΑΙΟΥ ΠΑΠΙΡΙΟΥ ΚΑΡΒΩΝΟΣ. *Sub C. Papirio Carbone* legato Senatus Romani. .)(. Vas anſatum. ΝΙΚΑΙΕΩΝ ΒΚΣ. *Nicæenſium* nummus: anno æræ Græcorum ccxxii. Bithynia, in qua Nicæa eſt, Romanorum clientelæ ſe jam tum commendavit, ſuſcepto legato, cum præſidiario milite. Similes ſunt in eadem gaza nummi, cum anno ΔΚΣ. ccxxiv. Græcorum. Item ΝΙΚΟΜΗΔΕΩΝ, & ΒΙΘΥΝΙΕΩΝ, ejuſdem anni.

664 Apud D. BAVDELOT, nummus argenteus, capite diademato. .)(. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΡΙΑΡΑΘΟΥ ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΥ. *Regis Ariathæ amici Romanorum:* quos nempe vicinos jam tunc habebat, ΚΔ anno regni xxiv. Vide ſupra, anno V. C. 646.

665

666 *Olymp.* 176.

667

668 *Annus Sabbaticus.*

669 In Theſauro Regio, nummus ex ære mediocri: Caput Jovis. .)(. Juppiter ſedet: ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ. ΗΚΣ. *Antiochenſium metropoleos:* anno Græcorum ccxxviii. Quem nummum miramur ab aliis referri ad Philippi Imp. tempora, cum ipſa nummi fabrica, & forma litteræ Σ ceterorumque characterum, & Jovis caput, admoneat ad hanc ætatem pertinere. An-

tiochenſium nomine nummos ante hoc tempus ſignatos ANNI
non vidimus: quod indicio eſt, ut diximus, collapſi Sy- V. C.
riæ regni. Nam dum ſtetit illud, ſolo regum nomine, non etiam illius oppidi, necdum ſcilicet liberi, cudebantur Antiochiæ nummi.

670 *Olymp.* 177. Ante Chriſtum, 84. Naſcitur hoc anno Anna prophetiſſa, quæ Chriſtum vidit, & confeſſa eſt. Luc. 2, 36.

671 In Muſeo noſtro, nummus æris minimi, cum capite turrito, & palma: ΤΥΡ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΙΕΡΑΣ. *Metropolis ſacræ* ΛΣ. Annus æræ Græcorum CCXXX.

Plinius, libro XXXIII. ſect. V. *Capitolinæ ædis incendium, poſt annos* CCCVII. *quam capta eſt Roma a Gallis.*

672

673 Apud D. BAUDELOT, nummus argenteus, cujus ſimilem Spanhemius repræſentat, pag. 863. Ariarathæ regis Cappadociæ: cum anno regni XXXI. ΛΑ.

674 *Olymp.* 178.

VIII. PTOLEMÆUS Ægypti rex.

675 In Cimelio D. FOUCAULT, nummus ex ære mediocri, capite turrito. .)(. Palma. ΤΥΡΟΥ ΜΗΤΡΟΠ. ΙΕΡΑΣ. ΔΛΣ. Anno CCXXXIV. æræ Græcorum.

676

677 Apud P. JOBERT, e Societate noſtra, & in gaza Regia, nummus ex ære mediocri, in quo capita duo invicem adpoſita: turritum alterum, alterum Jovis: ad ſocietatem, opinor, Romanorum, ſive Jovis Capitolini, cum Genio Sidoniorum, ſignificandam. .)(. Triremis L. ΕΛ. *Annus* XXXV. ex quo ſocietas eſt cum Romanis inita, autumno incipit. ΣΙΔΩΝΟΣ ΘΕΑΣ. *Deæ Sidonis.*

678 *Olymp.* 179.

Nummus Mediceus, in quo Jovis caput, ſine epigraphe: in parte poſtica, elephas. ΑΠΑΜΕΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ. ΖΛΣ. *Apameenſium ſacræ & inviolatæ* civitatis: anno æræ Græcorum, CCXXXVII.

679 Nummus e gaza Regia: ΗΛΣ. ΤΥΡ. ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ. Anno CCXXXVIII. æræ Græcorum. Cum tot num-

ANNI V. C.

mi Tyrum Metropolim hoc ævo appellent; quid Suidæ facias, aliiſque, qui donatam hoc titulo civitatem eam ſub Hadriano, vel ſerius, fabulantur?

680

681

682 *Olymp.* 180. *Annus Sabbaticus.*

683 In Cimelio D. FOVCAVLT, nummus ex ære mediocri : ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΙΓΡΑΝΟΥ. Genius urbis rupi excelſæ inſidet, læva cornucopiæ tenet. Plinius libro VI. pag. 664. *In excelſo, Tigranocerta,* in Armenia minore. Initia tamen hujus Tigranis nobis haud ſunt ſatis comperta. Affertur in hiſt. Regum Syriæ, pag. 400. nummus inſcriptus, ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΙΓΡΑΝΟΥΣ : ſed in quo vocem priorem recens adjectam fuiſſe nemo non affirmat, qui ſit Græce peritus, nummoſque veteres uſurparit : ſiquidem eſt ea loco præpoſtero : nam Βασιλέως Βασιλέων ars dici poſcit, non e diverſo : præterquam quod & Τιγράνους ibi cum ſolœco ponitur pro Τιγράνου : & nummi Tigranis alii omnes ſolum habent βασιλέως Τιγράνου : nec ullo potuit ille jure dici βασιλεὺς βασιλέων : tametſi id quidam ſcriptores affirment.

684

685

686 *Olymp.* 181.

Hoc anno plerique Cilices fœdus inennt cum Romanis: præſertim Alexandria ad Iſſum, quæ urbs Ciliciæ eſt. Eſt ex ære mediocri, in Cimelio D. FOVCAVLT, nummus Trajani: ΑΥΤ. ΚΑΙΣ ΝΕΡ. ΤΡΑΙΑΝΟΣ ΑΡΙΣ. ΣΕΒ. ΓΕΡ. ΔΑΚ. Capite laureato. .)(. Genius urbis. ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ ΚΑΤΙΣΣΟΝ. ΕΤΟΥΣ ΑΠΡ. *Imp. Cæſar. Nerva Trajanus Optimus Aug. Germanicus, Dacicus: Alexandrinorum qui ſunt ad Iſſum, anno* CLXXXI. Quo nempe Trajanus jam cognomento Optimus, necdum tamen Parthicus fuit : ac proinde anno Chriſti CXIII. Urbis conditæ DCCCLXVI. Trajani XVI. Itaque æra illa autumno hujus anni incipit. In eodem Ciliciæ tractu Epiphania eſt, memorata Plinio, libro V. ſect. XXII. quæ ſimili de cauſa ſimilem obſervat æram in nummis ſuis. Nam in Imp. M. Antonii Gordiani nummo, ΑΥΤΟΚ Μ. ΑΝΤΩ ΓΟΡΔΙΑΝΟΣ. capite radiato ; ΕΠΙΦΑΝΕΩΝ. Serapis ſedet: ΕΤ. ϚΤ. *ἔτους* ϛτʹ. *anno*

ςτ'. *anno* CCCVI. Qui annus eſt V. C. 991. æræ Chriſtianæ 238. Gordiani. primus, autumno ejus anni.

687

688 Nummus aureus in Cimelio Comitis de Schvvarzburg : caput diadematum, vultu annorum XXX. .)(. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΜΕΓΑΛΟΥ ΦΑΡΝΑΚΟΥ. Sedet Apollo cum lyra, tripode appoſita e regione. ΖΜΣ. Δ. Anno CCXLVII. æræ Græcorum, qui autumno anni hujus incipit; idemque Pharnacis quartus eſt. Arſacæ duo, quos ſuperius appellavimus, non habent in nummis ſuis æram Græcorum : habent autem & Pharnaces & Vologeſus. Quoniam (opinor) Arſacæ reges fuere Babylonis, quæ Græcis non paruit : iſti, Parthiæ Adiabenicæ, in qua Arbela, ubi Darium Alexander debellavit. Nam in nummo Vologeſi, apud Patinum in Sueton. pag. 202. additur ΑΝΥ. ſive annus 451. qui primus imperii Antonini Pii poſt obitum Hadriani: & alterum ſuperius monuimus conſignaſſe in nummo ſuo annum 491. qui primus pariter Commodi fuit. Reges autem Parthiæ Adiabenicæ, eoſdem cum Parthis regibus Babylonis titulos accepere, ob cognationem. Eſt igitur hic Pharnaces, ut Vologeſus, rex Parthiæ Adiabenicæ; ignotus ſcriptoribus rerum Romanarum. Pharnacis, quem iſti in Ponto ponunt poſt annos tres regnum ſuſcepiſſe, nullum in nummis veſtigium eſt. Qui ſi fuit, Rex Regum certe non fuit; cum eo titulo & majores ejus, & Mithridates ipſe caruerit. Plinius unicum ejus nominis fuiſſe in Ponto regem, ſemel iterumque innuit : eum nempe, de quo diximus anno 15. æræ Græcorum; ad quem fortaſſis attinet nummus a Spanhemio laudatus, pag. 461. ΦΑΡΝΑΚΟΥΣ vel potius, ΦΑΡΝΑΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.

689

690 *Olymp.* 182.

691 Hoc anno, Syriæ parte inferiore, quæ in Ægyptum vergit, a Pompeïo coacta fœdus inire cum Romanis, multæ ibi civitates ab autumno hujus anni, illius ſocietatis annos in nummis ſuis conſignarunt: Antiocheni ad Hippum, Dorenſes, Gabeni, Gadarenſes, Gazenſes, Philadelpheni, Raphiotæ.

Pompeii nummus : CN. MAGNUS IMP. Pompeii nomen in nummis non eſt: ſed ſolum Magni cognomen. .)(. M. POBLICI. LEG. PROPR. *M. Publicius Legatus Pro Prætore.* Pompeïus IMP.

ANNI V. C. fuit; ſed ea voce poſt nomen adpoſita; non præfixa nomini: atque adeo non ſolus IMP. fuit: quod intelligi neceſſe eſſet, ſi diceretur IMP. CN. MAGNVS. Ergo primo tantum modo IMP. (*General d'armée*) habens ſub ſe Legatos, (*des Lieutenans Generaux*) ut hic Poblicium. Sic & Cæſar dumtaxat eo modo IMP. fuit: & cum gereret etiam Dictaturam, habuit ſecum Antonium IMP. At IMP. Auguſtus, (*Generaliſſime des Armées*,) Tiberium IMP. Scarpum IMP. & prius Antonius Triumvir Ventidium, Soſium, Ahenobarbum IMPP. ſub ſe alios in alio tractu habuit.

Pompeïo primum facta poteſtas eſt conflandi nummos aureos atque argenteos, quos vultu ſuo inſigniret, ad ſtipendia militum perſolvenda.

Plinius libro IX. ſect. LXII. *Lentulus Spinther Ædilis fuit Urbis conditæ anno* DCXCI. *Cicerone Conſule.* Cicero ipſe poſtea IMP. (*General d'Armée*) ut teſtatur Laodicenſium in Caria nummus ex ære, a Seguino vulgatus: M. TVLL. IMP. ΛΑΟ. &c. Quod & fugiſſe dumtaxat Catilinam, ut Ciceronis ingenium declinaret; & M. Antonium eodem Ciceronis Conſulatu proſcriptum narrat Plinius libro VII. ſect. XXXI. quemadmodum cum ſcriptoribus rerum Romanarum, aliiſque monumentis, conciliari poſſit, viderint horum defenſores.

692 Hoc anno relatam eſſe victoriam de Judæis arbitramur, quæ a Plinio commemoratur, lib. VII. ſect. XXVII. & libro XXXIII. ſect. XLVII. *Pompeïo res gerente circa Judæam.* Ad eam fortaſſis expeditionem pertinet hic nummus e muſeo noſtro argenteus: A. PLAVTIVS AED. CVR. S. C. *Aulus Plautius, Ædilis curulis. Senatuſ-conſulto.* Caput turritum.)(Vir cultu eximio camelum regit; & flexo genu ramum balſami Judaïci vel oleæ porrigit. BACCHIVS IVDÆVS. Apud ſcriptorem Antiquitatum Judaïcarum altum de Bacchio Judæo ſilentium eſt. Dux militiæ ſub ſummo Pontifice, eodemque Ethnarcha Judææ, fuiſſe videtur; qui pacem a Pompeïo poſcens in hoc nummo exhibetur, civium alicujus oppidi nomine.

693

694 *Olymp. 183.*

695

696 *Annus Sabbaticus.*

697 Nummus Mediceus: ΤΥΡΟΥ, in monogrammate: in margine autem, ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ. SNΣ. Annus CCLVI. Caput Herculis laureatum.

|698| *Olymp.* 184.
|699|
|700|
|701|
|702| *Olymp.* 185.
|703| *Annus Sabbaticus.*

Πλωχοδοχεῖα a Pompeïo in Urbe exædificata prædicant ſublati deferentium humeris egeni, quos nummi ejus exhibent. Hanc pietatem Cæſar quoque imitatus eſt, & in nummis ſuis pariter inſculpi voluit. Ariolantur enim, qui Æneam in his depictum putant, cum nullus adſit Iulus, quem in illis præſertim nummis repræſentari oportuit, ſi Julia gens ab eo traxit ortum, ut vates & alii finxere. Qui nummus Trajani in Theſauro Regio, & apud Occonem AENEAS inſcribitur, e Contorniatis eſt: cujus generis nummi ſimul omnes conflati ſunt, ſæculo quinto, ut quidem Antiquarii vulgo ponunt: ut nos arbitramur, decimo tertio. Hoc nummorum genere, quod eſt totum adulterinum, hiſtoriam omnem perturbari, & oppleri fabulis, ſi quis hos ſequatur, omnes eruditi conſentiunt.

|704| Nummus Mediceus, qualem deſcripſimus anno V.C. 679. ſed annus æræ Græorum hic eſt, ΓΞΣ. CCLXIII. autumno iniens, ΤΥΡ. ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΟΣ.

|705| Cæſaris victorias de Oriente videmus in nummis ejus conſignari: de Galliis ſimile aliquid non videmus. In colonias Hiſpaniæ ac municipia miſſos fuiſſe ab Auguſtis Duumviros, ſive annuos, ſive quinquennales, nummi docent: in Galliæ oppida, quia libera ac ſui juris, ob αὐτονομίας prærogativam, nullos fuiſſe tales magiſtratus a Romanis miſſos, tum ex nummorum ſilentio liquet: tum ex eo quod in Gallia Comata nulla Romanorum colonia fuit, præter Lugdunum: populi vero liberi plurimi, teſte Plinio in deſcriptione Galliæ; tametſi non omnes immunes a tributo. Miſſum Proprætore Cæſarem, ad emungendas auro has regiones, ad tutandos cum legionibus Galliæ Ciſrhenanæ limites: quo & Varus poſtea, & Druſus, & Tiberius miſſi ſunt; tum ex Plinii libro XXXVI. ſect. VII. colligi poteſt; tum ex eo quod bellum civile Cæſaris, Hiſpanienſe, ac cetera Plinius commemorat, ſilet omnino de Gallico; quod tamen, ſi Commentariis credimus, cetera longe vincit.

Pulſis e ſuperiore Aſia a Cæſare Parthis, (una cum Antonio, qui cum eo pariter Imperator fuit,) pleræque in eo tractu civitates ab autumno hujus anni, in ſuis nummis æram conſignant, quæ vulgo Cæſariana nuncupatur; quamvis pariter Antoniana dici potuerit. Uſurpata eſt ab Antiochenis, etiam temporibus Alexandri Severi: a Botryenis, Gabalenſibus, Laodicenis, Ptolemaïtis, Seleucenſibus, ac Sinopenſibus.

CÆSAR DICTATOR. Nummus aureus in gaza Regia: CAESAR DIC. *Cæſar Dictator*, capite laureato: cum urceolo, inſigni Pontificatus. .)(. ANTON. IMP. *Antonius Imp.* capite nudo, ob reverentiam Dictatoris: cum lituo augurali. Non fuit, ut vates mentitur, Cæſar *Imperator unicus*, Nec ſua illum ætas, ſed longe poſterior, primum Imperatorum appellavit: nec umquam ille dictus eſt in nummis, IMP. CAESAR, ſed tantum, quemadmodum CN. MAGNVS IMP. ita CAESAR IMP. vel CAESAR IIT. nec ille demum ſe vivo nummos ex ære vidit Romæ aut SC. Senatuſconſulto, ſuo nomine ac vultu inſcriptos.

706 Olymp. 186. Pugna Pharſalica. Plinius, lib. v, ſect. x,

707 In muſeo noſtro, nnmmus argenteus: CAESAR. Templum cum lituo. .)(. IIT. *Imperator iterum.* Caput Pietatis: non (ut vulgo creditur) Veneris. Adjicitur interdum Solis ſidus, ſymbolum Orientis ſubacti.

708 In muſeo noſtro, nummus argenteus: COS. TERT. DICT. ITER. Caput Pietatis ſive Clementiæ. .)(. AVG. PONT. MAX. Vaſa Pontificalia. *Augur, Pontifex Maximus.*

709 *Colonia Cæſaris Dictatoris Pharus, juncta ponte Alexandriæ*, inquit Plinius, libro v. ſect. XXXIV. Ea eſt, quæ in nummo Auguſti, e Theſauro Regio, & apud D. FOVCAVLT, ex ære mediocri, COL. IVL. ſimpliciter appellatur.

Plinius, libro IV. ſect. v. *Colonia Corinthus*, quam hoc anno deductam fuiſſe conſtat, ex nummo anni æræ Chriſtianæ CXXXVII.

Veneri Victrici Pompeïus templum dedicarat, teſte Plinio, libro VIII. ſect. VII. Veneri Genetrici Cæſar Dictator dicavit, teſte eodem, libro XXXV. ſect. XLV. Hujus vocabuli vim qui ignorarunt, Venerem Genetricem ſic dici arbitrati ſunt, quaſi generis ſui parentem, atque originis ſuæ fontem jactaret Cæſar Dictator. Quod ſi verum ſit, & Venere multo magis prognati fuerunt, Hadrianus cum Sabina conjuge, Fauſtina Pii, & Marci altera, Julia Severi, Julia Paulla, Annia Fauſtina, Julia Soëmias, Julia Mammæa, Corn. Salonina, Magnia Urbica: nam iſtorum in nummis, vel iſtarum potius, inſcriptum eſt, VENERI GENETRICI: quod in nummis priorum Cæſarum familiæ Juliæ ne ſemel quidem occurrit. Atqui nihil eſt aliud Venus Genetrix, a gignendo dicta, quam Venus fecunda: eodemque conſilio veteres Veneri Genetrici litavere, quo Criſpina Comodi DIS GENITALIBVS. Spiritus ille eſt, qui ſublunaria omnia pervadit,

alitque: quam ANIMAM MVNDI veteres Philoſophi appellarunt. OCTAVIVS CÆSAR.

Cæſar hoc anno occiditur. Viſus tunc cometes, de quo Plinius, libro 2. ſect. XXIII.

710 *Olymp.* 187. *Annus Sabbaticus.*

711 Triumviri conſtituti: Octavius Cæſar, Antonius, Lepidus.

712 Philippenſe prælium. Plin. libro VII. ſect. XLVI.

713 *Olym.* 188.

716

715

716 Deinceps in nummis aureis argenteiſque, IMP. CAESAR. Nempe is, qui poſtea Auguſtus. At non item IMP. ANTONIVS. Tantum ANTONIVS: vel pro numero expeditionum, ANT. IMP. aut ANT. IMP. ITER. Fuit enim Cæſar Imperator Perpetuus: Antonius vice verſa perpetuus Præfectus claſſi & oræ maritimæ.

717 *Annus Sabbaticus.*

718 *Olymp.* 189.

In Cimelio D. FOVCAVLT, nummus ex ære mediocri: Μ. ΛΕΠΙΔΟΣ ΑΡΧ. ΜΕΓ. *M. Lepidus Pontifex Max.* capite nudo. .)(. ΑΥΤΟΚΡΑ ΚΑΙΣΑΡ. *Imp. Cæſar.* capite pariter nudo.

719 In Regia gaza, nummus argenteus: ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΤΡΙΩΝ ΑΝΔΡΩΝ. *Antonius Imp. e Triumviris.* Caput Antonii. .)(. ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ ΘΕΑ ΝΕΩΤΕΡΑ. *Regina Cleopatra Dea junior.* Hoc eſt, altera ejus nominis, quæ Θεὰ ſit, ſive *divo patre genita.* Hic nummus ille eſt, quem alii perperam legerunt, ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ ΟΣΑΝ ΣΩΤΗΡΑ, pro ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ ΘΕΑ ΝΕΩΤΕΡΑ.

720 E Regia gaza, nummus Herodis regis Judææ, ΗΡΩΔΟΥ. Uva, ſymbolum agri vini feracis: *uva Engaddi*; ut in nummo Simonis Pontificis vidimus. Ex altera parte, *lilium convallium*, cum vocabulo ΕΘΝΑΡΧȣ. Ethnarcham Judææ tantum Herodem fuiſſe, non Galilææ, aliorumve tractuum, & hic nummus admonet, & ſacer Evangelii ſcriptor, qui *regem Judææ* tantum appellat, Luc. 1, 5. quo tempore (ut ex ſacris litteris novi ſaltem Teſtamenti liquet) Judææ nomine Galilæa numquam cenſebatur: & (præter alia argumenta, quæ alibi protulimus) quod in eam poſſeſſionem

venit Herodes, quæ fuit Simonis ſummi Sacerdotis, & pariter Ἐθνάρχου, ut appellatur 1. Mach. XIII, 41. & XIV, 41, 47. Conferat etiam vir Catholicus & ſanæ mentis, hæc duo loca ſcriptoris ſacri: Luc. 1, 5. *In diebus Herodis regis Judææ:* & Luc. 3, 1. *Procurante Pontio Pilato Judæam, tetrarcha autem Galilææ Herode*: Intelliget profecto, illius Judææ regem priore loco dici Herodem a Luca, quam altero ſtatim ab illo capite Pilatus Præſes *procuraſſe* dicitur. At iſta ſane Galilæam non complectebatur: ergo nec illa. Sed quid Joſepho fiet, ſi Lucas non errat?

Nummus Mediceus, qualem omnino deſcripſimus anno V. C. 660. ſed habet iſte, ΘΟΣ. anno CCLXXIX. qui autumno hujus anni incipit:

721 *Urbis conditæ annus* 721.

722 *Olymp.* 190.

723 Nummus e Cimelio D. FOUCAULT: Caput Octavii Cæſaris nudum ſine laurea. L. ΒΠΣ. *Anno* CCLXXXII. æræ Græcorum, qui autumno hujus anni incipit. .)(. ΖΗΝΟΔΩΡΟΣ ΤΕΤΡΑΡΧΗ. Caput Zenodori nudum, ſine diademate. De Zenodoro tetrarcha, & quo jure Herodes ei tetrarcha ſucceſſerit, videſis conjectationem noſtram in libro de Nummis Herodiadum, pag. 25. & 26. Sola hic æra Græcorum, hoc eſt, regum Syriæ, in nummo notatur; quoniam, ut Plinius loquitur, *juncta Syriæ Galilæa*, eamdem cum Syriæ regibus, dum fuit libera ac ſui juris, æram notavit. Non erat igitur Galilæa & Ituræa, quibus Zenodorus præerat, his temporibus Romanæ ditionis: tantum ſe in clientelam Cæſaris & fidem contulit Zenodorus. Hoc nummi docent.

724 Annus Sabbaticus, idemque primus æræ (ut vocant) Auguſtanæ; ab ASIA RECEPTA, ut nummi loquuntur, Parthis per Cæſaris legatos fugatis; & poſtquam imperium Orientis Octavio Cæſari delatum eſt; ab autumno anni ſuperioris iniens: cum & idem Cæſar apud Actium vicit. Hanc æram in ſuis nummis conſignarunt hæ ſex civitates: Amiſus, Antiochia, Apamea, Laodicea ad mare, Seleucia, Tyrus: uſque ad Tiberii, vel Caji Cæſaris obitum: Leucadii in Syria, uſque ad tempora Gordiani.

Apud Spanhemium, pag. 196. in nummo vetere, Vi-

ctoriæ caput. .)(. Mercurius ſtat, cum caduceo, & pru-
nis Damaſcenis: infra, ſiſtrum. ΔΑΜΑΣΚΗΝΩΝ. ΒΠΣ. *Da-*
maſcenorum nummus; anno CCLXXXIII. qui autumno
init. Quod æra Græcorum ibi notatur, argumento eſt,
Damaſcum non fuiſſe tunc Romanæ ditionis, ſed libe-
ram civitatem.

225

726 *Olymp.* 191.

In Theſauro Regio, & apud D. FOVCAVLT, nummus argenteus: CAESAR COS. VI. Caput Octavii, cum lituo. .)(. Crocodilus. AEGYPTO CAPTA.

727 Sebaſte in Samaria hoc anno condita: qno nomen AVGVSTI, Σεβαστοῦ Græce, Octavius Cæſar accepit. Hinc & æra Sebaſtenorum peculiaris in ſuis nummis.

728

729

730 *Olympi* 192.

731 *Annus Sabbaticus.*

732

733 Cæſarea Auguſta Palæſtinæ circa hoc tempus condita eſt ab Herode. Plinius, libro v. ſect. XIV.

Ab hujus anni autumno incipit æra Anazarbenſium in Cilicia, quæ in nummis Regiis, Commodi & Maximini Impp, notatur, primo utriuſque anno: item Bybliorum e Syria, quæ in nummo Antonini, Severi F. conſignatur: Auguſto Cæſare, pro eo atque hos tractus luſtrabat, civitates eas ad ſocietatem cum Romanis ineundam pertrahente.

734 *Olymp.* 193.

735 Virgilius edit libros Georgicon:

Cæſar dum magnus ad altum
Fulminat Euphratem bello, victorque volentes
Per populos dat jura. IV. Georg. in fine.

736 Janum hoc anno clauſum ab Auguſto fuiſſe, Horatius, opinor, affirmat; libro 2. epiſt. 1. ad Auguſtum, verſu 255.

Tuiſque
Auſpiciis totum confecta duella per orbem,
Clauſtraque cuſtodem pacis cohibentia Janum,
Et formidatam Parthis te Principe Romam.

Nempe, ut eſt in nummis Auguſti, CIVIBus ET SIGNis MILITaribus A PARTHIS RESTITutis.

Poſt annos tamen octo fere, recrudure bella; nec Janum deinde cluſum ante Neronis annos ſupremos, aut Plinius aut nummi perhibent.

CÆSAR AVGVSTVS. ANNI V. C. Ad hunc annum pertinet nummus aureus, Auguſti nudo capite, cum epigraphe, AVGVSTVS .)(. L. CANINIVS GALLVS IIIVIR. In cippo, CC. AVGVSTI. Qua de inſcriptione alii aliter fruſtra divinant. Nos interpretamur, *Circenſes Auguſti.* Sic in nummo Hadriani, ANNO DCCCLXXIIII. NAT. VRB. P. CIRC. CON. Hoc eſt, *Natali Urbis, Populo Circenſes conſtituti.* Similes cippos in nummis Philippi Imp. reperias, qui nummi ſunt inſcripti, SAECVLARES AVGG. hoc eſt, Ludi *Sæculares Auguſtorum.* Hi vero ſunt ſæculares ludi, quos ab Auguſto editos, annis LXIII. ante *ſæcularium ludorum Circenſia* a Claudio Cæſare edita Conſulatu ſuo quarto, Plinius eſt auctor, libro VII. ſect. XLIX. & libro VIII. ſect. LXV.

Nummus ex ære mediocri, apud P. JOBERT, e Societate noſtra virum pereruditum; Jovis vultum exhibet. .)(. ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΙΔ. *Antiochenorum Metropolis*; anno XIV. æræ Auguſtanæ, ſive imperii Auguſti in Oriente; qui annus autumno init. In alio, ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ. ΔΙ. cum lauri ramo.

737

738 *Olymp.* 194. *Annus Sabbaticus.*

739

740

741 In Theſauro Regio, nummus ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ. ΙΘ. Annus XIX. æræ Auguſtanæ, qui autumno hujus anni incipit.

742 *Olymp.* 145. Ibidem, ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ. Κ. Annus XX. ejuſdem æræ Auguſtanæ.

743

744

745 *Annus Sabbaticus.*

746 *Olymp.* 196.

Apud Vaillant. nummus, ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ. ΔΚ. *Antiochenſium metropoleos liberæ.* anno XXIV. ab Aſia recepta.

747 Nummus e gaza Regia: ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠ. ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ. ΕΚ. Alius rurſus ibidem, & in muſeo noſtro: ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ. ΕΚ. Annus XXV.

In eodem Theſauro Regio, nummus ex ære, in quo caput Jovis. .)(. Dea turrita rupi inſidet, ſpicas dextra tenet, fluvio ſub viri effigie ad pedes emergente: quoniam Antiochia ſcilicet colli eſt impoſita, ſubterlabente amne Oronte, in

in agro frugibus ubere. ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ. ΕΠΙ ΟΥΑΡΟΥ. *Antiochenorum* nummus, *ſub Varo* Præſide. In medio, ΕΚ annus XXV.

CÆSAR AVGVSTVS. ANNI V. C.

Hoc primum anno Syriæ Præſes occurrit in nummis qui ludis Antiochiæ in honorem Auguſti exhibitis interfuerit. Neque enim Præſidibus in civitatem Antiochenam, aliaſve pariter liberas, ut erant in Syria, Laodicea, Seleucia, Aſcalo: in Europa, Byzantium, Athenæ, aliæque in omnibus provinciis quamplurimæ, jus ullum fuit. Tantum ludis pro Auguſto editis, interdum cum ſua etiam conjuge, interfuiſſe, in nummis Præſes aut alius quilibet perhibetur. Unde ille ſub Claudio nummus apud Patinum, ΕΠΙ ΣΕΡΟΥΙΛΙΟΥ ΚΑΙΠΙΩΝΟΣ ΚΑΙ ΙΟΥΛ. ΣΕΟΥΗΡΑΣ, ab Acmonenſibus Phrygiæ percuſſus: & ille a Byzantiis ſub Alexandro Severo, in Theſauro Regio; ΒΥΖΑΝΤΙΩΝ. ΕΠΙ ΑΙΜ. CΕΥΗΡΟΥ ΚΑΙ ΙΟΥΛ. CΕΥΗΡΑC. Hac enim conditione nimirum ſocietatem cum Romanis civitates eæ inierant.

Similium ludorum egregia inſcriptio eſt, (nam eſt ea obiter exponenda, quoniam eſt difficilis explicatus:) in nummo M. Antonini Pii, quem falſo Heliogabalum appellarunt; aliiſque, e Cimelio D. FOVCAVLT: ΚΕΝ ΔΡΕΙΣ ΕΙΑ ΠΥΘΙΑ ΕΝ ΦΙΛΙΠΠΟΠΟΛΙ ΝΕΩΚΟΡΩ Hoc eſt, Κέντρῳ, Δρόμῳ: vel Κεντόρων, Δρομέων, Ἔισεια, Πύθια, ἐν Φιλιππουπόλει Νεωκόρῳ. *Decurſione equeſtri, pedeſtrique curſu*; ſive *Aurigarum curſorumque* certamina *in honorem Iſidis, &* Apollinis *Pythii, in* civitate *Philippopoli, quæ hos ludos edidit.* Eſt enim δρόμος, *curſus*: κέντρον *ſtimulus, calcar*, & μάστιξ: κέντωρ, *auriga*: δρομεὺς, *curſor*: quibus de vocibus vide Heſychium: & Lexicon Conſtantini. Ἔισεια Græci ſubinde ſcribunt pro Ἴσεια: ut in nummis Gazenſium ΕΙΩ, Io eſt.

Nummus Mediceus; ΤΥΡΟΥ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ. ΕΚ *Tyri ſacræ & inviolatæ*, anno XXV.

748 In Theſauro Regio, & in Cimelio D. FOVCAVLT, muſeoque noſtro: ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ. ΕΠΙ ΟΥΑΡΟΥ. ∠Κ. In aliis, SK. Annus XXVI. autumno iniens.

Herodes & Philippus, Herodis regis Judææ filii; ille Galilææ, Iturææ iſte & Trachonitidis regionis tetrarchiam hoc anno obtinent: Zenodoro (patruo fortaſſis

vel avunculo) obeunte. Herodis enim tetrarchæ annus XLIII. (ut nummus inſignis docet,) incidit in Caii primum quem Caligulam vocant.

749 Cæſarea Auguſta Paneas, quæ in Evangelio Cæſarea Philippi dicta eſt, a Philippo Herodis F. conditore, hoc anno ſub autumnum dicata Cæſaris nomini nobis videtur, annoſque ſuos inde conſignaſſe in nummis M. Aurelii, Commodi, & Getæ Cæſaris.

In Theſauro Regio, nummus non Antiochiæ (ut vulgo putant, ſed Tyri percuſſus: ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Caput Auguſti. .)(. ΕΤΟΥΣ ΚΖ ΝΙΚΗΣ. *Anno* XXVII. *victoriæ*, qua Aſia recepta eſt de Parthis.

Quandoquidem nummi inſcripti, ΕΤΟΥΣ ΝΙΚΗΣ, occurrunt cum annis ΚΖ XXVII. ΚΘ XXIX. & Λ XXX. veriſimile eſt excidiſſe alios ſimiles, ΚϚ XXVI. & ΚΗ XXVIII. atque his nummis exprimi agonem quinquennalem Tyri exhibitum, quartis Auguſti quinquennalibus: ut in Antiocho Epiphane ſuperius vidimus; & in Hadriano Gazæ fuiſſe uſurpatum poſtea viſuri ſumus.

Apud D. FOVCAVLT, nummus ex ære mediocri: ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΕΠΙ ΟΥΑΡΟΥ. ΖΚ. Annus XXVII. Alius ibidem: ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ. ΖΚ.

Hoc anno & tribus conſequentibus Auguſtum Cæſarem jam Romæ Pontificem Maximum, ſuorum quoque ſacrorum Præſidem Antiocheni (nam erat ea civitas libera) renunciarunt; nummoſque ejus rei teſtes cuderunt, qui ſunt in Cimelio Regio, & D. FOVCAVLT, muſeoque noſtro. & alibi: ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ ΑΡΧΙΕΡΕΙ. *Cæſari Auguſto Pontifici maximo*: ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΟΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΣ, in corona *Summum jus ſacrorum Antiocheni* deferunt: annis æræ Auguſtanæ ΖΚ XXVII. ΗΚ XXVIII. ΘΚ XXIX. Λ XXX.

Annus V. C. 750. *Olymp.* 197.

Apud D. FOVCAVLT, nummus ex ære mediocri, in quo caput Jovis. .)(. ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ. ΚΗ. Anno XXVIII. æræ (ut vocant) Auguſtanæ. Ibidem alius: ΑΠΑΜΕΙΑΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΗΚ. *Apameæ ſacræ*: anno XXVIII. ejuſdem æræ.

Nummus argenteus e Cimelio D. Abb. DE-CAMPS, CÆSAR
capite Auguſti laureato : ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. .)(. Ge- AVGVSTVS.
nius urbis rupi inſidet, dextra ſpicas tenet, fluvio ad pedes ANNI V. C.
emergente. In monogrammate, ΤΥΡΟΥ. deinde ΙΕΡΑΣ. *Tyri ſacræ* civitatis. Morellius in ſuo Specimine, pag. 50. pro ΤΥΡΟΥ. legit ΥΠΑΤΟΥ: & pro ΙΕΡΑΣ legit ΙΔ: intelligitque quartumdecimum Conſulatum, quem Auguſtus numquam geſſit. Similiter in alio legit ΥΠΑΤΟΥ ΙΒ. *Conſul* XII. pro ΤΥΡΟΥ ΙΕ. Τύρȣ ἱερᾶς, pag. 49.

751 In Theſauro Regio, nummus argenteus, qualem deſcripſimus anno 749. ſed in iſto eſt, ΕΤΟΥΣ ΘΚ ΝΙΚΗΣ. *Anno* XXIX. *Victoriæ*, ſeu Aſiæ receptæ.

752 *Annus Sabbaticus.*

Apud Vaillant. nummus priori ſimillimus: ſed epigraphe, ΕΤΟΥΣ Λ ΝΙΚΗΣ. *Anno* XXX. *Victoriæ.*

Annus V. C. 753. *Ante Chriſtum*, I.

Annus hic eſt ante Chriſtum, (uti hactenus locuti ſumus) ſive, quod idem eſſe cenſemus, ante æram Chriſtianam ac vulgarem, ſupremus: ducto hujus æræ initio, a die octavc Kalendiſque Januariis poſt Chriſti natalem, quem hoc anno ponimus. Eſt idem hic annus mundi Julianus 4004. autumno iniens; vel (ſi placet ita fingere ad liquidiorem Chronologiam, ut monuimus,) ab ipſis Januariis Kalendis hujus anni 753. V. C.

Miſſus in Syriam Præſes Cyrinus, eo ſub hujus anni initium appulit: deſcriptionemque Syriæ, pro eo ac mandatum ei ab Auguſto fuerat, ſtatim ſuſcepit. At huic deſcriptioni obſtitiſſe in ſua civitate Antiochenos, ex eo coniicimus, quod integro iſto quinquennio nullus Antiochenorum nummus apparet, ſive cum Auguſti vultu, ſive cum Cyrini alteriuſve Præſidis nomine, ſive cum Ἀρχιερατικοῦ, vel ſacerdotii Antiocheni Auguſto delati, ut prius, mentione: immo vero nullus omnino nummus occurrit per annos XI. conſequentes, quem conſtet Antiochiæ eſſe conflatum. Id enim argumento eſt, offenſos toto eo tempore Antioche-

nos fuiſſe. Quæ cauſa eſt, quamobrem quis hoc quinquennio Præſes Syriæ fuerit, ex Luca ſolummodo conſtare poſſit, certiſſimo tamen auctore profecto, ſilentibus nummis. Ex eo autem, (ni fallimur) non alio ſub præſide Chriſtum eſſe natum efficitur, quam ſub eo qui in nummis non appareat: quoniam ejus nomen in nummis inſculpere Antiocheni recuſarint, ob tentatam ibi anno Chriſti natali deſcriptionem civitatis, quæ fieri non poſſet ſalva Antiochenſium αὐτονομία ſeu libertate. Itaque natum eſſe ſub Cyrino Chriſtum, ut Lucas prodidit, ex ipſo quoque nummorum ſilentio intelligimus: non ſub Saturnino certe: quem nec ulli hoc quinquennio, vel prius, nummi habent; & anno tantum æræ Chriſtianæ quarto nummi repræſentant. Janum iſto quoque anno qui cluſum dixere, vide quemadmodum a Rualdo refellantur in Animadverſ. ad Plutarchum pag. 80.

CHRISTI GENEALOGIA.

Gemina in ſacris litteris deſcripta eſt Chriſti genealogia: alteram Mathæus, Lucas alteram exhibet. Matth. 1, 1. *Liber generationis IESU Chriſti, filii David; filii Abraham. .... Omnes itaque generationes ab Abraham uſque ad David, generationes quatuordecim: & a David uſque ad tranſmigrationem Babylonis, generationes quatuordecim: & a tranſmigratione Babylonis uſque ad Chriſtum, generationes quatuordecim.* Hoc illæ igitur ordine generationes ac teſſaradecades, Matthæi ipſius admonitu, ſunt digerendæ.

1 ABRAHAM.	1 DAVID.	1 Jechonias.
2 Iſaac.	2 Salomon.	2 Salathiel.
3 Jacob.	3 Roboam.	3 Zorobabel.
4 Juda.	4 Abias.	4 Abiud.
5 Phares.	5 Aſa.	5 Eliacim.
6 Eſron.	6 Joſaphat.	6 Azor.
7 Aram.	7 Joram.	7 Sadoc.

CHRISTI GENEALOGIA.

8 Aminadab.	8 Ozias.	8 Achim.
9 Naaſſon.	9 Joatham.	9 Eliud.
10 Salmon.	10 Achaz.	10 Eleazar.
11 Booz.	11 Ezechias.	11 Mathan.
12 Obed.	12 Manaſſes.	12 Jacob.
13 Jeſſe.	13 Amon.	13 Joſeph.
14 DAVID.	14 Joſias.	14 JESUS CHRISTUS.

In tribus hiſce teſſaradecadibus ea ſervata ratio eſt, ut prima contineret terminum a quo, nempe Abraham; & terminum ad quem, nempe David: ut oculis ipſis appareret, Davidem eſſe filium Abrahæ: Secunda repræſentaret adhuc terminum a quo, nempe Davidem; quem idcirco præfigi initio iterum oportuit: & in fine tertiæ teſſaradecadis collocari terminum ad quem, nempe Chriſtum: ut ex fine tertiæ qui retro nomina computaret uſque ad caput ſecundæ teſſaradecadis, ſtatim intelligeret Chriſtum eſſe filium David. Nam eo ſpectabat illa partitio totius genealogiæ initio propoſita: *Liber generationis IESU Chriſti; filii David, filii* (ſive, qui filius fuit) *Abraham.* Hæc, inquam, duo capita Matthæus probanda ſuſcepit: Chriſtum originem ducere ab utroque illo, cui factæ ſunt promiſſiones de Chriſto ex ipſius ſemine naſcituro.

Prioris columnæ nomina omnia deſcripta ſunt ex libro 1. Paralip. cap. 1. & 2. & ex libri Ruth extremo capite quarto. In his Naaſſon, qui nonus eſt, anno ſecundo Exodi annum ætatis agebat duodecimum. Neque enim familiarum principes, qui appellantur Num. 1, 7. neceſſe fuit eſſe ætate ſuppares ceteris e multitudine, quos recenſebant; hoc eſt, annorum viginti. Inde ad ortum Davidis anni ſunt CCCCIV. Fac igitur Naaſſon genuiſſe anno ætatis LXXIV. hoc eſt, anno 62. poſt illum Exodi ſecundum: Salmon, anno 70. Booz, anno 66. Obed, anno 92. Jeſſe Davidem anno 102. cum alios octo liberos multo antea ſuſcepiſſet: (quod & de Naaſſon, Salmon, Booz, & Obed, ſimiliter credi poteſt:) & numerus ille exſiſtet annorum CCCCIV. nec quidquam incre-

CHRISTI GENEALOGIA.

dibile ; cum & exempla ſimilia multa occurrant ; & auctores graves ita ſentiant , quos Serarius noſter appellat , in caput IV. libri Ruth. Neceſſe eſt autem profecto vocem illam *genuit* , proprie accipi de proxima prole , non de nepote , vel ultra ; ubicumque unus ſcripturæ locus ſuppleri ex alio non poteſt. At hic cum quatuor omnino diverſa volumina; Ruth Paralipomena , Matthæus , & Lucas , mirifice conſentiant ; audacem prorſus plaſten eſſe oportet , qui contra ſacrarum litterarum teſtimonium, duos hic Boozos alios creet. Quidni enim aut ille plures, aut alius alibi quoſlibet alios geminatos vel repetitos , fingat pari jure , & interſerat pro arbitratu ? Adde quod in genealogia ſive Matthæi, quæ nomina XLI. ſive Lucæ, quæ ſex & ſeptuaginta continet , nemo eſt omnino patri ſuo cognominis : Quo ergo jure vel exemplo e ſacris litteris petito, tres Boozi continui inducuntur ? Qui vero annos ſervitutum, quæ ſub Judicibus contigerunt, duratione annorum CXXXI. ab ipſis Judicum annis ſejungunt; ab his oportet Naaſſon, & quatuor conſequentes, poni fuiſſe annorum CXXV. cum genuerunt: quod longe etiam magis abhorret a veri ſimilitudine.

At ubi Matthæus dicit, *Salmon autem genuit Booz de Rahab*, cave Rahab illam intelligas , cujus eſt mentio in libro Joſue, cap. 2. ut quidam e noſtris , inquit Andreas Maſius, falſo opinati ſunt, conjectura non ſatis bona uſi, ducti ſimilitudine nominis. Nulla certe ſcriptura veteris aut novi Teſtamenti credi cogit eam fuiſſe Salmonis conjugem : non liber Joſue, aut Ruth, aut Paralipomenon : non Matthæus, aut Paulus , aut Jacobus : nam hi duo quidem meretricem illam a fide commendant; hoc tantum. Rabbini etiam (ſed illi forte de more ſomniant) ductam fuiſſe ab ipſo Joſue uxorem aſſeverant. Certe ratio temporum ſuadet aliam ei fuiſſe cognominem , ævo longe poſteriorem , Salmæ ſive Salmonis uxorem, pariterque alienigenam, ſive Chananitidem.

In ſecunda deinde teſſaradecade , ubi Joram dicitur genuiſſe Oziam , tres ſunt ibi reges expuncti, Ochozias, Joas, & Amaſias; inter Joram & Oziam interjecti. Nec vero de-

leta idcirco a Tabulis Genealogicis nomina eorum fuere; quoniam Joram affinitate conjunctus eſt cum Achab rege Iſraëlis, (id quod neque Joramo, nec Joſaphato patri, 2. Paral. XVIII, 1. vitio dant ſacræ litteræ:) ſed propter Jorami ſcelera, qui primus regum Juda, *ambulavit in viis regum Iſraël, ſicut egerat domus Achab .... & fecit malum in conſpectu Domini. Noluit autem Dominus diſperdere Domum David propter pactum quod inierat cum eo.... Dereliquerat enim* Joram *Deum patrum ſuorum; inſuper & excelſa fabricatus eſt in urbibus Iuda, & fornicari fecit habitatores Ieruſalem, & prævaricari Iudam:* quod nemo regum Juda ante ipſum. 2. Paralip. XXI, 6. Coluit enim falſa numina & Salomon: ſed ipſe ſolus cum uxoribus: nec Judam propterea aut Iſraëlem ad eadem colenda pertraxit. Ob iſtud igitur Jorami ſcelus, *viſitans Deus iniquitatem patrum in filios, in tertiam & quartam generationem eorum qui oderunt* ipſum, Exod. XX, 5. populo Juda mandavit per prophetas ſuos, deleri e tabulis publicis genealogiarum, nomina filii, nepotis, ac pronepotis: patris ipſius nomen manere juſſit; ut & auctor agnoſceretur talis animadverſionis; & admiſſi ab eo flagitii genus agnitum diligenter populi duces regeſque vitarent. Hæc vero nomina prætermitti poſſe in deſcriptione generis, ſine ullo veri damno, Caïnanis exemplum in Moſe, præter cetera, docet: ex quo vel uno diſcimus, in ſacris litteris non eſſe inuſitatum, ut genuiſſe aliquis nepotem dicatur, atque adeo & abnepotem. CHRISTI GENEALOGIA.

Extremum in eadem teſſaradecade ducit agmen Jechonias: cujus & genus & poſteri nunc ſunt ex libro 1. Paralip. cap. III. & ex Matthæo deſcribendi.

JOSIAS rex Iuda.

Johanan, qui & Jechonias, Matth. I, II.	JOAKIM rex Juda.	SEDECIAS rex Juda.	Sellum, qui & JOACHAZ rex Iuda, IV. Reg. XXIII, 34.

CHRISTI GENEALOGIA.

Salathiel — IECHONIAS rex Iuda, Sedecias.

Zorobabel. — Salathiel. Phadaïa: & alii ſex.

Zorobabel. Semei.

Abiud. — Moſollam. Hananias. Solomith ſoror. Haſabul. Obol. Barachias. Haſadias. Joſabheſed.

Hic fratrum filios, de patruorum; conſanguineos de conſanguineorum nominibus ſæpe appellatos fuiſſe perſpicuum eſt: qui mos Hebræis familiaris fuit; & in cognatione Chriſti occurret inferius. Hic geminum deinde Zorobabelem tam aperte agnoſcimus; alterum ex Matthæo cognitum, & Luca, & Eſdra, & Aggæo propheta, & libro Eccli. XLIX, 13. alterum ex libro Paralipomenon: quam geminum Sedeciam novimus; patruum alterum, alterum fratris filium, ex ipſis Paralipomenis: tertiumque ex Jeremia, cap. XXXVI, 12. Sedeciam ben Hananiæ. Et Zorobabel quidem Matthæi genuit Abiud: quem inter alterius Zorobabelis liberos fruſtra quæras; quos octo tamen appellat liber Paralipomenon. Alius igitur ab altero Zorobabel eſt: & eſt alter etiam altero junior uno conſanguinitatis gradu.

Et Salathiel ſimiliter geminus eſt: alter, ut reliqui omnes ſolo patris nomine diſcriminandus ab altero. Alius enim, exempli gratia, Zorobabel ben Phadaïa, ut loquuntur Hebræi; alius Zorobabel ben Salathiel. Sic alius Sedecias filius Joakimi, a Sedecia filio Joſiæ. Alius proinde ſimiliter Salathiel filius Jechoniæ regis, a Salathiele filio Johanan: tametſi & hunc Matthæus Jechoniam vocat, ut mox dicemus: præſertim cum nulli Salathielis, qui Jechoniæ regis filius, in Paralipomenis liberi memorentur: ſit autem alteri Salathieli filius Zorobabel.

Matth. I, II. *Ioſias autem genuit Iechoniam & fratres ejus, in tranſmigratione Babylonis.* Cum dicit Matthæus, *& fratres ejus*; manifeſte reſpicit locum illum e libro I. Paralip. cap.

cap. III, 15. *Filii autem Ioſiæ fuerunt, primogenitus Iohanan, ſecundus Ioakim, tertius Sedecias, quartus Sellum.* Hi ſunt Matthæo, *Iechonias & fratres ejus.* Nam Johanan, ſive Jochanan, Hebraice, יוחנן Jechonias eſt. Atque hoc ſuſpicatus fortaſſe is eſt, qui in quodam Græco Matthæi codice ſcripſit Ἰωακὰμ pro Jechonia. Sed falſis teſtibus non egemus. At non alia de cauſa fratres a Matthæo commemorantur, niſi quod illi erant ipſo Jechonia notiores; quippe reges: cum Jechonias ipſe minime rex fuerit. Jechonias alter, filius Joakim, non *fratres*, ſed unicum fratrem habuit Sedeciam cognominem patruo ſuo, qui fuit rex Juda. Non hunc igitur Jechoniam regem Matthæus intellexit: quem ſi præterea deſignare voluiſſet, Joakimum patrem ipſius cur præteriret? neque enim Joſiæ filius rex Jechonias, ſed tantum nepos fuit. CHRISTI GENEALOGIA.

Obſcurant igitur Evangelium ac depravant interpolati quidam codices Græci, & Latini fortaſſis eos ſecuti, qui legunt, Ἰωσίας δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωακείμ: Ἰωακεὶμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. Siquidem Jechoniæ regi unicus frater fuit; neque hunc Jechoniam deſignat Matthæus, ſed priorem. Regi denique Jechoniæ quis locus hic eſſe poteſt, quem omnino caruiſſe ſucceſſore regni vel poteſtatis, ſacræ teſtantur litteræ; cujus & de ſemine negant diſerte Chriſtum naſciturum, aut quemquam amplius dominaturum in Iuda? Ierem. XXII, 24, 30. *Vivo ego, dicit Dominus: quia ſi fuerit Jechonias filius Ioakim regis Iuda, anulus in manu dextera mea, inde evellam eum. Et dabo te .... in manu Nabuchodonoſor regis Babylonis ..... Hæc dicit Dominus: ſcribe virum iſtum ſterilem; virum qui in diebus ſuis non proſperabitur: nec enim erit de ſemine ejus vir, qui ſedeat ſuper ſolium David, & poteſtatem habeat ultra in Iuda.* Ergo non fuit iſte Salathielis pater, avus Zorobabelis, qui fuit dux Iuda, a quo Chriſtus Dominus traxit ortum: ſed Iechonias Ioſiæ F. frater regum Ioachim, Sedeciæ, & Sellum.

Sellum autem perſpicuum eſt, ex Ieremia cap. XXII, 11. eum eſſe quem Ioachaz quartus regum liber appellat; ut

CHRISTI GENEALOGIA.

Salianus obſervat: cui Ioachazo ſuffectus eſt in regno Iuda, a Necao rege Ægypti, Ioakim ſecundus natu, pater alterius Iechoniæ, neglecto Ioſiæ filio primogenito, quem Paralipomena Iohanan, Iechoniam Matthæus vocat.

Hunc autem *& fratres ejus* Ioſias *genuit in tranſmigratione Babylonis:* hoc eſt, horum tempora incidunt in tranſmigrationem Babylonis, factam anno decimo Ioakim regis Iudæ, qui ſecundus Ioſiæ filius fuit. Neque enim certe Ioſias ſimul genuit Iechoniam & fratres ejus: ſed illud modo ſignificatur, fuiſſe ex his Jechoniam *primogenitum*, ut eſt conceptis verbis in Paralipomenis: eumdemque cum fratribus, ſub illius tranſmigrationis, quam diximus, tempore vixiſſe.

Fuere in ſingulis terræ ſanctæ, ac Iudææ præſertim, oppidis, nobilium in primis familiarum genealogiæ deſcriptæ in Tabulis publicis: in iis, inquam, oppidis, unde ortum duxiſſet princeps cujuſque familiæ nobilis. Fuit Bethleemi, exempli gratia, Davidici ſeu regii generis deſcriptio integra; quoniam David Bethleemites fuit. Eam ob rem, cum Cæſaris Auguſti juſſu deſcribi in ſuo quemque oppido oporteret, *ibant omnes ut profiterentur ſinguli in ſuam civitatem. Aſcendit autem & Ioſeph a Galilæa de civitate Nazareth, in Iudæam, in civitatem David, quæ vocatur Bethleem, eo quod eſſet de domo & familia David, ut profiteretur cum Maria deſponſata ſibi uxore prægnante*, quippe quæ eſſet ex eadem familia & domo. Luc. 2, 3, 4. Ex his igitur Tabulis publicis deſcripſit Matthæus Ioſephi genealogiam; Lucas, Mariæ Deiparæ. Matthæo autem, de quo nunc in primis agimus, hoc unum propoſitum fuit, ut ex Tabulis illis publicis atque authenticis Chriſtum probaret eſſe filium David, David autem filium Abraham. At non fuit propterea neceſſe, a Davide uſque ad Jechoniam alterum regem Iuda perduci eam genealogiam: ſi quidem Iechonias iſte non e primogenito Ioſiæ filio, ſed e ſecundo natu prodierit: Chriſtus autem a Iechonia priore, ſive Iohanan, atque adeo a primogeniti ſtirpe ortum traxerit: quæ jus ſuum, ſibi ereptum a factione primum Hieroſolymitanorum, IV. Reg. XXIII, 30. deinde a Regibus Ægypti & Babylonis, XXIII, 34. & XXIV, 17. in

Zorobabele Salathielis filio, Iechoniæ prioris, ſeu Iohananis nepote, demum recuperavit. 1. Eſdr. v, 2. Agg. 2, 24. juxta prophetiam Ierem. xxii, 30. CHRISTI GENEALOGIA.

Auctor vero Paralipomenon, lib. 1. cap. iii. ſtirpem regiam deſcribit, quæ uſque ad incenſam urbem a Nabuchodonoſore regnum obtinuit; ſubjungitqne poſteros ex ea prognatos, uſque ad ſuam ætatem; qnæ (ut videtur) ætas ipſa Seleuci Nicatoris, vel Antiochi ejus F. Syriæ regis fuit. Invictum enim, ni fallimur, ejus rei argumentum eſt; non ſolum quod in Hebræis codicibus poſt Nehemiam hic liber collocatur, noviſſimumque ibi omnium ſcripturæ librorum locum tenet: ſed multo magis, quoniam pars extrema capitis illius tertii, ducto initio a Joakim rege, cujus anno decimo contigit tranſmigratio Babylonis; quatuordecim omnino generationes complectitur, quæ annos ſaltem implent trecentos. Scriptori hujus voluminis propoſitum fuit, (ut diximus) eo capite domus regiæ poſteros repræſentare, perducta ſerie ad ſua uſque tempora: Matthæus vero poſtea probandum ſuſcepit, Chriſtum eſſe filium David ex Jechonia priore, ſive Johanane, primogenito Joſiæ. Ex iiſdem autem Tabulis publicis uterque accepit: & quod deſcripſit quidem adhuc ſtante Templo auctor Paralipomenon, Synagoga hoc vidit eſſe ſumma fide deſcriptum, Eccleſia multo poſtea ſuſcepit quoque ac probavit: Petro ipſo auctore; qui in priore epiſtola Canonica, cap. 1, 17. deſcribere quædam videtur ex 2. Paralip. xix, 7. Nam qui liber Verborum dierum citatur a Nehemia cap. xii, 22. hunc non eſſe librum Paralipomenon, ſed alium, qui nunc excidit, quem & liber tertius quartuſque Regum appellat, interpretum eruditiſſimi conſentiunt.

Hæc nobis certe magis opinio placet, quam quæ hoc loco Caïetano excidit: hinc diſcendum ſcilicet, *quam erronea ſit Vulgata editio*, quæ in hoc tertio capite libri primi Paralipomenon *ex fratribus facit filios, vel ex diſparatis familiis facit unam genealogiam.* Nobis enim magis magiſque Hebræa contemplantibus nec diſparatæ occurrunt familiæ, filiive facti ex fratribus: & præterea perſpicuum eſt, tametſi pro

CHRISTI GENEALOGIA.

ratione idiomatis diſſimilis oratio ſit, unam tamen eſſe cum Hebræo eamdemque ſententiam, quæ in Vulgata editione legitur; neque in illa modo, ſed in Græca quoque ipſa interpretatione. Quamquam vel ſi ſola Vulgata ſic haberet, caſtiganda eſſent (uti cenſet Mariana hoc loco) hodierna Hebraïca, ex ea editione: cum eam præſertim ſacroſancta Tridentina Synodus *authenticam* eſſe pronunciarit, hoc eſt, ut jam poſt Gregorium a Valentia, alioſque, diximus, primigenio fonti ſimillimam: quo ſenſu Juriſperiti hodieque authenticum inſtrumentum vocant.

Nunc, ut de tertia Matthæi teſſaradecade aliquid dicamus, prius altera generis Chriſti deſcriptio, quam Lucas tradidit ſubiicienda oculis eſt; a Davide præſertim: & cum Matthæi altera, conferenda.

DAVID.

Matthæus.	*Lucas.*
SALOMON.	NATHAN.
ROBOAM.	MATHATHIAS.
ABIAS.	MENNAS.
ASA.	MELEAS.
JOSAPHAT.	ELIAKIM.
JORAM.	JONAS.
Ochozias.	JOSEPH.
Joas.	JUDAS.
Amaſias.	SIMEON.
OZIAS.	LEVI.
JOATHAM.	MATHAT.
ACHAZ.	JORIM.
EZECHIAS.	ELIEZER.
MANASSES.	JESUS.
AMON.	HER.
JOSIAS.	ELMADAN.
JECHONIAS.	COSAN.
	ADDI.
	MELCHI.
	NERI.

SALATHIEL Jechoniæ F. Neri gener.

ZOROBABEL.

ABIVD.	RESAS.
ELIACIM.	JOANNAS.
AZOR.	JVDAS.
SADOC.	JOSEPH.
ACHIM.	SEMEI.
ELIVD.	MATHATHIAS.
ELEAZAR.	MAHATH.
MATHAN.	NAGGES.
JACOB.	HESLI.
JOSEPH.	NAHVM.
	AMOS.
	MATHATHIAS.
	JOSEPH.
	JANNES.
	MELCHI.
	LEVI.
	MATHAT.
	HELI.
	MARIA.
JESVS CHRISTVS.	JESVS CHRISTVS.

In prima & ſecunda teſſaradecade, certum eſt numerari perſonas ſingulas a Matthæo; tribus exceptis, de quibus dictum eſt. Igitur & in hac tertia eumdem ille morem tenuit. Quamvis neceſſe ſit a Matthæo commemoratam eſſe in iſta prolem, quam quiſque, adæquatis ſaltem rationibus, quinquagenarius ediderit: a Luca eam, quam quiſque genuerit anno ætatis fere XXV.

Id ſpectavit Lucas in ſcribendo, ut primum oſtenderet nobilitatem generis Chriſti, originemque ex Davide per Mariam; quemadmodum Matthæus antea fecerat per Joſephum: deinde, Zorobabelem ipſum, Templi reſtitutorem, materno genere ortum eſſe ex Davide; quemadmodum paternum ipſius pariter genus ex eodem Davide Matthæus oſtenderat: ut inde liqueret, Chriſtum paterno maternoque genere, ex Zorobabele: Zorobabelem paterno pariter maternoque ſanguine, ex Davide deſcendere: quæ profecto magna Chriſti nobilitas eſt. Atque hinc apparet, a Davidis temporibus curæ fuiſſe Hebræis maternum quoque genus in Tabulis publicis deſcribere; cum antea paternum dumtaxat in Tabulas referretur. Nam pars illa ſtemmatis, quam

CHRISTI GENEALOGIA.

addit Lucas, ab Abraham uſque ad Adam, patres tantum repræſentat; nec differt a Moſe, præterquam in Cainane, de quo diximus ſuo loco.

Quod ſi a Salathiele, qui in captivitate genitus, tarde ibi (ut veriſimile eſt) hoc eſt, anno quinquageſimo matrimonium iniit, genuitque Zorobabelem; quod ſi ab illo, inquam, vel a Zorobabele filio, ad hujus rei memoriam, conſtitutum in ſua familia fuerit; ut debitam primogenito hereditatem adiret is, ſive qui anno tantum quinquageſimo uxorem duceret, ſive qui ex patre jam quinquagenario naſceretur: (quemadmodum in Ducatu Rohaniæ apud Aremoricos, potiſſimus heres ille eſt, qui noviſſimus in lucem exiit:) idque in illa ſtirpe uſque ad Joſephum Chriſti patrem diligenter obſervatum fuerit, per undecim generationes: hoc certe ſi ponatur, perſpicuum erit, nullam hic deſiderari poſſe generationem apud Matthæum: ſunt enim ab ortu Zorobabelis ad Chriſti natalem anni circiter DL. ac proinde generationes undecim, quarum unaquæque anno quinquageſimo evenerit. Nec mirum deinde videbitur, alterum tantum fere eſſe generationum apud Lucam: & Chriſtum nihilominus ex primogenitis ortum traxiſſe conſtabit. Atqui de Joſepho quidem, quin illius ætatis fuerit, cum accepit Mariam conjugem, vix ſinunt dubitare ſacræ ipſæ litteræ, in quibus Eliſabeth Zachariæ, ex ſorore Jacobi prognata, atque adeo Joſepho ſuppar ætate, *in ſenectute ſua* tunc fuiſſe dicitur, & *proceſſiſſe in diebus ſuis*. Ergo & Joſephus pariter jam ætate proceſſerat. Hoc certe credibilius multo nobis videtur; quam ſi dicatur a Matthæo, in hac tertia teſſaradecade nepotes pro filiis fuiſſe poſitos; quoniam iſtud nec probari poteſt, & abhorret ab eo more, quem ipſe in duabus ceteris teſſaradecadibus obſervavit.

Zorobabelem autem eumdem oportuit ab utroque, a Matthæo, inquam, & Luca commemorari; quoniam & hic unus proprie ad Chriſti genus pertinet; & ſub illius nomine inſignis eſt de Chriſto prophetia apud Aggæum, ac de regno ipſius ſempiterno. Certe cum in ſacris litteris Veteris Teſtamenti non ſit Zorobabel geminus filius Salathiel; non

eſſe alius poteſt apud Lucam, ab eo quem Matthæus habet: Mattheo quidem Joſephi genus ab Abiud: Luca autem a Reſa fratre Abiud, Zorobabelis filio altero, Mariæ genus deducente: ut ille a Salomone, a Nathan iſte, Davidis liberis, Zorobabelis genus derivarit.

CHRISTI GENEALOGIA.

Cum vero Salathielem Zorobabelis patrem genuiſſe Jechonias dicitur apud Matthæum, apud Lucam Salathiel eſſe Neri filius; hoc loco filium pro genero poni ſtatuendum eſt; quoniam & ita poſcit Latinæ linguæ conſuetudo, teſtibus nummis antiquis; in quibus (ut diximus in Numiſmatis ſæculi Conſtantiniani) & CONSTANTINVS FIL. AVGG. & MAXIMINVS FIL AVGG. inſcribuntur; hoc eſt, ambo *filii Auguſtorum*: quoniam eſſet uterque, alterius Auguſti filius, alterius gener: & ita ſacræ loquuntur litteræ, 1. Reg. XXIV, 17. *Numquid vox hæc tua eſt, FILI MI DAVID?* ubi filium Saul pro genero dicit: & Ruth, cap. 1. Noëmi compellans nurus ſuas: *Revertimini, filiæ meæ*, ſemel iterumque: atque hic uſus denique etiamnum apud nos obtinet, ut ſocer generum, filium vocet: *mon fils*.

In hac certe Chriſti genealogia, quam Lucas exhibet filium accipi de filio naturali ſemper oportet, ubi neceſſe non eſt generum intelligi: neceſſe eſt autem ibi dumtaxat, ubi (quemadmodum in nummis allatis Conſtantini & Maximini) duorum unus aliquis filius appellatur: ut cum Joſephum Jacob genuiſſe dicitur, & Joſeph nihilomninus filius Heli nuncupatur. Similiter cum Salathielem genuiſſe Jechonias dicitur, & Salathiel nihilominus filius Neri vocatur: nuſquam enim duo eundem genuiſſe ponantur, tametſi duorum filius idem appellatur. Quod cum ſit, alterutrius generum oportet intelligi, nempe illius, qui genuiſſe non dicitur. Alibi filium pro genero accipi neceſſe non eſt; ergo nec fas eſt. Hic vero, cum præſertim oporteat, juxta Dei promiſſionem, non ex Nathan Davidis filio, ſed ex Salomone Chriſtum oriri; 2. Reg. VII, 12, 13, 14. Paulo ipſo interprete, Hebr. 1, 5. Salathielem neceſſe eſt, patrem Zorobabelis eumdem eſſe in utroque Evangeliſta; ipſumque filium quidem Jechoniæ, Neri vero generum eſſe; Rheſa autem fra-

CHRISTI GENEALOGIA.

trem eſſe Abiud, Zorobabelis filium ; ut Maria Dei mater a Salomone, non a Nathane, per Zorobabelem, genus paternum duxerit. Neque vero (quod ſane mirabile eſt, noſtramque expoſitionem unam eſſe veriſſimam ſuadet:) quiſquam in hoc numero duarum & XL. generationum, quas Matthæus habet, duorum filius appellatur, præter duos, quorum ſcilicet agnoſci æque ſocerum ac patrem oportuit ? alterum, nempe Joſeph, filium Jacob & Heli, ut Chriſtus filius Joſeph (*ut putabatur*) paterno maternoque genere a Zorobabele ortum ducere ; alterum, nempe Salathiel, filium Jechoniæ & Neri, ut Zorobabel filius Salathielis, paterno maternoque ſtemmate a Davide deſcendere noſceretur. Unde manifeſtum eſt, non alio conſilio genealogiam a Luca hanc eſſe inſtitutam, quam ut alterum iſtud eximium ſane documentum nobilitatis Chriſti, a Matthæo prætermiſſum, nobis non lateret: indicatis ſoceris, ſocerorumque majoribus illorum duorum, quorum patres & avos dumtaxat paternos Matthæus recenſuerat. Atque hinc demum efficitur, ea dictione, *qui fuit*, apud Lucam, ubi ab homine origo monſtratur, filium ſignificari ; ſive naturalem, ſive ex affinitate: cujus appellationis ex affinitate duo ſint exempla dumtaxat, eaque neceſſaria : cum autem a Deo, creationem indicari : ut *Adam*, *qui fuit Dei.*

Quod vero de legali filiatione hoc loco multi referunt, vereor ut ſit veriſimile. Nam ut defuncti uxorem ſive frater, ſive propinquus duceret, olim eſt eo ſine ſancitum, ne poſſeſſio ad alienam familiam tranſiret ; ut ſuſcitaret ille *nomen defuncti in hereditate ſua*, Ruth, IV, 9, quod fuit dicere: ut daretur uxori defuncti heres aliquis bonorum mariti ſui. At non fuit iſtud dare defuncto filium, ſed tamen ex ipſius olim uxore heredem : ex quo fieret, ut cum diceretur aliquis heres illius defuncti, non deleretur ejus : *vocabulum de familia ſua.* Sic *tulit Booz Ruth*, qui *genuit Obed.* Ruth, IV. Nec ibi tamen, nec in Paralipomenis, aut in Evangelio Matthæi, vel Lucæ, Obed filius Mahalonis, qui prior Ruthæ maritus, appellatur; ſed Boozi filius : quoniam nimirum ſacri ſcriptores intelligerent, potuiſſe Booz dare Mahaloni defuncto

defuncto ex lege heredem: filium dare non potuiſſe. Nemo enim filius, niſi quem natura, aut voluntas fecerit. Nec exemplum in ſcriptura, alibive, vel unum occurrit, in quo quis ab aliquo genitus, alterius prius defuncti, filius appelletur, quamvis ſit heres. Ac ſi quod ejus rei exemplum eſſet, non tamen propterea Joſeph aut Jacobi aut Heli filius legalis eo modo dici poſſet. Non Jacobi quidem; alioquin cum dicitur, *Iacob genuit Joſeph*, intelligetur genuiſſe metaphorice: quo interpretandi genere nullum eſt abſurdius, nullum aptius ad evertendas ſcripturas. Neque etiam Heli; ſiquidem Joſeph quinquagenarius fuiſſe videtur (ut diximus) cum Mariam conjugem accepit: Heli autem (uti ex numero generationum, quas Lucas recenſet, fas eſt coniicere, vix quadragenarius. Non iſte igitur aut pater legalis aut naturalis eſſe Joſeph potuit, qui ante ipſum lucem vidit. Reſtat igitur ut Joſeph filius Heli, quomodo Conſtantinus & Maximinus filii Auguſtorum, & David filius Saul; hoc eſt, gener fuerit. Nam *filius* illo gemino ſignificatu, filii ac generi, tum in nummis iſtis, tum in Vetere Teſtamento occurrit.

CÆSAR AVGVSTVS. ANNI V. C.

CHRISTI Conceptio.

Die XXIV. Martii, conjunctio media luminarium ſub meridiano Hieroſolymitano, hora 1. 30′ poſt mediam noctem, feria quarta: (qua pariter feria, ante annos fere 4003. Solem & Lunam Deus condidit:) idemque dies æquinoctii medii fuit. Primus adeo dies primi menſis, ſive Niſan, hic fuit in Galilæa, ubi Chriſtus conceptus eſt. Ab Incarnatione igitur Salvatoris, quæ poſtridie contigit, primo die Niſan in regno Judææ, nova Epocha Aſtronomica ortum habet; *novus ſæclorum naſcitur ordo:* ob eum qui *Pater* vocatur *futuri ſæculi*, Iſaï. IX, 6.

CHRISTI Nativitas.

Luc. 2, 7. *Peperit MARIA filium ſuum primogenitum.* Matth. 2, 1. *Natus eſt JESUS in Bethlehem Iuda, in diebus Herodis regis.* Luc. 1, 5. *In diebus Herodis regis Iudaæ:* Ju-

CÆSAR AVGVSTVS. ANNI CHRISTI.

dææ tantum, non & Galilææ. Hoc igitur anno imperii Auguſti in Oriente XXXI. ejuſdem Tribuniciæ Poteſtatis anno XXIII. (nec vero alii numerabantur anni Auguſti in nummis, nec proinde in Actis inſtrumentiſve publicis:) die XXV. Decembris, media nocte qua ſabbatum cœpit, CHRISTVS Servator noſter naſcitur. Ex quo factum eſt, ut & diem hunc viceſimum quintum Natali Domini ſemper adſcripſerit Eccleſia Romana; & peculiariter cultui Deiparæ addictum eſſe cum abſtinentia ab eſu carnis ſabbatum voluerit. Ex illa autem etiam obſervatione conſectarium eſt, anno iſti Natalem Domini recte adſcribi. Ex eo autem Kalendis Januariis proximis æra Chriſtiana ducit initium; ab eo anno, qui eſt Urbis Romæ DCCLIV.

Et hujus quidem æræ auctor Dionyſius Exiguus vulgo creditur; quem mihi tamen virum vix quiſquam perſuaſerit tantæ fuiſſe auctoritatis; ut non orbi Latino tantum, ſed & Græco, hunc morem ingeſſerit. Nam ut in hoc tractu noſtro, ſic etiam Conſtantinopoli, atque adeo in tota Græcia, in ipſa demum Palæſtina, ut ex Synodis libriſque hoc ſæculo ibi editis conſtat; non eſt alia Æra in uſu, præter vulgarem & Chriſtianam: niſi forte quando cum Turcis magiſtratibus rem gerunt: tunc enim Hegiræ anni notantur. Quam vero ob cauſam Acta omnia publica, quæ in Oriente (excepta Armenia & Ægypto) confecta ſunt poſt tempora Concilii Florentini, æram vulgarem notent, quæ eſt apud Latinos in Occidente recepta, cum illa prius nuſquam in Actis Orientis appareat; non eſt hujus vel loci vel temporis indicare. Interim, quemadmodum, quove auctore factum ſit, ut Græci ea tempeſtate a priſtino more diſceſſerint, deſierintque numerare (ut creditur) annos ab orbe condito, poſitis ante Chriſtum annis 5508. ut Latinorum conſuetudinem anteferrent, a quibus diſcidium tunc feciſſe maximum produntur; viris eruditis excutiendum proponimus.

ÆRA CHRISTIANA.

1 Annus V. C. 754. Annus Julianus ab orbe condito, 4005.

Luc. 2, 21. *Poſtquam conſummati ſunt dies octo, ut circumcideretur puer, vocatum eſt nomen ejus JESUS.* Kalendis Januariis. Matth. 2, 1. *In diebus Herodis regis, ecce Magi ab Oriente venerunt:* die IV. Januarii, feria

quinta. Luc. 2, 22. *Et poſtquam impleti ſunt dies purgationis ejus, ſecundum legem Moyſi, tulerunt illum in Ieruſalem, ut ſiſterent eum Domino.*

CÆSAR AVGVSTVS. ANNI CHRISTI

2 Cædes infantium juſſu Herodis hoc anno facta.

3 Non ante hunc annum, ſiquidem (ut par eſt) Matthæum audimus, Herodes obiit. Archelaus F. eidem in regno ſuccedit. Nullus exſtat nummus ipſius, qui ſit genuinus.

4 Luc. 2, 41. *Et ibant parentes ejus per omnes annos in Ieruſalem, in die ſolenni Paſchæ*, tantum.

E Muſeo D. RIGORD, nummus ex ære mediocri, caput Jovis laureatum exhibet.)(. Genius urbis ſedet, velato capite, (quod ſignum eſt metropoleos:) dextra ſpicas tenet, fluvio ad pedes emergente: qui ſitum urbis Tyri indicat. Epigraphe: ΕΠΙ ΣΑΤΟΡΝΙΝΟΥ ΟΥΟΛΟ. . . . . . ΕΛ *Sub Saturnino Voluſiano* Syriæ Præſide, anno XXXV. qui incipit a Septembri hujus anni. Saturninus Syriæ Præſes apud Joſephum nullus hoc anno; ſed ante annos decem; ubi aut nullum nummi veteres, aut Varum exhibent. Litteras ΟΥΟΛΟ. . (ex quibus Volumnium finxit Joſephus, alterum Provinciæ ſive Præſidem, ſive ut alii malunt, Procuratorem;) nos Voluſianum exponimus: ſic enim id nomen Græce ſcribitur in nummo Imp. Voluſiani: ΑΥΤ. Κ. Γ Α. ΦΙΝ. ΓΑΛ. ΟΥΟΛΟϹΙΑΝΟϹ. ϹΕΒ. *Imp. Cæſar Caius Finius Gallus Vindex Voluſianus Aug.* Tyri autem, non Antiochiæ, nummum fuiſſe cuſum arbitramur; quoniam ab eo nomen abeſt ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ; quod in reliquis nummis occurrit, in quibus Præſidis Syriæ nomen inſculptum legitur.

5

6 *Annus Sabbaticus.*

Nummus Mediceus: ΣΙΔΩΝΟΣ Θ. hoc eſt: ΘΕΑΣ, *Deæ Sidonis.* Currus Aſtartes Deæ L. ΖΙΡ *Anno* CXVII. qui autumno hujus anni incipit.)(. Caput Auguſti, ſine epigraphe. Æra cœpit autumno anni ab V. C. DCXLIII.

Quod æram veterem Sidonii ſervant, nec Auguſtanam ab Aſia recepta, fugatiſque Parthis, adhibent; ſignificant ad ſe hujus beneficii nullam partem perveniſſe: ſed ſub fide tantum & clientela Romanorum, ut olim, ſe manere.

7 Circiter hoc tempus contigit, quod Gamaliel narrat in Actis, cap. V, 36. *Ante hos dies exſtitit Theodas, dicens ſe eſſe aliquem; cui conſenſit numerus virorum circiter quadringentorum: qui occiſus eſt; & omnes qui credebant ei, diſſipati ſunt, & redacti ad nihilum.* Tanti Joſephum tacit Joſephus Cappellus ex heterodoxis Calvinianis, ut cum Theodam ponat ille Claudii Cæſaris principatu occiſum, hoc eſt, poſt annos amplius XL. Lucam hic aſſeveret memoria lapſum eſſe.

8 Hoc ſaltem anno videtur Archelaus rex Judææ obiiſſe, ex nummo qui ſequitur. Tunc Judæa facta eſt Auguſti provincia, per Præſides ab Auguſto miſſos adminiſtrata.

E Cimelio D. FOVCAVLT, muſeoque noſtro, nummus ex ære mediocri: ΚΑΙCΑΡΟC. Spica, fertilitatis agri Judaïci ſymbolum.)(. Palma, ſimiliter. ΛΘ. annus XXXIX. ab Aſia per Auguſtum recepta.

9 Nummus Mediceus: ΣΕΒ ..... Caput Auguſti laureatum.)(. Dea turrita, qui Genius urbis eſt. ΑΣΚΑΛΩ. ΓΙΡ. *Aſcalonitarum* æræ annus CXIII. Non habent æram illi quæ eſt ab Aſia recepta, quoniam *oppidum Aſcalo liberum*, ut Plinius admonet lib. V. pag. 566. & mari appoſitum, hujus beneficii nullam partem ſenſit: itaque ſolam æram adhibet initæ olim ſocietatis cum Romanis.

10 Altera deſcriptio Judææ per capita, tributi penſitandi cauſa, circa hoc tempus, Auguſti juſſu, cujus erat provincia, facta videtur. Indicatur ea primum a Luca, cap. 2, 1. ubi *primam* commemorat. Deinde a Matthæo, cap. XXII. *Licet cenſum dare Cæſari, annon?* ubi cenſus tributum eſt, Luca interprete, cap. XX. *Licet nobis tributum dare Cæſari, an non?* Quoniam videlicet libertate

donati fuerant, atque immunitate omni, tum a regibus Syriæ, anno Græcorum CLXX. 1. Mach. XIII, 36. tum a Romanis ipſis, in fœdere cum Simone ſummo ſacerdote, magno Duce, & Principe Judæorum, 1. Mach. XIV, 26. Ejuſdem deſcriptionis iterum mentio in Actis, cap. V, 37. *Poſt hunc* (Theodam de quo ſupra) *exſtitit Judas Galilæus in diebus profeſſionis*. id eſt, *cenſus in* Judæa peracti, *avertit populum poſt ſe, & ipſe periit*, &c.

11 Nummus ex ære mediocri: ΕΠΙ ΣΙΛΑΝΟΥ. ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ. ΒΜ. *Sub Silano* Syriæ Præſide, nummus *Antiochenorum*, anno XLII. æræ Auguſtanæ.

12 Luc. 2, 42. *Et cum factus eſſet annoruim duodecim aſcendentibus illis Jeroſolymam, ſecundum conſuetudinem diei feſti* (Paſchæ) *conſummatiſque diebus, cum redirent, remanſit puer JESUS in Jeruſalem.* Poſtea rediit Nazareth. Fuit Neomenia civilis æquinoctialis hoc anno, die XII. Martii, ſabbato: Paſchæ dies feſtus, ſeu decimusquintus menſis primi, die XXVI. Martii, pariter ſabbato.

In Gaza Regia: ΕΠΙ ΣΙΛΑΝΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ. ΓΜ. Annus XLIII. autumno anni hujus incipit.

Annus Sabbaticus.

13 In muſeo noſtro: ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΕΠΙ ΣΙΛΑΝΟΥ. ΔΜ. Anno XLIV. qui autumno hujus anni incipit.

Nummus ex ære minimo: ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Caput Auguſti laureatum. .)(. Turritum caput, ſeu Genius urbis: ΔΑΜΑΣΚΗΝΩΝ. L. ΕΚΤ. *Damaſcenorum* nummus, *anno* CCCXXV. æræ Græcorum: qui autumno anni hujus init. Damaſcus parebat Aretæ regi, amico & ſocio Romanorum. 2. Cor. XI, 32.

14 Hic annus ſupremus Cæſaris Auguſti fuit: qui primo dictus eſt de gentis ſuæ nomine, C. Octavius: deinde adoptionis jure, C. Cæſar: poſtmodum titulo poteſtatis, Auguſtus. Ut Tarquiniorum olim origo e Græcia fuit, teſte Plinio; ſic gentem Octaviam e Phrygiæ regibus deſcendere, tum Horatius ſignificat, lib. 2. ſatyra V. ubi Auguſtum *ab alto demiſſum genus Ænea* vocat; tum Virgilius, libro I. Georg. ubi idem dicitur *cingens materna tempora myrto*: quoniam Æneæ parentem fuiſſe Venerem proditum eſt ab Homero. Quod ſi Julia gens ab Ænea profluxiſſet, ut creditur; nul-

lam in ea laude partem haberet Octavius; qui ſolo adoptionis beneficio inſertus in Juliam eſt. Adoptio enim genus & ſanguinem non tranſmittit; ſed opes tantum & facultates.

Idem hic primus Tiberii Auguſti annus eſt, Sextili menſe, ut videtur.

TIBERIVS AVG. Nummus ex Theſauro Regio, primæ molis æreus: & apud D. FOVCAVLT, ſimilis huic ex ære mediocri: ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. *Auguſtus Auguſti* F. Tiberius ſcilicet capite laureato. .)(. Intra coronam lauream, A. *primus* Tiberii annus: Inferius: ΕΠΙ ΣΙΛΑΝΟΥ. ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ. ΕΜ. *ſub Silano* Syriæ Præſide: nummus *Antiochenorum*, anno XLV. ab Aſia recepta: qui annus autumno hujus anni incipit, idemque incidit in primum Tiberii annum: qui dici primus annus non ante cœpit, quam eſſet Tiberius Σεβαςὸς, Auguſtus. Ex quo commentum arguitur eorum, qui geminum Tiberii initium confingunt; tamque futili conjectura æram Chriſti vulgarem ſpernunt; ſtatuuntque eum annum, qui apud Lucam *annus quintuſdecimus Tiberii Cæſaris* appellatur, invito Luca, & uſu com̃uni, (ne Joſephus ſcilicet in anno Herodis obitus adſignando credatur fuiſſe mentitus,) duodecimum tantum ab Auguſti obitu annum fuiſſe. Quaſi vero aliam computandi rationem inire Lucas potuerit, ab illa quam nummi Syriæ, quos ipſe in pera habuiſſe credi poteſt, aperte præferebant. Neque enim Antiochiæ modo, ſed & Seleuciæ, ut mox videbimus, atque adeo in tota Syria, hæc ratio computandi fuit in uſu.

Cæſarum annos conſignare in nummis priuſquam Auguſti forent, plane inauditum fuit; ut oſtendimus in Numiſmatis ſæculi Conſtantiniani. Nec aliter autem quiſquam vir prudens exiſtimaverit in Actis publicis annos conſignari ſolitos fuiſſe, quam in nummis ipſis, qui eſſent Principis vultu notati. In his annos tantum Tribuniciæ poteſtatis Roma ſignabat, ex quo quiſque Cæſarum donatus ea fuiſſet, non ex quo prior Auguſtus e vita deceſſiſſet. Eſt autem hic annus Tribuniciæ poteſtatis Tiberio delatæ, ſextusdecimus, qui primus imperii. Quod ſi decedente Auguſto, Tribunicia poteſtas Cæſari, tunc primum Auguſti titulum ſubeunti, denuo conferretur; tunc geminum illud Tribuniciæ poteſtatis initium in nummis interdum conſignabatur. Quo in genere inſignis eſt in Cimelio D. FOVCAVLT, nummus M. Aurelii æreus, in quo legitur, TRIB. POT. XIX. TR. POT. V. Quoniam qui annus eſſet XIX. ex quo primum delata ei hæc poteſtas

fuit, idem quintus fuerit, ex quo poſt Antonini Pii obitum Auguſtus ipſe eſt ſalutatus. Annos imperii ſive Tiberii, ſive alterius Auguſti, numquam Occidens in nummis inſculpſit: quoniam nullum ei ibi ſummum, ſed omne ſub Senatu imperium eſſet. In Syria autem & Ægypto, quoniam erant ambæ Auguſtorum ſummo cum imperio provinciæ; eam ob rem, poſt deceſſoris obitum, nec prius, eorumdem annos in iis provinciis computari mos fuit.

Apud Triſtanum, tom. I. pag. 66. TI ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΑΡΧΙΕΡ. ΜΕΓ. Ἀρχιερεὺς μέγιστος. *Tiberius Cæſar Aug. Pontifex Max.* capite laureato. .)(. ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΟΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΣ. Α. *Sacrorum principatum* apud ſe *Antiocheni* Tiberio deferunt, anno ipſius *primo*: uti ſuperius Auguſto delatum ab iiſdem vidimus, annis ipſius XXVII. XXVIII. XXIX. & XXX. Annus igitur imperii Tiberii primus, iſto quoque nummo teſtante, is fuit, quo eſt ſalutatus.

Nummus Regiæ gazæ ex ære minimo: in laurea, TI ΚΑΙΣΑΡ. *Tiberius Cæſar.* .)(. ΙΟΥΛΙΑ. L. Α. *Julia, anno primo.* Palma, Judææ ſymbolum. Annus primus Tiberii Auguſti, & Juliæ conjugis. Anni enim Cæſarum numquam notantur in nummis, ut diximus, ſed tantum Auguſtorum. Et IVLIA in nummis, Tiberii conjux eſt: Auguſti, LIVIA ſemper, vel AVGVSTA. Nummi in Judæa percuſſi, vel Samaria, a monetariis Græcis; Auguſti, Tiberii, Neronis; pro Auguſto Cæſarem dicunt: juxta illud, Matth. XXII, 21. *Dicunt ei, Cæſaris.* Et Joan. XIX, 15. *Non habemus regem, niſi Cæſarem.* Et Paulus, *Cæſarem appello*; cum more patriæ ſuæ loqueretur. In reliqua Palæſtina, ut Cæſareæ; in Galilæa, in Syria, Σεβαστὸς & Αὔγουστος, *Auguſtus* dicebatur: quæ vox Venerabilem ſonat. Venerari hominem fictorum numinum cultui addictum, aut eumdem venerandum profiteri atque colendum, Judæa fortaſſis ſibi nefas eſſe cenſuit: quam ob cauſam & Mardochæus olim Aman adorare abnuit. Lucas vero more patrio cum ſcriberet, non veritus eſt Auguſtum dicere.

Apud P. JOBERT, nummus ex ære minimo: TIB. ΚΑΙϹΑΡ. in corona. Vultum enim in nummis inſculpi Judæa non ſineret. .)(. Palma, Judææ ſymbolum.

TIBERIVS AVG. ANNI. CHRISTI.

Annus Chriſti, 15.

Annus Chriſti, 16.

Nummus e gaza Regia, Γ. ΕΠΙ ΣΙΛΑΝΟΥ. ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ. ΖΜ. Annus *tertius* Tiberii, *ſub Silano* Præſide. Nummus *Seleucenſium*, anno XLVII. ab Aſia recepta in quem annus Tiberii tertius incidit, ex quo Auguſtus eſt ſalutatus. Autumno anni hujus init. In antica nummi area, ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. *Cæſar Auguſtus Auguſti* F.

Nummus Mediceus ex ære: Caput Apollinis radiatum. .)(. ΙΟΥΛΙΕΩΝ. ΤΩΝ ΚΑΙ ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ. *Iulienſium* nummus, *qui & Laodicenſes ſunt.* Infra, ΖΜ. Anno XLVII. ut proxime. Eamdem cum vicinis Antiochenis ac Seleucenſibus, Laodiceni ad mare æram ſequuntur.

17 *Annus Urbis conditæ* 770. Chriſti 17.

18 Nummus e Theſauro Mauroceni, apud Patin. pag. 112. ΤΙΒΕΡΙΑΣ in corona. .)(. ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΤΕΤΑΡΤ. *Anno quarto currente* imperii Tiberii Cæſaris. Palma, Judææ ſymbolum, ut in nummis Simonis Pontificis. Tiberias oppidum Galilææ fuit: cujus æra ab autumno ſuperiore incipit, in nummis Trajani, Hadriani, & Antonini Pii ſignata, primo ipſorum imperii anno.

Nummus Tiberii: ΕΠΙ ΣΙΛΑΝΟΥ. ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ. ΘΜ. in corona: Annus XLIX. ab Aſia recepta, autumno iniens.

19

20 *Annus Sabbaticus.*

21

22

23 Apud Patinum, pag. 48. ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. *Cæſar Auguſtus Auguſti* F. Caput Tiberii. .)(. ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ. ΔΝ. in corona. Anno LIV. ab Aſia recepta, qui autumno hujus anni incipit.

Julias oppidum de nomine Juliæ Auguſtæ Tiberii conjugis, (tametſi ſcriptores antiqui refragentur,) ab Herode tetrarcha circa hoc tempus ædificatur: ſita ab oriente lacus Geneſaræ, teſte Plinio, lib. v. ſect. xv. uti Tiberias ab Occidente ante ſex annos condita.

Annus

24

25

26

27 *Annus Sabbaticus. V. C. annus 780.*

28 Apud Vaillant. pag. 41. ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Caput Auguſti. Forte ΘΕΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ potius, ut in ſimilibus paſſim ipſi vidimus. .)(. ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Caput Tiberii. L. ΙΔ. *Annus* XIV. cœptus ab Auguſto menſe anni ſuperioris.

29 Luc. 3. *Anno autem quintodecimo imperii Tiberii Cæſaris*, cœpto a menſe Auguſto anni ſuperioris, *procurante Pontio Pilato Iudæam, tetrarcha autem Galilææ Herode, Philippo autem fratre ejus tetrarcha Ituræa & Trachonitidis regionis*, prædicatio Joannis Baptiſtæ. Scriptum eſt in Græco codice perquam accurate, ἡγεμονίας Τιβερίου, non (ut alii perperam deſcripſere) βασιλείας: neque ut Rufinus Joſephi interpres, libro 2. de bello Judaïco, cap. VIII. *regnum* dixit ſcriptor ſacer: qui probe noſſet non eſſe Tiberium βασιλέα. Et *Tiberium Principem* Plinius paſſim appellat; non regem. Neque enim Princeps ſenatus & civitatis, rex idem ſenatus & civitatis fuit.

Annus Chriſtus 30.

BAPTISMUS CHRISTI Domini, feria ſexta, ſi die VI. Januarii. *Et ipſe JESUS erat incipiens quaſi annorum triginta.* Luc. III, 23. Statim poſt baptiſmum ac jejunium, ſub Paſcha incipit prædicare, Act. I, 22. & X, 37. *incipiens a Galilæa.* Nec tamen diſcipulos ad ſe vocavit, ante annum ſequentem ſub Paſcha. Vide quam contexuimus Evangeliorum concordiam, de annis Chriſti prædicationis, in libro De ſupremo Chriſti Paſchate, pag. 84. Nam quod Petrus ait in Actis, cap. I, 21. *Oportet ergo ex his viris qui nobiſcum ſunt congregati in omni tempore, quo intravit & exivit inter nos Dominus JESUS, incipiens a baptiſmate Ioannis, in diem qua aſſumptus eſt a nobis, teſtem reſurrectionis ejus nobiſcum fieri unum ex iſtis:* non ſignificat, ſtatim ex quo Chriſtus a Joanne bap-

TIBERIVS AVG. ANNI CHRISTI.

tizatus eſt, congregatos fuiſſe ab eo diſcipulos; ſiquidem nonniſi poſt annum Petrus & Andreas primi ad Chriſtum acceſſere. Sed dicitur ibi ſolummodo Chriſtus diſcipulos coëgiſſe, *incipiens a Galilæa poſt baptiſmum quod prædicavit Ioannes:* ut Petrus ipſe idoneus ſui interpres aït, Act. x, 37. hoc eſt, poſteaquam baptiſmum Joannes prædicaſſet. Nam baptiſmum Joannis cum Petrus dicit aut Lucas; imperite facit, quiſquis baptiſmum intelligit Chriſto datum: cum intelligi baptiſmum oporteat, quem Joannes omnibus prædicabat. Itaque poſt illam prædicationem baptiſmi, & dum illa adhuc perſeveraret, hoc eſt, anno ſequente, cœpit JESVS *a Galilæa* diſcipulos congregare.

Annus Chriſti 31.

Evangelium Joannis ab hoc anno incipit, a die 2. Januarii, ut diximus in Tractatu de ſupremo Chriſti Paſchate, pag. 85. Nihil ille de tempore quo cœpit Joannes Zachariæ F. baptizare, ut Matthæus, Marcus, & Lucas: hoc eſt, de anno Chriſti XXIX. Nihil de anno ſequente, ſive XXX. ut iidem: hoc eſt, de baptiſmo, jejunio, & tentatione Chriſti: nihil de ſubſecuta prædicatione in Galilæa, aliiſque rebus eo anno geſtis. Ea vero tantum fere narrat deinceps, quæ Hieroſolymis & in circumjacente regione Chriſtus dixit egitque: ne vel ſe ſpretos ab Evangeliorum ſcriptoribus, vel ab ipſo Chriſto Servatore neglectos, Judæi jure expoſtularent.

Dies feſtus Paſchæ, ſeu dies quintuſdecimus menſis primi fuit in Galilæa, XXVI. Martii, feria 2. in Judæa vero & Hieroſolymis, die XXVII. feria 3. *Cum autem* JESVS *eſſet Jeroſolymis in Paſcha, in die feſto, multi crediderunt in nomine ejus.* Joan. 2, 23.

Poſt menſem fere, *abiit iterum* JESVS *in Galilæam*, tranſivitque *per Samariam*, ubi mulierem Samaritanam docuit; exeunte Aprili. Joan. IV. Apoſtolos deinde Chriſtus compellans; Joan. IV, 35. *Nonne vos dicitis*, inquit, *quod adhuc quatuor menſes ſunt, & meſſis venit?* Gemina in Judæa ſatio, gemina & meſſis fuit: prior tritici; hordei altera. Tritici ſementis menſe Tiſri ſive Septembri, ut mos alibi: & teſtis eſt, ſi qua ei fides, paraphraſis Chaldaïca, in Eccl. XI, 2.

Meſſis Martio fere exeunte, in Paſcha: Levit. XXIII, 10. ut anno Joſue primo factum eſſe perhibetur, Joſ. III, 15. Sic in Ægypto frumenta ſata Novembri incipiente, paulo ante Kal. Apriles falce meti incipiunt, teſte Plinio, libro XVIII. ſect. 47. Hæc in ſacris litteris *meſſis* præciſe, & *meſſis triticea* ſubinde appellatur, ex qua *primitiæ meſſis*, Levit. XXIII, 10. Altera ſatio hordei, alteraque *agricultura*, ante Pentecoſten, menſe Xanthico, ineunte Maïo, 2. Mach. XII, 1. & XIII, 32. *Meſſis hordeacea*, poſt *quatuor menſes*, de quibus Chriſtus hic loquitur: ante autumnum; ſive, ut anno æræ Græcorum 149. ante initium anni ſabbatici: in *æſtu* denique, ac proinde exeunte Auguſto, ut diſerte exprimitur, in libro Judith, cap. VIII, 2, 3. Meſſem certe priorem, ſive triticeam, tunc peractam fuiſſe, Chriſti oratio exprimit. Tempus autem fere medium inter Paſcha & Pentecoſten fuiſſe, cum hæc diceret, adhuc ſequentia verba ſuadent. Nam *poſt duos dies ..... exceperunt eum Galilæi, cum omnia vidiſſent, quæ fecerat Ieroſolymis in die feſto: & ipſi enim venerant ad diem feſtum*; Joan. IV, 43, 45. Nempe ad illum diem feſtum, cujus initio capitis facta mentio eſt. Nemo certe prudens dixerit, in illis regionibus ad meſſem triticeam expectandum adhuc fuiſſe poſt Paſcha ſpatium quadrimeſtre. De altera igitur meſſe Chriſtus locutus eſt, priore jam tum proinde peracta, menſe Niſan medio, cui olim nomen fuit *Abib*, Exod. XIII, 4. argumento *novarum frugum*, quæ tunc metebantur. Enimvero quæ natio *novas fruges* appellet, niſi quæ ſint maturæ, falcemque deſiderent? Hinc feſtum meſſis inchoatæ in Paſchate, cum primæ ſpicæ offerrentur ex tritico: ut Pentecoſte feſtum meſſis peractæ fuit, cum offerrentur ex eodem tritico panes primi. Quis credat igitur teſtem αὐτόπτην fuiſſe, ut credi ſe vult; qui affirmat, in Palæſtina nonniſi poſt tres menſes ab extremo Aprili (nempe ut in Gallia) meſſem frumenti fieri ſolitam? In Ægypto hordei alia ratio eſt, ob Nili exundationes, quæ meſſem æſtivam arcent. Cum frumento ſimul ſeritur: menſe uno citius metitur. Itaque ineunte Februario, cum viret in ſpica hordeum, tunc frumentum *ſerotinum*,

TIBERIUS AUG. ANNI CHRISTI.

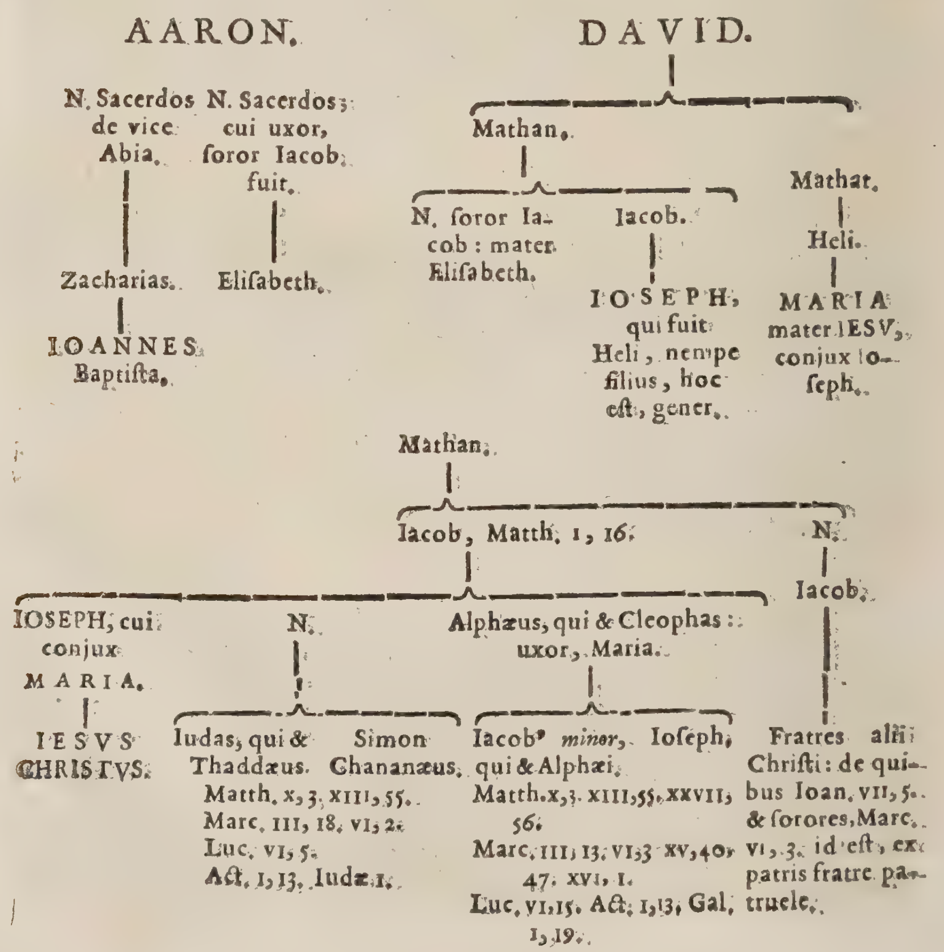
TIBERIVS AVG. ANNI CHRISTI.

hoc eſt tardius ibi eſt: Exod. IX, 32. & Plinius libro XVIII. pag. 453. & 490. Ac ſane Ægypti more in quibuſdam Judææ agris altera fit hordei ſatio & meſſis cum tritico, ut docet liber Ruth, cap. 2, 23.

E gaza Regia nummus primæ molis, & ex ære mediocri apud D. FOVCAVLT; capite Tiberii laureato: ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. .)(. In corona laurea, ΕΠΙ ΦΛΑΚΚΟΤ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ. ΒΞ. *Sub Flacco* Syriæ Præſide. *Antiochenorum* nummus. Anno LXX. ab Aſia recepta. Littera Ξ inverſa in eo nummo eſt.

Annus Chriſti 32.

Poſcit hic annus ſubjici ante oculos, Chriſti Servatoris affines & conſanguineos, qui commemorantur in Evangeliis.

Maria Cleopha, *ſoror matris IESU*, Joan. XIX, 25. hoc eſt, uxor fratris viri Mariæ matris JESU, Gallice dicimus, *belle-ſœur*. Nam eſt Alphæus idem, qui Cleophas. Eadem *Maria mater Iacobi minoris* eſt, Marc. XV, 47. cui *minoris* cognomen fuit, propter patris fratrem patruelem ſibi cognominem, adhuc ſuperſtitem, qui Jacobus major. Sic enim in nummis CONSTANTINVS IVNIOR aliquis appellatur, quamdiu ſuperſtes eſt alius ſenior Conſtantinus. Quæ nunc autem *ſoror*, in libro Ruth I, 15. cognata magis Latine dicitur. Neque hæc vox, *cognatus*, vel *cognata*, aliud aut in ſacris litteris, aut in nummis antiquis, quam affinem ſignificat; ut diximus in Numiſmatis ſæculi Conſtantiniani. Sic Antiochi Eupatoris *cognatus* Lyſias, ab ipſo Antiocho *frater* ſalutatur: 2. Mach. XI, 22, 35, *beau-frere*. Ubi *frater* pro *cognato* ponitur, quemadmodum proxime *ſoror* pro *cognata*. Hinc & Eliſabeth *cognata* Deiparæ dicitur, hoc eſt, filia ſororis cognati: quo more in Evangelio paſſim ii fratres alicujus appellantur, qui ſunt e patris ipſius fratre prognati. Fuit autem Eliſabeth filia ſororis Jacobi, qui cognatus Deiparæ fuit, hoc eſt, ſocer. Quo ſenſu Exodi XVIII, 1. ex eodem Vulgato interprete, *Iethro ſacerdos Madian, cognatus Moyſi*, hoc eſt, ſocer, vocatur.

TIBERIVS AVG. ANNI CHRISTI.

De Sabbato δευτεροπρώτῳ, *Luc.* VI, 1.

Matth. XII, 1. *In illo tempore abiit IESUS per ſata ſabbato: Diſcipuli autem ejus eſurientes cœperunt vellere ſpicas, & manducare.* Luc. VI, 1. *Factum eſt autem in ſabbato ſecundo-primo*, δευτεροπρώτῳ, *cum tranſiret per ſata, vellebant diſcipuli ejus ſpicas*, &c. Eſt ſabbatum δευτερόπρωτον, uti fuſius expoſuimus in Tractatu De ſupremo Chriſti Paſchate, Adar δευτέρου πρῶτον, menſis Adar *ſecundi primum*. Eſt enim artis Grammaticæ ea lex, ut cum vox una e duabus componitur, ſi ſint ea duo nomina ſubſtantiva, aut numeralia, prius in regimine ſit & in obliquo caſu; ac proinde idem in Gallica interpretatione poſterius. Sic Θεοτόκος,

TIBERIUS AUG. ANNI CHRISTI.

βιβλιοθήκη, ἀργυρολόγος, & ſimilis formæ omnia. Ubi ſunt autem duo numeralia vocabula, ſubſtantiva duo neceſſe eſt ſubintelligi : nec poteſt aliter ſtatui ab his qui Græce callent. Eſt igitur ſabbatum δευτερόπρωτον, menſis *ſecundi primum*. Quod cum anno tantum embolimæo occurrere poſſit, in quo tertiusdecimus menſis ſuperadditur, quem ſecundum Adar Hebræi vocitant ; menſis ille autem non poſſit niſi in annum Julianum XXXII. cadere, ex iis annis qui poſſunt venire in controverſiam, neceſſario conſequitur, inſignem eſſe hanc epocham ; ex qua perſpicuum fiat, annum paſſionis Chriſti, qui proximus huic fuit, eſſe non poſſe niſi æræ Chriſtianæ tertium ac triceſimum. Fuit autem ſabbatum illud dies prima Martii : litteris Dom. FE: novilunio medio Hieroſolymis incidente in diem XXIX. Februarii, hora 3. poſt meridiem, 26′ 44″. Tunc menſis triticea in eo tractu fere matura, ut diximus. Manipuli enimvero oblatio fieri ſolita poſtridie Paſchæ, ac proinde interdum XXII. Martii ; ex tritico, non ex hordeo fuit ; temetſi ſecus ſtatuat auctor libri de Septenario, qui nec Judæam novit, nec ſacras litteras intellexit, aut admiſit omnes. Nec vero ſpicæ, quas diſcipuli vellebant, ex hordeo eſſe potuerunt ; ſiquidem hordeum in ſpicis prorſus edule non eſt.

De die feſto mediante, Ioan. VII, 14.

Joan. VII, 1. *Erat autem in proximo dies feſtus Iudæorum, Scenopegia .... Dixit ergo eis IESUS ,.... Vos aſcendite ad diem feſtum iſtum ..... Hæc cum dixiſſet, ipſe manſit in Galilæa. Ut autem aſcenderunt fratres ejus, tunc & ipſe aſcendit ad diem feſtum* ; non ad diem feſtum iſtum, ſed ad diem unum feſtum e quatuor, qui in illa ipſa ſolennitate occurrebant : *non* aſcendit tamen *manifeſte, ſed quaſi in occulto. Iudæi ergo quærebant eum in die feſto* priore, *& dicebant : Ubi eſt ille?* . . Verſu 14. *Iam autem DIE FESTO MEDIANTE, aſcendit* JESUS *in templum, & docebat.* Verſu 37. *In noviſſimo autem die magno feſtivitatis, ſtabat IESUS, & clamabat*,

dicens: Si quis ſitit, &c. Scenopegia, ſeu feſtum Tabernaculorum incipiens quintodecimo die menſis ſeptimi, ſive Tiſri, ſeptem dierum fuit; quorum primus & ſeptimus dies feſti fuere: octavus etiam præterea celeberrimus, qui & Collecta dictus eſt. Novilunium medium Hieroſolymis fuit die XXIII. Septembris, hora 8. matutina, 47′ 42″. atque adeo eo ipſo die fuit Neomenia civilis, feria tertia. Quæ cum propria Galilæorum ſive Iſraëlis eſſet in feſto Scenopegiæ, ut diximus in Tractatu De ſupremo Chriſti Paſchate; Neomenia civilis Hieroſolymis & in Judæa, uno die poſterior fuit; nec a conjunctione luminarium, ſed a φάσεως petita; ut eſſet ibi tum prima, tum quintadecima dies menſis, feria quarta; quæ propria Judæorum erat & eſt etiamnum in Scenopegia. Hic igitur ordo dierum eo menſe fuit:

TIBERIUS AVG. ANNI CHRISTI.

Dies 15. Tiſri, 7. Octobris, feria 3. Scenopegia in Galilæa.
8. Octobris, feria 4. Scenopegia in Judæa.
Dies feſtus medians, 11. Octobris, ſabbato.
Noviſſimus dies magnus feſtivitatis, qui & dies Collectæ.
15. Octob. feria quarta, in Judæa.

Non aſcendit Chriſtus ad diem feſtum primum; ſed ad diem feſtum mediantem: quo die docebat; ut & noviſſimo die feſtivitatis. Diei autem feſti mediantis eadem plane ratio eſt, ac Dominicæ infra octavam, ſi quarto die incidat. Sabbatum, quo de agimus, XI. dies Octobris, dies quartus Scenopegiæ in Judæa fuit, ſed & idem quintus, ducto initio a Scenopegia Iſraëlis, ſive Galilææ: atque adeo fuit utroque modo, perquam accurate & ſcrupuloſe *medians*: ἑορτῆς μεσαζούσης, ut habet MS. Cantabrig. hoc eſt, ut Gloſſæ Philoxeni interpretantur hoc verbum, die feſto intercedente, interveniente. Diem feſtum proprie, nempe ſabbatum, fuiſſe diem illum mediantem, ſuadet etiam (ſi qua eſt ea auctoritas) Eccleſia Græca: quæ ad hujus diei feſti mediantis repræſentationem, diem feſtum inſtituit Mediæ Pentecoſtes; diem illum videlicet feriæ quartæ, qui tempus a Paſchate ad Pentecoſten decurrens, in duas

TIBERIUS AUG ANNI CHRISTI.

partes æquales dirimit : quemadmodum e diebus octo Scenopegiæ quartus eſt, qui octavam dirimit : quintus, e novem.

Atqui ut *dies feſtus medians*, hoc eſt, ſabbatum, quartus ſit dies ex illis octo, quintuſve e novem, fieri non poteſt extra annum XXXII. æræ Chriſtianæ, ex iis annis de quibus diſceptari ſolet. Hunc igitur neceſſe eſt eſſe pæne ſupremum vitæ Chriſti. Atque hi quidem duo characteres, ſabbatum dico δευτερόπρωτον, & diem feſtum mediantem; adeo clare demonſtrant, non poſſe alium annum eſſe Chriſti paſſionis, quam XXXIII. ut & Lucas & Joannes ſatis eſſe intellexerint, ſi ex his alteruter notaretur : quoniam & ſcientibus formam anni Judaïci liqueret aperte, non poſſe utrumque illum characterem incidere niſi in annum XXXII. Julianum, qui Chriſti mortem anteceſſit : & eamdem anni formam neſcientibus cupiditatem illi ipſi characteres iniicerent, inveſtigandi qua demum in anni menſiumque forma occurrerent : ut qui deprehenderent ſtatui neutrum poſſe, niſi in anni Judaïci forma, qualem deſcripſimus ; ii & annum intelligerent mortis Chriſti fuiſſe XXXIII. æræ Chriſtianæ : & Kalendario uſos eſſe jam tum Judæos, cycloque decemnovennali, ut poſuimus : cum præſertim etiam Sinenſes habere ſe cyclum illum in ſuis Annalibus glorientur ab anno fere 1330. ante Chriſtum ; qui eſt noſtro calculo fere viceſimus poſt diluvium. Quo quis autem probabili argumento ſuadeat, Hebræos a Moſe uſque & Salomone ad Chriſti tempora, ac multo poſtea, tam bardos hebeteſque fuiſſe, ut inter Ægyptios, Chaldæos, Græcoſque poſiti, Kalendarium non haberent?

Annus Chriſti 33.

Apud P. JOBERT, nummus ex ære mediocri : ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Capite laureato. L. K. Anno XX. qui ab Auguſto menſe hujus anni incipit. .)(. ΘΕΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ, capite radiato : *Divus Auguſtus*.

In Cimelio D. FOUCAULT, Tiberii nummus ex ære mediocri. .)(. ΔΑΜΑΚΗΝΩΝ. Sic enim ibi ſcriptum eſt pro

Δαμα-

ΔαμαΣκηνῶν. Aream nummi cervus, ſive dama, obtinet; ad quem nunc forte alluditur. Litteræ EMT, quæ ſubjiciuntur, annum CCCXLV. æræ Græcorum deſignant; qui ab autumno hujus anni incipit. In fidem & clientelam imperii Romani Damaſcus ſe forte contulit: nec Romanæ tamen ditionis fuit: quæ cauſa eſt quamobrem æram Græcorum retineat. Pari jure multo poſtea Orthoſienſes in Syriæ littore, habent eamdem æram ſub Antonino Pio, in nummo e gaza Regia.

TIBERIVS AVG. ANNI. CHRISTI.

DE SUPREMO CHRISTI PASCHATE.

PASSIO CHRISTI DOMINI, die 3. Aprilis, anno æræ Chriſtianæ XXXIII. littera Dominicali D. feria ſexta, quæ decimaquinta menſis Niſan Galilæis fuit; poſt Paſcha proinde a Chriſto peractum pridie cum Apoſtolis ſuis Galilæis, poſt Solis occaſum; quod initium fuit decimæ quintæ diei. Judæis interim, hoc eſt, civibus Hieroſolymitanis, & Judææ provinciæ incolis, dies ea decima quarta dumtaxat fuit: illis a conjunctione Solis ac Lunæ; iſtis, a primo tantum Lunæ conſpectu, ſeu poſtero a conjunctione die, Neomeniam primi menſis hoc anno computantibus. Nam vices in eo ſervaſſe Judam & Iſraëlem, multis argumentis in libro De ſupremo Chriſti Paſchate evicimus: cujuſmodi iſta ſunt, quæ nunc iterum pauca e multis ſelecta repræſentamus, ob argumenti dignitatem.

1°. Jam a primis temporibus proximo poſt ſortitionem terræ ſanctæ ſæculo, fuit Neomenia duplex, uti nunc quoque ſumma religione obſervant Judæi ubiqué terrarum; altera a conjunctione ſiderum, ut diximus: altera poſtridie a φάσεως. Quod eo quidem conſilio videtur olim ſolerter excogitatum, ut *omnis multitudo filiorum Iſraël* Paſcha perageret quartadecima die ad veſperam, tametſi pars altera altero die id obiret. Nam iſtum certe geminum Neomeniæ feſtum diem, geminumve diem Paſchæ, nulla genti Judaïcæ ſuaderet auctoritas, præter divinam aut propheticam.

DE SVPREMO CHRISTI PASCHATE.

Duplicem Neomeniam cum dico, de tota Palæſtina dico: alteram nimirum in tribu Juda & Benjamin; alteram, in reliquis tribubus. Unicam enim in utralibet harum portionum: in Juda exempli cauſa, fuiſſe tempore Saülis, apparet ex libro I. Regum, cap. XX. ſi conferantur verſus 18. 19. 27. & 34. Sed hi duo dies cum diverſi eſſent, & tamen in ſuo quiſque tractu primus dies menſis foret, ſive Neomenia; extra Palæſtinam ambo pro feſtis habebantur: qui ritus & in die decimaquinta, ſive in Paſchate, ſervabatur: Nec in illo tantum, ſed & in reliquis diebus feſtis menſium ſingulorum.

Expiationis ipſa dies, ſeu decima menſis Tiſri, duplex quoque fuit, ut conſequens eſt; in Judæa altera, altera in Galilæa: ambo feſti dies extra Palæſtinam, quod hodieque religioſe admodum cuſtoditur. At cum ingredi Pontificem *ſemel in ſancta* lex ferret; e duobus Pontificibus, qui ſubinde fuere, ut ætate Davidis & Salomonis, & Chriſti temporibus, (nam anno uno eodem quintodecimo Tiberii Cæſaris, fuere *principes ſacerdotum Annas & Caïphas*, Luc. III, 2.) ſolus ille Pontifex officio fungebatur, qui eſſet Pontifex anni illius pro Judæis; quippe quorum in ditione Templum fuit. Jam qui erat ordinatione prior, is eorum Pontifex cenſebatur, qui prius feſtum diem agerent; qui poſterior, is eorum erat, qui poſtridie celebrarent. Cum igitur anno iſto Chriſti XXXIII. exempli gratia, Judæi poſt Galilæos feſtum Expiationis agerent ex regula אגו *Ago*, quam expoſuimus in Tractatu de ſupremo Chriſti Paſchate, pag. 41. ei ſoli Pontifici, qui poſterior ordinatione & ætate erat, hoc eſt, Caïphæ, licuit eo anno ingredi in ſancta ſanctorum: nempe feria 4. die XXIII. Septembris. Atque ille genuinus eſt intellectus dicti illius, Joan. XI, 49. *Caïphas, cum eſſet Pontifex anni illius.* Quod ſi Judæi pridie, poſtridie Galilæi celebrarent, Annas ut pote ſenior, fuiſſet Pontifex anni illius. Paſcha vero uterque Pontifex cum Judæis edit, quoniam uterque civis Hieroſolymitanus fuit; non alter cum Judæis, cum Galilæis alter ſive peregrinis,

Eo ſane intellectu ac modo annui quodammodo illis temporibus Pontifices fuerunt; non eo, quem ſcriptores haud

DE SVPREMO CHRISTI PASCHATE

ſatis certæ fidei referunt. Certe enim tum ex Evangelio Lucæ, cap. IV. ceteriſque ſacris ſcriptoribus, qui res geſtas Chriſti Servatoris retulerunt, tum ex capite IV. Actorum conſtat ab anno Chriſti XXIX. ad annum XXXIII. atque adeo per annos quinque continuos, eoſdem fuiſſe duos Principes ſacerdotum, Annam & Caïpham; Annamque priorem, ſiquidem eſſet Caïphæ ſocer, Joan. XVIII, 13. quamobrem & *adduxerunt* JESUM *ad Annam primum*, quoniam eſſet prior ordinatione Pontifex. Neque ille quidem Pontifex illius anni fuit pro ſacris obeundis: nam hæ partes erant illius, qui Pontifex Judæorum eſſet, ut diximus: ſed tamen fuit eo anno primarius judex Galilæorum: quæ altera veluti functio magiſtratus illius fuit. Cur autem gemini eſſent, vel Chriſti temporibus, vel Davidis ac Salomonis ætate Pontifices; aut cur has inter ſe annuas fere vices ſervarent, quas diximus, Expiationis die; quid attinet laborioſius quærere, cum rem ita ſe habere ſcriptorum ſacrorum teſtimonio liqueat? Et natum illud fortaſſis ex populi frequentia innumerabili, cui geminum adſignari judicem, cum ſummi ſacerdotis titulo ac poteſtate, oporteret. Utut eſt, Joannes quidem, cum res a Domino Servatore geſtas referat; ſolumque Judæorum Paſcha commemoret, feſtoſque reliquos Judæorum dumtaxat; Pontificem idcirco Judæorum, ſive illius anni, tantum appellat. Lucas interim e diverſo Galilæus, primatum dat Annæ, eodem ipſo anno; Act. IV, 6. *Annas*, inquit, *princeps ſacerdotum, & Caïphas, & Joannes, & Alexander:* Ubi (nam id eſt obiter indicandum) duo primum ſummi primique ſacerdotes, ſive Pontifices; deinde duo ſecundi ſacerdotes, ſeu Vicarii duorum Pontificum ac Principum ſacerdotum, appellantur: ita ut ſuus cuique fuerit. Sic enim libro IV. Regum, XXV, 18. & Jerem. LII, 24. *Saraïas ſacerdos primus, & Sophonias ſacerdos ſecundus*, non duo ſunt ſummi Pontifices; ſed alter Pontifex, alter Vicarius Pontificis; qui ejus vice ſacerdotio fungeretur, ſi quid ei morbi humanitus, aut legalis immunditiæ, obtigiſſet. Eo Vicariorum ordine *functi ſunt ſacerdotio Eleazar & Ithamar, coram Aaron patre ſuo:* Num. III, 4. & Paralip. XXIV, 2. Et figura quidem unius in Eccle-

DE SVPREMO CHRISTI PASCHATE

ſia Pontificis, Aaron, ceterique ſingulares Pontifices fuere; non iſti bini per vices fere annuas ſacerdotio defungentes: hoc eſt, id pro figura fuit, quod Deum ipſum auctorem habet; non quod humanum invexit ingenium. Quamquam vel ſic unum Pontificem habere ſe unius anni jactarent Judæi; tametſi haberent duos Principes ſacerdotum: quoniam Pontificatus munia anno uno in Templo unus obiret. An magis autem geminus quintuſdecimus dies legi ſacræ adverſatur, quam geminus Pontifex? cum præſertim uterque ex æquo in ſacris litteris ſat magna luce ſe prodat.

2°. Apud Matthæum præterea, Marcum, & Lucam, de Paſchate Judæorum ne tenuis quidem mentio fit hoc loco: Chriſtus tantum cum diſcipulis ſuis Paſcha peragit; hoc eſt, cum Galilæis. Joannes e diverſo, *Paſcha Iudæorum* diſerte commemorat: Atqui Judæi alii ſunt in ſacris litteris, a temporibus Machabæorum, alii Galilæi: ſicuti (quod idem eſt) Davidis ipſius temporibus, aliam *Iudæa*, ſeu Juda cum Benjamin, aliam *Iſraël* ſeu reliquæ tribus turmam fecerunt: Pſal. CXIII, 2. Galilæi vero Chriſti temporibus, nulla magis lege tenebantur adire Hieroſolymam *ter in anno*, (ut dicitur Exod. XXIII, 17.) quam qui Romæ, Corinthi, Theſſalonicæ, vel inter Medos & Elamitas degerent. Ea enimvero lex ſpectabat populum Dei, qui eſſet ſegregatus a gentibus. Atqui ſola tunc Judæa fuit hujuſmodi: ac ne tota quidem. In Galilæa mixti Judæi cum gentilibus fuere, æqua ſaltem portione. Non igitur Galilæos magis ea lex tenebat, quam qui erant in provinciis totius orbis diſperſi. Quare nec Servator Chriſtus, nec quinque millia hominum, quos anno ante obitum pavit quinque panibus in Galilæa ſub Paſcha, eo certe anno Hieroſolymis Paſcha peregerunt. Nec Chriſti quidem parentes, ex lege, ſed ex ſola pietate, *ibant per omnes annos in Ieruſalem, in die ſolenni Paſchæ:* eoque tantum die; non *ter in anno*, ut lege prius allata præcipitur.

3°. Et illo etiam argumento noſtra egregie ſententia ſtabilitur, quod ſi quis calculum ducat, ex forma Kalendarii Judaïci, & ex cyclo decemnovennali, quem jam tum ibi receptum fuiſſe oſtendimus; apparet apud Lucam in Actis,

cap. XII, 3, 4. decennio poſt Chriſti paſſionem, ſimiliter diem unam azymorum ante Paſcha fuiſſe; hoc eſt, primam diem azymorum, ſive Paſcha Galilæorum, in feriam ſextam incidiſſe; ante Paſcha Judæorum, quæ dies iſtis prima pariter azymorum fuit, & idem magnus dies ſabbati; perinde atque anno, quo Chriſtus obiit; idque a Luca perſpicue ibi exprimi: ut inferius dicturi ſumus, ad annum Chriſti 43. Cui quidem argumento nihil habent adverſarii quod opponant. DE SVPREMO CHRISTI PASCHATE

4°. Conſtans uſus apud Judæos hoc ipſum ſuadet. Nam hodieque, tametſi ſunt in Aſtronomica re peritiſſimi, & de Neomenia, tum a conjunctione, tum a φάσει, probe edocti; nihilominus octo dies azymorum habent: quorum duo priores (ut de ceteris ſileamus, de quibus in eo Tractatu diximus) dies feſti ſunt: cum tamen unicum eſſe feſtum lex imperet. Cur autem nunc bini, cum de prima menſis, & quartadecima die eis probe conſtet? Quod nimirum, etſi unus eſſet Hieroſolymis feſtus dies, qui primus dies azymorum ex lege; in Galilæa unicus ſimiliter; ſed vel pridie illius diei, vel poſtridie, pro certis ſtatiſque vicibus illis, quas expoſuimus; qui extra Palæſtinam in diſperſione erant Judæi, ut nunc ſunt; quibus verum Paſcha peragere non licuit: hos duos dies ſancte coluere, quos in Palæſtina fratres ſui pro ſacris haberent. Quod ubique etiamnum a Judæis ſanctiſſime ac religioſiſſime obſervatur. Inde porro factum eſt, ut Chriſtus Servator paſſus ſit *non in die feſto*, Matth. XXVIII, 5. quoniam primus dies azymorum, ex octo videlicet diebus, ſi Galilæis dies iſte cederet, feſtus dies in Galilæa quidem fuit; Hieroſolymis non fuit. Poſtridie tantum, qui *dies magnus ſabbati*, idem dies feſtus Hieroſolymis fuit; quoniam ibi & decimuſquintus menſis primi fuit, & idem dies primus azymorum e ſeptem. Quo die *Paſchæ* Joan. XVIII, 39. *die feſto*, Marc. XV, 6. Luc. XXIII, 17. *die ſolenni*, Matth. XXVII, 15. cupiebat Pilatus Chriſtum potius dimittere, quam Barabbam: cum pridie Judæis alterutrius optionem daret. Quaſi nimirum diceret: Inſtat dies ſolennis, dies feſtus, cum Solis occaſu, hoc ipſo die; haud longa eſt mora: Quem vultis tunc vobis ob feſtum dimitti?

DE SUPREMO CHRISTI PASCHATE

Probat hoc ipſum & alia vox tergemina ex eodem Evangelio. Prima, Joannis cap. XVIII, 28. *Et ipſi non introïerunt in prætorium, ut non contaminarentur, ſed ut manducarent Paſcha.* Duæ reliquæ, Judæorum: *Nobis non licet interficere quemquam.* Joan. XVIII, 31. *Nos legem habemus, & ſecundum legem debet mori, quia filium Dei ſe fecit.* XIX, 6. Hoc fuit enim perinde ac ſi dicerent: Ex noſtra lege Deut. XIII, 5, 9. hunc oporteret, ſtatim ac deprehenſus eſt, lapidibus obrui: ſed quia nobis non licet in hac die quemquam interficere, ne contaminemur, neve poſſimus veſperi manducare Paſcha, ex lege Num. IX, 6. eum tu, Pilate, more Romano, *tolle*, hoc eſt, *crucifige.* Erat autem tunc Paraſceve ante ſabbatum. Joan. XIX, 31. Ergo poſtridie Paſcha Judæorum. Et Chriſtus ſane ſupremam cœnam egit, teſte Joanne, cap. XIII, 1. *ante diem feſtum Paſchæ.* Egit autem inchoato jam a Solis occaſu die paraſceves, eodem quintodecimo poſt luminarium conjunctionem: dies ille igitur Paraſceves non fuit Hieroſolymis *dies feſtus Paſchæ*: ſed dies poſterus, qui *magnus dies ſabbati*: Joan. XIX, 31. Id quod etiam probat invicte dies Pentecoſtes: qui ſi dies Dominicus fuit, ut conſtans & perpetua Eccleſiæ traditio tenet; a ſabbato quidem illo magno Paſchæ dies quinquageſimus eſt; a paraſceve autem antecedente, non quinquageſimus, ſed primus a quinquageſimo eſt. Et ſunt nihilominus etiam inter Catholicos, qui cum in Evangelio Chriſtum dicentem audiant, *Deſiderio deſideravi hoc Paſcha manducare vobiſcum, antequam patiar.* Et, *Cum diſcipulis facio Paſcha*: Et, *Quando Paſcha immolabant*: Et, *Qua die neceſſe erat* ex lege *occidi Paſcha*; audeant tamen palam affirmare, Chriſtum incœnatum fuiſſe in Paſchate. Quibus porro auctoribus, teſtibuſve? Petro Alexandrino, inquiunt. Qui ne verbum quidem ea de re facit. Deinde Divo (ut temere vocant) Clemente Alexandrino; item Hippolyto Portuenſi, & Apollinario Hierapolitano. Unde autem deprompta demum hæc teſtimonia? Ex auctore Chronici Alexandrini. At cum tres quatuorve falſo attributas ſcripturæ ſacræ ſententias horum ſcriptorum, quos appellat, verba contineant; quis paulum modo ſolers & ſagax non intelligit, hæc ipſa

pariter teſtimonia eſſe ſuppoſititia ? Deinde quod deſideravit Chriſtus Dominus cum Apoſtolis manducare, id illum reipſa non manducaſſe, ſtultum eſt vel putare. Manducavit ergo Paſcha. Nam de Paſchate metaphorico, ſive de Euchariſtia, accipi hunc locum ratio & ſcriptura vetat: tum quod nec Euchariſtiam ab ipſo Domino Servatore abſumptam fuiſſe veriſimile eſt: tum quod ſolos Apoſtolos eam comediſſe, qui acceperant, indicare ſatis aperte ea verba videntur; *Accipite & comedite.* Paſcha igitur Moſaïcum, quoniam cum Apoſtolis duodecim nondum Chriſtus manducarat, cum iiſdem manducare deſiderabat: quod & præſtitit.

DE SVPREMO CHRISTI PASCHATE

5°. De die autem decimaquarta ad veſperam, quo tempore Paſcha edebatur, tam conſtans atque conſentiens eſt totius gentis Judaïcæ, tum Caraïticæ, tum Talmudiſticæ ſive Rabbaniſticæ, cum Samaritica gente conſenſio; quæ quidem hodieque in ſuo monte Garizim eo die Paſcha manducat: ut obſtinatos admodum eſſe oporteat, qui vel huic uni argumento manus dare recuſent, ac decimumtertium diem nihilominus adſignent, contra apertum legis ſenſum, uſumque communem.

6°. De anno obitus Servatoris, quem ætatis ipſius, æræque Chriſtianæ triceſimum tertium cum orbe Chriſtiano ſtatuimus; nos dubitare non ſinunt Evangelii ſcriptores; quando feriam ſextam, qua Servator obiit, primam diem azymorum appellant; quandoquidem nullo præter iſtum anno ut oſtendimus, decimuſquintus dies Lunæ a conjunctione in feriam ſextam incidit; nullo alio decimuſquintus dies a primo Lunæ conſpectu, in diem magnum ſabbati. Fingere enim eo cycli genere uſos tunc fuiſſe Judæos, quod decimumtertium diem vel duodecimum eo anno pro decimoquinto obtruſerit, ariolari eſt; gentemque in lege ſervanda religioſiſſimam ſtupidiſſimæ accuſare ſocordiæ: id quod eo minus credibile eſt, quod Moyſem habuit magiſtrum, *eruditum in omni doctrina Ægyptiorum*, ut Stephanus aït in Actis. Quod ſi nunc Judæi habent accuratiſſimam omnium Kalendarii atque anni formam, cum vix habere neceſſe ſit:

DE SVPREMO CHRISTI PASCHATE

quanto tunc magis, cum legem impleri oportuit, habuiſſe exiſtimandi ſunt? Beda, quem Aſtronomicæ rei peritum eruditi ferunt, in Argumentis Lunæ, tomo I. pag. 165. *cyclum decemnovennalem a ſancto Moyſe divinitus revelatum fuiſſe, jubente Domino*, aſſeverat. Idem libro V. hiſt. Eccl. cap. XXII. hunc cyclum *ipſis Apoſtolorum temporibus, Romæ maxime & Ægypti ſervatum eſſe* prodit: Quibus porro doctoribus, niſi Judæis? Sed fac nullum adhibuiſſe cyclum Judæos. Vel una profecto obſervatio Lunæ proxime anterioris efficere potuit, ut de Paſchali conſequente Luna ad amuſſim Aſtronomicam certiſſime pronunciarent. Fac etiam uſos fuiſſe cyclo annorum LXXXIV. Ex quo pervenire ad ipſos cyclus ille potuiſſe creditur, non potuit Chriſti temporibus ab Aſtronomico calculo deflectere, vel unius diei diſcrimine. Nam vitium quod in cyclo decemnovennali occurrit, ejuſmodi eſt, ut poſt annos tantum CCCXII. die uno antevertat priſtinam epocham: quoniam poſt annos novemdecim antevertit, hora I. 27′ 32″. Itaque ſupremum Chriſti Paſcha, ejuſdemque paſſionem eo anno ſtatui oportet, quo Aſtronomicus calculus quam maxime accuratus, Lunam XV. a conjunctione ſiderum feria ſexta repræſentat; hoc eſt anno XXXIII. æræ Chriſtianæ. Quo autem conſilio ii diſceſſerint ab Æra vulgari, qui vetuſtis ſcriptoribus auctores fuerunt, ut annum XXIX. anno XXXIII. anteferrent, alias Deo favente aperiemus.

Quod ſi quis demum a nobis ſciſcitetur, quamobrem de hoc gemino Galilæorum Judæorumque Paſchate, Joſephus aliique ante nos verbum nullum fecerint, hoc ille primum a me reſponſi ferat: Quod nunc recens videtur, fieri poſſe ætatis acceſſu vetus. Deinde ſi ejus rei aperta veſtigia (quæ quidem a nobis deprehenſa credimus) in ſacris litteris appareant, ſatis id unum eſſe Catholico cuilibet oportere. Præterea ad Joſephum quod attinet, nihil decedere veritati, quod hanc ille vel neſcierit, vel diſſimularit: minore tamen illum habendum eſſe loco ac pretio, vel eo nomine. Niſi forte quis vel Herodis etiam infanticidium, vel probaticam piſcinam, vel Judith Tobiæque hiſtoriam in dubium revocet,

cet, quoniam ſunt hæc a Joſepho pariter prætermiſſa : quo ille præſertim nomine valde placet heterodoxis. De ceteris antequam reſpondeam, doceri viciſſim ego pervelim ab adverſariis, quo caſu, quove conſilio factum ſit, ut nemo unus ſcriptorum veterum, ante ſæculum decimumſextum, prodiderit, communione Paſchali rite perfungi, qui alio quam ipſo Reſurrectionis Dominicæ die ſacrum Chriſti Corpus acceperit : adeo ut impleri præceptum, extra illum diem, negaſſe quintodecimo ſæculo jam fere labente ſanctum Antoninum referant eruditi : temetſi in confeſſo ſit, legitimo Catholicæ Eccleſiæ, & (ut certo ſcimus) priorum quoque ſæculorum uſu, undecim quindecimve ei officio præſtando adſignatos dies eſſe ; alicubi etiam ab aliquot ſæculis totam Quadrageſimam. Quod ſi cauſam afferre adverſarii non poſſint, quamobrem hujuſce moris legiſve antiquæ in omni retro antiquitate ſilentium ſit ; iniqui ſane iidem fuerint, ſi cogant prius proferri cauſam a nobis, cur de gemino Judæorum Galilæorumque Paſchate pariter nulla mentio fiat. Norint illi tamen alterius rei cauſam cum altera eſſe connexam ; & quænam ſit ea demum, ſagaciſſime inveſtigent,

DE SUPREMO CHRISTI PASCHATE.

Crucifixum Dominum hora tertia Marcus aſſeverat, cap. xv, 25. Joannes e diverſo refert, hora adhuc quaſi ſexta Pilatum dixiſſe Judæis, *Ecce rex veſter.* At ſi Hieroſolymis ante horam incenſi, cui adeſſe cives religioſi vellent, *mane*, *mane*, Exod. xxx, 7. *ante matutinum*, 1. Mach. iv, 52. hoc eſt, hora fere ante Solis ortum ; qui die tertio Aprilis, quo Chriſtus paſſus eſt, fuit ibi hora 5. 48′ 54″. ſi hora, inquam, ante horam illam incenſi, cum ſignum expergiſcendi civibus daretur, prima Hieroſolymis dicebatur ; tunc hora quæ nobis nona matutina eſt, ibi ſexta fuit ; & antecedente quadrante, ſive hora $8\frac{1}{4}$ *erat dies paraſceve Paſchæ hora quaſi ſexta*, Joan. xix, 14. Eadem ſexta, quæ nobis eſt nona matutina, extra Urbem ſanctam *erat hora tertia*; in qua hora poſt quadrantem, ſive hora $9\frac{1}{4}$ ut nos loquimur, *crucifixerunt eum*, Marc. xv, 25. Meridie, quæ *hora ſexta* extra Urbem ſanctam, *tenebræ factæ ſunt*, Marc. xv, 33. Joannem vero jam animad-

vertimus conſuetudines Urbis ſanctæ in Evangelio ſolum ſpectaſſe, non Galilæorum, ac ne reliquæ quidem Judææ. Horæ incenſi matutinæ ex adverſo reſpondebat Hieroſolymis in Templo altera *hora incenſi*. Luc. I, 10. *ad veſperum*. Exod. XXX, 8.

Hoc anno Chriſti XXXIII. contigere ea, quæ Actorum cap. I. 2. 3. 4. & 5. continentur.

Annus Chriſti 34.

ANNI CHRISTI.

34 *Annus Sabbaticus*. Ad hunc annum pertinent, quæ referuntur in Actis, cap. 6. 7. & 8.

35 Act. IX. Sauli converſio. Vide & epiſt. ad Galat. cap. I.

36 Act. IX, 32. Petrus *pertranſit univerſos*, in Judæa ſcilicet & Samaria. Hunc multo poſtea Romam veniſſe, ibique fundaſſe Eccleſiam gentium, non traditioni modo, ſed & ſacris ipſis litteris credimus: quæ & tempus ipſius adventus haud obſcure conſignare nobis videntur, ita ut anni etiam ſedis illius quinque & viginti, veriſimilibus defendi poſſint argumentis. Sed alio loco tractanda res ea eſt, quæ nihil pertinet ad Chronologiam veteris Teſtamenti. Paulus in Arabia prædicat; ea nimirum, quæ eſt Damaſco vicina, ut alibi diximus.

37 Paulus Damaſcum revertitur. Gal. I, 7.

CAIUS CÆSAR GERMANICI F.

CAIVS CÆSAR AVGVSTVS, Germanici F. init hoc anno principatum. Nummus ex ære minimo in Cimelio D. BEGON, Alnetenſi provinciæ, ac rei maritimæ in Gallia Occidua Præfecti: ΗΡΩΔΗΣ ΤΕΤΡΑΡΧΗΣ. *Herodes tetrarcha* Galilææ. L. ΜΓ. Anno XLIII. ipſius tetrarchiæ. Palma, Palæſtinæ ſymbolum. .)(. ΓΑΙΩ ΚΑΙΣΑ. ΓΕΡΜ. ΣΕΒ. in corona: *Caio Cæſari Germanico Auguſto*.

38 Paulus poſt annos tres a converſione venit Jeroſolymam; deinde in partes Syriæ & Ciliciæ. Gal. I, 18, 22. Eodem anno Cornelius baptizatur. Act. IX.

39 Hoc anno contigere, quæ deſcribuntur in Actis, XI. uſque ad verſum 24. CLAUDIUS CÆSAR. ANNI CHRISTI.

40 Act. XI, 25. Prædicta ſub Caïo fames, quæ ſub Claudio contigit.

41 *Annus Sabbaticus.* Annus prædicationis Pauli cum Barnaba Antiochiæ. Act. XI, 26.

CLAVDIVS CÆSAR AVGVSTVS, init hoc anno imperium. In gaza Regia numus ex ære mediocri: TI CLAVDIVS AVG. GER. IMP. capite laureato.)(. In corona: ΕΠΙ ΠΕΤΡΩΝΙΟΥ. *Sub Petronio* Syriæ Præſide. ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ. q. *Antiochenorum* nummus: anno XC. æræ Cæſarianæ, ſive Antonianæ, ut mox dicemus.

Claudius Antiochiæ vel in ſuburbano Daphne potius; Senatum inſtituit Latinum, quod forum Latinorum eſſet Antiochiæ negotiantium. Inde & nummi Auguſtorum ibi cudi cœpti ſunt cum litteris SC: aliique cum Latina epigraphe, qua parte nomen Auguſtorum legitur. Hujus Antiocheni Senatuſconſulto, non Romani, percuſſa ibi numiſmata, accedente poſtea, ſub Antonino Severi F. uſque ad Trebonianum Gallum, ΔΕ. hoc eſt, Δόγματι Ἐϖαρχίας, *Decreto Provinciæ*: quod quidem litteris SC. ſuperponitur: quoniam potior Senatu unius civitatis provincia ipſa eſſet. Laodicea in eo tractu, quæ tali Senatu careret, ſolum apponit in nummis ſuis ΔΕ. *Decretum Provinciæ.* Ex quo intelligas numiſmata antiqua ex ære (ut diximus in Numiſmatibus ſæculi Conſtantiniani) non eſſe pecuniam monetamve: ſed honoraria tantum numiſmata, teſtimoniaque publicæ gratulationis, ob rem ab Auguſtis Cæſaribuſque bene geſtam; SC. *Senatuſconſulto*: ΔΕ. Δόγματι Ἐπαρχίας, *Decreto Provinciæ*: ΓΒ. Γνώμη Βȣλῆς, *Decreto Curiæ*: vel DD. *Decreto Decurionum*, percuſſa. Nam liberæ præſertim civitates, ut Antiochia, Laodicea, Seleucia, antiquo jure monetam conflabant: non Senatus populive Romani permiſſu: nec ſi eo jure illæ carerent, ſolus populus Romanus id Laodicenis impartiret; quorum in nummis, abſque

CLAUDIUS CÆSAR. ANNI CHRISTI.

SC. ſolum ΔΕ. litteræ leguntur; hoc eſt, ut ante nos erudite animadvertit, in litteris ad nos datis Vir Clariſſ. D. OUDINET, Regii Numiſmatum Theſauri Cuſtos, Δόγματι Ἐπαρχίας. Apud Lucam in Actis, Ἐπαρχία non ſemel *provincia* eſt: & δόγματα Καίσαρος, *decreta Cæſaris.* Et in nummo Laodicenorum Cariæ ſub Antonino Severi F. ΔΟΓΜΑΤΙ ΣΥΝΚΛΗΤΟΥ, *Decreto Senatus:* nam & ibi Senatus, ſed Græcus fuit juriſdictioque celeberrima, teſte Plinio, libro v. pag. 594. Ac ſi quis dubios teſtes amat, vetus inſcriptio gemina apud Gruterum habet, ΔΟΓΜΑΤΙ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ.

Antiochia Syriæ fœdus cum Romanis uſque ad L. Veri tempora fere ſervavit: nulla deinde Antiochenſium numiſmata per annos quinquaginta, ſub M. Aurelio, Commodo, vel Severo Auguſtis apparent. M. Antonini Pii cura ac providentia, qui Severi F. renovatum fœdus, & concordia videtur reſtituta Antiochenſium cum Romanis; teſtataque illa deinceps eſt nova forma nummis inſcriptis, ut diximus: nempe litteris Romanis SC. & conjunctim Græcis ΔΕ. uſque ad Trebonianum Gallum. Nam poſtea Antiochiam paruiſſe Romanis, nummi nulli ſuadent.

Annus Chriſti 42.

Hoc anno geſta quæ referuntur Act. XI, 28, 29, 30. Hinc Æra incipit Cæſarienſium in Palæſtina, ex quo colonia Claudia Cæſarea Germanica, a Claudio Imp. & fratre ipſius Germanico dici cœpit: uti dudum oſtendimus, ex nummo Commodi, ΚΑΙϹΑΡΕΩΝ ΓΕΡΜΑΝΙΚΑΙΩΝ, anno ipſius primo, qui æræ fuit ΡΛΘ. CXXXIX. Eſt in Cimelio D. FOUCAULT. Quo in nummo fruſtra alii Germaniciam Euphrateſiæ quærunt.

| 43 | Herodes rex, qui prius tetrarcha Galilææ, Herodis F. hoc anno obit. Act. XII, Idem ſub Paſcha Petrum in carcerem conjecerat, qui inde divinitus liberatus eſt. Act. XII, 1 *Miſit Herodes rex manus, ut affligeret quoſdam de Eccleſia. Occidit autem Jacobum fratrem Ioannis gladio. Videns autem*

quia placeret Iudæis, appoſuit ut apprehenderet & Petrum. Erant autem dies azymorum. Quem cum apprehendiſſet, miſit in carcerem, tradens quatuor quaternionibus militum cuſtodiendum, volens poſt PASCHA producere eum populo. Ut anno XXXIII. quo Chriſtus Servator obiit, ſic anno præſenti, dies azymorum primus, idemque quintuſdecimus a conjunctione ſiderum, feſtus eo nomine in Galilæa, ibique dies Paſchæ; antecesſit decimumquintum diem a conſpectu Lunæ, qui dies poſtridie fuit Paſcha Judæorum, feſtus Hieroſolymis, magnuſque dies Sabbati. Pridiano die, qui fuit ſexta feria, cum Hieroſolymis feſtus dies non eſſet, tametſi ibi eo die ſuum primum diem azymorum Galilæi celebrarent, (ut plurimi apud nos Chriſtiani percepto Chriſti Corpore ſuum Paſcha peragere dicuntur ſabbato ſancto, qui nec feſtus dies, nec dies Paſchæ eſt:) fas fuit eo die judicia exercere, reos morte plectere, aut coniicere in carcerem. Atque ejuſdem generis Hieroſolymis fuere dies azymorum, præter primum & ſeptimum, qui erant celeberrimi. Itaque eo die primo azymorum pro Galilæis, qui Hieroſolymis feſtus non fuit, & Jacobus occiſus, & conjectus eſt Petrus in carcerem; ut *poſt Paſcha*, hoc eſt, poſt diem feſtum, produceretur populo. Nam Paſcha differre a diebus azymorum, & Paſchæ nomine ſolum intelligi diem primum qui feſtus eſt, clamat Lucas primum, qui cap. XXII, 1. ſolum *diem feſtum Judæorum dici Paſcha* admonet. Nam ἑορτὴν ubi diem feſtum, ubi ſolennitatem verti oportuerit, perquam erudite intellexit Vulgatus interpres. Deinde clamant hodieque & Kalendaria Judæorum; conſentiuntque qui non ſunt in antiquitatis notitia plane rudes & hoſpites: ne Rabbino quidem uno refragante aliove e tota antiquitate, qui fidem ſane mereatur præ ceteris illis, qui ita conceptis verbis docent. Etiam Num. XXXIII, 3. *altera die Phaſe*, eſt altera dies poſt Paſcha, ſextadecima dies menſis primi: Levit. XXIII, 11. & 15. *alter dies ſabbati*, dies idem eſt, qui ſabbatum ſeu Paſcha ſubſequitur: quo die præcipitur ſectio manipuli: quemadmodum Matth. XXVIII, 1. *veſpere ſabbati*, veſpera poſt ſabbatum eſt, ſive

CLAUDIUS CÆSAR. ANNI CHRISTI.

nox ea, quæ ſabbatum eſt conſecuta. Quo in loco (ut id obiter dicatur) poſitum eſt in Græco ὀψὲ τῶν σαββάτων, ab interpolatoribus allegoriarum ſtudioſis: quoniam ſabbatum allegorice ſi accipiatur, veſperam non habet: habent autem veſperam ſive occaſum Judaïca ſabbata. At unicum diem feſtum Paſchæ fuiſſe Judæis, diverſumque a diebus azymorum, credunt eruditi etiam Origeni homil. IX. in Levit. & tractatu XXXV. in Matth. Bedæ in hymnis, pag. 414. aliiſque. Atqui Jacobum ſimile veri eſt occiſum fuiſſe, ut Chriſtum Servatorem, ante horam diei ſextam: & jam tamen *erant dies azymorum.* Dies ille igitur integer primus fuit dies azymorum. Quæ quidem omnia tum ex Aſtronomico calculo tum aliis argumentis evicimus, in lib. De ſupremo Chriſti Paſchate, pag. 63.

Hoc anno præterea geſta ſunt ea qaæ narrantur in Actis, cap. XII. Abit poſtea Petrus *in alium locum,* Act. XII, 18. hoc eſt in aliam civitatem Judææ. Paulus & Barnabas redeunt Antiochiam, Act. XII, 25. Paulus rapitur in tertium cælum. 2. Cor. XII, 2.

44 Paulus Antiochiæ, Act. XIII, 1.

Apud D. FOUCAULT, nummus ex ære minimo, ENP. Anno CLV. æræ Sidoniorum, qui ab autumno hujus anni incipit. ΣΙΔΩΝΟΣ ΘΕΑΣ. *Dea Sidonis.* Æra cœpit autumno anni V. C. 643.

Circiter hunc annum Felix Judææ Præſes deſignatur.

45 Saulo manus imponunt diſcipuli. Act. XIII, 2.

Claudii nummus, quem Vaillantius ait a ſe viſum eſſe: ΕΠΙ ΛΟΓΓΙΝΟΥ. ΕΤ. ΔϘ. Anno XCIV. æræ Cæſarianæ. *Sub Longino* Syriæ Præſide. Nummus eſt mihi ſuſpectæ notæ. Nam ſi Caſſii Longini nomen ei Præſidi fuit, ΕΠΙ ΚΑΣΣΟΥ haud dubie ſcriberet, ut in nummo genuino anni XLVII. Neque enim mos aut ratio patitur, nunc uno nunc altero nomine, eumdem hominem in nummis deſignari. De ea re igitur judicium eſto eorum, qui nummum oculis uſurparint. Qui ſi ſincerus eſt, alium fuiſſe Longinum Præſidem a Caſſio neceſſe eſt. Id vero in præſenti adnotandum eſt,

æram delati Auguſto imperii Orientis, deſiiſſe poſt Caii Cæſaris exceſſum; qui e familia Auguſti poſtremus: ejus loco propter Claudium, revocatam eam eſſe, quæ ab anno Urbis conditæ DCCV. initium habet: quoniam in eo bello quo Cæſar Imp. cepit Aſiam, Syriamve, adjutorem habuit Antonium pariter Imperatorem, Claudii Principis avum maternum: nam Claudii mater Antonia fuit, M. Antonii filia. Eam ob cauſam igitur prior illa æra aliquamdiu intermiſſa, nunc recepta eſt; quæ Antoniana æque ac Cæſariana potuit nuncupari: nec alia, præter iſtam, deinceps apparet in nummis Syriæ ſub Claudio & Nerone.

46

47 *Annus Urbis conditæ, 800.*

In Cimelio D. FOUCAVLT, nummus ex ære mediocri: IMP. T. CLA. CAE. AV. GER. (Sic enim ſcribitur: tametſi inſolens eſt T pro TI ſive Tiberio poni.) capite laureato. .)(. In corona: ΕΠΙ ΚΑΣΣΙΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ. ΕΤ. ϛϙ. *Sub Caſſio* Syriæ Præſide: *Antiochenorum* nummus: anno XCVI. æræ Antiochiæ, qui autumno anni hujus incipit.

48 *Annus Sabbaticus.*

Præcipit Claudius diſcedere omnes Iudæos a Roma. Act. XVIII, 2. id quod a Joſepho prætermiſſum neglectumque eſt.

49 Paulus poſt annos XIV. a converſione ſua venit Jero-
50 ſolymam. Gal. 2, 1, 9.
51 Paulus moratur Antiochiæ. Act. XV, 35. Ibi reprehenditur a Paulo Cephas: quem qui primi Petrum credi voluere in textu Græco, Gal. 2, 9, 14. (quoniam Vulgatam editionem violare non licebat) alii ſcripſere ſemel iterumve Πέτρος pro Κηφᾶς: alii priore loco, verſu IX. Κηφᾶς expunxere: alii ordine nominum immutato, Πέτρος ϗ Ἰάκωβος poſuere, pro Ἰάκωβος ϗ Κηφᾶς: quos & Latini quidam ſecuti legerunt, *Petrus, Jacobus, & Ioannes*, pro eo quod eſt in ſcriptura authentica, *Iacobus, Cephas, & Ioannes*: ubi Cephas ſcilicet poſt Jacobum eſt: unus e diſcipulis, qui Corinthi (quo Petrus nunquam venit) æque ac Paulus & Apollo baptizavit, 1. Cor. 1, 12. idemque alter e

NERO. ANNI CHRISTI

duobus euntibus in Emaus, 1. Cor. xv, 5. ſocius Simonis Cleophæ, Luc. xxiv, 18, 34. & Joannis qui cognominatus eſt Marcus, Gal. 2, 9. Act. xii, 12. & xiii, 5. Clementi Alexandrino apud Euſebium, Auctori Chronici Alexandrini, aliiſque, ita viſum eſſe, docent eruditi: Certe ſuaderi cuiquam aliter non potuit, niſi Græco prius textu corrupto.

Leucadii in Syria novam æram Claudianam inſtituunt autumno hujus anni, cum nomine ΚΛΑΥΔΙΕΩΝ ΤΩΝ ΚΑΙ ΛΕΥΚΑΔΙΕΩΝ: cujus æræ annus LV. notatus in nummo Trajani; in quo ipſe cum cognomento ΔΑΚ. & inſignibus Conſulatus, curru triumphali vehitur: eſtque is annus Chriſti CIV. a Septembri: quo anno, circiter Julium Auguſtumve menſem, victoriam Dacicam a Trajano fuiſſe relatam, nummi demonſtrant, ſiquidem ii probe intelligantur.

De Nummis utriuſque Agrippæ egimus in libro de Nummis Herodiadum.

In nummo Claudii principis, ΕΤΟΥΣ ΙΑ. *Anno* XI. .)(. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΟΛΕΜΩΝΟΣ, capite diademato. Vide quæ dicturi ſumus anno 58.

52 In Theſauro Regio nummus ex ære mediocri: ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Caput Claudii ſenile ac ſine laurea. .)(. ΑΣΚΑΛΩ. ϚΝΡ. Genius urbis, cum haſta: retro, columba. Annus æræ Aſcalonitarum CLVI. autumno iniens. Æræ initium anno V. C. 650.

53

54 In Cimelio D. FOVCAVLT, nummus ex ære mediocri: ΤΙ. ΚΛΑΥΔ. ΚΑΙΣΑΡΑ ΣΕΒΑΣΤΟΝ. *Tiberium Claudium Cæſarem Auguſtum* venerantur. Caput laureatum. .)(. ΑΥΤΟΚΡΑ. L. ΙΔ. *Imperatorem*, vel *Imperii anno* XIV. Victoria gradiens cum palma & corona.

Claudii Cæſaris annus hic poſtremus habetur; idemque primus Neronis a Novembri fere.

NERO CÆSAR AVGVSTVS.

55 *Annus Sabbaticus*,

Act. xix, 10. Schiſma Corinthiacum.

56 Epiſtola ad Romanos ſcripta hoc anno Corinthi. Rom. xv, 25, 26.

57 *Annus Urbis conditæ, 810.* NERO. ANNI CHRISTI.

Ananias hoc anno Princeps ſacerdotum. Act. XXIII, 2. Superius vidimus, anno XXIX. & XXXIII. æræ Chriſti, ex Luca in Evangelio, Annam fuiſſe principem ſacerdotum. Jam anno XXXV. idem princeps ſacerdotum fuit atque anno XXXIII. ne diſſentiente quidem Joſepho. Atqui is anno XXXIII. etiam ex Act. IV, 6. fuit Annas: ergo & anno XXXV. Act. IX, 1. Et hoc anno LVII. Paulus exiſtimabat (Act. XXII, 5.) eumdem eſſe Principem ſacerdotum atque anno XXXV. Act. IX, 1, 2. quoniam ante paucos dies ipſe in Palæſtinam appuliſſet, nec Principis ſacerdotum obitum didiciſſet. Igitur & Annas ponficatum tenuit annos fere XXX. & eſt falſa ſeries Pontificum, quæ a Joſepho proditur; ut dudum eſt a Baronio adnotatum.

Apud Vaillant. ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΕΠΙ ΚΟΤΑΔΡΑΤΟΥ. *Sub Quadrato* Syriæ Præſide, Et ϛΡ. Anno CVI. æræ Antonianæ.

58 Paulus in carcere Cæſareæ biennio.

ΝΕΡΩΝΟΣ in corona. .)(. ΚΑΙΣΑΡΟΣ. L. Ε. *Annus quintus*, autumno iniens. Spica, Judææ ſymbolum. E Theſauro Mauroceni, apud Patinum, pag. 113 Judæa Cæſarem, non Auguſtum appellat, ut antea monuimus. Neque anni Cæſarum notantur in nummis, ſed Auguſtorum tantum.

Apud Vaillant. pag. 71. nummus argenteus. Caput Neronis laureatum, cum his vocibus, ΕΤΟΥ ΙΗ. *Anno* XVIII. æræ Claudianæ, a primo Claudii Cæſaris anno deductæ, in cujus familiam Nero inſertus eſt. Ad illum enim anni nota pertinet, cujus in eadem nummi area vultus inſculptus cernitur: quod ii non ſatis animadvertunt, qui ſecus hunc nummum explicant. Mos enim fuit totius Orientis, a Ponto uſque in Ægyptum, (uti ad annum XVII. Aſa regis Juda oſtendimus,) ab eo Principe, qui familiæ caput eſſet, annos computare, quamdiu ea familia rerum potiretur, & habenas imperii regeret. Quem morem in hoc nummo aliiſque ex-

hibet rex Ponti Polemon; nam in altera parte legitur, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΟΛΕΜΩΝΟΣ, capite diademato.

59 *Feſtus ergo cum veniſſet in PROVINCIAM, poſt triduum aſcendit Hieroſolymam a Cæſarea.* Erat Judæa *provincia* Auguſti fiſco addicta, poſt obitum Archelai, ut diximus. Act. XXV, 13. *Agrippa rex & Bernice deſcenderunt Cæſaream ad ſalutandum Feſtum* Judææ Præſidem. Nuſquam dicitur in Actis Agrippa rex Judææ; ſed rex præciſe, vel Agrippa. Neque certe rex Judææ fuit, cum & haberet Judæa Feſtum Præſidem; neque haberet Agrippa Paulum ſub poteſtate, ut ex cap. XXV. & XXVI. Actorum liquet. Neque vero Agrippa Hieroſolymis tunc fuit: alioqui Portium Feſtum Præſidem ibi ſalutaſſet. Deſcendit igitur a Galilæa Cæſaream, quo Feſtus Præſes appulerat. Bernice ſoror nunc verius Agrippæ, quam uxor, videtur: tum quod loco citato regina non dicitur: tum quod Act. XXVI, 30. *Rex, & Præſes, & Bernice,* dicitur; quæ ſi regina fuiſſet, videtur fuiſſe præponenda Præſidi.

Ad hunc annum præterea refer, quæ ſunt in Actis, cap. XXIV, 27. XXV. XXVI. XXVII. XXVIII, 1, 2.

Solis defectus, pridie Kal. Maïas, Domitio Corbulone duce in Armenia res gerente, a Plinio recte obſervatus, libro 2. ſect. LXXII. a Mullero probatus inito calculo in Tabulis Friſiacis, pag. 345. Ab autumno antecedente æram inchoat Commagenes caput Samoſata, in Hadriani nummo notatam primo ipſius anno: itemque Carrhæ, in Arabia quæ Meſopotamiæ adjacet, in nummo M. Aurelii, anno ejus octavo: utraque civitate tunc juſſa a Corbulone fœdus inire cum Romanis.

60 Hoc anno iter Pauli, quod deſcribitur Act. XXVIII, 11, 12, 13.

61 Paulus Romam venit.

62 *Annus Sabbaticus.*

Pauli vincula manifeſta toti Prætorio. Philip. 1, 13. *Manſit biennio toto in ſuo conducto, prædicans verbum Dei ſine prohibitione.* Hic Acta Apoſtolorum deſinunt.

63 Apud Vaillant. pag. 71. ΕΤΟΥΣ ΚΓ. Caput Neronis radiatum. *Anno* XXIII. æræ Claudianæ. Nam ad Ne-

ronem Claudium ſpectat æra, quæ ipſius vultui eſt appoſita. .)(. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΟΛΕΜΩΝΟΣ. Caput diadematum. NERO ANNI CHRISTI.

64 Ejuſdum Polemonis nummus ibidem, pag. 72. cum ΚΔ. ſive anno XXIV. ſed perverſe ibi deſcriptus, ut credimus.

Paulus Romam redit, cauſam acturus, eo quod prius accuſatores non comparuerant. Ante obitum ſcribit epiſtolam 2. ad Timotheum: in vinculis. 2. Tim. 1, 8. & 2, 9. *Tempus reſolutionis meæ inſtat .... curſum conſummavi:* cap. IV, 6. *Ante hiemem:* IV, 21.

In Theſauro Regio, nummus Neronis ex ære mediocri: ΘΕΑΣ ΣΙΔΩΝΟΣ. *Sidonis Deæ.* Europa tauro vecta. L. ΕΟΡ. Anno CLXXV. æræ Sidoniorum, ab anno V. C. 643.

65 Apud D. FOVCAVLT, nummus ex ære minimo: IMP. NERO CÆSAR .... capite laureato. .)(. ΕΠΙ ΚΕΣΤΙΩΥ. *Sub Ceſtio* Syriæ Præſide, ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ. *Antiochenſium* nummus. ΕΤ. ΔΙΡ. *anno* CXIV. æræ Cæſarianæ, qui autumno hujus anni incipit. Eadem epocha in nummo Mediceo eſt, ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ. ΕΤ. ΔΙΡ.

In Muſeo noſtro, ex ære mediocri, ΝΕΡΩ ΚΛΑΥΔ. ΚΑΙΣ. ΣΕΒ. ΓΕ. ΑΥ. *Nero Claud. Cæſar Aug. Germanicus Imp.* .)(. ΑΥΤΟΚΡΑ. L. ΙΒ. *Imperii* (αὐτοκρατορίας) *anno* XII. Nummus in Ægypto cuſus: caput Libyæ exhibet.

66 Apocalypſis a Joanne ſcripta hoc anno videtur; adhuc certe ſtante Templo. Apoc. II, 9. III, 9. XI, 1. XIII, 6. XIV, 5. Poſt caput tertium, in eo deinceps volumine ſub diverſis imaginibus vaticinium continetur de proximo Hieroſolymorum excidio: & de fovenda unice Eccleſia gentium; quæ ſunt Agni nuptiæ; Apoc. XIX, 7. poſt pleroſque e Judæis occiſos, & poſt incenſa Hieroſolyma, Matth. XXI, 41. XXII, 2, 7, 8. &c. Apoc. XVII, 16. XVIII, 9, 18. XIX, 2, 7. &c. Judaïcis nempe ritibus nulla deinceps, ut prius ſubinde a Paulo factitatum fuerat, οἰκονομίᾳ permittendis. Idem

NERO. Joannes ante annos aliquot Evangelium ſcripſerat. Confer Apoc. I, 2. & Joan. XXI, 24.

Annus hic eſt Neronis TRIB. POT. XIII. cœptus ab autumno anni hujus.

Nummus ex ære primæ molis in muſeo noſtro: IMP. NERO CLAVD. CAESAR AVG. GERM. P.M. TR. P. XIII. P.P. capite laureato. .)(. PACE P. R. TERRA MARIQVE PARTA IANVM CLVSIT. S. C. Armamentarium Jani clauſum.

Anno Chriſti 67. V. C. 820.

Hic annus ſupremus videtur fuiſſe Neronis principatus: quo circa menſem Junium a Senatu hoſtis judicatus eſt.

Apud D. RIGORD, nummus argenteus ære mixtus: ΝΕΡΩΝ ΚΑΙΣ. ΣΕΒ. ΓΕΡ. ΑΥ. *Nero Cæſar Aug. Germanicus Imp.* capite radiato. L. ΙΓ. *Anno* XIII. .)(. Navis inflatis velis. ΣΕΒΑΣΤΟΦΟΡΟΣ. *Vectrix Auguſti* in Orientem. Sunt deinde nummi Neronis, Corinthi Patriſque in Achaïa cuſi, cum epigraphe, ADVENTVS AVGVSTI: & triremi, remigibuſque.

Ex quo digreſſus Roma Nero Corinthum advenit, hoſtis Reipublicæ videtur a Senatu fuiſſe judicatus, *Julio Vindice adſertore a Nerone libertatis*, ut Plinius loquitur, libro XX. ſect. LVII. Nec ulla deinceps Romæ conflata Neronis numiſmata ſunt; ſed in Achaïa tantum; vel in Oriente, cum his notis L. ΙΓ. *anno* XIII. & L. ΙΔ. *anno* XIV. Cum Tribuniciæ Poteſtatis XIIII. credatur egiſſe menſes octo ſaltem, nullus tamen ejuſdem nummus exſtat, qui hunc annum TRIB. POT. XIIII. repræſentet.

In Theſauro Regio, ex ære mediocri, caput Neronis laureatum: ΣΕΒΑΣΤΟΣ. .)(. ΑΣΚΑΛΩ. Dea turrita. ΑΟΡ. Annus CLXXI. æræ Aſcalonitarum iniens autumno anni hujus. Syria, quæ ſemper Auguſti provincia, Neronem agnoſcit Auguſtum, licet deficiente Roma.

GALBA. VITELLIVS. Autumno, dum eſſet Corinthi Nero, Iſthmum perfodi curavit. Plinius libro IV. ſect. V. *Perfodere navigabili alveo anguſtias eas tentavere, Demetrius rex, Dictator Cæſar, Caïus Princeps, Domitius Nero: infauſto, ut omnium patuit exitu, incœpto.* Nero hoſtis a Senatu judicatus, non eſt amplius *Nero princeps*, ut ante diſceſſum ex Urbe; ſed tantum *Domitius Nero*.

In Cimelio D. FOVCAVLT, nummus ex ære mediocri: Neronis capite radiato, L. ΙΔ. *anno* XIV.)(. Caput Neptuni: ΠΟΣΕΙΔΩΝ ΙΣΘΜΙΟΣ *Neptunus Iſthmius* . ob mare in Iſthmum Corinthiacum perfoſſo alveo immittendum.

Imperium Romanum in orbe Latino Auguſtis duobus, commendat Senatus: Galbæ e gente Sulpicia, heredi ex parte bonorum familiæ Cæſarum, & eo nomine Cæſari, Gallias, Hiſpaniamque, cum Africa: Vitellio e Germanicorum familia, limitem Galliarum ad Rhenum, cum Italia. Honores & titulos Auguſtorum haberet uterque ad biennium pro indiviſo, ſive ex æquo, in ſuo quiſque tractu. Othoni e gente Salvia, ut nummi docent, eidemque e familia Cæſarum, Oriente poſt annum ac poſt Neronis exceſſum commendato. Ab Imp. Galba REST. NVM. *Reſtitutam Numantiam* in Hiſpania, argenteus (ut olim explicuimus) nummus teſtatur.

Annus Chriſti 68.

Nero in Orientem hoc anno appulit. Nec Talmudi tamen hoc affirmanti, ſed nummis credimus. Eſt in gaza Regia, ΝΕΡΩΝ ΣΕΒΑΣΤΩΣ, capite laureato: adjecto Solis ſidere, quod ſymbolum Orientis eſt.)(. Μ .... ΙΑ Η ΠΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΩΝ. *Metropolis Cæſarea quæ prima Auguſta Auguſtorum.* Hoc eſt, ut diximus in libro de Nummis Herodiadum, quæ prima Auguſta appellata eſt, de nomine duorum Auguſtorum: nempe Cæſaris Auguſti, & Claudii Auguſti. Nam & Claudiam cognominatam eſſe ibi oſtendimus. Sic eadem poſtea & prima Flavia appellata eſt: quoniam Flaviæ nomen prima accepit a Flavio Veſpaſiano. Sic a Commodo Imp. qui primus Felix eſt appellatus, etiam COL. AEL. CAP. COMM. P. F. *Colonia Ælia Kapitolina Commodiana prima Felix* nuncupata eſt in nummo Decii Imp. Additum in medio nummo Neronis, L. ΙΔ. *Anno* XIV. Neronis; quo ſtetit a Nerone Cæſarea.

In Cimelio Regio, & apud D. FOVCAVLT, nummus ex ære mediocri: ΝΕΡΩΝ ΚΑΙΣΑΡ. capite laureato.)(. ΓΑΔΑΡΑ. L. ΑΛΡ. Duplex Cornucopiæ. Gadara urbs Decapoleos, in Galilææ confinio. *Anno* CXXXI. qui ab autumno anni hujus incipit. Æræ initium eſt a devicta per Pompeïum Aſia, anno V. C. 691. Percuſſus a Græcis hic nummus eſt: neque enim Judæi vultum Principis in nummo inſcul-

OTHO. perent. Ex hoc nummo liquet, Neronem non ante hunc annum exeuntem vivendi finem feciſſe, in Syria haud dubie cæſum ex inſidiis.

Orientem poſtea anno uno Otho tenuit : cujus idcirco neque ulli nummi annum ſecundum repræſentant, nec ulli ærei in orbe Latino percuſſi exſtant; quod nullum in Occidente jus aut imperium haberet. Nulli idcirco ejus nummi fuere, præter aureos & argenteos, quos Principali poteſtate, ad ſtipendia præſertim militum, conflari ipſe præcepit: vel ſi ex ære, Antiochiæ ii fuerunt, aut Alexandriæ cuſi. Detulit igitur poſt annum ſponte imperium Veſpaſiano : quam ob cauſam nummos Othonis Titus reſtituit. Niſi iſtud forte affinitati dedit : nam fuit Otho, æque ac Titus, priorum Cæſarum familiæ affinitate vel conſanguinitate junctus : & Auguſti nummos cudi curavere nominibus dumtaxat majorum ſuorum, e paterno maternoque genere; qui ſi, dum viverent, nummos ipſi cudiſſent, horum a ſe recudi denuo nummos Auguſti teſtabantur, adjecta hac voce, REST. *Reſtituit.*

In Theſauro Mauroceni, pag. 114. ΜΑΡΚ. ΟΘΩΝΟΣ ΚΑΙΣ. ΣΕΒ. capite laureato. *M. Othonis Cæſaris Aug.* .)(. ΚΡΑΤΗΣΙΣ. *Imperium.* In gaza Regia, alius Othonis nummus, cujus in averſa parte, POMH. (ſic enim ſcribitur:) L. A. *Roma, anno primo.* In nummis Othonis, Ῥώμη & Κράτησις id ſignificat, quod in Corinthiaco nummo, quem Seguinus edidit; ROMAE ET IMPERIO. Similis eſt Galbæ in Cimelio D. FOVCAVLT, nummus ex ære mediocri : ΛΟΥΚ. ΛΙΒ. ΣΟΥΛΠ. ΓΑΛΒΑ ΚΑΙΣ. ΣΕΒ. L. A. *Lucii Livii Sulpicii Galbæ Cæſaris Aug. anno primo.* .)(. ΚΡΑΤΗΣΙΣ. *Imperium.* In alio, ΡΩΜΗ Quod erant nimirum utriuſque Auguſti conjuncta conſilia in defendendo Imperio; eam ob cauſam ex eadem Alexandrina officina ejuſdem fabricæ ac formæ nummus utriuſque nomine prodiit. Κράτησις, *imperium* eſt : unde & Αὐτοκράτωρ Imperator. eſt.

Nummus in muſeo noſtro perrarus, ex ære mediocri, Philippo Imp. cuſus, Æſculapium & Hygiam ſeu Deam Salutem exhibet; & in ſummo, montem Garizim, cui templum eſt ſuperpoſitum: epigraphe, COL. SER G. NEAPOL. *Colonia Servii Galbæ Neapolis.* Philippus Imp. e familia Julia fuit; cui familiæ Galba fuit aliqua conſanguinitate junctus, ut diximus. Idcirco in nummis Philippi dumtaxat Neapolis ſe coloniam Servii Galbæ prædicat. Poſt hunc annum æra Neapoleos ædificatæ differri non poteſt: præſertim cum hunc ipſum annum primum eſſe Neapoleos Samariæ doceant perſpicue nummi e Cimeliis Regio, Mediceo, & D. FOVCAVLT, muſeoque noſtro; nominibus Antonini Pii, M. Aurelii Cæſaris, & Fauſtinæ junioris; cum annis ΠZ 87. ΠH 88. ΠΘ 89. & ϙ 90. quibus haud dubie ſubjunctus eſt annus Aϙ 91. His enim numeris indicantur anni ludorum quinquennalium, quos edidere Neapolitani, quartis Antonini Pii quinquennalibus: uti Gazenſes (quod poſtea oſtenſuri ſumus) tertiis quinquennalibus Hadriani. Eſt autem annus Chriſti CLIV. circiter autumnum, initium quarti quinquennii, vel (quod idem eſt) anni XVI. ejusdem imperii in Oriente, ut nummi ipſius docent: quoniam anno Chriſti tantum CXXXIX. obiit Hadrianus, anno XXII. imperii, ut nummi ipſius, & Antonini Pii, ſuadent. Igitur ludi quinquennales iſti ſunt editi, annis Chriſti 155. 156. 157. 158. & 159. verno tempore. Simile quoque *Certamen quinquennale Romæ conſtitutum* docet nummus Neronis ex ære minimo, in muſeo noſtro: CERT. QVINQ. ROM. CON.

Annus Chriſti 69. Annus Sabbaticus.

In gaza Regia, IMP. SER. SVL. GALBAE. *Imp. Servio Sulpicio Galbæ*: caput laureatum.)(. In laurea, EΠI MOYKIANOY. *Sub Muciano* Præſide Syriæ. ANTIOXEΩN. ET. ZIP. *Anno* CXVII. æræ Cæſarianæ: qui autumno hujus anni incipit.

In Cimelio D. BEGON, nummus ex ære mediocri: AYTO. KAIΣ. ΣEB. ΣEPOY. ΓAABA. L. B. Annus ſecundus, cœptus ab autumno fere anni ſuperioris.)(. EΛEYΘEPIA. Libertas. Venetiis, teſte Morello; AYT. OK. M. OΘΩNOΣ. KAIΣ. ΣEB.)(. EΛEYΘEPIA. *Libertas.* Stat illa columnæ innixa: cum Solis ſidere, ſymbolo Orientis. Nummus uterque Alexandriæ cuſus, eodem typo, eodem conſilio, eodemque anno: ſed qui Galbæ ſecundus tunc fuiſſe dicitur; Othonis, unicus.

Vitellii Imp. numiſmata Græca ex auro, argento, vel ære, nulla ſunt aut fuerunt; tametſi multo ille diutius,

GALBA VITELLIVS. OTHO.

quam Otho & Galba, tenuiſſe imperium vulgo exiſtimetur. Id vero unde factum ſit, dicant ſi poſſunt, qui veteres ſolum ſcriptores conſulunt; ſi non illud ex eo factum nimirum eſt, quod limites quidem Galliarum atque Italiæ tutandos Vitellius habuit a Germanorum incurſionibus: in Oriente nullum omnino jus habuit: ut Otho e diverſo, nullum in Occidente.

Sub finem anni hujus, biennio Galbæ expleto, Vitellioque damnato, Veſpaſiano delatum imperium eſt, ejuſque familiæ; propoſita expeditione Judaïca.

Annus Chriſti. 70. V. C. 823.

Novilunium medium æquinoctiale fuit Hieroſolymis, die XXX. Martii, hora I. 13′. 41″. poſt meridiem: atque adeo Neomenia civilis incidit in diem XXXI. Martii, ſabbatumque: dies feſtus Paſchæ, in XIV. Aprilis, & ſabbatum pariter.

Hoc anno demum a Tito Imp. Imperatoris Veſpaſiani F. capta Hieroſolyma ſunt, & in *buſtum*, ut Plinius ait, converſa.

Græcis poſtea a Domitiano Aug. Hieroſolymitanum ſolum conceſſum eſt, poſt annos XXII. ab Hieroſolymis dirutis, anno V. C. DCCCXLV. Chriſti XCII. quo menſe Septembri, cum novæ Urbis mœnibus nova cœpit æra Καπιτωλιέων. Nam id ei Urbi datum nomen eſt, ut a cultu Jovis Capitolini Καπιτωλιὰς diceretur: qua forma in eodem tractu Τιβεριὰς, Ἰουλιὰς, & ſimilia ſunt oppida nuncupata. Hi Græci ſunt, qui & Dioſpolin, a cultu Jovis ſimiliter, & Rabbatha condidere eodem anno, in eadem provincia, cum æra eadem: poſitis nempe a Domitiano Imp. in ea ditione Græcis Φιλορωμαίοις, qui provinciam adverſus Judæos tutarentur. Capitolienſes vero Græci, opere Græcanico, quale nunc quoque cernitur, Templum Hieroſolymitanum, ſive Salomonis (ut etiamnum appellant) denuo excitarunt, forma octogona. Καπετωλιάδα porro cum Ptolemæus

ab

ab Ælia Capitolina diſtinguit, more ſuo facit imperite: nempe qui ex uno oppido duo paſſim fabricet, alterum Græco nomine, Latino alterum: ut in Africa libro IV. cap. III. Κλυπέαν & Ἀσπίδα, aliaque multa. Qui primum dicti ſunt Capitolienſes, in eorumdem civitatis partem deductis colonis ab Ælio Cæſare, Ælia Capitolina dicta civitatis portio quædam eſt: nec duo ſunt oppida, ſed unius oppidi duæ regiones: uti in Hiſpania oppidum Emporiæ, teſte Plinio, *geminum* fuit; *veterum incolarum & Græcorum.* Quam ob cauſam Capitolienſes Ælii non ſunt; tametſi Ælia colonia Capitolina ſit: quoniam prius ibi Græci fuere, quam colonia Flavia Cæſarea. Quæ potuit autem alia Καπιτωλιὰς eſſe ἱερὰ, ἄσυλος, αὐτονόμος; aut Templo ſe jactare Jovis Capitolini, aut omnino nomine Capitoliadis, quod eſt Romæ affine; niſi primaria civitas provinciæ? Non tamen aut Syriæ Cœles, cui Ptolemæus ſomnians hanc adſcripſit: nam Cœles Syriæ metropolis Apamea: aut (ut alii) Palæſtinæ ſecundæ: quæ ſi fuit, procul diſſita a Syria Cœle fuit: adeo ut; ſi nec iſti ſunt mentiti, nec Ptolemæus erravit; & tergemina ſit in Syria Capitolias ſtatuenda, non duplex tantum; & hæc tertia Palæſtinæ ſecundæ fuerit poſt Ptolemæi ætatem excitata, loco prorſus (ut iſta altera) incerto & ignoto. At reipſa fuit Capitolias unica Syriæ Palæſtinæ; quæ & unica ipſa provincia in nummis fuit quamdiu nominibus Auguſtorum Syria nummos cudit. Interim indigenæ Græci ſejunctim a colonis Latinis numiſmata ſua conflabant. Sic colonia Auguſta Aroë Patrenſis in Achaïa Claudio, aliiſque Auguſtis uſque ad Gordianum juniorem, (nam poſtea Peloponneſum Romano imperio fuiſſe ſubjectam nummi non docent,) nummos illa, inquam, Latine inſcripſit, COL. A. A. PATR. dum Græci Patrenſes ſub eodem Claudio ſcriberent, ΜΙΝΔΙΟΣ ΑΝΘΥΠΑΤΟΣ. ΠΑΤΡΕΩΝ & ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΡΟΥΦΟΥ ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ. ΠΑΤΡΕΩΝ.

Eſt in Theſauro Mauroceni nummus plane ſingularis L. Veri Imp. nomine: ΑΥΤ. Κ. Λ. ΑΥΡ. ΟΥΗΡΟС. *Imp. Cæſ. L. Aurelius Verus*: capite laureato. .)(. ΚΑΠΙΤΩΛΙΕΩΝ

Templum quatuor columnarum ; in quo non Iſis , ut putant ; ſed ut in nummo Severi , de quo poſtea , ſtat Juppiter, qui & Serapis : quem ſubjectæ in imo nummi margine litteræ denotant : ΖΚΥ : Ζεὺς Καπιτωλῖνος Ὑπέρτατος. *Iuppiter Capitolinus Altiſſimus* ; vel , ſi magis placet , Ὕψιστος : unde apud Heſychium aliosque , Ὑψιστάριος αἵρεσις τῶν τὸν ὕψιστον σεβομένων : de qua abſque invidia optamus , ut exoriatur aliquis, qui noſtram ſententiam antevertat ; illatamque vero Numini injuriam patefaciat. Interim quis ab aliis Capitolienſibus , quam ab Hieroſolymitanis , nummum hunc fuiſſe percuſſum , idoneo documento probet ? neque huc Διὸς Καπιτωλίνου cultum fuiſſe invectum a Græcis Φιλορωμαίοις , uti olim ab Antiocho Syriæ rege , religionem ac nomen Διὸς Ὀλυμπίου ?

Eſt autem hæc æra ſive Hieroſolymæ reſtitutæ , ſive Capitoliadis excitatæ , ſive demum traditæ Græcis Syriæ Palæſtinæ , in quinque præſertim conſignata nummis. Primus eſt , ex ære mediocri , in Theſauro Regio , Antonini Severi F. capite laureato : ΡΑΒΒΑΘΗΝΩΝ : (ſic enim mihi videor in nummo paulum detrito legere :) ΕΡ. *Anno* cv. Fuit autem ad mare Galilææ poſita ; ut appictus in eo nummo Neptunus cum piſce admonet. Alter Severi ipſius , e Cimelio Reginæ Chriſtinæ ; cum templo , cui quadrigæ impoſitæ : ΚΑΠΙΤΩ. ΙΕΡ. ΑΣ. ΑΥ. ΗΡ. Καπιτωλιάδος ἱερᾶς ἀσύλου αὐτονόμου. anno CVIII. In Templo Juppiter ſedens, dextra orbem, haſtam læva tenet : ut in nummo Hadriani inſcripto : COL. AEL. CAP. ſedet in templo Juppiter inter Palladem & urbis Genium ſtantes : item in nummo Diadumeniani apud Vaillantium, pag. 190. Tertius eſt Antonini ejuſdem , de quo proxime , in Cimelio D. FOUCAULT, ubi Templum quatuor columnarum, (ut in nummo M. Aurelii , & L. Veri , COL. AEL. CAP. alioque Severi , COL. AEL. CAP. COMM. aliiſque ;) cum Jove Capi-

tolino, & eadem plane epigraphe, atque in nummo Græco Severi. Αὐτονομίαν ſeu libertatem concedere oppidis primariis in limite imperii poſitis lucro apponebant Auguſti, quod hoc beneficio cives ſibi devincirent. Quartus eſt Juliæ Domnæ, quæ Severi conjux, mater Antonini; apud Vaillantium. Epigraphe poſticæ partis eſt; Λ CΕΠ. CΕΟΥ. ΔΙΟCΠΟΛΙC. *L. Septimius Severus. Dioſpolis.* ΘΡ. *Anno* CIX. Quintus denique ibidem eſt, ejuſdem civitatis Dioſpolitanæ, cum litteris Græcis, ΕΡ. hoc eſt, anno CV. Dioſpolim eſſe Syriacam, appoſita æra admonet: præterquam quod poſt Antoninum Pium, nulla urbs Ægypti nummos cudit nominibus Auguſtorum, præter Alexandriam. Ergo tres anni in his quinque nummis apparent: CV. CVIII. CIX. Ex quibus intelligere eſt, annis quoque interjectis nummos ſimiles cuſos fuiſſe: Et cum neque ante annum CV. neque poſt CIX. occurrat hæc æra; inde efficimus, quinquennalem agonem a Syriæ Palæſtinæ civitatibus editum, primis Antonini Severi F. quinquennalibus, in hiſce nummis conſignari: quorum primus annus incidat in autumnum anni Chriſti 196. V.C. 949. A quo ſi calculum retro ducas, epochæ initium erit autumnus anni Chriſti 92. Urbis Romæ. 845. Domitiani iniens annus XII.

Sic ludos quinquennales Gazenſium civitas in nummis Hadriani Aug. inſculpſit, cum ſecunda ille decennalia iniret: hoc eſt, annis imperii ipſius XI. XII. XIII. XIV. & XV. Sunt enim illius nummi in Theſauro Regio inſcripti, Γ ΕΠΙ ΒϞΡ hoc eſt, anno ludorum *tertio*, qui incidit in annum Gazenſium 193. Urbis conditæ 882. Hadriani 13. Δ ΕΠΙ ΓϞΡ: & Ε ΕΠΙ ΔϞΡ. *quarto* & *quinto* quinquennalium ludorum anno quibus præmiſſos fuiſſe ſimiliter Α ΕΠΙ ϞΡ, & Β ΕΠΙ ΑϞΡ manifeſtum eſt. Similem Tyri agonem quinquennalem pro Antiocho Epiphane ex ſacris litteris ſuperius vidimus. Novo igitur Imperatori Antonino Severi F. agonem quinquennalem Syria Palæſtina edidit, poſt autumnum anni Chriſti 196. Jam tum enim ille Imperator in Oriente: uti eo ipſo currente anno, circa Maïum, DESTINATVS IMPERATOR, in nummo Regii Cimelii argenteo appellatus eſt; cum eſſet

tantum CAES. PONT. Quæ cauſa eſt, quamobrem nullus ſit hujus Antonini nummus in Oriente cuſus, qui non ipſum exhibeat capite laureato: tametſi in nummis quos Roma cudit, lauream ille non ferat ante annum 198. cum Auguſtus eſt a patre deſignatus. Neque enim quid ſcriptores referant, ſed quid nummi veteres ac probi, ex quibus emendari pleroſque omnes ſcriptores oporteat, in hac lucubratione repræſentamus: nec recentiores etiam ſcriptores appellamus, a quibus in ſingulis fere ſententiis diſſidemus; ne ex aliena clade palmam quærere videamur. Poſt Decium Imp. Capitolienſes, Æliamve Capitoliam, paruiſſe Romanis, nummi nulli ſuadent.

Eſt eodem anno Chriſti 197. V. C. 950. cuſus a Gazenſibus nummus ejuſdem Antonini, in muſeo noſtro, ac Theſauro Regio; cum eodem ipſo Imperatoris titulo, & capite laureato: ΑΥΤ. Κ. ΜΑΡΚ. ΑΥΡΗΛ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟϹ, vultu juvenili admodum. .)(. ΓΑΖΑ. ΕΙΩ. Gaza cum cornucopiæ, & Io dextras jungunt. ΘΝϹ. Annus eſt CCLIX. æræ Pompeïanæ, cœptus ab autumno antecedente.

Ut Antoninus Severi F. prius in Oriente Αὐτοκράτωρ quam Σεβαστὸς, ſic multo antea Hadrianus, in numo Chalcidenſium, e Muſeo P. JOBERT, & e Theſauro Regio: ΑΥΤΟΚΡ. ΚΑΙ. ΤΡΑΙΑΝΟϹ ΑΔΡΙΑΝΟϹ, capite laureato. .)(. in corona laurea: ΦΛ. ΧΑΛΚΙΔΕΩΝ. ΚΕ. Cuſus ſimul ibidem alter Trajani Aug. in Theſauro Regio, ΑΥΤΟΚΡ. ΚΑΙϹ ΝΕΡ. ΤΡΑΙΑΝΟϹ ϹΕΒ. ΓΕΡ. ΔΑΚ. ΠΑΡΘ. capite laureato. .)(. in corona laurea, ut proxime, ΦΛ. ΧΑΛΚΙΔΕΩΝ. ΚΕ. *Flaviorum Chalcidenſium* anno XXV. Nam cur eodem anno Trajanus Imp. Aug. & Parthicus, quo Hadrianus tantum Imp. necdum Auguſtus ab iiſdem Chalcidenſibus appellatur: anno nimirum Chriſti 117. ab autumno antecedente, V. C. 870. niſi quod Trajanus fuit tum eo anno currente ab Hadriano adoptatus, donatuſque imperio Orientis; anno Chalcidenſium, ex quo Flavii appellati ſunt, quinto & viceſimo: quod idem æræ iſtorum, atque Capitolienſium initium eſt?

Hic ergo noſtra Chronologia demum finem accipit; de

qua qui velit ferre judicium, ſic apud ſe illum ſtatuere prius neceſſe eſt, nullam poſſe Chronologiam Veteris Teſtamenti probe inſtitui, quæ præter alia plurima, non hæc potiſſimum capita decem & octo exhibeat:

1°. Diem mundi primum, qui ſit non modo hebdomadæ, ſed & menſis & anni primus, ex anni Judaïci forma, quam ſecutus fuiſſe Moſes videtur in diluvii narratione, ut diximus. Habet quidem Uſſerius, ut nuper deprehendimus, idem nobiſcum mundi primum diem & annum: ſed nec anni deinde formam eamdem obſervat; nec poſtea vel unum (opinor) totius Chronologiæ ſacræ vel profanæ caput eidem ac nos anno vel menſi, vel denique diei adſignat; & Chriſti natalem quadriennio toto antevertit: atque adeo in nullo fere Chronologiæ capite non aberrat.

2°. Exhiberi oportet in deſcriptione diluvii ſabbata quinque, iis menſium diebus, quos ſacræ litteræ deſignant.

3°. Ipſo Exodi anno, diem ſabbati, qui incidat in diem XXI. menſis ſecundi; atque adeo primum Paſcha, primo menſe, die ſabbati; uti ſupremo Chriſti anno; diemque Pentecoſtes feria prima, ut anno eodem.

4°. Hiſtoriam Judith, litterario plane ſenſu, ſub Nabuchodonoſore priore; adeo ut Bethulia liberata, per annos LXXX. non fuerit bellum in Iſraël.

5°. Anno Urbis Romæ CLVII. defectum Solis, quem Thales prædixerat.

6°. Menſis quarti diem nonum, ſeptimumque quinti, cum a Nabuchodonoſore urbs eſt expugnata, qui in primam ſabbati incidant.

8°. Eſtheris hiſtoriam ſub Aſſuero, qui ſit Aſſuerus, non Darius, aut alterius appellationis: anniſque circiter XL. poſt deportationem Mardochæi cum Jechonia rege.

8°. Duos cædis a Judæis factæ in Perſide dies, cadere in feriam quintam, ſextamque, oportet; XIII. ac XIV. menſis Adar.

9°. Aſſuerum præterea alterum, alterumque Aſtyagen ab eo qui Cyaxaris filius: illum Eſdræ, iſtum Danieli memoratum; ita ut & ille ſit Aſſuerus, & iſte Aſtyages, nec aliis

pro arbitratu, atque ad ſerviendum hypotheſi, adſcitis nominibus.

10°. Artaxerxen ſimiliter, qui vere ſit Artaxerxes, idemque rex Perſarum anno ſecundo Darii Perſæ, quo anno cœpit Templum ædificari, ex libro I. Eſdræ, cap. VI, 14.

11°. Annos quadraginta ſex a Cyri edicto continuos, quibus (ut Judæi apud Joannem referunt) Templum ædificatum eſt: quorum poſtremus ſit annus Artaxerxis triceſimus ſecundus.

12°. Defectum Lunæ, anno ante Chriſtum CCCXXIV. quo Darium vicit Alexander.

13°. Et ſeptem primum, & poſtea ſexaginta duas hebdomades Danielis, ab exitu ſermonis divini, hoc eſt, a Jeremiæ vaticinio: ſive, ut Tertullianum eruditi referunt hanc vocem interpretari, *a prophetatione ſermonis*.

14°. Natalem Chriſti Domini die ſabbati, XXV. Decembris.

15°. Joannis prædicationem anno XV. Tiberii Cæſaris, qui vere ſit decimus quintus ex nummis antiquis: & baptiſmum Chriſti, cum eſſet *incipiens annorum quaſi triginta*; ita ut trigeſimus vere annus intelligatur.

16°. Sabbatum δευτερόπρωτον, ſabbatum δευτέρου Adar πρῶτον. Item *diem feſtum Judæorum*, Joan. V, I. feſtum ſortium, feria ſexta: uti oſtendimus in Tractatu de ſupremo Chriſti Paſchate, pag. 42.

17°. Diem feſtum mediantem, ſabbatum incidens in quartum Scenopegiæ diem ex octo.

Diem denique azymorum unum integrum, ante primum e ſeptem in regno Judæ, ſive ante diem feſtum Paſchæ Hieroſolymis, tum anno Paſſionis Dominicæ, tum in Actis. cap. XII.

Quæ omnia cum & in noſtra Chronologia ſe ſua quaſi ſponte offerant, poſita anni Judaïci forma ab ipſis rerum primordiis; nec in alia quavis hypotheſi fieri omnino poſſit ut occurrant; non erit viris eruditis, opinor, difficile ſtatuere, quanti præ ceteris hypotheſibus ea facienda ſit, quæ Chro-

nologiæ ſacræ nodos omnes difficillimos nullo negotio expedit. Adde & eam lucem, quam & ad annos regum Juda explicandos; ad deſcribendos prioris Aſſueri, Darii, & Artaxerxis imperii fines; ad ipſam Chriſti genealogiam intelligendam; natalemque Chriſti, & annum baptiſmi ejuſdem ac paſſionis certo ſtatuendum; ex nummis antiquis acceſſiſſe ſperamus; quæ cauſa fuit potiſſima, quamobrem iſtum huic operi titulum fecerimus: *Chronologia Veteris Teſtamenti, ad Vulgatam verſionem exacta, & nummis antiquis ſubinde illuſtrata: Chronologiæ ex nummis antiquis reſtitutæ Specimen alterum.* Si quid autem aliud in hac lucubratione ſtatuere quam olim ipſi ſcripſimus, ſubinde videmur; ne nos ibi quiſquam idcirco priorum immemores, ſed potius emendatores eſſe noverit. Neque nos ille tamen profeciſſe putet eorum admonitu, qui ſtilum olim in nos diſtrinxere. Nam ab illis nos longiſſime diſcrepare ſingulis fere verſibus, peritus quiſque harum rerum facile intelliget.

INDEX.

INDEX.

A

Aaron obit. 57
Abiam rex Juda. 56
Abrahæ æra. 25
Abraham medius inter Adamum & Chriſtum. 25. Tertiogenitus Thare filius. 23
Achab rex Iſraël. 64
Achaz rex Juda 80. Genuiſſe Ezechiam anno ætatis undecimo, ſtultum eſt credere. 81. Ejus horologium. 83
Actiaca victoria. 238
Ægypti regum nomina ficta. 27
Ægyptiacæ linguæ vocabula quæ ſuperſint. 27. 34
Ægyptiaca hiſtoria quo tempore incipit eſſe vera. 90
Ægypti moneta non videtur fuiſſe ſignata. 215
Ægypto capta. 239
Ælam pro Perſide. 118. 126.
Ælfrici homilia de Euchariſtia. 34
Ælia Capitolina Prima Felix. 293.
Æneas in nummis tantum Contorniatis. 235. Non venit in Italiam. 64. Phrygiæ reges ab Ænea. 151
Æquinoctium autumnale, anno mundi primo. 13
Æquinoctium vernum anno mundi primo. 12. anno diluvii. 16. anno poſt diluvium. 19. anno ante Chriſtum 1491. 36. anno ante Chriſt. 1451. 38. anno 1004. ante Chriſtum. 53. anno ante Chriſtum DCXXIV. 97. anno 168. ante Chriſtum. 184. anno Chriſti natali. 257
Æra Abrahæ. 25
Æra Alexandrinorum ad Iſſum. Amiſenorum. Anazarbenſium. Antiochenorum. Antiochenorum ad Hippum. Antoniana. Apamenſium. Arabiæ regum. Aradiorum. Aſcalonitarum. Auguſtana. Bythyniæ. Botryenorum. Bybliorum. Cæſariana, quæ & Antoniana. Cæſarienſium in Palæſtina. Capitolienſium. Carrhenorum. Chalcidenſium. Claudiana. Corinthi. Cyrrhi. Damaſci. Dioſpolitarum in Syria. Dorenſium. Emeſæ. Epiphanenſium in Cilicia. Flaviana. Gabalenſium. Gabenorum. Galilææ. Gadarenſium. Gazenſium. Græcorum. Hebræorum regum. Hieroſolymitani excidii a Nabuchodonoſore. Joathanis regis Juda. Juliana. Laodicenſium. Leucadiorum. Nabuchodonoſoris a devicta Perſide. Orthoſiæ, in Syriæ litore. Palmyræ. Parthiæ. Philadelphenorum. Pompeiana. Ponti regum. Pſammitichi. Ptolemaitarum. Rabbatheno-

rum. Raphiotarum. Roboamica. Salomonis. Samaritanorum: regni Iſraëlis in Samaria. Samoſatenorum. Sebaſtenorum. Seleucenſium. Servitutis regiæ domus Juda ſub Nabuchodonoſore. Siamenſium. Sidoniorum. Sinopenſium. Tiberienſium. Tranſmigrationis Joachin. Tripoleos. Tyriorum. *Singula in hoc Indice ſuis locis quærendæ.*

Æra Chriſtiana non eſt Dionyſii Exigui, 258

Æra cultus divini a Joſia rege inſtaurati. 107. 112.

Ærarum uſus in Oriente toto. 289.

Æſar, apud Suetonium, quid ſit. 77.

Æthiopia in ſacris litteris, Arabia eſt. 57. 121.

Agathocles. 165.

Agrippa rex, non Judææ. 290.

Agrippæ junioris, qui Agrippæ & Juliæ filius, Auguſti nepos, nummus. 157.

Ἀγρίππας, Ἀγρίππα, non Ἀγρίππου. 156. 157. 178.

Alcimus Pontifex. 185. 206.

Alexander Magnus. 160. regnavit annos XII. ante Darium devictum: & poſtea totidem. 160. 161. moriens diviſit regnum ſuum viris primariis, e nobilitate ſua. 164. obiit menſe Junio, qui æram Græcorum anteceſſit. 164.

Alexander Syriæ rex. 208. 210. 221.

Alexandrinorum ad Iſſum æra. 232.

Alfricus. *vide* Ælfricus.

Alyattes Lydorum rex. 97.

Aman adorare cur Mardochæus noluerit. 263.

Amarias Pontifex. 65.

Amaſias rex Juda. 69.

Amaſis rex Ægypti. 117. moritur. 135.

Amaſtris regina. 169.

Amon rex Juda. 93.

Amri rex Iſraël. 63.

Amyntæ prioris, nummi 151.

Amyntas alter rex Macedoniæ. 156.

Ananias Princeps ſacerdotum. 289.

Anazarbenſium æra. 239.

Ancora in nummis Seleuci, ſymbolum tantum imperii matris. 171.

Anna propheteſſa. 231.

Annas, ſenior Pontifex. 274.

Annum ab initio rerum lunarem fuiſſe, ſolari exæquatum per intercalationem. 9.

Anni Judaici forma apparet in deſcriptione diluvii. 19. in anno Moſis obitus. 38. Eamdem ævo Chriſti in uſu fuiſſe, ex Luca & Joanne oſtenditur. 272.

Anni civilis caput a Tiſri; primo anno reverſionis a captivitate Babylonica. 133.

Anni CCCXC. ab Ezechiele deſcripti. 113.

Annos regum peculiari quodam modo ſubinde numerat auctor libri Regum. 81. 289.

Annus Sabbaticus. 205. 214. primus Sabbaticus. 39.

Antiochenorum æra Græca. 165. 230. 231. Cæſariana. 235. 282. 287. 288. 291. Auguſtana. 238. 240. 241. 242. 260. 261. 165. 268.

Ἀντιοχέων τῶν ἐν Πτολεμαΐδι. 181. 225.

Ἀντιοχέων τῶν πρὸς Καλλιρόην. 181.

Ἀντιοχέων τῶν πρὸς Δάφνῃ. 182.

Antiochenus Senatus. 283.
Antiochia Syriæ quando deſiit nummos cudere nominibus Auguſtorum. 284.
Antiochenorum ad Hippum æra. 233.
Antiochus Soter, rex Syriæ. 172. cum Patre regnat 172. Deus & Soter, idem. 173.
Antiochus Magnus Syriæ rex. 175. A Romanis captus. 176. quintus regum Syriæ. 173.
Antiochus Epiphanes, rex Syriæ. 180.
Antiochus Eupator, rex Syriæ 205.
Antiochus Alexandri F. Syriæ rex. 212.
Antiochus Evergetes, rex Syriæ. 217.
Antiochus Philopator, rex Syriæ. 222.
Antiochus Cleopatræ F. rex Syriæ. 224.
Antoniana æra. 62. 236. 287.
Antonius Triumvir. 237.
Antonini Pii quartis quinquennalibus certamen quinquennale. 295.
Antoninus Severi F. cur ſemper laureatus in nummis Græcis. 300.
Apamenſium æra. 165. 210. 231. 238.
Apelles pictor. 160.
Apocalypſis quando ſcripta: & quid vaticinetur. 291.
Apries rex Ægypti. 114. mutatus in Vaphres. 33.
Aquila, imperii ſymbolum. 171. *& paſſim.*
Arabia Damaſco vicina. 281.
Arabiæ æra. 165.
Aradii clientes populi Rom. 169. eorum æra & nummi. 170.
Archelaus rex Macedoniæ. 155.
Ardyes rex Lydorum. 89.
Aretas rex Arabum. 177. 209.
Argentum Romæ quando ſignatum. 169
Ariarathes rex Cappadociæ. 228. 230.
Ariſtoteles. 163.
Arius rex Spartiatarum. 165.
Arphaxad genuiſſe Sale nepotem, quæ loquendi forma. 20.
Arphaxad rex Medorum. 92. 94.
Arſacæ regis utriuſque nummi. 222
Arſacidarum initia. 217.
Arſinoë Φιλάδελφος. 168.
Artaxerxes Perſice quid ſignificet. 136.
Artaxerxes maximus, idem qui Aſſuerus Eſtheris. 118. 119.
Artaxerxes rex Perſarum, cujus Eſdras ac Nehemias meminere, non eſt Longimanus, aut Mnemon. 136. 144. 145. 146. 147. 148. 149. Medus fuit. 105. rex Babyloniæ, poſt Aſſuerum. 135. non eſt Smerdis magus. *ibid.* regnat cum Dario. 136. rex regum, & idem rex Babylonis. 223. Deum cœli colit. 140. Ejusdem annus. xx. 106.
Ἀρχιερατικόν. 243. 263.
Aſa rex Juda. 56.
Aſarhaddon filius Senacheribi. 88. 89.
Aſcalonitarum æra 229. 260. 288. 292.
Aſenaphar. 79. 116.
Aſia recepta. 238.
Aſſueri nomen & Xerxis, idem. 134.
Aſſuerus Medus Cyaxaris F. naſcitur. 98. idem Aſſuerus Eſthe-

ris. 101. regnat in Perſide. 117. non fuit rex Babylonis. 121. 223
Aſſuerus Aſtyagis F. 105. regnat in Babylonia. 134
Aſſur rex non fuit. 22
Aſſur rex Darius. 136
Aſſyriaca nomina ex Hebræo derivari non poſſunt. 75. 77. 79
Aſſyrii, Babylonii. 136
Aſſyriorum reges ex ſacris litteris. 79
Aſſyriorum reges a Nabonaſſaro. 74
Aſſyriorum regnum Herodoto quodnam ſit. 41
Aſſyriorum rex primus. 72. 73
Aſtyages Cyaxaris F. imperat. 113. Perſide exuitur a Nabuchodonoſore. 115
Aſtyages Darii Medi F. regnat. 129
Athalia. 67
Athei ſunt, quibus Deus non eſt niſi Ens univerſale; *l'Eſtre en general:* Trinitas vero, modus, ſpecies, ordo. 30
Atheorum hypotheſis. 30
Atto, viri nomen fictitium. 77
Atzereth. 53
Auguſti æra. 238. 260
Auguſti Cæſaris anni qui numerarentur in Oriente; quinam in Occidente. 258
Auguſti nomen quo anno accepit Octavius. 240
Auguſtum dicere cur nollent Judæi. 263. 289.
Auguſtorum imperii annos Occidens numquam ſignavit in Nummis Actiſve publicis. 262
Auguſtus Cæſar e ſanguine regum Phrygiæ. 261
Authentica ſcriptura quæ ſit. 252
Αὐτοκράτωρ βασιλεύς. 222
Azarias qui & Ozias rex. 70
Azarias Pontifex. 52. alter. 71. tertius. 85

B

Babylon a Cyro capitur. 104. 124. 125. a Dario capta. 135. Græcis non paruit. 218
Babylonem neque Semiramis condidit, neque Belus. 82. 83.
Babylonia in Perſide. 135. 138
Babylonicæ captivitatis, ſive tranſmigrationis annus primus. 108
Babylonis princeps, Rex regum. 223.
Bacchius Judæus. 234
Badu regula. 37. 84
Baladan rex Babylonis. 82. Dominus Dominorum. 83. 223
Baltaſſar Nabuchodonoſoris F. 100. regnat cum patre 113. obit. 117.
Baltaſſar Baltaſſaris F. 101. 104. Nabuchodonoſoris nepos: naſcitur. 117. regnat ſolus. 126
Baruch. 108. prophetiam ſcribit: 112. defenditur adverſus heterodoxos. 113.
Βασιλεὺς non fuit Imp. Rom. 265
Βασιλεὺς βασιλέων. 223
Βασιλέων βασιλέως in nummo ſuſpecto 232
Βασιλέως nomen in nummis quando inſculptum. 158. 159. 160. 167.
Benjamiticum bellum. 40
Bernice ſoror Agrippæ videtur. 290
Beroſus, qua ætate vixit. 93
Bethphania. 31
Bibliotheca Cyri. 140
Bibliothecam Hieroſolymis conſtruxit Nehemias. 149

Bithynia ſub clientela Romanorum. 230
Bithyniæ æra. 219. 230
Botryenorum æra. 235
Bybliorum æra. 239

C

C C. AVGVSTI. 240
Cadytis Urbs Syriæ. 98
Cæſar in Judæa pro Auguſto. 263. 289.
Cæſar non fuit ſolus IMP. 234. 236. non ab Iulo, vel Ænea, vel Venere genus traxit. 235. nummi ejus nomine ex ære nulli Senatuſconſulto cuſi ipſo vivo. 236. ejusdem bellum Gallicum, cujus fidei. 235
Cæſariana æra. 236
Cæſarum anni in nummis non notantur, niſi Trib. Pot. 262
Cæſarea Palæſtinæ, 239. Claudia & Germanica. 284. prima Auguſta. 293
Cæſarienſium Palæſtinæ æra. 284
Cæſareæ Paneados, ſive Philippi, æra. 242
Caïnan cur omiſſus a Moſe. 20
Caïphas Pontifex. 274
Caïus Cæſar Germanici F. 282.
Cambyſes. 105. regnat in Media. 134. cur ab Eſdra prætermiſſus. *Ibid.*
Capitolias Hieroſolyma eſt. 296 Unica in Palæſtina Capitolia vel Capitolias eſt. 296. 297
Capitolienſium æra. 296. 298
Captivitas Babylonica. 100. 105 *vide* Babylon.
Captivitas Jechoniæ. 109
Caput tectum pelle leonina, habitus regum Macedoniæ, in nummis. 151. 154. 155. 156. 158. 159. 163.
Caput velatum, ſymbolum metropoleos & libertatis. 179
Carrhenorum æra. 290
Carthago capta. 212
Cato obiit. 211
Cephas a Paulo reprehenſus, non Petrus. 287
Certamen quinquennale Romæ. 295.
Ceſtius Syriæ Præſes. 291
Chalcidenſium æra. 300
CHRISTI genealogia. 244
Chriſti natalis. 257
Chriſtus filius David, filii Abraham. 48
Chriſtus ex Salomone oriundus. 255.
Chriſtum paſſum eſſe anno XXXIII. æræ Chriſtianæ demonſtrant epochæ duæ inſignes apud Lucam & Joannem. 272. alia argumenta. 279. 280.
Chronici Alexandrini auctor ſuſpectus. 278. Scripturis ſacris falſa affingit loca quædam. *Ibid.*
Chronologia Veteris Teſtamenti ut proba ſit, quas illam habere dotes oporteat. 301
Cicero Conſul & IMP. 234. Catilinam fugavit tantum. 234. M. Antonium proſcripſit in ſuo Conſulatu. *Ibid.*
Circenſes conſtituti. 240
Claudiana æra. 288. 289. 290
Claudius Cæſar. 283
Clemens Alexandrinus Divus dicendus non eſt. 278
Cleopatra conjux Ptolemæi Evergetæ Phyſconis. 212. 214.
Cleopatra, regina Syriæ. 224

Cleopatra Θεὰ altera. 237. regina regum. 224.
Coënſes, Doricæ gentis. 91.
Cognata quæ ſit in ſacris litteris, & bonis auctoribus. 269.
Cognatus, *beau-frere.* 269.
Cognatus, hoc eſt, ſocer. 269.
Collecta, quid. 53.
Collecta dies. 271.
Commodi Imp. nummi. 58. *& ſeqq.*
Communione Paſchali rite defungi, qui alio quam Dominico Reſurrectionis die Euchariſtiam acciperent, cur nemo prodidit ante ſæculum XVI. 281.
Confucius Sinarum Philoſophus. 122.
Conſul Romanus. 218. 219.
Contorniati nummi. 235.
Coptica lingua. 34.
Corinthus capta. 212.
Corinthi coloniæ æra. 236.
Crœſus regnat. 101. 120. capitur. 124.
Cteſias quare ſuſpectus. 91.
Cteſiphon Parthiæ regnorum caput. 218.
Cyaxares Medorum rex. 96.
Cyclus decemnovennalis. 10. ex quo tempore apud Sinenſes. 272. eo uſos eſſe Judæos. 279. 280.
Cyprus Ægyptiacæ ditionis. 178.
Cypſelus Corinthi tyrannus. 92.
Cyrus naſcitur. 101. 116. In Media imperat. 104. 122. Babylone. 104 Ejuſdem annus primus Babylone 130. ejus edictum de Templo ædificando. *ibid.* obitus. 133.
Cyrinus Syriæ Præſes cur non appelletur in nummis. 243. 244.
Cyrrheſtarum æra. 165. 210.

D.

ΔΕ Δόγματι Ἐπαρχίας. 283. 384.
Δαμασκηνῶν. 272.
Damaſcenorum æra. 165. 239. 261. 272. 273.
Damaſcus ſui, non Romani, juris. 261. 273.
Daniel puer, alius a propheta. 129.
Daniel cur in Perſide. 126. in lacum leonum coniicitur. 129.
Dan. III. Tres viri in fornacem conjecti. 116.
Danielis LXX. hebdomadæ. 100. 105. 108. 128. 131. 186.
Darius Perſice quid ſignificet. 135.
Darius Hyſtaſpæ F. 105. cepit Babylonem, nec fuit tamen rex Babylonis. 223. regnat in Media. 135. Deum cæli colit. 140.
Darius Eſdræ, non poteſt eſſe Darius Nothus. 141. 142. 143. ſed eſt Hyſtaſpæ F. 136.
Darii annos quos ſcriptura commemoret. 139. 140. 141. 143.
Darius Medus naſcitur. 100. 112. regnat 104. ſuccedit Aſſuero. Medo. 124. Deum cæli colit. 140.
David. 46.
Deïoces primus Medorum rex. 88.
Demaratus Tarquinii pater. 92.
Demetrius Demetrii F. rex Syriæ. 211.
Demetrius Evergetes Syriæ rex. 222.
Demetrius Nicator, Syriæ rex. 220. frater Antiochi Epiphanis. 221. patruus Demetrii Soteris. *ibid.*
Demetrius Philadelphus Syriæ rex. 225.
Demetrius Soter, rex Syriæ. 206.

Deſcriptio Judææ prima. 243. altera. 260.
Die feſto mediante. 270.
Diluvium cur vere & æſtate 17. non poteſt alteri anno, quam quo ponimus, adſignari. 19.
Dionyſius Halicarnaſſeus quare ſuſpectus. 91.
Dionyſius prior, Siciliæ tyrannus. 157.
Dioſcorus menſis. 205
Dioſpoleos in Syria, æra. 299.
Δόγματι ἐπαρχίας. 283.
Domitiani & Domitiæ nummus. 168.
Dorenſium æra. 233.
Δουκενάριος. 35.
Dux Juda Zorobabel. 139. 140.
Nehemias. 145.

E.

Ecbatana, caput Mediæ. 118.
Eclipſis a Thalete prædicta. 100. 110. 111.
Eclipſis Solis ſub Nerone. 290.
Eclipſis Lunæ, in victoria Alexandri ad Arbela. 160. 161.
Eleazari & ſeptem fratrum certamen. 185.
Eliacim ſacerdos magnus. 147.
Eliaſib ſacerdos magnus. 147.
Emeſenorum æra. 165.
Ἑορτὴ quid ſit. 285.
Ephree. *Vide* Apries. 114.
Ἐπιφανὴς quis ſit in nummis. 226. Illuſtris, Nobilis. 180.
Epiphanenſium æra in Cilicia. 232.
Epocha vetuſtiſſima, diluvium. 19.
Epocha anni Exodi in ſacris litteris conſignata. 36.
Epochæ XVIII. præcipuæ, in Chronologia Veteris Teſtamenti neceſſariæ. 301.
Epocharum uſus in Oriente tantum. 289.
Eſdras, & auctor libri Paralipomenon, quædam hauſere ex iiſdem Commentariis. 131.
Eſdras ſecum habuit libros legis. 128.
Eſther naſcitur. 101. 117. ſupplicat Aſſuero pro Judæis. 104. 119. & *ſeqq.* ejus cum Mardochæo reditus in Judæam, ut videtur 132.
Eſtius. 203.
Ἐθνάρχης Judææ. 237.
ΕΤΟΥΣ ΝΙΚΗΣ. 243.
Evilmerodach. 101. 120. 121.
Eulæus amnis Danieli & Plinio memoratus. 126.
Εὐπάτωρ quis ſit in nummis. 226.
Europa tauro vecta, ut creditur, in nummis Sidoniorum. 291.
Expiationis feſtum. 274.
Ezechias rex Juda. 84. naſcitur. 74. 81.
Ezechielis vaticinium de annis CCCXC. 54.

F.

Felix Judææ Præſes. 286.
Feſtus Præſes Judææ. 290.
Filii legales ubi locum habuerint. 256.
Filius pro nepote, in ſacris litteris. 20. 126.
Filius pro genero, apud Lucam bis. & alibi. 255.
Flaccus Syriæ Præſes. 268.
Flaviana æra. 62.
Flumen in ſcripturis, Jordanis eſt. 24. 50. 146.
Frater, *beau-frere.* 269.
Fratres, qui e patris fratre prognati. 269.

G

ΓΒ Γνώμη Βυλῆς. 283
Gabalenſium æra. 235
Gabenorum æra. 233
Gadarenſium æra. 233. 293
Galba e Cæſarum familia. 293
Galbæ nummi eadem inſcriptione, qua Othonis. 294. 295.
Galbæ colonia, Neapolis Samariæ. 295.
Galilæa, pars ſanior Synagogæ. 220.
Galilææ æra. 238.
Galilæi a Judæis ſejuncti. 276. Syriace & Græce locuti. 220
Gallia Narbonenſis fit vectigalis Romanis. 179
Galliæ civitates magna ex parte liberæ Cæſarum remporibus. 235
Gazenſium æra. 233. 299. 300,
Gazophylacium. 144
Gelo Siciliæ tyrannus. 150.
Γενεαὶ ἑπτά. 109
Gog, ſive Magog. 117
Græce locuti Galilæi. 220
Græci Hieroſolymis, qui litteras ſacras ex Hebræo vel Chaldaïco verterent. 214
Græci libri ſcripturæ ſacræ, cur non in Canonem admiſſi a Judæis. 219
Græci codices interpolati. 27. 48. 96. 130. 249. 286. 287.
Græci codices quando corrupti, & ubi terrarum. 5. ex iis certa inſtitui Chronologia non poteſt. 10.
Græcia, quæ dicta ſit. 158. 160
Græcorum æra. 164. cur a Niſan incipit in libro 1. Mach. in ſecundo a Tiſri. 164. cur Æra Græcorum dicta ſit in ſacris libris, non Seleucidarum. 165
Græcorum æra in Arabia, Parthia &c. 165. 177.
Grotius refellitur. 122. 175. 176. 177. 198.
Gyges Lydorum rex. 86.

H

HAbacuc prophetat. 89
Hebdomadæ Danielis. *Vide* Daniel.
Hebræi unde dicti. 24
Hebræi codices quos habuere Galilæi, emendatiores. 220
Hebraicorum exemplarium menda quædam. 4. 17
Helcias ſummus Pontifex. 94. 96.
Herodis ethnarchæ, ſeu regis Judææ, & Simeonis pariter ethnarchæ, nummi ſimiles. 214. 237 Ethnarcha fuit, ut Simon Pontifex. *ibid.* rex Judææ tantum. 237. 257. 258.
Herodis tetrarchæ Galilææ annus primus. 241. nummus inſignis. 282.
Herodotus cum ſacris litteris conſentiens. 2. de circumciſione Judæorum. 37
Heſiodus floret. 63
Hiero rex. 169
Hieroſolyma capta a Tito. 296 Templum quando reſtitutum. *Ibid.*
Hieroſolymitani quando deſierint parere Romanis. 300
Hieroſolymitani Antiocheni. 182
Hippone libera. 179
Hiram rex Tyri. 53
Hiſpahami meridianus. 121
Homeri ætas. 64

Hora

Hora tertia apud Marcum, eadem quæ ſexta Joanni. 281.
Horologium Achaz. 83.
Horologium ſolarium quando Romæ. 166.
Hypſiſtaria hæreſis. 298.

I.

Jacobi vaticinium. 25. 26.
Jacobus minor. 268.
Janus cluſus. 239. 244.
Janum Nero cluſit. 292.
Japonum inſulæ ante æram Chriſtianam non fuerunt habitatæ. 22.
Jaſon Pontifex. 180.
Jechonias rex Juda. 109.
Jechonias in tranſmigratione Babylonis. 119.
Jechonias geminus. 249. 250.
Jeddoa Pontifex ante Alexandri Magni tempora. 147.
Jehu rex Iſraël. 67.
Jeroboam rex Iſraël. 55.
Jeroboam alter rex Iſraël. 70.
Jeſus filius Joſedec, ſacerdos magnus. 139. 140.
Ignem a Perſis adoratum, fabula. 147.
IIT. 236.
IMP. quid ſignificet præfixum nomini, quid poſtpoſitum. 234.
IMP. Cæſar, qui & Auguſtus. 237.
Imperii pars, quæ portio Galliarum olim ſit appellata, & cur. *In Addendis ad librum de Numiſm. ſæculi Conſt. in fine hujus libri.*
India, Caria eſt. 175.
Joachaz rex Iſraël. 68.
Joachaz rex Juda. 98.
Joachim rex Juda. 99.
Joacim ſummus Pontifex. 96.
Joannes Simonis F. Pontifex. 219.
Joannes unde cœpit Evangelium ſcribere. 266.
Joas rex Iſraël. 69.
Joas rex Juda. 68.
Joathan rex Juda. 73.
Joël prophetat. 73.
Joïada Pontifex. 68.
Jonas prophetat. 70.
Jonathas primum princeps, & judex: poſtea ſummus ſacerdos. 207. 208.
Job quando obierit. 48.
Jobi hiſtoria a Salomone conſcripta videtur. 48. 49.
Joram rex Iſraël. 65.
Joram rex Juda. 65. 66.
Jordanis in ſcriptura, flumen κατ' ἐξοχήν. 24.
Joſaphat rex Juda. 64.
Joſedec translatus a Nabuchodonoſore. 115.
Joſias rex Juda. 93.
Joſephus arguitur. 32. 183. 207. 289. Ejuſdem parachroniſmus annorum decem. 259. alius annorum amplius XXX. 260. alius ſex & amplius annorum in anno obitus Herodis. 262.
Joſephus annorum circiter 50. cum Mariam conjugem duxit 254. non potuit eſſe filius legalis Heli. 257.
Joſue, qui & Jeſus, filius Joſedec, ſacerdos magnus. 132. 135. 139.
Iſaïas prophetat. 71. 82. 85. 87.
Judæi tranſlati trans Babylonem. 115. habuere judices ſive Conſules ſuæ nationis Babylone. 121. a Galilæis ſejuncti. 276.
Judæa fit Auguſti provincia. 260.
Judæa Galilæam non complectitur

aut Iſraëlem, a tempore David & Judith, 95. 96. 237. 238.
Judæorum moneta ſignata non fuit. 215.
Judas Galilæus. 261
Judas Machabæus. 185. 186. non fuit Pontifex. 185. 208. legationem mittit ad Romanos. 207. obit. 207.
Judith hiſtoria. 94.
Julia gens non eſt ab Ænea. 235. 261. 262.
Julia Tiberii conjux, nec alia in nummis illo ævo. 263.
Juliana æra. 62.
Julias oppidum. 264.
Juppiter Hoſpitalis. 185.
Juppiter Olympius. 184.

K.

KAlendarium Judaïcum mundo coævum. 9. poſt Templi excidium novas regulas accepit 10.
KEN ΔP EICEIA &c. 241.
Κράτησις imperium eſt. 294.

L.

LAbinytus. 124.
Lagus cur Ptolemæus dictus ſit 167.
Laodiceni Cariæ. 277.
Laodicenorum ad mare, æra Auguſtana. 264. Cæſariana. 235.
Leucadiorum æra. 238. 288.
Lepidus Pont. Max. 237.
Litterarum principia. 63.
Livia in nummis ſemper Livia, vel Auguſta. 263.
Longinus Syriæ Præſes. 286.
Ludi quinquennales, Antiocho Epiphani. 181. Cæſari Auguſto. 242. Hadriano Aug. 242. 299.
Antonino Pio. 295. Antonino Severi F. 299.
Lydiæ reges. 41.
Lydorum dynaſtia prima, & ſecunda. 86.
Lyſimachus Pontifex. 182.

M.

MAcedoniæ regni initium Perdicca. 88. regum ſeries 151.
Macedones in libro Eſtheris, qui ſint. 123.
Macedones Docimenſes. *Ibid.*
Machabæorum liber primus, ſcriptus primum Syriace. 219. 220.
ΜΑΔΑΡΑΨΩΝ. 30. 31
Magog. 117
Malachias propheta. 142
Manahem rex Iſraël. 72
Manaſſes rex Juda. 88. 89
Manethon, quid ſignificet. 32.
Manipuli oblatio ex tritico. 270
Maranatha. 77
Mardochæus captivus abducitur. 110. redit in Judæam. 132. ejus ætas 119. 120.
Maria Cleophæ. 269.
Marmor Oxonienſe. 173.
Mathathias pater Judæ Machabæi. 185.
Mauſolus rex Cariæ. 159.
Medians feſtus dies. 270. 271.
Mediæ Pentecoſtes feſtum. 271.
Media adhuc ſub Aſſyriis anno V. C. XXXII. 85.
Mediæ & Perſidis regna duo. 127.
Medorum regni initium. 88. finis. 122.
Medici quando Romæ primum 175.

Menelaus Pontifex. 182. 183.
Menſes lunares a Moſe poni in deſcriptione diluvii. 19.
Menſium Hebræorum nomina tempore Salomonis, Ægyptiaca fuere. 50. 51. nunc ſunt Perſica. 121. olim nulla propria. 15.
Meſopotamia alia in vetere Teſtamento, alia in novo. 24.
Meſſis duplex in Judæa. 266. quando utraque fieret. 267.
Michæas propheta. 74.
Midas Phrygiæ rex. 86.
Mithridates Ponti rex. 225. 226. 227. 229. 230.
Moſis obitus. 37.
Mucianus Syriæ Præſes. 295.
Mundus autumno conditus. 11.

N.

NAbonaſſarus. 74. 75.
Nabuchodonoſor ſenior Aſſyriis imperat. 92.
Nabuchodonoſor Nabuchodonoſoris F. 100. 107. rex Babylonis. 108. in Hebræo interdum Nabuchodoroſor. 80. Perſidem occupat. 115. degit cum belluis. 117. Moritur. 117.
Nahum propheta. 94.
Neapolis Samariæ colonia Servii Galbæ. 295. ejus æra. 295.
Necao rex Ægypti. 98. 99.
Nectabis rex Ægypti. 69.
Nehemias 106. 145. Dux Juda. 146.
Νεοπολίτης Græce ſcribendum, non Νεαπολίτης. 92.
Nero Auguſtus 288. Corinthi. 292. non geſſit TR. POT. XIIII. 292.
Nicæenſium æra. 230.
Nicomedes Bithyniæ rex. 219.
Nicomedienſium æra. 230.
Ninive non ſtatim regni caput. 22. a Nino nec ortum nec nomen habet. 23.
Ninive regnum quando cœpit. 41. 70.
Nitocris regina. 104. 121. 127.
Nobilis, Ἐπιφανής. 180.
Nummorum antiquorum uſus in ſacra Chronologia. 7.
Nummi antiqui proſunt ad intelligendos annos Regum Juda. 58. ad intelligendam Chriſti genealogiam. 255.
Nummus omnium vetuſtiſſimus. 151.

O.

OChozias rex Iſraël. 65.
Ochozias rex Juda. 66.
OFFA REX. 34.
Olympiadum initium duodecim annis prius a Plinio ſtatuitur, quam a ceteris ſcriptoribus. 71.
Olympiadum calculus Plinianus ex Thaletis eclipſi probatur. 110. 111 aliis argumentis. 150. 154. 158. 159. 160. 166. 212.
Onias ſummus ſacerdos. 165.
Onias alter ſummus Pontifex. 180. 182. 183.
Orthoſienſium in Syriæ litore æra. 273.
Oſee prophetat. 71.
Oſee rex Iſraël. 82. 84.
Otho e familia vel gente Cæſarum. 293.
Othonis ærei nummi nulli in Occidente, cur. 294.
Ozias rex Juda. 70.
Ozias princeps populi Iſraël, tempore Judith. 96.

P

P. F. *Prima Felix.* 293
Palmyræ æra. 165
Paralipomenon auctor quando ſcripſerit. 251
Parrhaſius pictor. 156
Parthiæ æra. 165. 217. 233.
Parthia in nummis tergemina, Adiabenica, Arabica, Babylonia. 217.
Parthici characteres in nummis. 218.
Paſcha primum a Moſe, eodem die quo ſupremum a Chriſto celebratum. 36
Paſcha anni XXXI. 266
Paſcha cum Apoſtolis unicum Chriſtus comedit. pag. 276. 179.
Paſcha Chriſti ſupremum. 273
Paſcha Judæorum. 276. 277. 278.
Paſcha Hieroſolymis quando poſt primum diem azymorum. 285
Pater pro avo ponitur. 126
Pauli converſio. 282
Peloponneſiacum bellum. 154. 155
Peloponneſum quamdiu tenuere Romani, ſi nummos conſulimus. 297
Pentecoſte, anno Exodi, feria prima, ut anno Dominicæ paſſionis. 36. 37
Perdiccas prior rex Macedoniæ. 88
Perdiccas alter, rex Macedoniæ 154
Periander Corinthi tyrannus 97
Περιόδου τετάρτου. 264
Perſeus Rex. 181
Perſæ & Medi quandò primum appellati in ſacris litteris. 96
Perſarum reges poſt Xerxem incerti. 152. 153
Perſidis & Mediæ duo regna. 127
Perſis pro Babylonia. 135
Perſis proprie dicta. 118
Petronius Syriæ Præſes. 283
Petrus Romam venit, 282. non eſt reprehenſus a Paulo. 287
Phacee, & Phaceïa, reges Iſraël. 73
Φαραώθης pro Pharaone, apud Joſephum. 32
Pharnaces rex regum. 233
Pharnaces primus in Ponto rex. 166. 233.
Philadelphenorum æra. 233
Φιλέλλην quis ſit. 209
Φιλέλληνες. 218
Philippi vocati nummi, quibus eſſet Philippi Macedonis vultus inſcriptus. 158. 159
Philippi tetrarchæ annus primus. 241.
Philippus Macedoniæ rex. 158
Philippus Syriæ rex. 225
Philo. Liber de Septenario, ſub Philonis nomine. 270
Φιλορωμαῖος, 230
Phinees Eleazari F. ſummus ſacerdos. 40
Phraortes Medorum rex. 92. 94.
Phul primus rex Aſſyriorum. 72.
Phurim, vox Perſica. 214
Phrygiæ rex Midas. 86
Phrygiæ reges ab Ænea. 151
e Phrygiæ regum ſanguine Cæſar Auguſtus. 261
Pietatis vel Concordiæ effigies, non Veneris, in nummis Cæſaris. 236
Piſtores quando Romæ. 181
Plato. 157
Plinii liber primus ſuppoſititius. 152.

Plinius cum ſacris litteris in temporum notatione conſentiens. 2
Plinius emendatus: 90. 93. 110. 113. 156. 157. 158. 173. 212. 2:9.
Plinius, non Veronenſis, ſed Romanus. 212
Polemonis regis numiſmata. 290
Polycrates Samius. 151
Pompeïana æra. 233. 234
Pompeius primus nummos argenteos aureoſque ſuo vultu impreſſit. 234
Pontifex anni illius. 274
Pontifices duo ſimul. 274.275.276
Pontificis Vicarius. 275
Prima Auguſta. 293
Prima Felix. 293
Prima Flavia. 293
Pſammenitus Ægypti rex. 135
Pſammis rex Ægypti. 112
Pſammitichus Ægypti rex. 90
Ptolemæus arguitur. 296.297
Ptolemæi Canon. 74
Ptolemæus Alorites partem tantum exiguam Macedoniæ tenuit. 158.
Ptolemæus Antiochi filius, rex Syriæ. 173
Ptolemeus Evergetes, ut appellatur, rex Ægypti. 174.
Ptolemæus Evergetes, rex Ægypti 212.
Ptolemæus Lathurus Ægypti rex. 227.
Ptolemæus Philadelphus. 168
Ptolemæus Philometor. 178
Ptolemæus Philopator. 175
Ptolemæus Soter. 165. 167. cur Lagus dictus ſit. 167
Ptolemaitarum æra. 235
Punicum bellum. 169
Pyrrhus. 166.167
Pythagoræ nomine nummi. 90.91
Pythagoras Samius. 91. Ionicus non Doricus. 91

Q

Quadraginta & ſex annis &c. 148.
Quadratus Syriæ Præſes. 289
Quatuor menſes ſunt, & meſſis venit. 266
Quievit terra, quo ſenſu 40.41
Quinquennalis agon. *vide* Ludi.

R

Raab gemina. 246
Rabbatha urbs Palæſtinæ. 298
Ramiſes Ægypti rex. 41
Raphiotarum æra. 233
Regina regum Cleopatra. 224
REST. in nummis. 294. qui nummi dicerentur reſtituti. 294
REST. NVM. 293
Rex & Princeps. 223
Rex Regum. 223
Rex regum Salomon. 50. Artaxerxes, alio ſenſu. 144
Roboam naſcitur. 54. regnum iniit circiter annum ætatis XX. 55
Roboamica æra. 58.62
Roma condita. 74. capta a Gallis. 156
Romæ & Imperio. 294
Romuli ætas. 86
Rufinus arguitur. 265

S

Sabbata quinque indicata a Moſe in deſcriptione diluvii. 19
Sabbatum primum Dei juſſu obſervatum. 36

Sabbatum, poſtridie cædis a Judæis factæ in Perſide. 122
Sabbatum δευτερόπρωτον. 260
Sabbato Chriſti natalis. 258
Sabbaticus annus. 206. 214
Sacrificium pro mortuis. 205
Sadyattes Lydorum rex. 96
Salathiel geminus. 248. 249
Salmanaſar Samariam expugnat. 85.
Salomon naſcitur. 47. regnare cœpit anno ætatis XXIV. 48
Salomonis æra. 55. 81
Samaritani Paſcha comedunt die XIV. ad veſperam. 279
Samaritanum Pentateuchum. 6
Samaritanorum æra. 7
Samaritani nummi. 214. 215
Samaritici characteres, Cuthæi. 215
Samoſatenorum æra. 290
Saraïas Pontifex. 115. 275
Saraïas pater Eſdræ. 144
Sardanapalus. 80. 89
Sardis metropolis. 179
Sargon rex Aſſyriorum. 83
Saturninus Præſes Syriæ. 259. Præſes non fuit, cum Chriſtus natus eſt. 244
Saul. 45
Saxonica lingua vetus. 34
Scenopegia. Joan. VII, 2. 270
Scriptores rerum Græcarum ſuſpecti. 177
Scripturæ libros habuere ſecum Daniel & Eſdras. 128
Sebaſte in Samaria. 239
Sebaſtenorum æra. 239
Sedeciæ tres. 248
Sedecias rex Juda. 110
Seleucenſium æra. 235. æra Auguſtana. 238. 263
Seleucus Nicator. 165. ejuſdem nummus perrarus. 171
Seleucus Syriæ rex, Antiochi Dei F. 173
Seleucus Syriæ rex, Antiochi Magni F. 177. idem Epiphanes Nicator. *ibid.*
Sellum rex Iſraël. 72
Sellum, idem qui Joachaz 249
Semiramis. 85
Senatus Antiochenus. 283
Sennacherib Salmanaſaris F. 86 ejuſdem expeditio Ægyptiaca. 86. exercitus ejus deletur. 87
Servitus Judæorum ſub Judicibus. 40. 42. 43.
Seſac rex Ægypti. 56
Seſoſtris magnus. 41
Sethon Ægypti rex. 86
Siamenſium æra. 125
Sibyllini verſus expoſiti. 29. 30
Sidoniorum æra. 165. 208. 213 217. 220. 224. 230. æra altera, 227. 231. 259. 286. 291.
Silanus Syriæ Præſes. 261. 264
Simon contractum pro *Simeon*. 83
Simon Oniæ F. ſacerdos magnus. 169.
Simon Pontifex. 213. 214. Magnus Dux Judæorum. 213
Sinarum hiſtoria fabuloſa. 21
Sinopenſium æra. 235
Smerdis magus. 135
Socothbenoth. 86
Solon. 122
Sophocles. 154
Soror, *belle-ſœur*. 269
Stephanus, quare ſuſpectus. 91
Stratonice regina. 165
Suetonius arguitur. 77
Suppoſititii ſcriptores qui ſint habendi. 8

Suſan caput Perſidis. 118. 121.
Suſannæ hiſtoria. 105. 129.
Syriace locuti Galilæi. 220.
Syriæ Præſides. Varus. 241. Saturninus 259. Silanus. 261. Flaccus. 268. Petronius 283. Caſſius. 287. Quadratus. 289. Ceſtius. 291. Mucianus. 295.
Syriæ Regum canon emendatur. 172. 173.
Syriæ regum ſtemma. 204. 205.
Syriæ regnum quando deſierit. 228.

T.

T pro TI. 287.
Teglatphalaſar rex Aſſyriorum. 74. 82.
Templi deſolatio. 101. 114.
Templum Hieroſolymitanum annis XLVI. ædificatum. 105. 148.
Templum ab Herode ædificatum, fabula. 141. 149.
Templum inſtauratum. 105.
Tharaca rex Æthiopiæ 87.
Θεὰ quæ dicatur in nummis Syriæ regum. 225.
Theodas. 260.
Theonis Canon. 74.
ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ. 168.
Theophraſtus. 163.
Θεοπάτωρ quis ſit. 210.
Θεὸς quis dicatur in nummis Syriæ regum. 210. 221. 225. 226.
Thucydides ſuſpectus. 152. A Plinii calculo diſſidet annis XXIII. 154.
TIB. in nummis pro TI. 263.
Tiberii Aug. annus primus non fuit niſi poſt Auguſti obitum. 262. tertius item in nummis ab Auguſti obitu numeratur. 264.
Tiberias in nummis. 264.
Tiberienſium æra. *ibid.*
Tigranes magnus. 228.
Tigranes rex. 232.
Tigranocerta. 232.
Titus Othoni conſanguinitate vel affinitate junctus. 294.
Tobias ſenior naſcitur. 81. captivus abducitur. 86. obit. 93.
Tonſores quando Romæ. 166.
Trajani victoria Dacica, anno Chriſti CIV. 288.
Tranquillina, Furia Sabinia, Gordiani conjux. 91.
Tribuniciæ poteſtatis anni ut in nummis ſignantur. 262.
Tripoleos in Syria æra. 165.
Trojanum bellum 41.
Tryphon Syriæ rex & Imperator. 212. 213.
Tyrus & Sidon. 28.
Tyrus metropolis. 178. 229. 231. 234. 235. 259.
Tyriorum æra. 178. 183. 185. 208. 210. 211. 213. 216. 218. 220. 224. 229. 231. 234. 235. altera, 238. 241. 243. 259.

V.

Varus Præſes Syriæ. 241.
Venus Genetrix quæ ſit. 236.
Venus Victrix. *ibid.*
Verba dierum, liber a Nehemia citatus, qui excidit. 143.
Vicarius Pontificis 275.
Virgilius quo anno ſcripſit Georgica. 239.
Vitellius e Germanicorum familia. 293.
Vitellii numiſmata Græca nulla. 295.
Vologeſi regis nummus. 222. 233.
Voluſiani Imp. nummus Græcus 256.

Utica quando condita. 43.
Vulgata verſio quanti facienda. 3. 4. 5. Fuit in uſu communi, prius quam eſſent ſcripta Origenis. 4.
Vulgata ſola authentica. 252.
Vulgatus interpres ſpecimen edit ſuæ peritiæ. 218. 226. 285.

X.

Xanthicus menſis. 205.
Xers & Aſſuerus, idem. 118.
Xerxes imperat. 107. 150.

Y.

Υψιστάριος ἄιρεσις. 298.

Z.

ZKY in nummo Capitolienſium. 298.
Zacharias propheta. 139. 140.
Zacharias rex Iſraël. 72.
Zenodorus tetrarcha. 238.
Zeuxis pictor. 156.
Zorobabel filius Salathiel. 139. 140. naſcitur 124. redux in Judæam, anno XVIII. 132.
Zorobabel geminus. 248.

CORRIGENDA

PAg. 2. *v.* 3. *lege* humanum *Pag.* 11. *v.* 1. *lege* chronologiam informari. *Pag.* 52. *v.* 30. 31. 32. 33. & 34. *hos verſus quinque de Azaria Pontifice refer ad annum* 12. *Pag.* 91. *v.* 21. *lege*, cum eo. *Pag.* 93. *v.* 28. *lege*, & uno anno. *Pag.* 104. *deberet eſſe pagina 102, numericis notis duabus typographi vitio omiſſis. Pag.* 107. *v.* 4. *lege*, Joan. 2. 20. *Pag.* 117. *v.* 32. *lege* V. C. 190. *Pag.* 117. 118. &c. *Tota hiſtoria Aſſueri anno uno ſerius quam poſita eſt, collocanda: ita ut annus primus Aſſueri ſit qui V. C. 191. Anno 2. Aſſueri* prima dies Niſan a φάσει, XVIII. Martii feria 3. *Anno ſeptimo Aſſueri*, V. C. 197. decimi menſis Neomenia die XIV. Decembris. *Anno duodecimo*, V. C. 202. prima dies Niſan XXVII. Martii, feria 3. Dies vero XIII. menſis ejusdem VIII. Aprilis, feria 2. *Anno denique XIII. Aſſueri*, V. C. 203. prima dies menſis Adar, XV. Februarij Sabbato: dies tertiadecima, XXVII. Februarii feria quinta: decimaquarta demum XXVIII. Februarij, feria ſexta, qua cædes deſiit. &c. *Pag.* 121. & 122. *Vtriusque hujus paginæ numeri, typographi negligentia, bis ſunt poſiti. Pag.* 127 *v. ult. lege*, Medi. *Pag.* 134. *v.* 15. *lege*, principio. *Pag.* 176. *v. ult. dele* obſides *Pag.* 182. *v.* 6. De tribu ille &c. *dele hos quinque verſus uſque ad hæc verba:* Paulopoſt, &c. *Pag.* 184. v. 9. *lege*, principem. *Pag.* 210. v. 26. *lege*, In Theſauro. *Pag.* 221. v. 14. *lege*, inditum eſt Demetrio ipſi Soteri nomen. *Pag.* 222. v. 16. *lege* 205. *Pag.* 229. v. 28. *lege*, ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ *Pag.* 232. v. 22. *lege*, ineunt. *Pag.* 239. v. 2. *lege* ΓΠΣ. *Ibid.* v. 11. *lege*, quo. *Pag.* 270. *v.* 15. *lege*, meſſis. *Pag.* 286. v. 15. *lege* ea quæ. *Pag.* 300. v. 32. *lege*, Hadrianus. . . a Trajano.

Addenda in libro de Numiſmat. ſæculi Conſtantiniani.

PAg. 10. *poſt v.* 22. *adde*: & pari forma, apud D. FOUCAULT, legas in nummo Hiſpanico: GERMANICO ET DRVSO..) (. CAESARIBVS IIVIR. cui nummo ſimillimus e Theſauro Mediceo, omittit quidem, ſed tamen ſubintelligit vocem IIVIR. *Pag.* 16. *v.* 27. cenſes? *adde:* (ſi unum alterumve coloniarum nummum exceperis, ſub Philippis & Geta:) *Pag.* 56. *verſum* 31. *dele: & hæc repone:* Ubi *Nero* maternum genus Neronis oſtendit: Sunt enim Nero & Druſus cognomina gentis Claudiæ; unde Agrippina mater Neronis prodiit: qui Claudius Cæſar ab adoptante Claudio Cæſare Aug. appellatus eſt: a naturali patre, Domitius. *Pag.* 91. *poſt v.* 25. *adde:* ſi quis tamen vel alicubi, vel ubique malit intelligi Aquenſes e provincia Narbonenſi, idq

idoneo documento probabile effecerit, ibimus ultro in ejus ſententiam. *Pag.* 92. *v.* 10. *adde*: Ex ea re certe, atque ex illo tempore factum opinor, ut pars illa dumtaxat Galliarum, quæ ſpectat ortum: Rhodanoque & Arari, Moſella, Moſaque, uſque ad Aquiſgranenſium fines. clauditur ab occaſu, multis ſæculis pars Imperij appellata ſit: numquam Celtica reliqua, Aquitaniave, aut Belgica magna ex parte. *Pag.* 217. v. 27. *pro* CEB. *lege*, K. hoc eſt, Καῖσαρ. *Pag.* 192. *poſt v.* 32. *adde quod operâ omiſere* SMANΘ nonum. SMALA Societatis mercatorum primæ Lugdunenſis primum tributum. *Pag.* 248. *v.* 35. qui Antoninum &c. *dele hos duos verſus.* *Pag.* 249. *v.* 24. *lege*, KEIMENON. *In Indice*, *lege*, Nero cognomen Claudiæ gentis: *& dele*, Nero prænomen eſt.

CE
21
.H37
1699
c.1
Bib Fict

13434

242